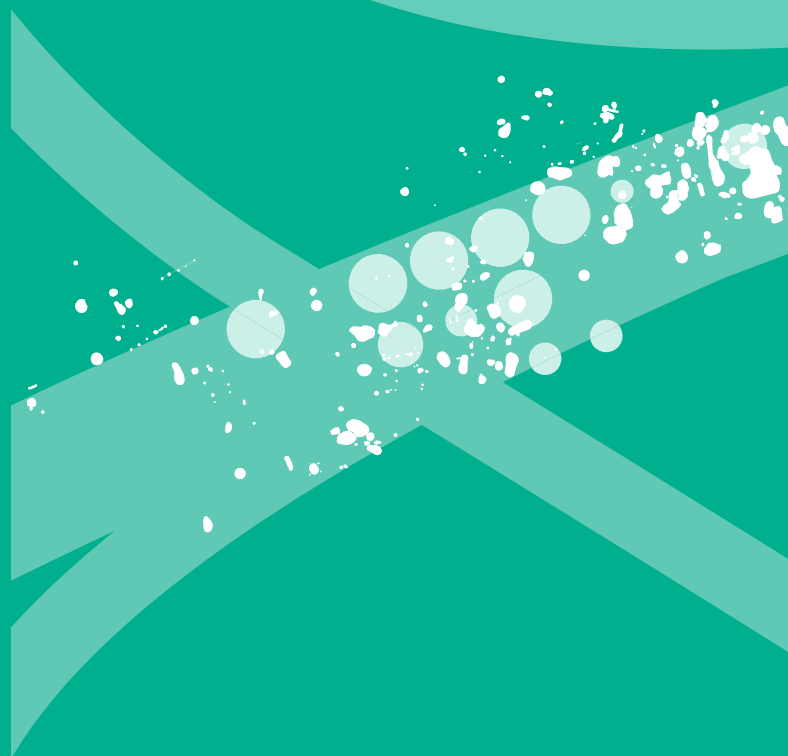

NA VRHU

Gojko Tica, Ana Kovačič

80 Arheologija na avtocestah Slovenije

NA VRHU

Gojko Tica, Ana Kovačič

⋮ Prispevki: Alenka Miškec, Borut Toškan, Tjaša Tolar

Uredniški odbor

- : Barbara Nadbath, glavna in odgovorna urednica
- : Bojan Djurič, strokovni svetovalec
- : Tomaž Fabec, pomočnik glavne urednice
- : Nives Zupančič, oblikovalka zbirke in likovna urednica
- : Vanja Čelin, tehnična urednica
- : Matija Črešnar, član
- : Milan Sagadin, član
- : Maša Sakara Sučević, članica
- : Katharina Zanier, članica
- : Bernarda Županek, članica

Izdajatelj

- : Zavod za varstvo kulturne dediščine Slovenije
- : Poljanska cesta 40, SI-1000 Ljubljana

Zanj

- : Janez Kromar, v. d. generalnega direktorja

Avtorja

- : Gojko Tica
- : Tica sistem, d. o. o.
- : Planina 45, SI-6232 Planina
- : tica.sistem@gmail.com
- : Ana Kovačič
- : Ana Kovačič, poslovne storitve s.p.
- : Mucherjeva 8, SI-1000 Ljubljana
- : radohova@gmail.com

Ostali avtorji

- : Alenka Mišek
- : Numizmatični kabinet, Narodni muzej Slovenije
- : Prešernova 20, SI-1000 Ljubljana
- : alenka.miscek@nms.si
- : Tjaša Tolar
- : Inštitut za arheologijo ZRC SAZU
- : Novi trg 2, SI-1000 Ljubljana
- : tjasa.tolar@zrc-sazu.si
- : Borut Toškan
- : Inštitut za arheologijo ZRC SAZU
- : Novi trg 2, SI-1000 Ljubljana
- : borut.toskan@zrc-sazu.si

Recenzentka

- : Zrinka Mileusnić
- : Institut za arheologijo in dediščino
- : Fakulteta za humanistične študije
- : Univerza na Primorskem
- : Titov trg 5, SI-6000 Koper

Lektorica

- : Nina Krajnc

Prevajalka

- : Maja Sužnik

Oblikovanje in prelom

- : Nika Čremošnik

Tehnična priprava publikacije

- : Vanja Čelin

Računalniška obdelava in priprava slik

- : Aleš Brence, Miran Erič, Anamari Podergajst

Terenske fotografije

- : Katja Hrobat, Judita Lux, Olivera Mirković,
- : Aleš Ogorelec, Ana Plestenjak, Gojko Tica
- (arhiv podjetja Tica Sistem, d.o.o.)

Geodetska izmera najdišča

- : Akord d.o.o.
- : Partizanska 14, SI-1000 Ljubljana

Risbe predmetov

- : Darja Čirič, Natalija Grum,
- : Jožica Hrustel, Ana Kovačič

Vektorizacija risb predmetov

- : Jožica Hrustel, Anamari Podergajst

Fotografije predmetov

- : Ana Kovačič, Anamari Podergajst, Gojko Tica

Spletna izdaja**Ljubljana, 2019**

Vse edicije zbirke Arheologija na avtocestah Slovenije so brezplačne.

<http://www.zvkds.si/sl/knjiznica/saas-e-knjige>

Vse raziskave je omogočil DARS, d. d.

Vsebina

1	Uvod	5
2	Geografski oris prostora	7
3	Arheološki oris prostora (prazgodovina in rimsko obdobje)	10
4	Metodologija izkopavanj	14
	4.1 Na vrhu 1	16
	4.2 Na vrhu 2	18
5	Opis in interpretacija okritih plasti in struktur	21
	5.1 Na vrhu 1	21
	5.2 Na vrhu 2	29
6	Analiza gradiva	35
	6.1 Metodologija dela	35
	6.2 Drobno gradivo	36
	6.3 Gradbeni material - tegule z žigi	60
	6.4 Novčne najdbe <i>Alenka Miškec</i>	61
7	Rastlinski makroostanki (ogljje) <i>Tjaša Tolar</i>	62
8	Ostanki favne <i>Borut Toškan</i>	63
9	Mejnika	64
10	Sklep	66
11	Na vrhu	70
12	Literatura	74

13

⋮ Katalog gradiva	83
⋮ 14.1 Katalog najdb Na vrhu 1	88
⋮ 14.2 Katalog najdb Na vrhu 2	146

1 Uvod

Na vrhu je sistematično raziskano arheološko najdišče na trasi AC Klanec–Ankaran (SK 20) (EŠD 15527).¹ Najdišče je bilo odkrito ob ekstenzivnem površinskem pregledu (Tica 2000) in potrjeno z intenzivnim arheološkim pregledom ter z izkopi testnih jarkov (Djurić, Tica 2001). Ob navedenih predhodnih raziskavah je bilo ugotovljeno, da gre na najdišču Na vrhu za ostanke rimske poselitve, in sicer na dveh točkah, ki smo jih v času izkopavanj poimenovali Na vrhu 1 in Na vrhu 2 (Tica 2003b) (sl. 1–4).

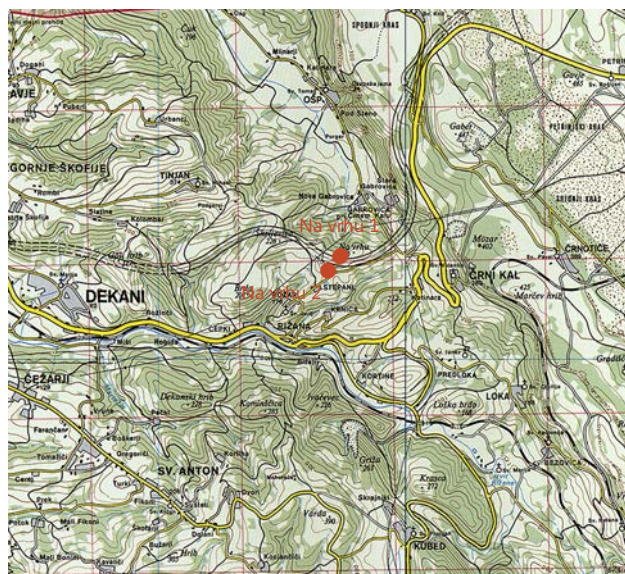
Območje raziskav naj bi na delu, poimenovanem Na vrhu 1, obsegalo površino velikosti 150 × 50 m, in sicer na parcelnih št. 705/1–5; 726/6–13, 17, 26, vse k. o. Rožar ter Na vrhu 2 površino velikosti 70 × 50 m, in sicer na parcelnih št. 714/2, 4, 5; 715; 718; 725/4, vse k. o. Rožar. Na podlagi predhodnih arheoloških raziskav je bil predvideno, da se strojno odstrani 3.650 m³, ročno pa 1.430 m³ zemlje (Djurić, Tica 2001).

V času med ekstenzivnim (konec februarja, začetek marca 2000) in intenzivnim (konec novembra, začetek decembra 2000) arheološkim pregledom je bila na parcelni št. 726/6 in 726/8 storjena neprecenljiva škoda.² V tem času so bili brez kakršnega koli nadzora na navedenih parcelah (njiva) odstranjeni vsi depoziti do flišne osnove. Kasneje, v času izkopavanj, nam je uspelo izvedeti, da je bil material prepeľjan na območje ob cerkvi sv. Jurija v Rožarju, namenjen pa je bil izravnavi terena okoli cerkve.

Ob pregledu tega materiala, šlo je za dve deponiji (sl. 5), je bilo sprva rečeno, da je material z *Vrha*, nato da je le del materiala od tam, na koncu pa, da je bil material prepeľjan od *popolnoma drugod*. Vsekakor pa je bilo že ob bežnem pregledu vidno, da sta keramika in gradbeni material iz obeh deponij rimska, gradivo pa je podobno tistemu z najdišča Na vrhu 1 (sl. 6). Na oziroma ob deponiji je bilo

1 Geografski položaj najdišča Križišče pri Spodnjih Škofijah na DMR 100; ©GURS.

2 Lega najdišča na geografski karti, M 1:100 000; vir: Atlas Slovenije, ©Mladinska knjiga Založba, d.o.o.

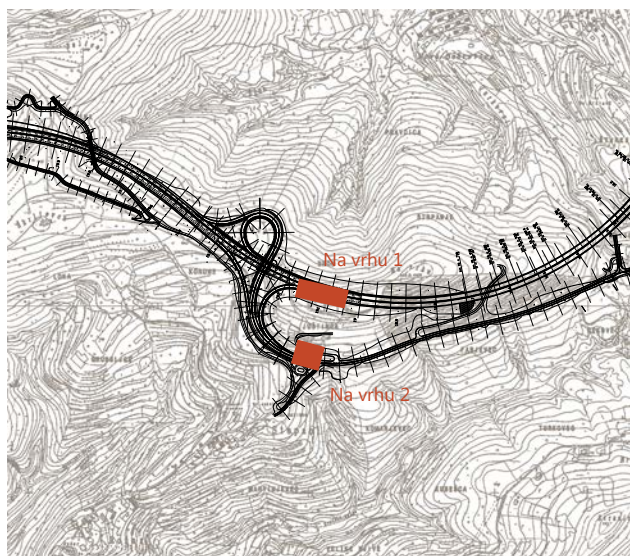
tudi precej oblikovanih kamnitih blokov iz laporja oziroma peščenjaka (sl. 5). Vse torej govori v prid temu, da je bil material oziroma vsaj del, ki se je takrat nahajal okoli rožarske cerkve,³ prepeľjan z območja arheološkega najdišča Na vrhu 1.

1 Register nepremične kulturne dediščine, ki ga vodi Ministrstvo za kulturo Republike Slovenije (<http://rkd.situla.org> [dostop 5. oktober 2017]). Najdišče je bilo razglašeno za arheološki spomenik pod nazivom Stepani – Villa rustica Na vrhu.

2 V času pričetka arheoloških izkopavanj je bila parcelna št. 726/6 že pridobljena od Sklada kmetijskih zemljišč in gozdov Republike Slovenije, medtem ko parcelna št. 726/8 zaradi več lastnikov še ni bila pridobljena v celoti.

3 Območje okoli cerkve sv. Jurija je sicer v literaturi znano kot prazgodovinsko gradišče (ANSI 1975, 129), ravno tako pa je tam stala srednjeveška vaška utrdba, ki je sodila v sklop utrdob beneško-avstrijski meji, služila pa je kot protiturški tabor. V Registru nepremične kulturne dediščine, ki ga vodi Ministrstvo za kulturo Republike

Zaščitna izkopavanja, katerih naročnik je bil DARS, d.d., je v izvajanje prevzel takratni Medobčinski zavod za varstvo naravne in kulturne dediščine Piran, danes Zavod za varstvo kulturne dediščine, Območna enota Piran, ki jih je z javnim razpisom oddal podjetju Akord, d.o.o., iz Ljubljane. Vodja zaščitnih izkopavanj je bil Gojko Tica, njegov namestnik Rok Klasinc, strokovno ekipo so sestavljali še Iva Bačič, Josip Burmaz, Darja Čirič, Katja Hrobat, Aleš Lesjak, Peter Ljevar,

3 Položaj arheološkega najdišča na trasi AC odseka Klanec–Ankaran, M 1:20 000; podlaga TTN5, lista C202100, C203100 in idejni projekt DARS; ©GURS, ©DARS.

4 Del trase AC Klanec–Ankaran na digitalnem ortofoto posnetku z vnešenima izkopnima poljema arheološkega najdišča Na vrhu; M 1:20 000, podlaga DOF, lista C202162D in C203162D; ©GURS, ©DARS.

Judita Lux, Milan Marušič, Olivera Mirković, Rudi Mraz, Aleš Ogorelec, Maja Oven, Daša Pavlovič, Ana Plestenjak, Alenka Ramšak, Bojana Rozman, Željko Stamatović, Jan Špendal in Metka Štrajhar, geološko spremljavo arheoloških izkopavanj pa je izvedel Tomaž Verbič. Strojni izkop je izvedlo podjetje Sigma Team, d.o.o., iz Ivančne Gorice. Strokovni nadzor nad arheološkimi deli je izvajal Alfred A. Trenz iz Medobčinskega zavoda za varstvo naravne in kulturne dediščine Piran. Gradivo z najdišča Na vrhu 1 je v svojem diplomskem delu obdelala Ana Kovačič (Kovačič 2015).⁴

Dela so z nekaj krajšimi prekinitvami potekala od 29. 5. 2001 do 22. 10. 2001. V tem času je bilo strojno odstranjenih okoli 2.500 m³, ročno pa okoli 2.050 m³ zemlje.

5 Ena od deponij pri cerkvi sv. Jurija v Rožarju, najverjetneje pripeljana z najdišča Na vrhu 1.

6 Izbor rimskodobnih najdb z deponij pri cerkvi sv. Jurija v Rožarju, ni v merilu.

Slovenije, sta oba vodena pod imenom Rožar – Arheološko najdišče sv. Jurij pod EŠD 1294 (<http://rkd.situla.org> [dostop 5. oktober 2017]).

⁴ Diplomsko delo predstavlja osnovo tu predstavljene analize gradiva za najdišče Na vrhu 1.

2 Geografski oris prostora

Najdišče Na vrhu 1 leži pod kraškim robom na flišnem terenu Slovenske Istre, med naseljema Stepami in Gabrovica pri Črnem Kalu (sl. 2, 7). Toponim Na vrhu izhaja iz dejstva, da gre za vzpetino, iz katere je lep in širok razgled predvsem proti Osapski dolini. Ostanke rimskodobnih struktur so ležali na rahlo položnem terenu, zahodno od samega vrha vzpetine.

Istra je polotok, ki leži na severovzhodni obali Jadranskega morja. Večji del polotoka danes pripada severozahodni Hrvaški, del jugozahodni Sloveniji, majhen del, Miljski polotok in naselje Dolina, pa sega tudi v Italijo (Matijašič 2005, 337). Na severu in severovzhodu Istre je gorat kraški svet s Podgorskimi Krasom, Čičarijo in Učko (1401 m n. m.). Zaradi gole in svetle apniške površine je dobil ime Bela Istra (Alberi 2006, 117–118; Lončar 2005, 249). Jugozahodno od nje se razprostira nižji svet, grajen iz flišnih kamnin. Erozija je tu marsikje razgalila kamnine, ki imajo značilno sivo barvo, zato ima ta del naziv Siva Istra, zaradi bujne vegetacije pa ga ponekod imenujejo tudi Zelena Istra (Alberi 2006, 311–313; Lončar 2005, 249). Najnižji del Istre predstavlja zahodna in južna obala polotoka, ki je zaradi značilne kraške rdeče zemlje dobil ime Rdeča Istra (Alberi 2006, 1009–1011; Lončar 2005, 249).

Slovenska Istra obsega približno desetino istrskega polotoka. Flišne pokrajine v tem delu Slovenije predstavljajo največ ozemlja (71 %). Položni in dokaj široki flišni hrbti so bili v preteklosti ugodni za kmetijsko izrabo in poselitev, zato je na njih nastala večina naselij. Obdelovalne površine, predvsem v obliki teras, so si prebivalci v višjih delih gričevja urejali v glavnem na prisojnih legah (Ogrin 1995, 19–22), kot je tudi primer arheološkega najdišča Na vrhu.

Najdišče Na vrhu leži severovzhodno od manjše gručaste vasi Stepami v Istrski Bržaniji, ob robu položnega temena na flišnem slemenu, ki se od Črnega Kala spušča proti Rožarju in nato s strmim pobočjem v dolino reke Rižane (Orožen Adamič, Perko, Kladnik 1997, 289). V flišnih pokrajinah Slovenske Istre so vodotoki (Osapska reka, Rižana, Badaševica, Drnica, Dragonja in ostali manjši) razrezali mehke flišne kamnine v hrbte, ki imajo položna temena in strma pobočja ter se v več nivojih znižujejo v smeri od vzhoda in severovzhoda proti zahodu in severozahodu. Med hrbti

7 Pogled na arheološko najdišče Na vrhu s Tinjana.

potekajo večinoma ozke in globoke doline rek in ostalih vodotokov, doline pa so širše le v spodnjih delih, ki so nasuti s flišno akumulacijo. Najsevernejši hrbet slovenskega dela Istre se prične prav Na vrhu (230 m n. m.), od koder se dvigne proti Tinjanu ter se nato prek Škofijskega sedla nadaljuje v Miljski polotok, kjer v Kaštelirju doseže najvišjo točko 244 m n. m. (Ogrin 1995, 19).

Hydrogeološke značilnosti tega dela Istre so vezane na nepropustnost fliša, zato je to območje na gosto prepredeno z mrežo globoko vrezanih vodotokov. Pomembne površinske tokove predstavljajo rečice Rižana, Dragonja in Badaševica s pritoki ter slovenski del porečja reke Mirne, ki s svojimi ozkimi in globokimi dolinami predstavljajo naravne ovire. Na razvoj obstoječega rečnega omrežja so v največji meri vplivali predvsem različni geološki in tektonski razvoj posameznih delov območja in okolice, vpetost pokrajine med vododržni flišni in vodoprepustni kraški svet ter zakrsevanje (Trobec 2012, 135–136). Pretok večinoma kratkih in malo vodnatih vodotokov na flišu niha skladno s količino padavin; vodotoki so obilni ob padavinah, v sušnih obdobjih pogosto presahnejo. To je prebivalstvu povzročalo pogoste težave pri oskrbi z vodo vse dotlej, dokler je bilo odvisno od zajetja površinskih vod in izvirov, oskrbo pa so jim izboljšale šele kapnice in cisterne ter v zadnjem času gradnja vodovodnega omrežja. Vodnatost vodotokov je precej bolj stalna in obilna, če so izviri povezani s kraško podzemno vodo in lep primer tega je tudi Rižana, ki so jo na območjih kraških

8 Izsek iz Jožefinskega vojaškega zemljevida z označenim območjem arheoloških raziskav; vir: Rajšp, Trpin 1997; georeferenciran.

izvirov tradicionalno izkoriščali za mlinarstvo in žagarstvo, kar je pomembno za razvoj naselij ob takšnih vodotokih (Repolusk 2001, 198).

Zanimiv je zapis stotnika Habermanna v opisu pokrajine, ki predstavlja del dodatka k jožefinskemu vojaškemu zemljevidu.⁵ Izola in Koper z zaledjem, kjer najdemo tudi Stepane, sta na jožefinskem zemljevidu uvrščena na karto sekcije XIX 15 (sl. 8).

Kartograf Habermann je na navedenem območju pri opisu naravnih značilnosti natančneje opisal le hribovit greben, ki se začne pri Gradinu, se vleče navzdol do Sv. Antona, nato se obrne proti zahodu do Marezig, nadaljuje se čez Pomjan in Šmarje ter Gažon, zatem prične oklepati izolsko obalo in se nato pod Malijskim hribom nadaljuje v piransko sekcijo (Rajšp, Trpin 1997, 200). Čeravno omenja dolino Rižane, njegov opis neposredno ne omenja območja med Osapsko dolino in dolino Rižane. Za opisano območje Habermann navaja pomanjkanje prebivalstva, saj kljub temu, da je bilo to območje ob koncu 18. stoletja zadostno posejano z vasmimi, so bile te vse po vrsti majhne in nepomembne, prebivalstvo v njih pa je živelo v skrajni revščini. Po njegovem mnenju je glavni razlog za pomanjkanje prebivalstva predstavljalo pomanjkanje vode, saj celotna dežela poleti ni imela druge tekoče vode kot Rižano in Dragonjo, izviri pa so bili tako skromni, da se je prebivalstvo komaj oskrbovalo z vodo; poleti pa so bili izviri povrh vsega še šibki in veliko jih je presahnilo. Tako so bili domačini primorani hoditi

iskati slabo, nečisto vodo, ki so jo nato mešali s kisom, ure hoda daleč (Rajšp, Trpin 1997, 200). Sta pa v času Habermannovega opisa obstajala obzidana izvira z dobro vodo v Gabrovici in Krnici pri Rožarju (Rajšp, Trpin 1997, 210), torej na severnem in južnem podnožju flišnega hrbta, na katerem so se nahajali ostanki rimske poselitve na najdišču Na vrhu. S predpostavko, da je bilo stanje s preskrbo z vodo v času rimske poselitve podobno kot ob koncu 18. stoletja, na pomenu pridobijo tudi ostanki morebitnega zbiralnika za vodo, odkritega ob arheoloških izkopavanjih na najdišču Na vrhu 1.⁶ Glede oskrbe z vodo na območju severozahodne Istre pa je do drugačnih zaključkov prišel Sašo Poglajen. Ker geomorfološko večji del tega območja predstavlja fliš, ki je nepropusten, naj bi bilo tekoče, površinske vode v izobilju. Tako je po njegovem mnenju večina prazgodovinskih kaštelirjev potrebo po vodi lahko zadovoljila z naravnimi viri, prilagajanje na pomanjkanje vode pa so morali reševati zgolj na kaštelirjih nad kraškim robom ter na redkih kaštelirjih, ki ležijo na krasu Bujštine. Pri preverjanju vzorca distribucije evidentnih kaštelirjev je glede na evklidsko oddaljenost od naravnih vodnih virov izhajal iz kartiranih tekočih voda in izvirov, iz karte pa je razvidno, da se večina kaštelirjev nahaja na flišnem, reliefno razgibanem območju z veliko vode (Poglajen 2007, 41).

Geografsko Slovenska Istra sodi v sredozemski svet, ki se od sosednjega dinarskega loči v podnebju, rastju in gošpodarstvu, njegova glavna značilnost pa je, da se temperatura najhladnejšega meseca redko spusti pod ledišče (Repolusk 2001, 194). Z vidika svetovnih delitev podnebja ima Slovenska Istra, razen najvišjih predelov Slavnika in

5 Jožefinski vojaški zemljevid je bil za vojaške potrebe izdelan med leti 1763 in 1787, del slovenske obale z zaledjem, ki je bil pod Beneško republiko, pa so izmerili šele leta 1797, potem ko je to ozemlje tega leta po mirovni pogodbi med Avstrijo in Napoleonom v Campo Formiu prišlo pod oblast habsburške monarhije (Rajšp, Trpin 1997, XXV).

6 Glej str. 26.

Čičarije, zmerno toplo podnebje. Obalni pas do nadmorske višine okoli 350 m ima zmerno toplo vlažno podnebje z vročim poletjem, od pravega sredozemskega podnebja pa se loči predvsem po večji namočenosti in bolj enakomerni porazdelitvi padavin čez leto z ne tako izrazito sušo poleti ter po nižjih temperaturah. Ima pa še veliko sredozemskih značilnosti, zato podnebje Slovenske Istre označujemo kot zmerno (omiljeno) sredozemsko oziroma submediteransko podnebje. Obalni pas, kjer so povprečne januarske temperature nad 4 °C in julijske nad 22 °C, ima tako imenovano obalno zmerno sredozemsko podnebje, imenovano tudi podnebje oljke (Ogrin *et al.* 2012, 67, 71, 75–76) in čeprav so tudi temperature nižje kot v večini Sredozemlja, ima slovenski sredozemski svet bistveno višje povprečne letne temperature (srednja letna temperatura presega 10 °C) kot ostali deli Slovenije, s čimer se podaljša vegetacijska doba. Navkljub milim zimam pa lahko občasni, kratkotrajni prodori hladnega zraka spustijo temperaturo pod ledišče in povzročijo pozebe občutljivih sredozemskih kultur (Ogrin 1995, 275–281; Repolusk 2001, 199). V tem delu Slovenije so pomemben pokrajinski dejavnik tudi vetrovi, pri čemer prevladujeta jugo, ki prinaša obilne padavine, in pogostejša burja, ki piha iz vzhodne ali severovzhodne, celinske strani (Oražen, Adamič 2001, 286; Repolusk 2001, 200).⁷ Tako je veter pomemben dejavnik tudi Na vrhu, predvsem burja, ki močno vpliva zlasti na severna in vzhodna pobočja nasproti Podgorske planote (Podgorski kras), čeravno najdišče leži na ugodni legi pod temenom, dodatno pa ga je pred burjo ščitil borov gozd nad njim.

Glede vegetacijskih razmer sodi najdišče Na vrhu na mejo med prvim vegetacijskim pasom, za katerega je značilno območje oljke in seže do 200, redkeje do 300 m n. m., in drugim, to je območjem hrasta, ki lahko na Slavniku in Čičariji sega do 600 oziroma 700 m n. m. V drugem pasu nadmorske višine od 450 do 500 m lahko uspeva tudi vinska trta (Ogrin 1996, 249, 252). Tako oljka kot vinska trta pa sta bili za antično ekonomijo zelo pomembni kulturi.

Na najdišču geološko osnovo predstavlja fliš, ki ga tvorita močno karbonaten peščenjak s plastmi, debelimi do 7 cm, in laporovec, večinoma v tanjših plasteh. Lapor je bil močno preperel in je razpadal ob stiku z orodjem. Nad flišnimi plastmi pa se je nahajal material, ki so ga nasipavali za izravnavo terena. Ta je bil še posebej debel ob robovih teras (Verbič 2001, 2–4).

⁷ Več o vetrovnosti Slovenske Istre v Ogrin 1995, 209–245; Ogrin *et al.* 2012, 77–79.

3 Arheološki oris prostora (prazgodovina in rimsko obdobje)

Prebivalci Slovenske Istre so bili od nekdaj povezani z morjem, tako z njegovimi dobrinami, tj. s pridobivanjem soli, ribolovom ali nabiranjem morskih sadežev, kot tudi s pomorskimi potmi, ki so vodile v daljne kraje. Na severnem Jadranu se namreč sekajo sredozemske pomorske poti, kopenske poti proti severu, t. i. jantarjeva pot proti Baltiku, ter kopenska pot, ki povezuje Italski in Balkanski polotok. Trgovski emporiji na obalah Tržaškega zaliva so s svojo živahno trgovino privabljali trgovce in popotnike od blizu in daleč (Žerjal, Poglajen 2012, 109).

Najstarejšo sled človekovega bivanja iz bližnje okolice najdišča Na vrhu predstavlja po mnenju Mitje Brodarja srednje-paleolitsko strgalo (Brodar 2009, 131), po Francu Osoletu pa moustérienska konica (ANSI 1975, 128) iz kamnoloma v Črnem Kalu, pod prepadnimi stenami kraškega roba ob cesti Kozina–Koper, kjer je bil leta 1955 izveden sistematičen odkop dela sicer uničene podzemeljske jame (ANSI 1975, 128; Brodar 2009, 123–131).

Čeravno najstarejše najdbe iz Sermina, osamelega griča ob izlivu reke Rižane, ki je od Spodnjih Škofij oddaljen slabih 7 km zračne linije, kažejo, da je bil poseljen že v času prehoda iz srednjega v mlajši neolitik (Snoj 1992, 92), po mnenju Saša Poglajna prazgodovinski poselitveni vzorec v severozahodni Istri lahko bolje opazujemo šele od zgodnje bronzaste dobe naprej, ko so se v severnojadranskem prostoru pojavila višinska naselja, imenovana gradišča oziroma kaštelirji. Z njihovim pojavom, ko so se še posebej razširila v srednji bronasti dobi, obstajala pa so do zadnjih stoletij prazgodovine, se je namreč spremenila kulturna pokrajina, saj je prostor Istre in tudi sosednjega Krasa še danes zaznamovan z monumentalnimi kamnitimi obrambnimi strukturami naselbin in z velikimi kamnitimi gomilami, kamor so pokopavali pripadnike višjega sloja takratne družbe (Poglajen 2007, 31).⁸ Nekaj prazgodovinskih gradišč, nekatera s pripadajočimi grobišči, poznamo tudi iz okolice najdišča Na vrhu. Tako

8 Obširneje o prazgodovinski poselitvi severozahodne Istre v Poglajen 2007, 31–43; Sakara Sučević 2012, 11–20 (arheološka topografija prazgodovinskih najdišč med Miljskim zalivom in porečjem Mirne) in 21–69 (katalog prazgodovinskih najdišč med Miljskim zalivom in porečjem Mirne). Sašo Poglajen je v svoji doktorski disertaciji obdelal območje severozahodne Istre, kjer je z natančnim GPS sistemom označil vsa do tedaj znana prazgodovinska in rimskodobna najdišča.

poleg že omenjenega gradišča v Rožarju (glej zgoraj) še npr. Jelarji, Kaštelir, Tinjan, Dekanski hrib ali Sermin (Stokin 1997, sl. 55, seznam najdišč št. 28, 39, 73, 74 in 79).

Posamezna gradišča so bila poseljena vse do rimskega obdobja, kar kaže npr. gradišči Jelarji in Tinjan. Nadaljevanje življenja na prazgodovinskih lokacijah in gradiščih tudi v rimskem času pa kaže na to, da različne politično-ekonomske spremembe niso v celoti ali takoj spremenile ustaljenih naselitvenih sistemov (Stokin 1997, 144; Poglajen 2007, 48–50; Žerjal, Poglajen 2012, 110). V drugi polovici 1. stoletja pr. n. št. pa so se ob slovenski obali že pojavile nove rimske naselbine, ki so oblikovale tipično razpršeno poselitev rimskega podeželja (Poglajen 2007, 51), še bolj pa se je sistem poselitve prostorsko spremenil v 1. stoletju n. št., kar se kaže npr. v najdiščih ob obali okoli Ankarana in Kopra ter v nižinskem svetu. Večina novonastalih naselbinskih sklopov je bila locirana v nižinskem delu priobalnega pasu, v neposredni bližini vodnih virov, na prisojnih legah, na rodovitnih flišnih ravninah, ki verjetno niso bile poraščene z gozdom. Kmetijstvo naj bi se glede na obilnejše pojavljanje peloda žit v slovenskem delu Istre pričelo razvijati šele v rimskem obdobju (Culiberg 204, 1995). Lokacije rimskih najdišč lahko povežemo tudi z ugodno mikroklimo, ekonomsko izrabo prostora in ugodnimi komunikacijami. Postopni razvoj rimske poselitve je bil odvisen od političnih sprememb, intenzivnejši proces poselitve pa lahko povežemo tudi z ustanovitvijo kolonij *Tergeste* (Trst) in *Parentium* (Poreč) v drugi polovici 1. stoletja pr. n. št. (Stokin 1997, 144, sl. 56).⁹

Pomemben element oblikovanja krajine in organiziranja družbe v rimskem imperiju so predstavljale ceste in druge komunikacije, pri čemer so se pogosto opirali na že vzpostavljene prazgodovinske poti. Ravno tako so bile rimske ceste pomemben del procesa romanizacije, saj so premišljeno vključevale ali izključevale določene avtohtone skupnosti. Predelom ob njih so ceste lahko prinesle razvoj, medtem ko so območja, ki so jih zaobšle, lahko stagnirala (Poglajen 2007, 61–62).

Glavno povezavo v severozahodnem delu Istre je v rimskem obdobju predstavljala cesta *Via Flavia*, ki je povezovala

9 Obširneje o rimskodobni poselitvi severozahodne Istre (predvsem podeželja) v Poglajen 2007, 44–79 in Žerjal, Poglajen 2012, 111–118.

koloniji *Tergeste* in *Pola* (Pulj).¹⁰ V slovenskem delu Istre je bila odkrita na območju Rižanske ravnice na dveh mestih, pod Školaricami med Serminom in Spodnjimi Škofijami (Novšak 2003a; 2010, 108–112; Trenz, Novšak 2006) ter v Valah pri Bertokih (Ciglar *et al.* 2016, 33–35, 67–68). Poleg glavne ceste med Trstom in Puljem pa je bil nedvomno v notranjosti dolin in po grebenih razpreden bogat sistem cest in kolovozov, ki je med seboj povezoval najprej prazgodovinska in kasneje rimska najdišča. Nekateri odseki cest so znani iz arheoloških ostankov (Poglajen 2007, 67–68; Šašel 1975, 86; Stokin, Lazar 2009, 161–162), druge pa se predvideva na podlagi GIS-analiz optimalnih poti (Poglajen 2007, 98–111; Poglajen 2009).

Čeravno je območje Slovenske Istre dokaj bogato z arheološkimi najdbami iz rimskega obdobja,¹¹ lahko rečemo, da je naše poznavanje večine znanih arheoloških najdišč slabo. Številne najdbe so le površinske, na redkih najdiščih so potekala stratigrafska arheološka izkopavanja in še ta so v večini obsegala le manjša območja (Žerjal, Poglajen 2012, 118).¹² Tako so bili ob potrjenih ali predvidenih rimskih cestah mnogokrat odkriti tudi grobovi, toda v večini primerov so bila to naključna odkritja pri kmetijskih ali gradbenih delih, ki so slabo poznana in objavljena le v obliki notice.¹³ Pogosto pa so grobišča obravnavana le z vidika epigrafskih in onomastičnih virov, pri tem pa je potrebno upoštevati, da je pri številnih najdbah vprašljiva lokacija odkritja spomenikov (Novšak 2010, 19). Podobno velja za rimske lokacije na območju med kraškim robom nad črnokalskim klancem in Rižansko ravnico, kamor lahko uvrstimo najdišče Na vrhu. Tako je npr. za Stepane v notici navedeno, da so na ledini Gomiščak (*Komischtjak*) našli rimskodobno grobišče z žganimi in skeletnimi grobovi vzdolž rimske ceste, ki je povezovala osapsko dolino z dolino Rižane (ANSI 1975, 129; Labud 1995, 63–64). Uničeno zgodnjersko grobišče so raziskali v Predloki pri Črnem Kalu (Boltin Tome 2011, 197–201). V Predloki naj bi po poročanju Karla Moserja kmetje že ob koncu 19. stoletja v rimskih grobovih poleg nagrobnika izkopali še novce in srebrne samostrelne fibule, Moser pa je ravno tako poročal o rimskih grobnih najdbah iz Črnega Kala, v obeh primerih gre le za kratke notice (MAGW 1900,

139). O zgodnjerskem grobišču v Predloki pričajo tudi tam najdeni oziroma v cerkev sv. Janeza Krstnika vzdani nagrobniki (ANSI 1975, 129; Boltin Tome 1987, 189). Poznorimske grobove naj bi našli v Hrvatinih (ANSI 1975, 145), med gradnjo ceste Socerb–Kastelec v letih 1902 in 1904 pa je Karl Moser na južnem pobočju Strmca (Na straneh) izkopal nad sto halštatskih, latenskih in zgodnjerskih grobov (ANSI 1975, 142; Dugulin 2002), od tega 54 rimskodobnih (Casari 2002, 95). Grobišče je po skoraj sto letih doživelo revizijsko obdelavo, ki je pokazala na kontinuiteto pokopavanja od 6. stoletja pr. n. št. do verjetno začetka flavijskega obdobja (Dugulin 2002). Staroselska tradicija pokopavanja se kaže v t. i. žganih grobovih v kamniti skrinji (ali le v grobnih jami), ki so bili značilni za železnodobno istrsko kulturo, v 1. stoletju n. št. pa se v socerbskih grobovih že pojavljajo prvine rimskih grobnih ritualov (Casari 2002, 95–96).

Tipični rimski obcestni nekropoli pa sta bili najdeni na Križišču pri Spodnjih Škofijah (Novšak 2003a; Novšak 2010) in okoli 800 m južneje od Križišča, na levem bregu Rižane v Valah pri Bertokih (Ciglar *et al.* 2016). Obe grobišči sta bili raziskani le delno, na Križišču petdeset grobov na treh grobnih parcelah, gre pa verjetno za pokope prebivalcev bližnje vile rustike na Školaricah, in v Valah del grobne parcele s sedemnajstimi grobovi. Raziskan del nekropole na Križišču kaže, da so tu pokojnike pokopavali od sredine 1. do 4. stoletja, medtem ko so grobno parcelo v Valah za pokope uporabljali verjetno od začetka 1. stoletja do druge polovice 2. stoletja.

Nekoliko več arheoloških podatkov za navedeno območje, čeprav največkrat tudi le s kratkimi noticami (ANSI 1975, 128–129, 142–145; Labud 1995, 33–72), imamo o ostankih rimskih naselbin. Izhodišče rimske poselitve Istre so bili trgovski emporiji na zahodni obali, ki so privlačili italške trgovce in kolone ter tako postali izhodišče širjenja romanizacije z obale v notranjost (Žerjal, Poglajen 2012, 111). Enega takih emporijev je predstavljalo tudi naselje na obrobju hriba Sermin, nekdanjega otoka med izlivom reke Rižane in morjem (Horvat 1997a). Njegov emporialni značaj kažejo številni uvoženi predmeti z egejskega in italškega območja, uvrščeni v čas 5. in 4. stoletja pr. n. št. (Svetličič 1997, 116), ali importi iz časa romanizacije iz 2. in 1. stoletja pr. n. št. (Horvat 1997d, 120–122). Žal pa je bil velik del ostankov pretekle poselitve Sermina z gradnjo železniške postaje in naftnih tankerjev od 60. let 20. stoletja do danes uničen, skromna zaščitna arheološka izkopavanja pa ne omogočajo rekonstrukcije naselja na ravnici pod Serminom v času rimskega obdobja. Tako ne vemo, ali lahko ostanke zidov pripišemo vili rustiki, obmorski vili ali pravemu naselju oziroma vasi (Žerjal, Poglajen 2012, 111).

10 Za potek v virih izpričane ceste Via Flavia glej Šašel 1975, 75–77, 86; Poglajen 2007, priloga 31.

11 Glavni vir za arheološke lokacije v slovenskem delu Istre predstavlja katalog Arheološka najdišča Slovenije, in sicer celotna regija IV. Koper ter del regije III. Sežana (ANSI 1975, 128–129, 142–147). Glej še Katalog arheoloških lokacij z najdišči v Poglajen 2007, 156–178.

12 O rabi arheoloških podatkov za Slovensko Istro glej Poglajen 2007, 24–29.

13 Za grobišča in najdbe nagrobnikov v severozahodni Istri glej npr. Novšak 2010, 19–22; Poglajen 2007, 55–59; Stokin 1997, 145–150.

Ostanke, najverjetneje vile rustike iz časa 1. in 2. stoletja, ki je bila obnovljena v času 4. in 5. stoletja, so v 70. in 80. letih 20. stoletja raziskali v Predloki pri Črnem Kalu (ANSI 1975, 129; Boltin Tome 1987, 191; 2011, 193–197).¹⁴ V bližini je bil raziskan tudi del grobišča, ki je poleg zgodnj srednjeveških grobov iz časa med 9. in 11./12. stoletjem vseboval tudi nekaj poznoantičnih grobov (Boltin Tome 1987, 192–199), ki jih je Elica Boltin Tome uvrstila v čas med 6. in 8. stoletjem (Boltin Tome 1987, 195), bolj verjetno pa je, da sodijo v konec 4. ali prvo polovico 5. stoletja (Tica 2017, 336–338). Vzhodno od ostankov rimske vile in poznoantičnega in zgodnj srednjeveškega grobišča so bili odkriti tudi ostanki poznorimskega naselja, katerega začetek drobne najdbe uvrščajo v 4. stoletje, trajalo pa naj bi še v zgodnjem srednjem veku, tj. vse do 9. do 10. stoletja (Boltin Tome 2011, 201–204, 207).

Pod kraškim robom poznamo ostanke rimskodobne arhitekture še v Kalicah pri Črnem Kalu (ANSI 1975, 129) in Grubelcah (Grublica) pri Ospu (ANSI 1975, 142), od koder bi lahko izvirale tudi dokaj številne rimske najdbe z najdišča Gabrovica, ki naj bi bile tja prinesene ob melioracijskih delih v začetku 20. stoletja (Trenz 2003).¹⁵

Več rimskih naselbinskih najdb poznamo iz Rižanske ravnice. Med najbolj raziskana najdišča na območju med kraškim robom nad Črnim Kalom in izlivom Rižane sodijo ostanki vile na Školaricah pri Spodnjih Škofijah, kjer sta bila raziskana obsežno gospodarsko poslopje z ogromnim skladiščem, obrat za predelavo vina in oljčnega olja ter bivalni del s termami (Novšak 2003b; Sakara Sučević *et al.* 2015; Žerjal 2008). Iz Spodnjih Škofij poznamo na južnem pobočju Miljskih hribov še najdišče *Purissimo* (EŠD 1398),¹⁶ kjer posamične najdbe, od katerih izstopajo temelji rimskih stavb in mozaiki, kažejo na rimsko poselitev (Stokin 1997, 146, seznam najdišč št. 6).

V Rižanski ravnici imamo indice za še nekaj poselitvenih točk iz rimskodobnega časa in vsaj pri nekaterih gre verjetno za ostanke rimskih vil. Ena se je verjetno nahajala v Dekanih (EŠD 1366, Arheološko najdišče Fratovec – Grubelca), kjer so bile najdene rimskodobne naselbinske najdbe (delno izkopani temelji stavb z mozaiki, hipokavstom in

vodovodom), kar kaže na verjetne ostaline večje podeželske vile s termami, druga pa na Jakominovi njivi v Portonu pod Pobegi, kjer so naleteli na stavbne ostanke z mozaiki. Sledove rimske naselbine in grob blizu rimskega zidu so bili odkriti tudi v zaselku Pečki pri Sv. Antonu. Verjetno lahko tudi med najdišči, ki so bila odkrita ob ekstenzivnih arheoloških pregledih v letih 2010 in 2012, ravno tako računamo z ostanki kake vile rustike. To so: EŠD 16491 Dekani – Arheološko območje Na Vardi (potencialna vila rustika), EŠD 3193 Dekani – Arheološko najdišče Purgarce – Buševca (rimskodobna poselitev), EŠD 29964 Pobegi – Arheološko območje Porton 2 (rimska doba), EŠD 29963 Pobegi – Arheološko območje Porton 1 (rimska doba), EŠD 29960 Pobegi – Arheološko območje Poljane 2 (rimska doba), EŠD 29959 Pobegi – Arheološko območje Poljane 1 (rimska doba), EŠD 16589 Pobegi – Vila rustika (rimska doba), EŠD 29962 Pobegi – Arheološko območje Šanžanej (prazgodovina, rimska doba), EŠD 29961 Prade – Arheološko območje Plinovod (rimska doba), EŠD 16591 Bertoki – Arheološko območje Pri Tottu (rimska doba), EŠD 16583 Prade – Arheološko najdišče Babuder (rimska doba).¹⁷

Zaenkrat pa je nejasen odnos med naselbinskimi ostanki z najdišča Na vrhu in ostanki stavbe s tremi prostori z najdišča Boško, ki je od Na vrhu oddaljena le okoli 300 m v smeri severozahoda (Tica 2002; 2003a).¹⁸ Rimska stavba na Bošku je stala med vzpetinama Na vrhu in Škrljevica, z odličnim pregledom nad Osapsko dolino ter odlično optično povezavo s Tinjanom na eni, Rožarjem na drugi in kraškim robom na tretji strani. Glede na drobne najdbe je bila zgrajena najpozneje v 1. stoletju n. št., Sašo Poglajen in Tina Žerjal pa menita, da gre ali za manjšo enoto znotraj večjega posestva (Na vrhu) ali pa manjšo družinsko kmetijo, ki se je nahajala na obrobju večje posesti (Poglajen 2007, 53, 96; Žerjal, Poglajen 2012, 112, 115). Toda raziskana stavba verjetno ni bila edina na tem prostoru. V njeni neposredni okolici je namreč še nekaj neraziskanih antropogenih teras, na katerih bi lahko pričakovali arhitekturne ostanke. Poleg tega je ne navadna njena lega na zelo vetrovnem severnem pobočju hrbta, ki se od vzpetine Na vrhu vleče do Tinjana. Zaradi njene lege – lahkega dostopa iz Ospa na severni strani in dostopa na južni strani iz doline Rižane mimo Stepanov – bi stavbo(e) na Bošku lahko razumeli tudi kot nadzorno točko (Tica 2003a, 101).

Glede na trenutno stanje raziskav rimskodobnih najdišč v Istri lahko vidimo, da je v nasprotju s puljskim in poreškim

14 Najstarejši zgodnj rimski objekt iz Predloke je verjetno že iz druge polovice 1. stoletja pr. n. št., po mnenju Boltin Tometove pa bi lahko predstavljal predavgustejsko mejno vojaško postojanko v bližini reke Rižane (Boltin Tome 2011, 191–192).

15 Novčne najdbe iz Gabrovica naj bi bile iz časa od vladanja Antonina Pija iz sredine 2. stoletja do vladanja Valensa oziroma Gracijana iz zadnje četrtine 4. stoletja (Trenz 2003, 132).

16 Register nepremične kulturne dediščine (<http://rkd.situla.org> [dostop 1. april 2017]).

17 Za osnovne podatke o najdiščih glej ANSI 1975, 142–145 in Register nepremične kulturne dediščine (<http://giskd6s.situla.org/giskd/> [dostop 1. junij 2016]).

18 Gradivo z najdišča Boško je trenutno še v obdelavi.

agrom, kjer so v rimskem obdobju prevladovale veleposesti, le-teh v severozahodni Istri le nekaj. Tu so najverjetneje prevladovale srednje velike in male posesti različnih lastnikov, kjer so intenzivno pridelovali živila za prodajo. S tem pa je bila poselitev na območju tržaškega agra podobno poselitvi akvilejskega agra, kjer je morda celo več malih posesti in naselbin, ki naj bi pripadale kolonistom. Glavni posestniki v puljskem in poreškem agru so bili senatorji iz cesarjevega kroga, medtem ko so bili zemljiški posestniki na tržaškem agru bolj pripadniki tržaške municipalne elite, zemljiške posesti pa so predstavljale temelj njihovega bogastva (Žerjal, Poglajen 2012, 112¹⁹).

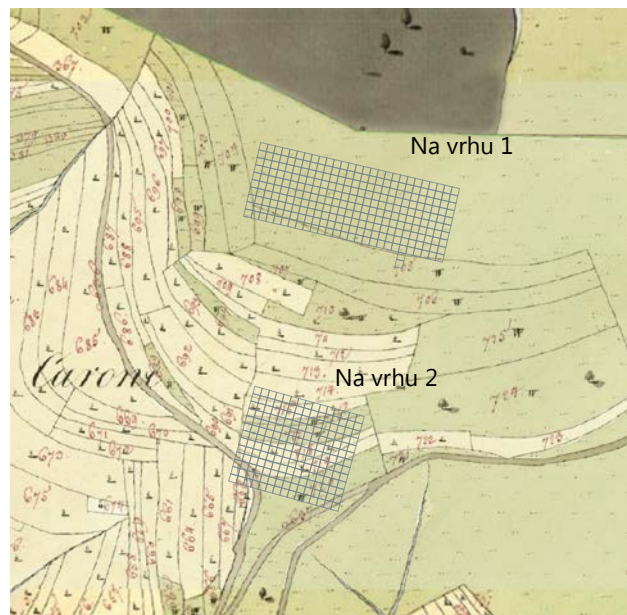
19 Z navedeno literaturo o lastniški strukturi zemljiških posesti v Istri in akvilejskem agru.

4 Metodologija in potek izkopavanj

Severovzhodno od vasi Stepani, na območju položnega temena na flišnem hrbtu, je bilo na dveh mestih izvedeno stratigrafsko arheološko izkopavanje (sl. 2, 7).

Ob odločitvi o načinu arheoloških raziskav Na vrhu nam je eno od vodil predstavljal tudi franciscejski kataster, na katerem je vidno stanje na terenu leta 1818 (sl. 9). Na vrhu 1 sta leta 1818 obstajali na delu, določenem za raziskave, dve parceli, ki sta ob času izkopavanj predstavljali terasi, zgornja na parcelni št. 726, k. o. Rožar, in spodnja na parcelni št. 705 ter delno na parcelni št. 726, obe k. o. Rožar, brez kasnejše razdelitve parcelnih št. 726 in 705 na več manjših parcel, ki so pred pričetkom arheoloških izkopavanj predstavljale v glavnem njive. Na podlagi katastra se sicer ne da zanesljivo govoriti o obstoju dveh teras leta 1818, je pa meja med navedenima parcelama identična meji med parcelama 726 in 705, obe k. o. Rožar, v času arheoloških raziskav, seveda s tem, da je potrebno upoštevati kasnejšo delitev teh dveh parcel, ki pa se je odvijala znotraj franciscejskih parcel. Na franciscejskem katastru, podobno kot na nekoliko starejšem jožefinskem zemljevidu (sl. 8), so bile vse parcele, ki so bile določne za arheološke raziskave, označene kot travniki, mogoče pašniki. Stanje pred dvema stoletjema je bilo torej precej drugačno kot ob začetku izkopavanj (sl. 4). Na vrhu 2 pa je bilo stanje leta 1818 podobno stanju ob pričetku raziskav. Celotno območje, določeno za arheološke raziskave, je bilo že takrat terasirano in spremenjeno v njive oziroma vinograde. Ob primerjavi franciscejskega katastra in katastra iz časa neposredno pred pričetkom arheoloških raziskav (sl. 10) je razvidno, da so se parcele (verjetno tudi same terase) spreminjale. Na franciscejskem katastru si parcele na območju, ki je bilo predvideno za arheološke raziskave, od najvišje do najnižje sledijo po sledečem vrstnem redu: 714, 716, 717, 718, na modernem katastru pa: 714/2, 4, 5; 715; 725/4 in 718, kar sicer kaže na širjenje parcel 715 na račun »franciscejskih« parcel 716 in 717 ter 725, delno tudi na račun dela parcele 715. Lastniška struktura zemljišča se je tako najverjetneje v zadnjih dvesto letih menjala, nekoliko se je spremenila oblika teras, toda leta 1818 je vseeno na obravnavanem območju že obstajalo več teras, ki so jih uporabljali v glavnem za vinograde.

Območji, določeni za arheološke raziskave (sl. 3, 10), smo razdelili na kvadrante velikosti 5×5 m, ki smo jih označili

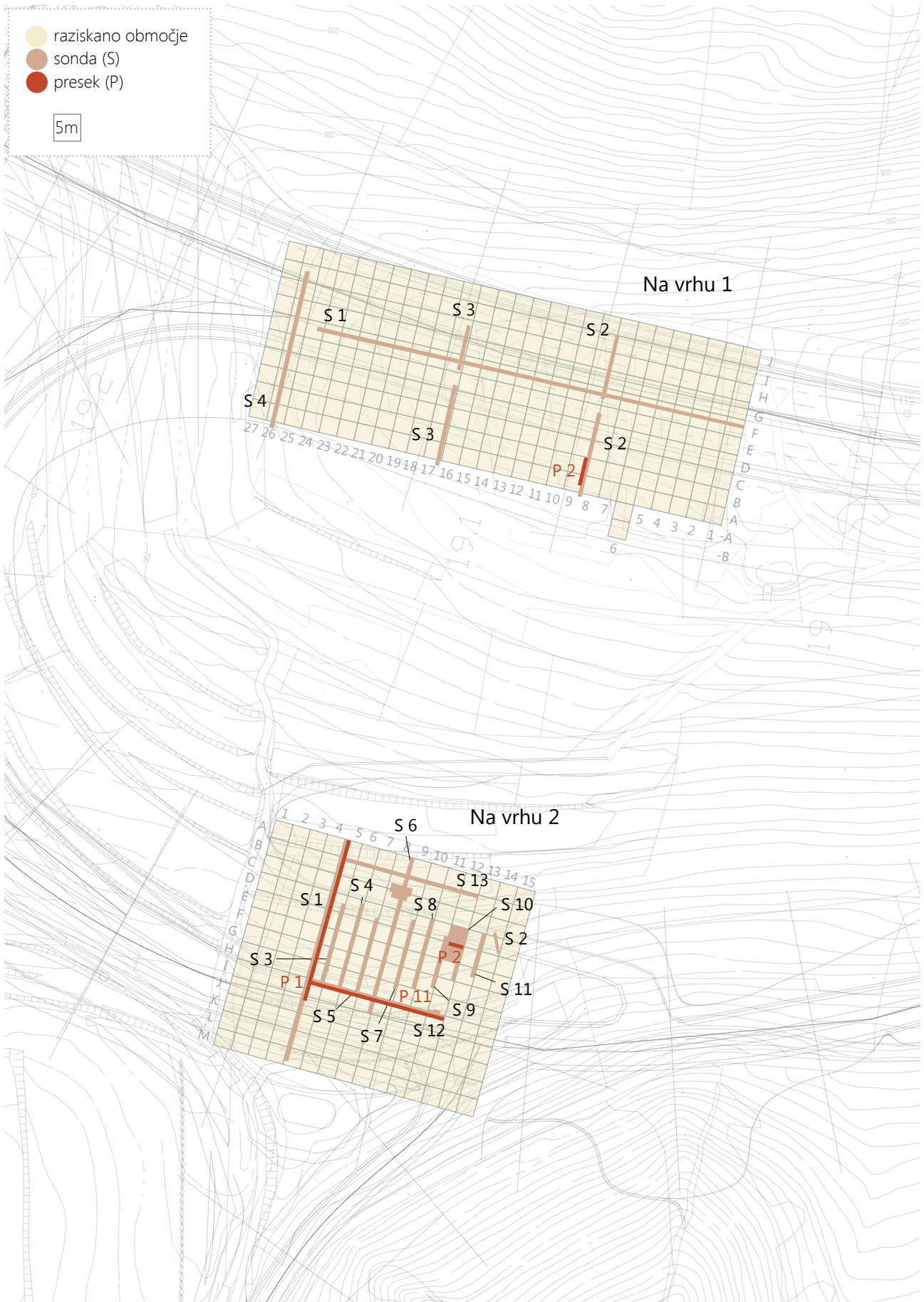
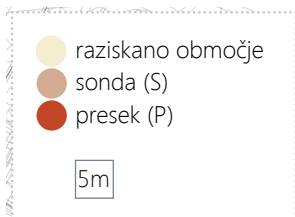

9 Izsek iz franciscejskega katastra (k. o. Rožar) z vnešenima izkopnima poljema arheološkega najdišča Na vrhu, M 1 : 5000, georeferenciran; vir: Republika Slovenija, Ministrstvo za kulturo, Register nepremične kulturne dediščine, interaktivna karta (<http://giskd6s.situla.org/giskd/> [dostop 16. November 2017]).

po sistemu šahovnice. Uporabili smo relativno koordinatno mrežo (x in y) in absolutne nadmorske višine (z).

Koordinatna mreža Na vrhu 1 je obsegala kv. od A 1-27 do J 1-27, kasneje smo ji zaradi dokumentiranja nekaterih struktur na spodnji terasi dodali še liniji kv. –A in –B. Izhodišče relativnega koordinatnega sistema je bilo postavljeno v točki z Gauss-Krugerjevimi koordinatami $x = 411321.925$ m in $y = 45989.680$ m, orientacija relativnega koordinatnega sistema je bila 13° od severa proti vzhodu. Koordinatna mreža Na vrhu 2 je obsegala kv. od A1-15 do M1-15. Izhodišče relativnega koordinatnega sistema je bilo postavljeno v točki z Gauss-Krugerjevimi koordinatami $x = 411197.902$ m in $y = 45907.666$ m, orientacija relativnega koordinatnega sistema je bila 15° od juga proti zahodu.

10 Sektorska razdelitev najdišča ter lokacija sond in presekov; M 1:1500.

11 Na vrhu 1: prikaz izkopa sond in novoveških struktur na katastru; M 1:1000.

4.1 Na vrhu 1

Prostor izkopavanj na delu najdišča, poimenovanem Na vrhu 1, je obsegal dve terasi na parcelnih št. 705/1, 705/2, 705/3, 705/4, 705/5, 726/12, 726/13, 726/17, ter deli parcelnih št. 726/2, 726/6, 726/7 in 726/8 (vse spodnja terasa) ter 726/9, 726/10, 726/11, 726/26 ter večji del parcelnih št. 726/6, 726/7 in 726/8 (vse zgornja terasa). V času arheoloških izkopavanj je bila večina obdelovalnih površin v okolici opuščeni in v procesu zaraščanja. Območje najdišča Na vrhu je bilo vse do pričetka arheoloških raziskav oziroma do zgoraj navedenega odvoza depozitov v uporabi kot njivska površina.

Po čiščenju in dokumentiranju uničenja je arheološka ekipa začela z izkopom treh strojnih sond, ki so potekale v smeri sever–jug (sl. 10, 11).²⁰

²⁰ Z izkopom sond smo pričeli na delu, ki je bil uničen z navedenim odvozom depozitov. Tu je zgornjo plast predstavljala temno rjava prhka prst, pomešana s kamenjem, ki ni presegalo velikosti 10 × 12 cm, v veliki večini pa je bilo manjše, kosi gradbenega materiala, odlomki keramičnih posod, steklom, kostmi, odlomki železnih in bronastih predmetov, tudi kosi usnja. Najdbe so bile iz različnih

Sonda 2: širina 1,25 m, dolžina 57 m, globina do flišne matične osnove, ponekod smo tudi posegli vanjo. Sonda je bila umeščena na mejo med linijami kv. od A8-9 do J8-9.

Sonda 3: širina 1,25 m, dolžina 47 m, globina do flišne matične osnove, ponekod smo tudi posegli vanjo. Sonda je bila umeščena v linijo kv. od A1-17 do H1-17.

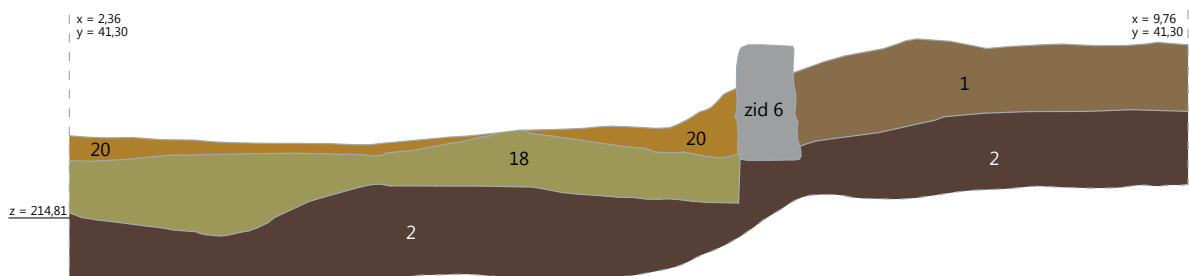
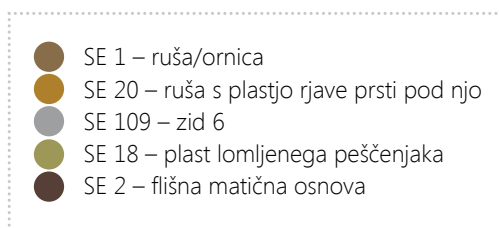
Sonda 4: širina 1,25 m, dolžina 45 m, globina do flišne matične osnove, ponekod smo tudi posegli vanjo. Sonda je bila umeščena v linijo kv. od A26 do I26.

obdobji, od najstarejših rimskodobnih do modernih. Plast debeline med dobrimi 5 cm in dobrimi 30 cm smo označili kot SE 1, v celoti pa se je razprostirala v kv. od C1-26 do J1-26, tj. na zgornji terasi. Na delih, ki niso bili uničeni z odvozom deponije, pa se je pod 10 cm debelo rušo pojavila plast rjave prsti (ruša in plast sta bili vključeni v isto SE), pomešana z večjimi kamni, ki so merili tudi do 40 × 20 cm, ter najdbami, ki so pa so bile ravno tako premešane, od nekaj redkih prazgodovinskih, prek rimskodobnih do modernih. Plast je bila skupaj z rušo debela do 40 cm, razprostirala se je po celotnem izkopnem polju (kv. od A1-27 do J1-27), torej tudi na spodnji terasi, in je mlajšega nastanka kot omenjena SE 1, saj je povsod, kjer ni prišlo do uničenja, prekrivala SE 1. Vrh plasti SE 20 lahko označimo tudi kot novoveško hodno površino.

Poleg strojnih sond je bila istočasno kopana ročna sonda (sonda 1), široka 1 m in dolga 122,5 m, ki je potekala pravokotno na strojne sonde (smer vzhod–zahod), na severnem robu kv. F1-25 (sl. 10, 11).

Namen izkopa sond je bil ugotoviti stratigrafijo plasti na terenu oziroma ugotovitev morebitnih ostankov rimskodobnih struktur.

Na podlagi strojno in ročno izkopanih sond ter na podlagi stanja, prikazanega na franciscejskem katastru, smo se odločili, da se na najdišču v celoti ročno izkopljejo plasti in strukture na parcelni št. 726/7, na delu parcelne št. 726/26. Nadalje se ročno odstrani tudi tiste dele parcelne št. 726/6 in 726/8, ki niso bili stojno odstranjeni (uničeni), tj. mej med parcelami, ki so jih predstavljale groblje in zidovi pod njimi oziroma prehod med zgornjo in spodnjo teraso. Ročno smo odstranili plasti in strukture, ki so v kv. od C22-23 do D22-23 tvorile gomilo in v kv. E20 do G20 nenaraven prehod (prelom) med parcelnimi št. 726/9, 726/10 in delno 726/26.

12 Na vrhu 1: del zahodnega preseka P 2 v sondi 2 (kv. A, B/9); M 1:50.

13 Na vrhu 1: zidovi med spodnjo in zgornjo teraso.

Iz sond 1 do 4 je bilo razvidno, da bi bilo glede na rezultate izkopa nesmiselno ročno odstranjevanje ostalega dela območja, določenega za arheološke raziskave, kajti plast ruše in ponekod ornice je bila debela do 20 cm, pod njo pa je že ležala flišna matična osnova. Nikjer v sondah, razen na omenjenih mestih, pa nismo naleteli na arheološko zanimive strukture. Izjemo so predstavljali še novoveški zidovi, ki so utrjevali prehod iz ene v drugo teraso in katerih del smo tudi raziskali.

Na spodnji terasi smo pod arheološkim nadzorom strojno odstranili na parcelnih št. 705/1, 705/2, 705/4, 705/5, 726/12 in delu parcelne št. 726/6 rušo oziroma ornico do globine okoli 30 cm z namenom odkriti morebitne sledi rimskodobne poselitve, čeprav je bilo že iz strojno izkopanih sond 2 do 4 razvidno, da je spodnja terasa kasnejšega nastanka (sl. 12). Ročno je bil očiščen in odstranjen del zidov med parcelami in prehod iz zgornje v spodnjo teraso (sl. 13). Na parcelni št. 705/1 smo z ročnim izkopom preverili stratigrafske odnose plasti dela sonde 2, ki je pod rušo in debelejšo plastjo rjave zemlje, označene kot SE 20 (skupna debelina tudi do 90 cm) vsebovala 20 do 40 cm debelo plast lomljenega peščenjaka (SE 18), ki je predstavljal umetno izravnavo dela spodnje terase (sl. 14).

14 Na vrhu 1: del zahodnega profila sonde 2.

4.2 Na vrhu 2

Na vrhu 2 je v preteklosti zaradi terasiranja in intenzivne rabe prostora za poljedelstvo, ki je, kot je razvidno iz franciscejskega katastra (sl. 9), segalo v čas pred letom 1818, prišlo do uničevanja morebitne, na predhodnih arheoloških pregledih nakazane poselitve iz rimskega obdobja. Namen arheoloških izkopavanj na tem delu je bil ugotoviti stopnjo poškodovanosti oziroma bolje rečeno, kaj je (če) sploh ostalo od rimske poselitve.

Po čiščenju takrat že zapuščenega terena in iz nekaterih teras (njiv) že odpeljanega zgornjega dela ornice oziroma ruše smo najprej strojno izkopali sondo (sonda 1) do flišne matične osnove, širine 1,25 m in dolžine 62 m, in sicer na parcelnih št. 714/6, 714/5, 715 in 718.²¹ Ponekod smo sondo vkopali tudi v matično osnovo. Sonda, ki je potekala v smeri sever–jug, je bila umeščena v linijo kv. od A5 do M5 (sl. 15). S strojno sondo, ki je potekala prek šestih bolj ali manj izrazitih antropogenih teras ter enega širšega prehoda med terasama 2 in 3 (sl. 16, 17),²² smo poskušali preveriti stratigrafsko sosledje plasti na teh terasah in morebitne strukture, ki bi jih lahko zasledili.

Med prvo, najvišjo teraso, in zadnjo, najnižjo, je bilo okoli 8 m višinske razlike. Zgornja terasa številka 0 je ležala na 198,20 m, spodnja številka 5 pa na 189,70 m nad morjem. Za lažjo kontrolo rezultatov, dobljenih z izkopom strojne sonde, smo ročno izkopali še sondo 2, ki je imela glede na usmeritev sonde 1 zaradi same lege terase nekoliko odmik od smeri sever–jug (sl. 15, 16). Rezultati, ki smo jih dobili z njenim izkopom, dopolnjujejo stratigrafsko situacijo, ki je bila razvidna iz strojne sonde, v kv. D14 smo med ostalim naleteli tudi na zid, označen kot SE 6, ki je potekal v smeri vzhod–zahod. Zid je bil očiščen v celotni dolžini od sonde 2 na vzhodnem do sonde 1 na zahodnem delu izkopnega polja (sl. 17, 48–50).

Nato smo se odločili za ročni izkop 1 m širokih sond na terasi 2 (na parcelnih št. 715 in 725), kjer je bila ob predhodnih arheoloških pregledih ugotovljena največja koncentracija najdb (sl. 15, 16). Najprej je bila na delu terase med sonda- ma 1 in 2 strojno, do globine okoli 15 do 20 cm, odstranjena ornica oziroma ruša (SE 1). Sonde so bile nato vzhodno od strojne sonde 1 izkopane na vsakih 5 m v smeri sever–jug (enaka usmeritev kot pri strojni sondi 1). Po potrebi so bile

15 Na vrhu 2: prikaz izkopa sond, teras in novoveških struktur na katastru; M 1:1000.

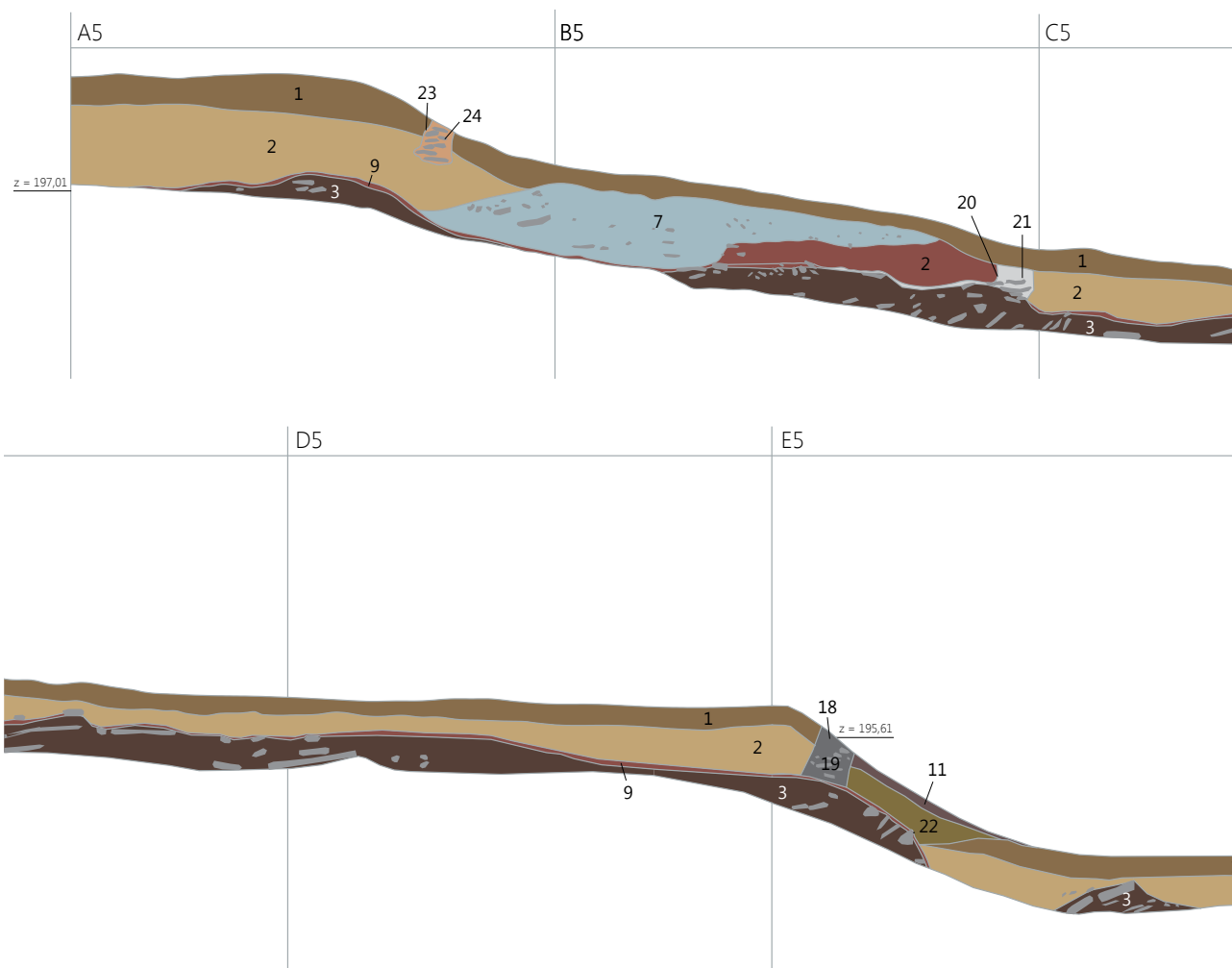
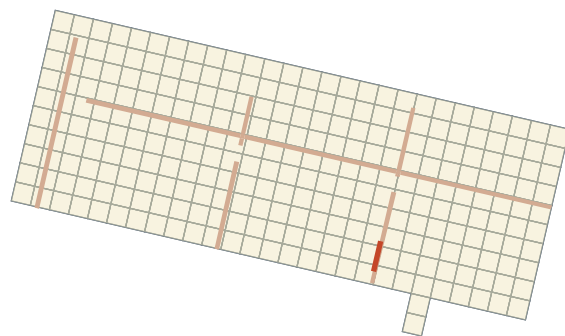
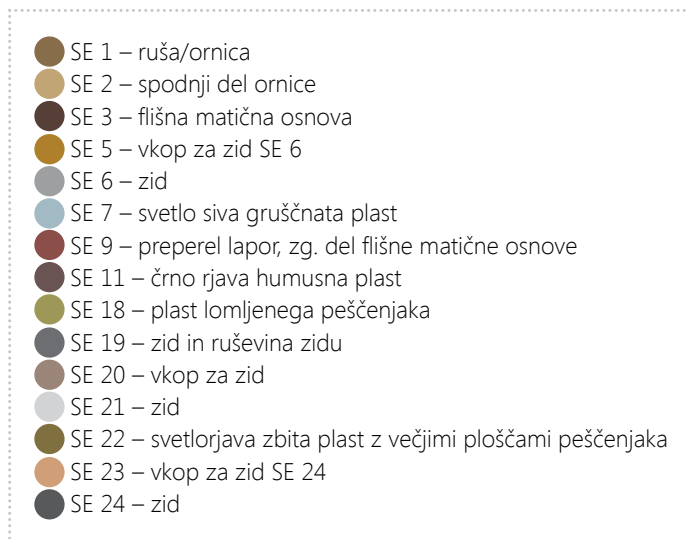
21 Parcele so naštetje od najvišje do najnižje ležeče.

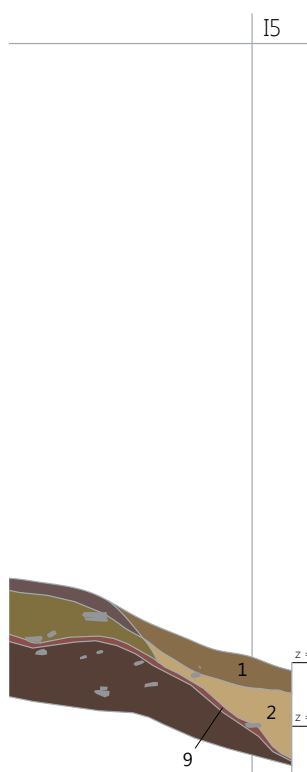
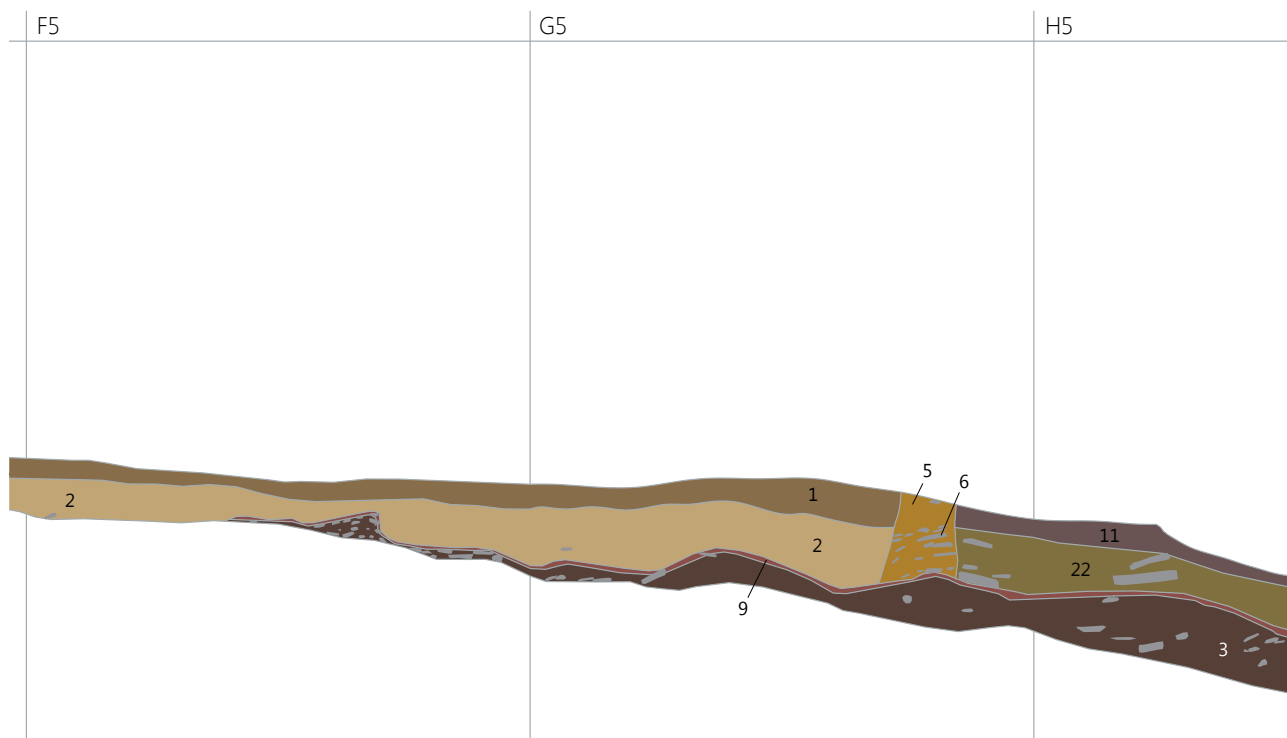
22 Izkop sonde je terasi 0 in 5 zajel le delno.

sonde podaljšane na sosednji terasi oziroma na prehod med terasama 1 in 2 ali razširjene zaradi najdb struktur oziroma arheološko zanimivih plasti.

Ob najdbah struktur ali arheološko zanimivih plasti je prišlo do natančnega ročnega odstranjevanja ali čiščenja. Na

koncu smo v smeri vzhod–zahod ročno izkopal še sonde 12 in 13, široki 1 m in dolgi 40 m, da bi še enkrat preverili že znano stratigrafsko stanje oziroma ugotovili morebitne nove strukture ali arheološko zanimive plasti na še neraziskanih terasah 1 in 3. Enak namen je imel proti severu in jugu podaljšan izkop sonde 6, ki je hkrati povezal sonde 12 in 13.

16 (strani 19, 20) Na vrhu 2, del vzhodnega profila v sondi 1 (kv. A5 do I5); M 1:75.

17 Na vrhu 2, pogled na sondo 1 z ostankom zidu SE 6.

5 Opis in interpretacija odkritih plasti in struktur

Zaradi slabe ohranjenosti in uničenja velikega dela najdišča mnoge strukture in arheološke plasti niso mogle biti zanesljivo umeščene v natančno stratigrafsko zaporedje najdišča.²³ Pomembni podatki o arheoloških plasteh in uporabi prostora so bili pridobljeni tudi z združevanjem odlomkov istih posod iz različnih stratigrafskih plasti, kar je lepo vidno pri skledi **G153**, ki je sestavljena iz odlomkov, najdenih v različnih kvadrantih v plasteh SE 1, SE 24 in SE 72.²⁴ V besedilu je pri nekaterih strukturah in plasteh navedeno, da so vsebovale gradivo iz različnih obdobij, hkrati pa v katalogu gradiva ni navedeno gradivo iz teh plasti, kar pomeni, da gre za najdbe, ki niso bile izločene za nadaljnjo obravnavo.

18 Na vrhu 1, zid 1, v ospredju uničen del parc. št. 726/6.

5.1 Na vrhu 1

5.1.1 Novoveške strukture in posegi

Med novoveške strukture sodijo ročno odstranjene groblje SE 102, SE 103, SE 104, SE 105, SE 106 in SE 107 in zid 1, označen kot SE 101. Prve tri, označene tudi kot zidovi 2, 3 in 4, so potekale v smeri sever–jug, druge tri, označene kot zidovi 5, 6 in 7, pa v smeri vzhod–zahod.²⁵

Groblje SE 102 do SE 104 so bile široke okoli 1–1,5 m in dolge med 30 in 40 m. Predstavljale so meje med njivami na parcelah 726/6 in 726/7 (zid 2 oziroma SE 102), 726/7 in 726/8 (zid 3 oziroma SE 103) in 726/8 in 726/9 (zid 4 oziroma SE 104). Kljub temu, da so bili iz njiv na parcelah 726/6 in 726/8 odpeljani vsi depoziti do matične osnove, je del ob grobljah in zidovih (tudi tistih, ki so potekale v smeri vzhod–zahod) ostal nedotaknjen (sl. 18).

Groblje so bile od vrha proti dnu sestavljene iz: tanke plasti zemlje z gostim rastjem grmičevja, sledilo je nasutje iz v glavnem neobdelanega peščenjaka, s precej rimskega gradbenega materiala in večjih kosov rimske keramike,

najdeni pa so bili tudi odlomki stekla in kovinskih predmetov. Pod vsemi tremi so nato ležali trije zelo različni, v zemljo (prvotno rušo in plasti pod njo) vkopani zidovi.

Zid 1 (SE 101) je predstavljal vzhodno mejo parcelne št. 726/6 (sl. 18). Zaradi lege izven predvidenega izkopnega polja ni bil odstranjen in raziskan, temveč le dokumentiran v obstoječem stanju. Govorimo o pravem zidu, kajti nad njim ni bilo grobelj kot na ostalih zidovih, ki so potekali v smeri sever–jug. Zgrajen je bil v suhozidni tehniki, iz obdelanih lomljencev, širok okoli 40 cm, dolg okoli 30 m in visok do 1,2 m. Na nekaterih kamnih so bili vidni sledovi malte, ti kamni pa so bili najverjetneje v sekundarni uporabi in so bili nekoč del nekega drugega (rimskodobnega?) zidu.

Zid 3 (SE 4) pod grobljo SE 103 je bil vkopan okoli 50 cm globoko (sl. 19). Vkop je sekal vse plasti od ruše do matične osnove, in sicer rušo s plastjo rjave prsti, pomešane z različno velikim kamenjem, velikosti tudi do 20 × 40 cm, kosi gradbenega materiala, odlomki keramičnih posod, železnimi najdbami, steklom, odlomki plastike (SE 20), nadalje plast prhle temno rjave zemlje, pomešane s kamenjem velikosti do 10 × 20 cm, v njej je bilo tudi precej najdb iz različnih obdobij, ki smo jo označili s SE 1, med SE 1 in matično osnovo (SE 2) pa plast svetlo do temno rjave prhke prsti s kosi gradbenega materiala in odlomki keramičnih posod, ki pa so se pojavljali redkeje kot v SE 1, označili pa smo jo kot SE 39. Kot kaže, gre pri SE 39, ki se je pojavila še ob zidu 2 (SE 3), za plast, ki se je ponekod pojavljala na dnu

23 Opis in interpretacija odkritih plasti in struktur povzeti po Rozman 2001, Štrajhar, Klasinc 2001 in Tica 2001a.

24 Glej katalog najdb.

25 Čeprav, kot bomo videli, so kot zidovi označeni tudi ostanki zidov pod temi grobljami, ki imajo kot stratigrafske enote drugačne oznake.

19 Na vrhu 1, zid 3 (SE 4).

20 Na vrhu 1, zid 4 (SE 16).

SE 1 in je nastala ob njenem stiku s flišno matično osnovo. Zid 3 je bil grajen v suhozidni tehniki. Srednje veliki, delno obdelani kamni so bili pravilno položeni v vrstah. Dolg je bil okoli 30 m, širok 30 do 35 cm in visok do 60 cm. Njegova zahodna fronta je bila lepo izoblikovana iz večjih kamnitih blokov, vzhodna iz manjših, ostali del zidu je bil zapolnjen z bolj ali manj nepravilno položenim manjšim kamenjem. Potekal je v smeri sever–jug.

Zid 4 (SE 16) pod grobljo SE 104 je bil približno enako dolg in visok kot zid 3, toda precej širši, do 90 cm (sl. 20). Za razliko od zidu 3 je ta potekal v smeri jug–severozahod (razlika od linije kv. C do linije kv. H je bila okoli 5 m). Tudi ta zid je bil vkopan v različne plasti; plast SE 20 je na vrhu tvorila ruša, pod njo pa rjava prst, pomešana z različno velikim kamenjem in številnimi najdbami iz različnih obdobij in plast temnejše rjave fine zemlje, v kateri je bilo le nekaj manjšega kamenja in redke najdbe (SE 98). Plast SE 98 bi sicer prvotno lahko bila del SE 1, saj se le-ta nadaljuje brez prave meje med SE 1 in SE 98 vzhodno od zidu 4.

Pod zidom 4 se je ponekod pojavila tanka ruševinska plast brez najdb iz rdečkastega kamenja (ožganega?), pomešana s prhko temno rjavo prstjo, označena kot SE 34, pod njo

21 Na vrhu 1, zid 2 (SE 3).

pa še ena ruševinska plast, ki jo je tvorilo kamenje, veliko tudi do 30 × 30 cm, pomešano s temno rjavo sipko prstjo. V plasti, označeni kot SE 72, so se pojavljali tudi odlomki rimskodobnega gradbenega materiala. Je pa spodnji del zidu bolj izrazito kot pri ostalih zidovih v glavnem sledil matični osnovi (SE 2). Grajen je bil iz večjih kamnitih blokov, v suhozidni tehniki z izoblikovano zahodno fronto, medtem ko so bili ostali deli zidu zapolnjeni z bolj ali manj nepravilno položenim manjšim kamenjem.

Od ostalih se je precej razlikoval zid 2 (SE 3), ki je ležal pod grobljo SE 102 (sl. 21). Bil je precej širši, sestavljali so ga večji kamniti bloki in plošče, a manjši kot pri zidu 4 pod grobljo SE 104, stratigrafski odnosi s sosednjimi plastmi pa so bili bolj zapleteni.

Po odstranitvi groblje SE 102 se je v tlorisu pokazal dobro grajen zid (SE 3) iz večjih kvadratnih blokov in kamnitih plošč z jasnima obema frontama, vmesni prostor pa so zapolnjevali manjši kamni. Na ohranjen del zidu, ki je bil dolg okoli 11 m in širok do 1 m, smo naleteli v liniji kv. od C7 do E7. Po odstranitvi enega od dveh slojev kamnov se je pokazalo drugačno stanje; zahodna fronta zidu je bila še vedno jasna in dobro poravnana, vzhodne pa ni bilo več.

Na tem mestu je bil zid vkopan v plast fine temno rjave zemlje z manjšimi in redkimi, do 20 cm velikimi kamni, ki smo jo označili kot SE 83 = SE 112. Plast je bila verjetno rimskodobna, saj je vsebovala večjo količino izključno rimskodobnih najdb. Razprostirala se je v kv. B4, B5-C5, C 6, C7-B7 in D7, segala je do flišne matične osnove, najdebelejša je bila na jugozahodnem delu, proti vzhodu se je tanjšala in vedno bolj prehajala v plast z večjo količino srednje velikih (20 do 30 cm) in redkeje večjih (do 50 cm) kamnov, ki je bila označena kot SE 133. Rimskodobne najdbe so se pojavljale tudi neposredno na matični osnovi oziroma njeni preperini.

Kamni zahodne fronte zidu pa so ležali, ali neposredno na flišni osnovi ali pa na do 30 cm debeli plasti temno rjave prsti, ki je vsebovala odlomke rimskodobne in novoveške keramike, rimskodobnega gradbenega materiala in manjše, do 10 cm velike kamne. Označili smo jo kot SE 26, kot kaže pa je služila za izravnavo neravne flišne matične osnove. Spodnji del zahodne fronte samega zidu pa niso več tvorili večji kamniti bloki, temveč obdelane kamnite plošče.

V nadaljevanju zidu 2 se je poleg ostankov zidu SE 3 (deli zahodne fronte) vse do kv. I7 pojavljala v širini slabih 2 metrov ruševinska plast, ki smo jo označili kot SE 6 (sl. 22).

22 Na vrhu 1, ruševinska plast SE 6 v profilu 5.

Poleg lomljenega kamenja je vsebovala tudi precej gradbenega materiala in odlomkov keramike, predvsem amfor. Pod ruševino SE 6 je, podobno kot SE 26 pod samim zidom 2, v kv. C7 do E7, ležala plast temno rjave prsti, pomešane z manjšimi kamni, s precej rimskodobnega gradbenega materiala in z najdbami tako iz rimskega kot novoveškega obdobja. Označili smo jo kot SE 24 (sl. 23), podobno kot SE 6 pa je ležala neposredno na matični osnovi in je, kot kaže, ravno tako služila za izravnavo flišne matične osnove.

Glede na najdbe iz zidu (med ostalim tudi novoveška keramika in t. i. bodeča žica) in dejstvo, da je zid ležal na novoveških nasutjih oziroma izravnava, kar kažejo najdbe znotraj plasti SE 24 in SE 26, je zid mogoče uvrstiti v novoveško obdobje.

Na zgornji terasi so v smeri vzhod–zahod potekale groblje SE 105, SE 106 in SE 107. Te groblje so bile precej širše in krajše od tistih, ki so potekale v smeri sever–jug, in sicer širine od 4 do 4,5 m ter dolžine od 15 do 30 m (sl. 24). Stratigrafska slika je bila precej podobna tisti pri grobljah SE 102 do SE 104, s to razliko, da je bilo v njih mnogo več laporja rdečkasto oranžne barve. Tak lapor je bil izpostavljen delovanju ognja, mogoče požara (sl. 25).

24 Na vrhu 1, zidovi z grobljo med terasami

23 Na vrhu 1, plast SE 24.

25 Na vrhu 1, zid SE 30 z ožganim laporjem (označeno).

26 Na vrhu 1, zid SE 109; utrditev med zgornjo in spodnjo teraso.

27 Na vrhu 1, zid SE 122 z nasutjem za zidom SE 121, utrditev med zgornjo in spodnjo teraso.

28 Na vrhu 1, zid SE 110.

29 Na vrhu 1, zid SE 35 in prehod, zapolnjen s kamenjem SE 120.

Južno od grobelj SE 105 in 106 sta ležala zidova SE 108 in SE 109, ki sta ravno tako potekala v smeri vzhod–zahod (sl. 26). Zgrajena sta bila iz lomljencev, v suhozidni tehniki, široka okoli 50 cm, dolga 20 in 30 m in visoka do 1 m. Za ta zidova je značilno, da je bila ohranjena le južna fronta, ostali del med zidom in pobočjem pa je zapolnjevala kamnita groblja, na določenih mestih celo ostanki starejšega zidu SE 122 (sl. 27), ki je ravno tako kot zidova SE 108 in SE 109 služil za utrjevanje terena na prehodu iz zgornje v spodnjo teraso.

Na spodnji terasi je v smeri sever–jug je v kv. –B6 do B6 potekal zid SE 110, zgrajen iz neobdelanega kamenja v suhozidni tehniki (sl. 28). Dolg je bil 15,80 m, visok 65 cm in širok 55 cm. Neposredno pod njim sta ležala starejša, a tudi novoveška zidova SE 35 in SE 117. Zid SE 35 je bil grajen iz lomljencev, v suhozidni tehniki (sl. 29). Ohranjeni sta bili obe fronti zidu, vmesni prostor pa je bil zapolnjen s temno rjavo zemljo in manjšimi kamni. V zidu so bili najdeni novoveška keramika, žica in železna pasna spona (G173). V kv. A6 je bila v zidu vrzel, prehod, ki je bil pozneje zapolnjen s kamenjem SE 120 (sl. 29), med katerim je bila ravno tako najdena novoveška keramika. Zid oziroma prehod SE 120 je

bil grajen iz manjših kamnov, na vrhu so bili položeni večji kamni in kamnite plošče (sl. 29). Pravokotno na zid SE 35 je stal ravno tako novoveški zid SE 117, ki je potekal v smeri vzhod–zahod; dolg je bil 27 m, širok in visok 60 cm. Zid ni bil izkopan, temveč le očiščen in dokumentiran, predstavljal pa je mejo med parcelnima št. 726/12 in 705/4 (sl. 30).

V kv. C22–23 do D22–23 je pod rušo ležala plast kamenja, groblja SE 64, ki je po obliki spominjala na gomilo (sl. 31). Kamenje je bilo pomešano s temno rjavo zemljo, med njim pa so se pojavljali redki odlomki gradbenega materiala. Struktura ni imela jasne oblike, šlo je za nametano kamenje v enem oziroma dveh slojih. Celotna gomila je ležala neposredno na flišni matični osnovi. Na njenem vrhu je ležal lepo oblikovan pravokotni kamen, najverjetneje mejnik.

Med novoveške strukture lahko vključimo tudi kamnito nasutje SE 52 iz kv. E20 do G20 (sl. 32), ki je ostalo ohranjeno v dolžini 11 m in širini 2 m, predstavljalo pa je mejo in izrazit prehod med parcelnima št. 726/9 in 726/10. Potekalo je v smeri sever–jug, pomešano s temno rjavo zemljo, med kamenjem pa so bili najdeni redki odlomki gradbenega materiala, tudi rimskodobnega in novoveške keramike. Ravno

tako lahko med novoveške strukture prištejemo tudi plast kamenja SE 123 v kv. B13 do C13 in C15 (sl. 33). Šlo je za 6,70 m dolgo in 6,30 m široko nasutje iz rumenkasto sivih, precej velikih kamnov, ki so ležali tudi poševno in navpično. Kamni so bili pravilnih oblik, v večini je šlo za en sloj, v vzhodnem delu pa so bili naloženi tudi v dveh ali treh slojih. Med kamenjem je bila temno rjava prhka prst, v kateri so bili odlomki novoveške keramike in gradbenega materiala.

5.1.2 Rimskodobne plasti in strukture

V nadaljevanju bodo predstavljene plasti oziroma strukture, za katere domnevamo, da so pripadale rimskodobni fazi najdišča.

Najzanimivejšo arhitekturno ostalino predstavlja struktura, ki so jo v kv. D14-15 do E14-15 tvorile SE 85, SE 93, SE 94, SE 114, SE 129 in SE 134 (sl. 34, 35). Gre za kotanjasto poglobitev v flišno osnovo, dokaj pravilnega okroglega tlorisa, ki je zanesljivo antropogenega nastanka.

30 Na vrhu 1, zid SE 117.

31 Na vrhu 1, groblja SE 64 v kv. C22-23 do D22-23.

Robovi poglobitve so bili na južni in vzhodni strani razmera ostri in strmi, na zahodni in severni pa položnejši. Sledov klesanja zaradi preperevanja flišne osnove ni bilo videti. Južni in vzhodni rob kotanje sta bila opasana z zidovima SE 93 in SE 94, ki pa ju ne moremo označiti kot klasična zidova, temveč bolj kot utrditev robov kotanje. Položena sta bila tik ob usek v flišno osnovo. Prostor med zunanjo linijo kamnov, ki ni imela fronte, je bil zapolnjen z manjšim in srednje velikim kamenjem, pomešanim z zemljo (SE 114). Notranji fronti sta bili poravnani, vendar so se kamni naknadno nagnili in delno zdrsnili proti kotanji. Še posebej vokal obeh zidov kaže močne sledove kasnejših premikov. Zid SE 93 je bil tu položen neposredno na flišno osnovo, ki je naknadno razpadla in se povescila, kamni zidu pa so zdrsnili proti zahodu. Dno kotanje je bilo zapolnjeno s plastjo SE 134 iz manjših in srednje velikih kamnov, med katerimi je bila bolj mastna, skoraj ilovnata zemlja svetlo rjave barve. Nad njo je bila plast enako velikega kamenja, označena kot SE 85, med njim pa nekaj fine, prhke temno rjave zemlje z redkim drobnim kamenjem. Od spodnje ležeče plasti se je ločila po barvi zemlje med kamenjem. Razlika bi bila lahko posledica mešanja spodnje plasti s preperino matične osnove, ki je bila svetlo rjave barve. Plast SE 85 so tvorili štiri sloji kamenja in vmesne zemlje, vsak sloj je bil odstranjen posebej in označen kot posebna poglobitev. V prvih dveh poglobitvah

32 Na vrhu 1, kamnito nasutje SE 52 v kv. E20 do G20.

33 Na vrhu 1, plast kamenja SE 123 v kv. B13 do C13 in C15 z zidom SE 41 v ozadju.

34 Na vrhu 1, rimskodobna struktura SE 93 in SE 94, pogled proti jugu.

35 Na vrhu 1, rimskodobna struktura SE 93 in SE 94, pogled proti zahodu.

je bilo na severnem delu več manjših kamnov, naloženi oziroma nametani so bili tesneje skupaj, v glavnem vodoravno, na južnem delu pa so prevladovali večji kamni, postavljeni tudi navpično in poševno, vmes je bilo tudi več zemlje. V tretji in četrti poglobitvi v velikosti in razporeditvi kamnov v plasti ni bilo več sprememb. V obeh plasteh, zgornji in spodnji, je bila najdena razmeroma velika količina izključno rimskodobnih najdb; gradbenega materiala, keramike, stekla, kovinskih najdb, mozaična kocka, pa tudi oglje, malta, žlindra in kostni ostanki.

Namembnost strukture ostaja nejasna. Velika količina kamnena govori o tem, da najverjetneje ne gre za odpadno jamo. Lahko da je bila struktura v času uporabe izpraznjena in jo je tvorila le kotanjasta poglobitev v flišni osnovi s stranskima zidovoma. Možno je, da gre za vodni zbiralnik ali napajalnik, ker je kotanja še v času izkopavanja dobro zadrževala vodo. Naknadno, a še v rimskem obdobju, je bila zapolnjena s kamenjem in materialom iz neposredne okolice z namenom izravnave terena.

Naslednji sklop plasti, ki jih lahko pripišemo rimskemu obdobju, je bil umeščen nekako na sredini izkopnega polja, znotraj kv. C5-8 do G5-8. Plast fine, temno rjave zemlje s primesjo drobnih peščenjakov SE 86 (kv. D7-8 do F7-8), je ležala neposredno nad flišno osnovo (sl. 36), njena povprečna debelina je bila med 20 in 30 cm. Plast je vsebovala številne najdbe, predvsem rimski gradbeni material in grobo kuhinjsko keramiko, precej pa je bilo tudi finega posodja. Najdbe niso bile koncentrirane na površini, temveč so bile enakomerno razporejene po celotni plasti. Morda gre za rimskodobno izravnavo terena, ki je postala hodna površina.

Na severnem robu plasti SE 86 se je v kv. E8 nahajal v flišno podlago vsekani jarek SE 137 (sl. 36), ki je potekal v smeri vzhod-zahod, širok do 70 cm, globok okoli 30 cm in dolg 4,50 m. Konfiguracija flišne osnove je bila na celotnem najdišču precej razgibana, pogosti so bili naravni žlebovi in vdolbine, vendar orientacija jarka, ki se ne ujema s smerjo skladov flišne podlage, nakazuje, da je bil vsaj delno umetno vsekani. Jarek je bil zapolnjen s fino temno rjavo zemljo SE 87, ki je vsebovala izključno rimskodobne najdbe.

Ravno tako je izključno rimske najdbe vsebovala že omejena plast fine temno rjave zemlje z majhnimi in redkimi srednje velikimi kamni SE 112 = SE 83 v kv. B4, B5 do C5,, C6 in B7 do D7 (sl. 37, 38). Ležala je neposredno nad flišno matično osnovo in je proti zahodu segala do oziroma pod novoveški zid 2. Najverjetneje je predstavljala izravnavo terena, na katero je bila nasuta še plast temno rjave zemlje SE 80. Proti jugu je SE 83 prehajala v plast fine temno rjave zemlje z manjšimi peščenjaki ter redkimi majhnimi in srednje velikimi kamni, ki je bila najprej označena kot SE 112, naknadno pa sta bili plasti izenačeni. Tudi SE 112 je ležala neposredno nad matično osnovo. Stratigrafski odnos plasti z novoveškim zidom 2 je bil predstavljen zgoraj, na jugu pa je bil v plast vkopan zid SE 54 (sl. 39), ki je predstavljal oporni zid terase in je ležal pod grobljo SE 105. Kot smo že omenili, se je v SE 112 proti vzhodu pojavljalo vse več kamnov in vse manj zemlje, plast SE 112 pa je enakomerno prehajala v SE 133 (sl. 36), ki so jo tvorili srednje veliki in redkeje veliki kamni, med katerimi smo našli tudi na fino temno rjavo zemljo. Poleg rimskodobnih so bile v SE 133 najdene tudi redke novoveške najdbe. Domnevamo, da je šlo verjetno za infiltrirane najdbe, zato to plast opredeljujemo kot rimskodobno. Tako kot v SE 86 so se tudi v SE 112 = SE 83 najdbe pojavljale enakomerno po celotni plasti.

Štirioglasta zaplata malte SE 28 v kv. E8 je ležala neposredno na matični osnovi (sl. 36). Bila je dokaj pravilne oblike, velika 1,6 × 1,3 m in debela 15 cm. Domneva, da gre za osnovo mozaika, ni verjetna, saj je bila navkljub natančnemu

36 Na vrhu 1, rimskodobne plasti in strukture, M 1:750.

37 Na vrhu 1, rimskodobna plast SE 112 ob ostankih zidu 2 (SE 3).

38 Na vrhu 1, rimskodobna plast SE 83 ob ostankih zidu 2 (SE 3).

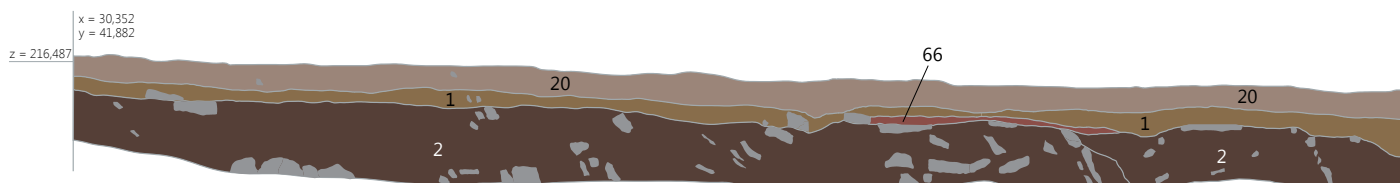
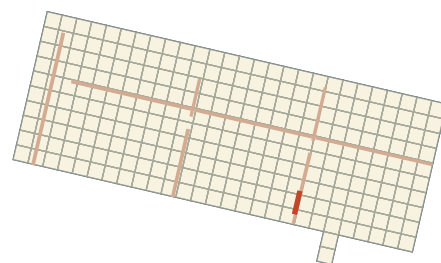
izkopavanju na najdišču najdena le ena mozaična kocka (v plasti SE 85). Tekom izkopavanj so se med malto pokazali drobcji opek in keramike, nekateri tudi večji, nekaj drobcev oglja, malo temno rjave zemlje in precej močno drobljivega kremena. V zgornjem delu je bila malta bolj kompaktna in groba, spodaj finejša in bolj drobljiva. Namembnost malte je neznana, zanimiv pa je njen položaj poleg rimskodobne plasti SE 86, na območju z največjo koncentracijo rimskodobnih najdb (kv. D7-8 do E7-8).

V kv. D9-10 in E9-10 je bila dokumentirana tanka plast svetlo rjave sipke prsti, pomešane z drobnim kamenjem, ki smo jo označili kot SE 66 (sl. 40). Plast je vsebovala izključno rimskodobno gradivo. Ob zidu SE 4 je v kv. E11 in E11 ležala neposredno na matični osnovi druga zaplata malte (SE 25), in sicer v dolžini 2,14 m in širini 1,7 m (sl. 36). V njej ni bilo najdb, zato jo lahko le pogojno pripišemo rimskemu obdobju.

39 Na vrhu 1, zid SE 54 z ostanki škarpe SE 15, oporni zid terase.

- SE 1 – ruša/ornica
- SE 2 – flišna matična osnova
- SE 20 – ruša s plastjo rjave prsti pod njo
- SE 66 – nasutje iz kamenja z rimskodobnim materialom
- kamen

40 Na vrhu 1, plast SE 66 v vzhodnem profilu sonde 2, M 1:75.

Od zidane arhitekture lahko na najdišču za rimskodobne označimo le ostanke zidov v kv. D7, E7, F7, E8 in G7. Zid v kv. D7 in E7, označen kot SE 32, je potekal v smeri severovzhod–jugozahod (sl. 41, 42), deloma neposredno pod novoveškim zidom 2. Dolg je bil okoli 4,50 m, širok povprečno 80 cm in visok do 30 cm. Obe fronti sta bili jasno izdelani, zid pa je bil grajen v suhozidni tehniki. Na jugozahodnem koncu je bil poškodovan ob gradnji novoveškega zidu 2, na severovzhodu pa je bil prekinjen v delu, ki je bil prizadet s strojnim izkopom zemlje in popolnoma uničen do matične osnove.

Pravokotno na smer zidu SE 32 sta nekaj metrov stran potekala dva zidova, označena kot SE 31 in SE 130. Zid SE 31 v kv. F 7 in G7 je bil ohranjen v dolžini 2 m in širini 30 cm, grajen je bil v suhozidni tehniki (sl. 43). Zid SE 130 v kv. E8 je bil ohranjen le v dolžini 1,4 m, širok pa je bil 50 cm. Ohranjena pa je bila le južna fronta iz velikih kamnov (sl. 36). Oba zidova sta potekala v smeri vzhod–zahod. Te zidove bi lahko skupaj z jarkom SE 137 povezali v isti kompleks. Argumenti, s katerimi je zidove mogoče interpretirati kot rimskodobne, so naslednji: orientacija, ki odstopa od vseh novoveških struktur, jasni obe fronti zidov, kar je Na vrhu 1 pri novoveških strukturah redkost, rimskodobne plasti okoli zidov ter množica rimskih najdb v neposredni bližini zidov.

41 Na vrhu 1, rimskodobni zid SE 32, pogled proti jugu.

5.2 Na vrhu 2

Del najdišča, poimenovan Na vrhu 2, leži na južnem pobočju vzpetine Na vrhu (sl. 44). Za razliko od Na vrhu 1, kjer imamo navkljub uničenju nedvomne dokaze poselitve v rimskem obdobju, smo tu poskušali ugotoviti sledi rimske poselitve oziroma to, v kolikšni meri sta terasiranje in intenzivna uporaba tega prostora v preteklih stoletjih uničila sledi te poselitve. Ob prehodnih arheoloških pregledih je bilo namreč zaznati močnejšo prisotnost človekovega bivanja na tem mestu, kar je kazala precejšnja količina rimskih najdb na površini (Djurić, Tica 2001; Tica 2000).

Stratigrafska slika na najdišču je bila dokaj preprosta. Na vseh terasah sta nad matično osnovo ležali plasti, označeni kot SE 1 (če ni bila odstranjena nedolgo pred pričetkom arheoloških raziskav) in SE 2. Gre za zgornji del ornice (SE 1) in za plast nekoliko kompaktnješe temno rjave zemlje pod njo (SE 2), ki je segala do matične osnove in je lahko predstavljala tudi izravnavo. V obeh je bilo premešano rimskodobno in novoveško gradivo. Razliko med sorodnima plastema bi lahko razložili z načinom obdelave zemlje (rigolanje, oranje) in z različnimi kulturami, ki so uspevale na terasah. Sčasoma so se na istih terasah kulture spreminjale, ob kolobarjenju pa so jih po besedah domačinov uporabljali za gojenje detelje ali pašnik.

42 Na vrhu 1, rimskodobni zid SE 32, pogled proti zahodu.

43 Na vrhu 1, rimskodobni zid SE 31.

44 Na vrhu 2, pogled na najdišče pred začetkom arheoloških izkopavanj, pogled proti severovzhodu.

45 Na vrhu 2, pogled na terasi 0 in 1 s preходом med njima, pogled proti severovzhodu.

46 Na vrhu 2, pogled na prehod med terasama 2 in 3, pogled proti vzhodu.

48 Na vrhu 2, zid SE 6 v sondi 7, pogled proti jugozahodu.

49 Na vrhu 2, del južne fronte izkopanega zidu SE 6 v sondi 3.

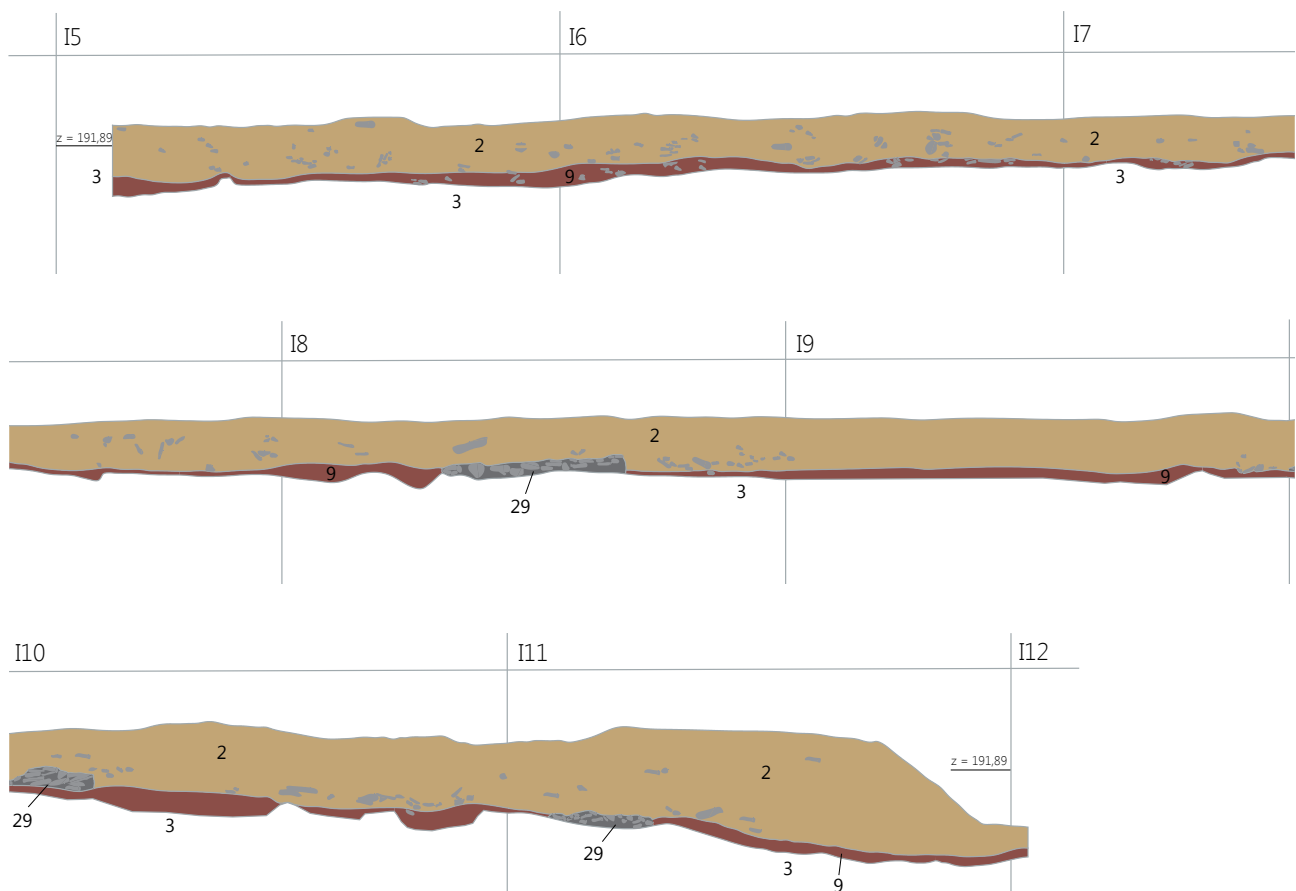
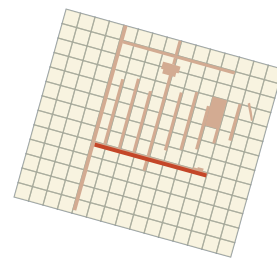
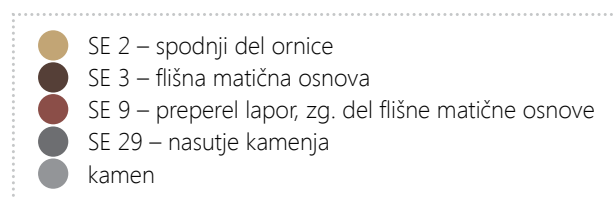
50 Na vrhu 2, stik zidov SE 6 (v ospredju) in SE 13.

Prehode med terasami so tvorili ali zidovi, visoki tudi prek 1,5 m (sl. 16²⁶, 45) in podobni tistim na Na vrhu 1, ali pa so bili prehodi neizraziti in položnejši (sl. 46). Na pobočjih med terasami ali ob vznožju prehodov je bil pogosto opazen umeten poseg v skalno osnovo z namenom poravnave, kar je npr. vidno na sl. 16, kjer enega takšnih posegov zapolnjuje svetlo siva gruščnata plast SE 7 v kv. A5 in B5, drugega spodnja plast ornice (SE 2) v kv. E5, ravno tako je preoblikovanje skalne osnove vidno v kv. E5 in F5 ali na sl. 47, kjer je bila matična osnova v kv. I8 delno poravnana z nasutjem kamenja SE 29, delno pa jo prekriva spodnja plast ornice (SE 2).

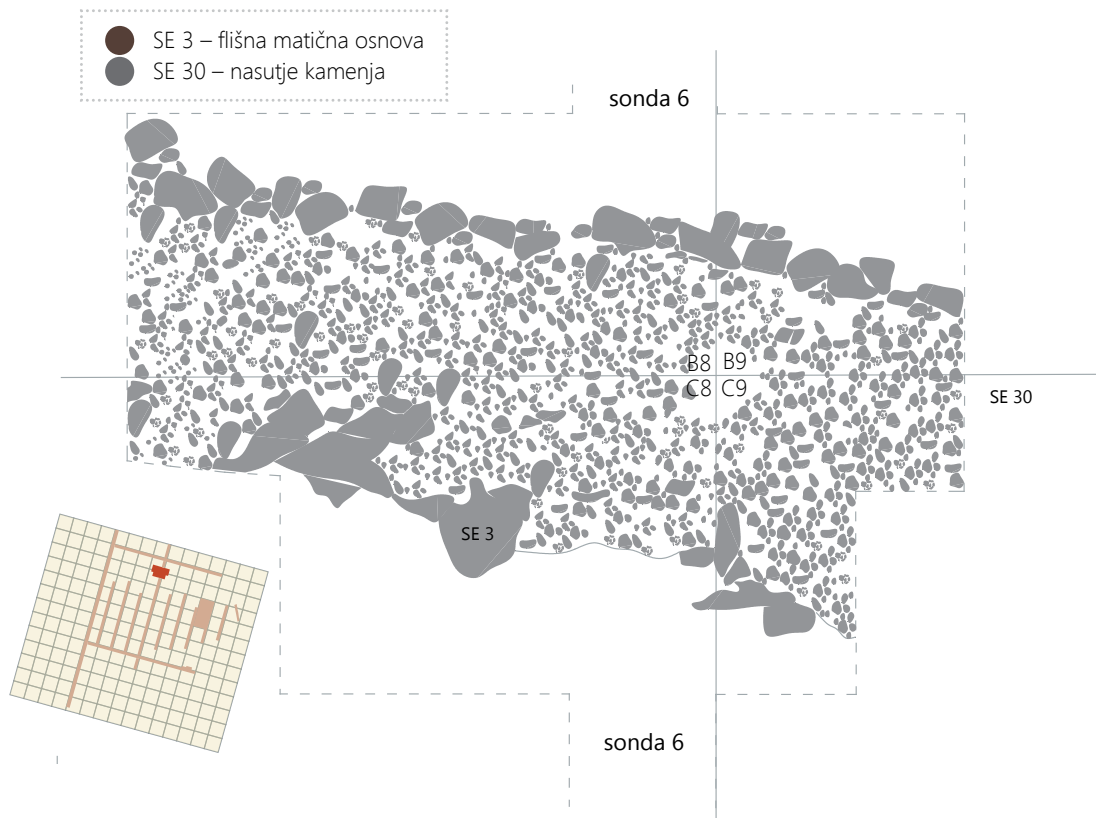
Najbolj izrazito raziskano strukturo na najdišču je predstavljal med 40 in 60 cm širok zid SE 6. Potekal je na robu spodnje, južne strani terase 2, nekako na meji med teraso in širšim, položnejšim prehodom na nižjo teraso 3 (sl. 15, 16). Grajen je bil iz lomljencev peščenjaka in laporovca, ki so jih verjetno dobili na licu mesta ob pripravi terena za terasiranje in ki so bili položeni neposredno na matično osnovo (sl. 17, 48–50). Verjetno je predstavljal škarpo, ki je preprečevala drsenje zemlje iz terase.

Na meji kv. F8, F9, G8 in G9 je zid SE 6 presekal podobno grajen starejši zid SE 13, ohranjen v dolžini okoli 7 m (sl. 50), ki je imel popolnoma drugačno usmeritev, in sicer

47 Na vrhu 2, južni profil v sondi 12, M 1:75.

26 Zidovi SE 24, SE 21, SE 19 in SE 6; navedeni so od najvišjega, ležečega na terasi 0, do najnižjega, ležečega na terasi 2.

51 Na vrhu 2, kamnito nasutje oziroma izravnavo (SE 30), M 1:50.

52 Na vrhu 2, spodnji del ornice (SE 2), plast črnorjave meljaste ilovice (SE 28), kamnito nasutje oziroma izravnavo (SE 30), flišna matična osnova (SE 3).

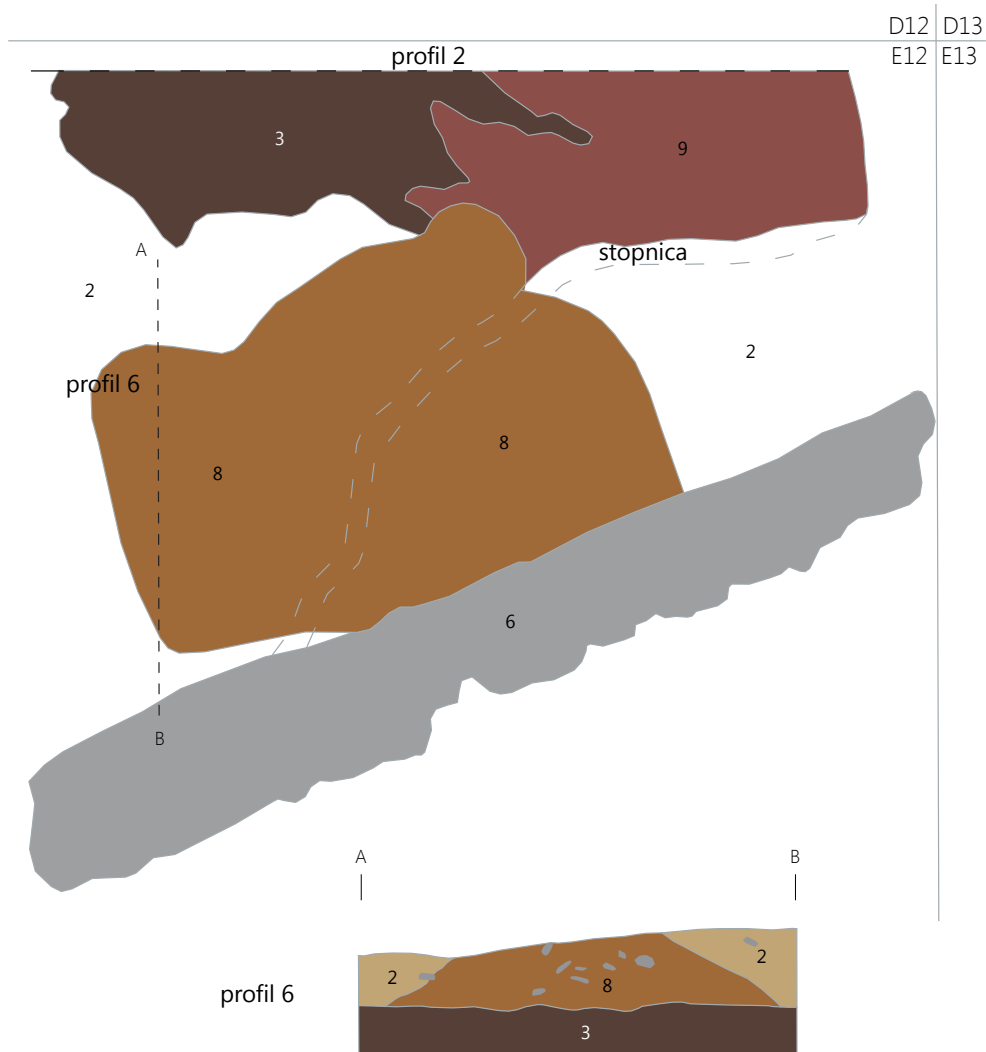
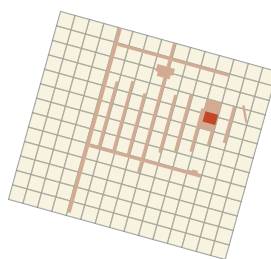
severovzhod–jugozahod, ter ga glede usmeritve ne moremo povezati z utrjevanjem ali omejevanjem obstoječih teras.

Kamnito nasutje širine od okoli 2,1 do okoli 2,7 m v sondi 6, v kv. B8, B9, C8 in C9, označeno kot SE 30 (sl. 51), bi lahko razumeli kot izravnavo terena. Ker smo ob ročnem izkopu sonde naleteli na kamnito izravnavo (nasutje), smo sondo v teh dveh kvadrantih razširili. Neposredno nad flišno matično osnovo je bila položena (nasuta) plast kamenja, ki so jo tvorili manjši in srednje veliki lomljenci, sledila pa je razgibanemu reliefu osnove le z enim slojem kamenja. Kamenje ni sledilo usmeritvi terase (severovzhod–jugozahod), temveč je bilo usmerjeno ravno nasprotno (severozahod–jugovzhod). Med kamenjem ni bilo najdb, ravno tako kot jih ni bilo v do 40 cm

53 Na vrhu 2, plast SE 14.

- SE 2 – spodnji del ornice
- SE 3 – flišna matična osnova
- SE 6 – zid
- SE 8 – črnorjava zemljena plast
- SE 9 – preperel lapor, zg. del flišne matične osnove

54 Na vrhu 2, rimskodobna plast SE 8 v kv. E12, M 1:25.

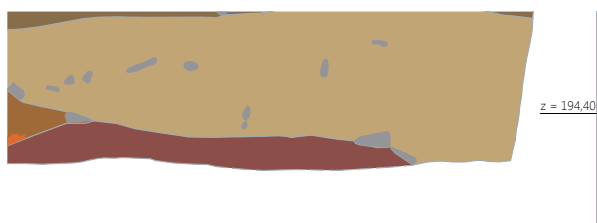
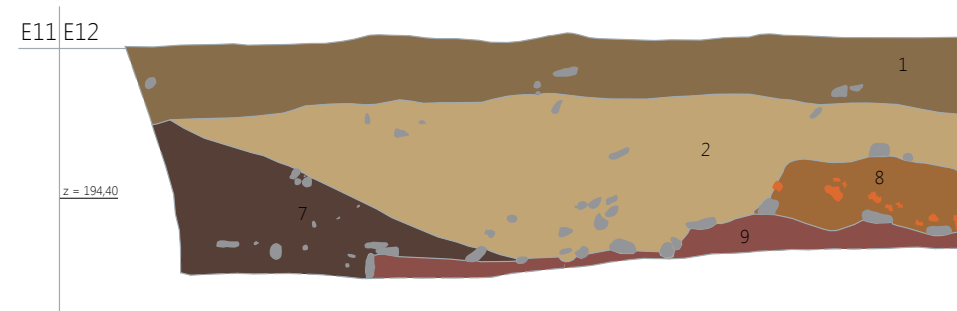
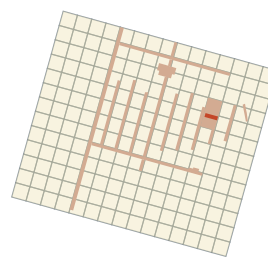
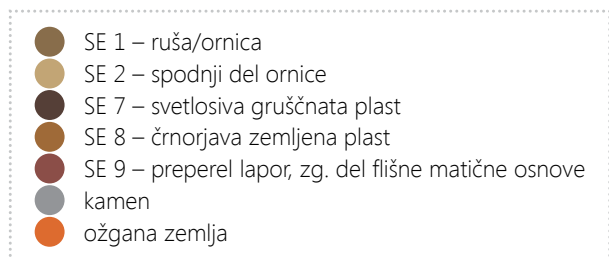
debeli plasti črno–rjave meljaste ilovice (SE 28), ki je ležala neposredno nad kamenjem (sl. 52). Plast SE 28, ki je ležala neposredno pod spodnjim delom ornice (SE 2), pa je svojo črno barvo dobila zaradi precejšnje količine oglja v njej.

Ker ob izkopu sond 1 in 2, razen novoveške škarpe (SE 6), omenjenih zidov med terasami in kamnitega nasutja SE 30, nismo našli druge strukture, smo se osredotočili na teraso 2 (sl. 15, 16), kjer je bilo ob predhodnih arheoloških pregledih najdenih največ najdb. Ob ročnem izkopu sonde 10 smo tako v kv. E12, na prehodu med terasama 2 in 3, našli na rahlo temno rjavo plast ožgane zemlje, ki smo jo označili kot SE 14 (sl. 53). Bila je ovalne oblike, premera okoli 1 m, debela pa okoli 15 cm. Vsebovala je večje količine oglja, ožgane kosti, koščke malte, rimskodobni gradbeni material, odlomke rimskodobne keramike (G470) in dva odlomka novoveške keramike, ki bi bila lahko infiltrirana. Mogoče bi SE 14 lahko razumeli kot rimskodobno kurišče oziroma če

najdbi novoveške keramike nista bili infiltrirani kot recentno kurišče.

V neposredni bližini, v istem kvadrantu, ravno tako na terasi 2, le na drugi strani škarpe SE 6, smo našli na zagotovo rimskodobno plast. Označili smo je kot SE 8, ležala pa je neposredno nad matično osnovo ter med in pod SE 2 (sl. 54, 55). Bila je nepravilne oblike, dolga okoli 2 m, široka 1,5 m. Od severa proti jugu, proti spodnjemu robu terase 2, se je spuščala, debela pa je bila do 70 cm. Plast je bila temno rjave, mestoma črne barve, z ostanki oglja, odlomki rimskodobnega gradbenega materiala, ožganimi koščki kosti, odlomki rimskodobne keramike (G465–467) in rimskim novcem iz časa Tiberija, kovanim med leti 22 in 30.

Navkljub nadaljnjim posegom na terasah 1 in 3 ter na prehodu med terasama 2 in 3 sta bili plasti SE 14 (mogoče) in SE 8 (nedvomno) edini plasti, ki ju na najdišču Na vrhu 2 lahko uvrstimo v rimskodobni čas.

55 Na vrhu 2, rimskodobna plast SE 8 na profilu 2; M 1:25.

6 Analiza gradiva

Na najdišču je bila odkrita velika količina gradiva, ki ga nedvomno lahko pripišemo rimskemu obdobju. Večina gradiva pripada gradbenemu materialu, predvsem gre za dele strešnih kritin, t. i. tegul in imbreksov. Velik del pa so predstavljali tudi odlomki različnih amfor, grobe lončenine, fine namizne keramike, oljenk, steklenega posodja in nekaj kovinskih predmetov, tako uporabnih kot okrasnih. Zaradi novoveških, predvsem modernih posegov, ki so v veliki meri poškodovali in ponekod popolnoma uničili rimskodobne plasti in strukture, se je velik del rimskodobnega gradiva nahajal v sekundarni legji, premešan z novoveškim gradivom. To velja zlasti za ostanke gradbenega materiala, amfor in grobe lončenine, ki so bili najdeni v grobljah novoveških zidov in pod njimi. Močno fragmentiranost gradiva in mešanje gradiva najbolj izrazito kažeta ruša s plastjo rjave prsti pod njo, označena kot SE 20, in plast temno rjave prhke prsti pod njo SE 1, kjer so bili med ostalim najdeni tudi dva kamnita odbitka in odlomek grobe prazgodovinske lončenine. Iz teh dveh plasti izhaja četrtnina obravnavanega gradiva.

Gradivo iz obeh delov najdišča (Na vrhu 1 in Na vrhu 2) je obravnavano skupaj, pri čemer so najdbe označene kot G1 do G424 najdene na delu najdišča, označenem kot Na vrhu 1, najdbe od G424 do G470 pa Na vrhu 2.²⁷

6.1 Metodologija dela

Za analizo keramičnega gradiva je bila iz celote izločena večina diagnostičnih kosov in kataloško obdelana (po Horvat 1999): odlomki ustij, ročajev, držajev, dna, ornamentirana ostenja.²⁸ Na enak način so bili izločeni in obdelani stekleni odlomki. Kataloško so obdelani tudi kovinski in kamniti predmeti z najdišča. Večino kovinskega gradiva predstavljajo poljedelsko ali obrtniško orodje, žebliji, odlomki pločevine, šivanke, fibula, pasna spona in nekaj modernega gradiva. Za celotno gradivo je značilno, da je dokaj fragmentarno ohranjeno in precej obrabljeno, kar je posledica načinov

27 Če v tekstu ni posebej navedeno, iz katerega dela najdišča (Na vrhu 1 ali Na vrhu 2) izvirajo najdbe, potem je potrebno upoštevati oznake posameznih najdb.

28 V katalogu so obravnavani tudi nekateri odlomki, ki niso bili izrisani, so pa fotografirani.

56 Razlika med utrjeno in neutrjeno keramiko; primer delov amfore tipa Forlimpopoli (G343), ni v merilu.

nastanka odkritih arheoloških plasti (obdelovanje in čiščenje kmetijskih površin).

Keramičnemu gradivu so bile makroskopsko določene tehnološke lastnosti (faktura, barva preloma in premazov, tehnika žganja, vrsta nanosa oziroma premaza in krasilne tehnike). Približno polovica celotnega keramičnega gradiva je bila pred risanjem utrjena, verjetno z lepilom, ki ni topno v vodi. Lepilo je spremenilo barvo in trdoto površine. Taka keramika je na površini sijoča in zelo trda (sl. 56). Zaradi tega smo se odločili, da bomo barvo in sestavo fakture določevali le na prelomu. Opis površine pri fakturnih tipih je narejen na kosih, ki niso bili predhodno utrjeni.

Pri opredelitvi in datiranju gradiva smo se naslonili na obstoječe tipologije. Večino plasti je časovno uvrščenih s pomočjo keramike in stekla. Datacije so največkrat zelo široke, zaradi širokega časovnega razpona proizvodnje in uporabe večine obravnavanih tipov, predhodnega uničenja dela najdišča ter fragmentiranosti keramičnega in steklenega gradiva. Primerjave s primerki iz drugih najdišč iz bližnje okolice (npr. Školarice, Sermin, Fornače, Grubeljce) in širšega prostora so pripomogle h kronološki opredelitvi tipov ter določitvi njihovega geografskega izvora.

6.2 Drobnogradivo

V tem delu so v posebnem poglavju predstavljene kamnite najdbe. Kovinske najdbe so glede na kovino deljene na bronzaste in železne predmete. Steklene najdbe so razdeljene na rimskodobno in poznosrednjeveško oziroma novoveško steklo.

6.2.1 Kamnite najdbe

Na najdišču Na vrhu 1 je bilo najdenih sedem predmetov iz kamna (**G111**, **G112**, **G152**, **G221**, **G258**, **G286**, **G323**). Dva kamnita odbitka sta bila najdena tudi na najdišču Na vrhu 2 (**G424**, **G425**). Dokaz, da je bil ta prostor v uporabi že v prazgodovini, so redke kamnite najdbe, kot npr. klinica s hrbtom (**G111**) in okroglo kamnito orodje (**G112**) iz plasti SE 20 ter klina (**G258**) iz sicer rimskodobne plasti SE 73.

V ruševinski plasti SE 24 je bil najden kamnit žleb, ali pa gre za kamnito cev z odebeljenim robom (**G152**), ki je bila morda uporabljena v stiskalnicah olja. Na to, da je na mestu najdišča nekoč stal stanovanjski objekt, pa bi lahko nakazoval del kamnite obloge iz temno sivega apnenca (**G221**) iz rimskodobne kulturne plasti SE 66. V rimskodobnem nasutju SE 85 najdena 1 cm velika, bela mozaična kocka (**G323**) je bila na najdišče verjetno prenesena od drugod.

6.2.2 Kovinske najdbe

Skupaj je bilo na najdiščih Na vrhu 1 in 2 najdenih 216 kovinskih predmetov ali odlomkov predmetov, od tega jih je bilo 86 (40 %) izločenih za nadaljnjo obdelavo, in sicer 67 železnih in 19 bronastih predmetov. Najdeni kovinski predmeti so večinoma iz premešanih ruševinskih plasti, zidov ali iz vrhnjih plasti (ornica in ruša) na obeh najdiščih, plasti SE 1 oziroma Na vrhu 2 tudi v plasti pod SE 1, plasti nekoliko kompaktnejše temno rjave zemlje, označene kot SE 2.

Bronasti predmeti

Med osemnajstimi bronastimi predmeti (**G1–G6**, **G113–G115**, **G168**, **G255**, **G259**, **G324–G326**, **G360**, **G407**, **G408**) je nekaj takih, ki smo jih opredelili kot poznosrednjeveške in/ali novoveške. To so npr. bronasta broška iz tordirane pločevine z modrim kamnom (**G113**), bronast gumb z zanko (**G3**), bronasta zanka za oblačila (**G360**), okrogla bronasta zakovica (**G4**) in okrogla bronasta pasna spona s preprostim trnom (**G468**). Najverjetneje pa v to obdobje sodi tudi sekundarno zviti bronast pločevinast prstan (**G114**).

Med dele oblačil lahko uvrstimo okroglo pasno spono s preprostim trnom (**G468**), gumb z zanko (**G3**) in bronasto zanko, del spenca (**G360**).

Na vrhu 2 je bila najdena mala okrogla bronasta pasna spona s preprostim trnom (**G468**). Zanj primerjave lahko najdemo med številnimi okroglimi sponami, najdenimi med raziskavami dominikanskega samostana s pripadajočim grobiščem na Muzejskem trgu v Kopru (Mileusnić 2014, 98–99), ki je deloval od začetka 13. do začetka 19. stoletja (Mileusnić 2014, 20–26), ali iz kostnic ob cerkvi Uznesenja Blažene Djevice Marije na Reki, kjer je večina spon pripisana času 14. in 15. stoletja (Azinović Bebek, Janeš v tisku, 103). Tovrstne spona se pojavljajo daljše časovno obdobje, od 11. pa do 16. oziroma 17. stoletja, pri čemer so najbolj pogoste v 14. in 15. stoletju (Azinović Bebek, Janeš v tisku, 102–104; Predovnik, Dacar, Lavrinc 2008, 79)²⁹.

T. i. ploščati gumbi z zanko (**G3**), ki so lahko okrašeni ali neokrašeni, se glede na poznane rezultate arheoloških raziskav ne pojavljajo na srednjeveških grobiščih v Evropi, zato jih lahko označimo kot novoveško gradivo (Azinović Bebek, Janeš v tisku, 113–114; Bradara, Krnjak 2016, 213).

Bronasta zanka iz žice (**G360**) predstavlja del spenca oziroma zaponca, ki ga je tvoril še kaveljček. Skupaj sta bila prišita na notranjo stran oblačil, oblačila pa so zapenjali tako, da so kaveljček zataknil v zanko. S spenci so spenjali razprte dele hlač v spodnjem delu nogavic ter srajce na prsih in rokavih. Njihov pojav naj bi bil povezan z uporabo steznikov in tesno po životu ukrojenih oblačil v drugi polovici 15. stoletja, v uporabi pa so bili še vsaj do 18. ali 19. stoletja (Predovnik, Dacar, Lavrinc 2008, 72). Zato jih ni mogoče časovno uvrščati, razen kadar niso najdeni v okviru dobro časovno uvrščenih kontekstov. Najdemo jih na praktično vseh grobiščih iz časa iztekajočega srednjega veka in novoveškega obdobja,³⁰ tako tudi v Istri (npr. Azinović Bebek, Janeš v tisku, 110; Bradara, Krnjak 2016, 217; Mileusnić 2014, 100).

Za preprost bronast trakast prstan s šestkotno ploščico (**G114**) nismo našli pravih primerjav, se pa bronasti prstani s šestkotno ploščico, na katero je bil pritrjen nastavek za največkrat steklen vložek, dokaj pogosto pojavljajo v grobovih iz časa med 17. in začetkom 19. stoletja (Azinović Bebek 2009, 472–473; Azinović Bebek, Janeš v tisku, 122; Perkić 2010, 238–239; Pleše, Azinović Bebek 2005, 300). Ravno tako nismo našli primerjav za bronasto broško iz tordirane pločevine z modrim kamnom (**G113**).

Nekaj preostalih bronastih predmetov predstavlja nedoločljive kose pločevine (**G115**, **G259**, **G324**, **G325**), najdeni sta bili še dve nedoločljivi bronasti palčki, ena ukrivljena

²⁹ Z navedenimi primerjavami in literaturo.

³⁰ Za časovno uvrstitev in kontekste, v katerih se spenci pojavljajo, glej npr. Azinović Bebek, Janeš v tisku, 108–110, Perkić 2010, 247 in Predovnik, Dacar, Lavrinc 2008, 72–73, z navedeno literaturo.

okroglega preseka (G408) in druga pravokotnega preseka, na koncu ukrivljena in zožena (G407), katerih namena nam ni uspelo določiti.

Ostale bronaste predmete smo zaradi njihove lege, značilne oblike ali oblike, ki bi se lahko pojavila že v rimskem obdobju, opredelili kot rimskodobne³¹ in le-te, predvsem na najdišču Na vrhu 1 predstavljajo skupaj z istočasnimi železnimi, steklenimi in keramičnimi najdbami ter rimskodobnim gradbenim materialom večino gradiva, ki tvori osnovo za določitev najdišča (sicer skoraj v celoti uničenega) kot ostanek rimskodobnega kmečkega posestva.

Fibule so zastopane z dvema odlomkoma. Prvi (G1) iz plasti SE 1 je odlomek loka in noge fibule tipa Aucissa, ki jih datiramo v avgustejski čas ter v prvo polovico 1. stoletja (Buora 2008, 31–32; Demetz 1999, 164) oziroma do konca 1. oziroma začetka 2. stoletja (Ivčević 2007, 231, 240; Koščević 1980, 15), čeprav se v spodnjem Podonavju pojavljajo še tudi v 2. stoletju, predvsem v njegovi prvi polovici (Petković 2010, 49–54; Генчева 2004, 37–39). Čeravno jih pogosto povezujejo z vojaško prisotnostjo (Buora 2008, 31; Ivčević 2007, 229; Petković 2010, 50–51), so fibule tipa Aucissa v času okoli konca 1. stoletja pr. n. št. do konca 1. stoletja n. št. na prostoru severne Italije, Norika in Panonije pogost pridatek tudi v ženskih grobovih (Buora 2008, 31–32; Petković 2010, 51) in jih povezujejo predvsem z avtohtonim prebivalstvom (Sedlmayer 2014, 19–31). Najdišču Na vrhu sta bili najbližji Aucissa fibuli najdeni v ženskem grobu 26 iz Socerba (Buora 2008, 31; Casari 2002, 126, kat. 81 in lok fibule, časovno uvrščen v drugo polovico 1. stoletja, ki je bil najden ob izkopavanjih vile rustike v Predloki (Boltin Tome 2011, 196). Podobna fibula je bila najdena tudi na najdišču Preval (Horvat, Bavdek 2009, 115, t. 40: 13).

Od druge fibule nedoločljivega tipa pa je ohranjen le del bronaste spirale (G168).

V rimskodobnem nasutju SE 85 je bil najden bronast ploščat disk z odprtino na sredini in profilirano eno stranjo (G326),

31 Med takšne sodita npr. igla in verjetno ohranjeni del trnka. Za uvrstitev v rimsko obdobje smo se odločili navkljub temu, da gre za oblike, ki so časovno in tudi prostorsko široko razširjene. Gre namreč za najdbe, ki se dokaj pogosto pojavljajo tudi na rimskodobnih najdiščih; na najdišču Na vrhu veliko večino gradiva predstavlja rimskodobno gradivo in le rimskodobno gradivo lahko označimo kot gradivo, ki skupaj z ohranjenimi naselbinskimi kaže na stalno poselitev prostora. Najdbe iz ostalih obdobjev namreč lahko označimo kot naključne najdbe (izgubljene, (ne)namerno razbite ob različnih opravkih na njivah, pašnikih ali v gozdu, prinesene z gnojem ipd.), prostor pa je v srednjem veku in novoveškem obdobju, vse do gradnje avtoceste med leti 2001 in 2004, predstavljal njivske, travniške in gozdne površine.

57 Zaključek ročaja bronastega korca ali del naprave (G326), ni v merilu.

na drugi strani predmeta in v notranjosti odprtine so vidni sledovi obrabe (sl. 57). Na profilirani strani sta po dve rebri na zunanem in notranjem robu koluta. Glede na velikost, obliko in okras z rebri bi lahko predmet opredelili kot zaključek ročaja bronastega korca (*trullae*). Domnevamo, da so zaključek ročaja namensko odrezali in rob zbrusili, saj se na disku ne vidi, kje se je prej nadaljeval ročaj. Prav zaradi tega predmeta ne moremo zagotovo opredeliti kot ročaj korca, čeprav sta oblika in okras zelo podobna tem zaključkom in so jih pri izdelavi predmeta posnemali. Glede na sledove obrabe gre lahko za del neke naprave. Produkcija korcev z okroglo odprtino na ročaju, oblika Eggers 139–144 oziroma Radnóti 14–16, se začne najkasneje v klavdijsko–neronskem obdobju, konča pa se v 2. stoletju (Horvat 1990, 134, z navedeno literaturo). V Sloveniji so bili korci tega tipa najdeni na Vrhniki (v Ljubljani) in na Ptuju (Breščak 1982, 15, t. 2: 16, 18, 19; t. 18: 16).

V plasti SE 1 sta bila med ostalim gradivom najdena tudi bronasta šivanka (G2) in najverjetneje odlomek bronastega trnka (G5).

Bronasta šivanka je bila npr. najdena kot eden od pridatkov v dveh ženskih grobovih na grobišču Križišče pri Školaričah (Novšak 2010, t. 59: 139; t. 62: 146). Šivanke preproste oblike, z ovalnim ušescem in iglo okroglega preseka ni mogoče natančneje časovno uvrščati, saj se pojavljajo celotno rimsko obdobje po celotnem imperiju (Deimel 1987, 69; Чолаков/Čolakov 2010, 155). Bronast trnek je bil najden tudi na sosednjem najdišču Boško (Tica 2011b, sl. 2), drugače pa so najdbe trnkov pogoste v naselbinah v bližini voda. Njihova tipologija ali klasifikacija nam ni znana, gre pa za predmete, ki se v nespremenjeni obliki pojavljajo praktično do današnjega dne (Крунић 1997, 192).

V plasti SE 70 je bil najden bronast žebliček (G255).

Železni predmeti

Veliko večino najdenih železnih predmetov (48) predstavljajo kovani železni žebliji in žeblički oziroma njihovi odlomki (G12–G16, G116–G122, G203, G204, G218, G224–G232, G260, G261, G267–269, G305, G327–G330, G405, G427–G430, G445–G453). Žebliji so različnih velikosti, največji so dolgi okoli 10 cm (npr. G12, G204, G445), najmanjši le okoli 1 cm (npr. G16–G19, G261), pogosto pa so odlomljeni, tako da ne poznamo njihove prvotne dolžine. Glavica žebeljev je različno oblikovana, trn je pri vseh kvadratnega preseka.

Glede na dolžino ohranjenih žebeljev ne moremo ugotoviti neke prevladujoče standardne dimenzije. Za rimske lahko opredelim le tiste, ki so se nahajali v rimskodobnih plasteh najdišča Na vrhu 1 (G224–G231, G305, G328–G330), ostale pa zaradi nespremenljivosti oblike lahko ohlapno uvrstimo v čas od rimskega obdobja do novega veka. Na vrhu 2 so bili v plasteh SE 1 in SE 2 najdeni štirje podkovni žeblički (G429, G430, G452, G453), ki bi lahko kazali na uporabo tega prostora za poljedelstvo.

Na najdišču Na vrhu 1 je bilo najdenih osem manjših železnih žebličkov (G16, G116–G119, G194, G195, G232, G261, G255). Najverjetneje gre za rimske žebličke za čevlje, ki jih časovno lahko uvrstimo od srednjeavgustejskega časa naprej (Laharnar 2015, 14), veliko število podobnih žebličkov pa je bilo najdenih npr. ob izkopavanjih rimskega cestišča v Serminu leta 2010 (Merc 2012a, 29).

Najdena so bili tri rezila, dolg ozek nož iz železne pločevine (G8) iz plasti SE 1 na najdišču Na vrhu 1 je po vsej verjetnosti novodoben. V polnilu zidu zidu 5, tj. SE 108, je bilo najdeno močno poškodovano rezilo srpa (G385). V rimskodobni plasti SE 133 je bil najden odlomek majhnega železnega rezila (G409), ki mogoče pripada nožu, saj je bil nož podobne velikosti najden na Drnovem (Petru, Petru 1978, t. 19: 2).

Ohranjeno polkrožno, tulasto nasadilo (G423) bi bilo lahko del poljedelskega (otka), obrtniškega orodja ali pa gre za spodnji del kopja. Opraviti imamo s predmetom, katerega namembnosti in datacije ne morem zanesljivo opredeliti.

V plasti SE 1 sta bila najdena dva koničasta železna predmeta, katerih oblika konice spominja na pilume (G9, G10). Lahko bi bila pušični osti, izstrelka za katapult ali del kakega orodja, npr. šila s trnom (sl. 58). Podobne pušične osti so lahko rimskodobne (Radman Livaja 2004, t. 17: 64–68) ali pa srednjeveške (Sijarić 2014, t. 78; Цуњак 2005, t. 28: 184–189), a gre v glavnem za manjše primerke kot sta naša dva predmeta. Glede oblike in velikosti so jima še najbolj podobni rimskodobni izstrelki za katapult s piramidalno konico in trnom (Radman Livaja 2004, t. 24: 118; t. 25: 119–123), ki

58 Železen predmet, morda dleto (G9), ni v merilu.

so bili najdeni npr. na Gradu pri Reki (Istenič 2005, t. 4: 6–10) in Gradišču v Cerknem (Istenič 2015, t. 2: 15–32; t. 3: 1–11), kjer so uvrščeni v čas Oktavijanove vojne proti Karnom med 40–30 pr. n. št. Glede na to, da je pri obeh primerkih konica odlomljena, pa bi lahko dopustili tudi možnost, da gre za ostanke rimskodobnih šil s trnom (Bavdek 2005, 245, t. 7: 7, 8; Busuladžić 2014, t. 106: 317–318; pril. 47: 146; Поповић 1988, t. 26: 3, 5; t. 50: 8).

V rimskodobni plasti SE 66 je bil najden železen stilus (G223), verjetno je del stilusa tudi železna palčka najdena v plasti SE 1 na Na vrhu 2 (G426). Stiluse so za pisanje na pavoščene tablice uporabljali skozi celotno rimsko obdobje in tudi kasneje v zgodnjem srednjem veku. Njihova oblika se ni spreminjala, zato navkljub temu, da se dokaj pogosto pojavljajo kot najdbe v rimskodobnih grobovih, ne sodijo med gradivo, ki bi bilo primerno za časovno uvrščanje (Vomer Gojkovič, Vidrih Perko 2014, 371). Geografsko najbližja primerjava je železen stilus, najden na Serminu (Merc 2012b, 34, 73 kat. 755).

Med železnimi najdbami sta samo dve, ki predstavljata del noše oziroma nakita. Malo pasno spono D oblike (G173), najdeno pri čiščenju zidu SE 35, lahko uvrstimo v čas od druge polovice 4. stoletja naprej (Sagadin 1979, 310, 311). Glede na to, da je bila pasna spona najdena v novoveškem zidu, bi bila lahko tudi mlajša. Drugi predmet je pečatni železen prstan z odlomljeno zanko in razširitvijo za gemo ali stekleno pasto iz plasti SE 1 (G7). Kristina Mihovilič je tovrstne prstane, najdene na območju današnje Slovenije,

časovno uvrstila v 1. stoletje (Mihovilić 1979, 226–227, t. 1: 15–22). Po obliki so mu zelo podobni srebrni prstan, ki je bil najden v strugi Savinje (Gaspari *et al.* 2001, t. 3: 51), ali železna prstana, najdena na rimskem grobišču v Trebnjem (Slabe 1993, 22, t. 4: 4,7).

Majhen vezni okov, šarnir (**G287**) iz plasti SE 76 bi glede na velikost lahko pripadal oknu. Precej podobnih šarnirjev je bilo najdenih na Štalenski gori (Schütz 2003, 141–147).

Večina kovinskih predmetov z najdišča Na vrhu je bila najdena v premešanih plasteh, predvsem v SE 1 na obeh delih najdišča, Na vrhu 1 in Na vrhu 2. Redke kovinske najdbe je moč natančneje časovno uvrščati. Gre v glavnem za poljedelsko in obrtniško orodje, železne žeblje in žebličke, šivanke, igle ipd., tj. za predmete, ki se sčasoma, vse od rimskega do novoveškega obdobja, niso spreminjali. Če pa je nekatere redke kovinske najdbe mogoče časovno natančneje uvrstiti, lahko za rimskodobne ugotovimo, da sodijo v čas 1. in 2. stoletja. Od takšne datacije odstopata le majhna železna spona D-oblike (**G173**), ki verjetno ni starejša od druge polovice 4. stoletja, in obrabljen novc Filipa I., kovan v Rimu med leti 244 in 249. Podobno velja za kovinske najdbe iz novoveškega obdobja. Tudi najdbe iz tega časa se pojavljajo daljše časovno obdobje v bolj ali manj nespremenjeni obliki in če smo za nekatere najdbe primerjave našli že v poznosrednjeveškem obdobju, gre tudi pri takih za oblike, ki se pojavljajo še tudi kasneje, v novoveškem obdobju.

6.2.3 Steklene najdbe

Stekleni predmeti, najdeni na najdišču Na vrhu 1 in Na vrhu 2, so bili ohranjeni zelo fragmentarno, še posebej velja to za odlomke steklenih skodelic, čaš in balzamarjev, ki so bili narejeni iz zelo tankega stekla. Večinoma so ohranjeni le najdebelejši deli posod, to so odlomki ustij, deli dna in ročaji. Skupaj je bilo najdenih 430 odlomkov stekla, za nadaljnjo obdelavo je bilo izločenih 54 (13 %) odlomkov steklenih posod (**G17–G22**, **G40**, **G90**, **G91**, **G97**, **G98**, **G123–G128**, **G166**, **G174–G177**, **G188**, **G205**, **G206**, **G220**, **G233–G235**, **G262**, **G263**, **G270–G274**, **G288**, **G306**, **G358**, **G359**, **G362–G364**, **G379**, **G380**, **G386–G388**, **G403**, **G404**, **G431–G434**). Steklena posodje je razdeljeno glede na obliko, namembnost in način izdelave. Namizno stekleno posodje je zastopano z različnimi oblikami čaš, skodelic in krožnikov.

Rimsko steklo

Glede na način izdelave lahko ločimo izdelke, narejene v tehniki prostega pihanja, in izdelke, narejene v tehniki ulivanja v kalup. Večina steklenih odlomkov, najdenih na najdišču Na vrhu, je bila izdelanih s t. i. tehniko prostega pihanja.

Prve steklene najdbe, narejene s to tehniko, izvirajo iz sirske–palestinskega prostora iz časa okoli leta 40 pr. n. št., kje se je ta tehnika razvila, pa ni točno znano (Lazar 2003, 56; Lazar 2004, 26). Na najdišču najdeni odlomki, izdelani v tej tehniki, so deli skodelic, čaš, krožnikov, steklenic, loncev in balzamarjev. Številni so predvsem odlomki cevastih ustij skodelic in krožnikov različnih oblik. Pri teh posodah je steklar rob ustja posode zavihal navzven in navzdol, da je oblikoval cevasto ali bolj sploščeno, ob steno stisnjeno ustje. Različne oblike posodja s tako oblikovanim ustjem so bile v uporabi po celotnem rimskem imperiju v 1. stoletju (Gaspari *et al.* 2007, 179).

Navpična cevasta ustja (**G90**, **G166**, **G174**, **G270**, **G271**, **G274**) smo obravnavali kot dele cilindričnih skodelic s cevastim ustjem tipa 2.5.1. po Ireni Lazar.³² Pri tej obliki ostenje ravno prehaja v ustje, ki je odebeljeno ali cevasto zavihano navzdol. Prstanasta noga je lahko prilepljena v obliki stojnega prstana ali izvlečena iz dna in oblikovana v stojni prstan. Ta tip skodelic je bil od sredine 1. stoletja dalje zelo razširjen v zahodnem delu imperija, še posebej pa so pogoste v flavijskem obdobju. V Sloveniji so znane predvsem iz grobišč, npr. Cerknice in Ptuja (Lazar 2003, 80–81; Urleb 1983, t. 17: 5; Mikl Curk 1976, t. 4: 5).

Odlomki cevastih ustij plitvih posod (**G175**, **G205**, **G363**) bi lahko sodili k skodelicam tipa 2.4.4. (plitve skodelice s cevasto zavihanim ustjem) ali krožnikom tipa 1.2.4. (krožniki s cevastim ustjem). Glede na premer ustja najverjetneje pripadajo krožnikom tipa 1.2.4. odlomki cevastih ustij **G206**, **G272** in **G273**. Takšni krožniki so na slovenskih najdiščih redki, našemu najdišču najbližji pa so bili najdeni v emonskih grobovih, kjer so uvrščeni v čas 1. stoletja (Plesničar Gec 1972, t. 133: 11; t. 202: 10–12). Večje število takih krožnikov hrani Arheološki muzej v Ogleju (Mandrizzato, Marcante 2005, 109–110, 147, kat. 311–315). Obe obliki sta uvrščeni v čas druge polovice 1. in 2. stoletje (Lazar 2003, 65–66, 75–76). K temu tipu skodelic ali krožnikov verjetno sodijo tudi trije odlomki rahlo vbočenega in odebeljenega dna z izvlečeno cevasto prstanasto nogo (**G20**, **G188**, **G233**). Odlomek ožganega cevastega (**G431**) ustja iz plasti SE1 Na vrhu 2 je preslabo ohranjen, da bi mu lahko določili obliko posode. Izpostaviti pa je potrebno, da je bil odlomek ožgan.

Del cevastega ustja krožnika z narebreno apliko na ustju (**G379**) iz groblje SE 104 (zid 4) smo uvrstili v tip 1.3.2., ki je časovno uvrščen v 2. stoletje (Lazar 2003, 67). V širšem sredozemskem prostoru se krožniki tega tipa pojavljajo od

³² Za določanje rimskih steklenih najdb smo v glavnem uporabljali tipologijo rimskega stekla, ki jo predlaga Irena Lazar (Lazar 2003), če ne, je navedeno drugače.

59 Ustje in ročaj steklenice (G18), ni v merilu.

2. do 3. stoletja. Center njihove proizvodnje je bil Ciper, kjer se te oblike pojavljajo v kontekstih iz konca 1. stoletja in v 2. stoletju. Najbližji primerek takšnega krožnika je bil najden v Akvileji (Mandrizzato 2005, 109, 147, kat. 310), časovno je uvrščen v drugo polovico 1. in v 2. stoletje. V Sloveniji so bili najdeni v Logatcu in na grobišču na Uncu (Lazar 2003, 67).

Odlomek zataljenega, odebeljenega navzven izvihanega ustja in ostenja skodelice (G19) ter odlomek temno zelene izvihanega zataljenega ustja in ostenja skodelice (G404) smo uvrstili k skodelicam tipa 2.4.1. Središče njihove proizvodnje in uporabe je bila Italija in njena bližnja okolica. Na slovenskih najdiščih so časovno uvrščene v flavijsko obdobje, pojavljajo pa se še v 2. stoletju (Lazar 2003, 73–73).

Odlomek brezbarvnega ustja krožnika (premer ustja 30 cm) je bil najden v plasti SE 38 (G177). Temu krožniku nismo našli prave primerjave, najbolj mu je podoben manjši krožnik (pr. ustja 14,3 cm), ki ga hrani Arheološki muzej v Ogleju. Krožnik nima najdiščnih podatkov, narejen je iz brezbarvnega stekla, verjetno v tehniki pihanja v kalup, okvirno je uvrščen v 2. stoletje (Mandrizzato 2008, 123, 136, kat. 277). Namerno razbarvanje stekla so dosegli z dodajanjem mangana in antimona. To tehniko so začeli uporabljati v tretji tretjini 1. stoletja in je bila v uporabi do konca 3. stoletja za izdelavo izključno namiznega posodja (Lazar 2003, 22–24).

Odlomek horizontalno izvihanega ustja (G126) je verjetno pripadal steklenici. Glede na velikost odlomka je nemogoče ugotoviti tip steklenice, naj navedemo le, da so kroglaste steklenice časovno uvrščene v 1. in 2. stoletje (Fadić 2006, 31–39), medtem ko se ostale oblike pojavljajo predvsem v 2. in 3. stoletju (Fadić 2006, 29–31, 40–48, 53–55).

Razen odlomka dna G233, ki je bil najden v rimskodobni plasti SE 66, so bili vsi do sedaj obravnavani odlomki steklenih posod najdeni v premešanih ali ruševinskih plasteh.

V plasti SE 20 je bil najden odlomek steklenega ostenja rjave barve s petimi horizontalnimi belimi črtami (G128), podoben odlomek steklenega ostenja rumene barve s štiriimi horizontalnimi belimi črtami (G235) je bil najden v rimskodobni plasti SE 66. Verjetno gre za odlomka kroglastih skodelic z vertikalnimi rebri, tip 2.3.1., ki so bile izdelane iz naravnega ali obarvanega stekla z vtisnjenimi vodoravnimi nitkami belega ali modrega stekla. Posebej priljubljeni sta bili jantarna in vijolična barva, pojavljajo pa se tudi izdelki iz neprosojnega belega stekla. Proizvodnja teh skodelic se je pričela na začetku 1. stoletja, kot kažejo najdbe že ob koncu avgustejskega obdobja. Največja koncentracija teh skodelic je na Slovenskem prostoru, v Italiji in v Švici, velika verjetnost pa je, da so jih na tem območju tudi izdelovali. Njihovo priljubljenost in široko trgovsko mrežo teh izdelkov dokazujejo tudi najdbe od zahodne Evrope do severne Afrike, Grčije in egejskega prosotora. Višek izdelave in uporabe so dosegle v času od tiberijskega do neronskega obdobja, ponekod pa se pojavljajo še na začetku 2. stoletja (Lazar 2003, 68–71). Skodelici tega tipa jantarne barve sta bili npr. najdeni na grobišču Križišče pri Školaricah (Novšak 2010, t. 113: 471) in na najdišču Belvedere v Akvileji, kjer je skodelica časovno uvrščena v prvo polovico 1. stoletja (Mandrizzato, Marcante 94, 2005, kat. 219).

V plasti SE 65 najdeno izvihano odebeljeno ustje čaše (G220) je po obliki najbolj podobno ustjem zvončastih čaš z nataljenim okrasom 3.3.2., ki so časovno uvrščene v drugo polovico 1. do 2. stoletja. V Sloveniji so te čaše redke, do sedaj je objavljen le en primerek iz Formina (Lazar 2003, 92–93).

Odlomek dna in ostenja kozarca na nogi oblike Isings 34 (G262), najden v plasti SE 73, je podoben kozarcu iz sonde 1 z najdišča Gornji trg 30 v Ljubljani. Kozarec je bil najden na hodni površini tretje naselitvene faze IIIb, ki je uvrščena v čas Tiberija, traja pa najkasneje do sredine prvega stoletja (Vičič 1994, 31, t. 3: 22).

V plasti SE 76 je bil najden del zataljenega ustja in ostenja kroglastega čaše ali lončka (G288). Ravno odlomljen spodnji rob morda nakazuje mesto rebra, zato je odlomek uvrščen v tipa 3.6.5., tj. kroglaste čaše na visoki prstanasti nogi. Toda tip 3.6.5. je določen le z enim ptujskim primerkom, ki je po mnenju Lazarjeve izdelek lokalnih delavnic. Glede na grobno celoto, v kateri je bil najden tudi Hadrijanov novc, je čaša časovno uvrščena v prvo polovico oziroma sredino 2. stoletja (Lazar 2003, 106; Lazar 2004, 72, kat. 73). Čaše, podobne naši, a jajčastih oblik, uvrščene v tipa 3.4.1 in 3.4.2., pa so bile npr. najdene v grobovih na Ptujju, v Ljubljani in v Trebnjem, časovno pa so uvrščene v konec 1. in prvo polovico 2. stoletja (Lazar 2003, 94–97; Lazar 2004, 62,

kat. 44, 45; Slabe 1993, t. 2: 5; t. 21: 7; Urleb 1983, t. 20: 1). Glede na obliko sploščenih prstanastih nog teh čaš bi lahko v enako skupino uvrstili tudi odlomek prstanastega dna iz plasti SE 15 (**G98**) iz Na vrhu 1 in odlomek iz plasti SE 1 iz Na vrhu 2 (**G434**).

Med manjše steklene lonce lahko uvrstimo odlomka dveh ustij (**G97**, **G127**), oba sta bila najdena v premešanih plasteh. Odlomek **G127** je po obliki ustja najbolj podoben kroglastim lončkom z izvihanim nazaj zapognjenim ustjem tipa 8.2.3., le da se od njih razlikuje po velikosti, saj je enkrat večji. Lončki tipa 8.2.3. so časovno uvrščeni v drugo polovico 1. in v 2. stoletje (Lazar 2003, 169–170).

Na najdišču je bilo najdenih nekaj odlomkov, ki jih lahko pripišemo steklenicam ali vrčem (**G17**, **G18**, **G21**, **G176**, **G263**, **G359**, **G362**, **G380**, **G403**, **G432**). Najbolje je ohranjen odlomek ustja in ostenja steklenice s širokim narebrenim ročajem iz plasti SE 1 (**G17**), ki glede na obliko sodi v tip 6.3.1. oziroma 6.3.4., tj. med nizke kvadratne oziroma cilindrične steklenice z ročajem, ki so časovno uvrščene v drugo polovico 1. in v 2. stoletje (sl. 59). Mednje so uvrščeni še trije odlomki steklenice ali vrča (**G176**, **G359**, **G362**). Steklenice so bile bolj kot za serviranje uporabljene za shranjevanje in transport tekočin (Lazar 2003, 152).

Po obliki sorodne steklenice so bile npr. najdene v Akvileji (Mandrizzato, Marcante 2005, 75, 128, kat. 99–115) in na grobišču Križišče pri Školaricah (Novšak 2010, 58).

K večji obliki steklenic tipa 6.3.5. iz druge polovice 1. oziroma prve polovice 2. stoletja (Lazar 2003, 152) verjetno sodi gosto narebren ročaj steklenice (**G403**) iz nasutja SE 118.

Enoročajnim vrčem tipov 5.1.1. ali Isings 14 smo pripisali odlomke ročajev **G18**, **G263** in **G380** ter odlomek vbočenega dna ostenja cilindrične stekleničke iz plasti SE 1 (**G21**), ki so uvrščeni v čas od sredine do druge polovice 2. stoletja (Lazar 2003, 126, Mandrizzato, Marcante 2005, 84, kat. 157; 135, kat. 157).

Odlomek ročaja (**G432**) iz plasti SE 1 na Na vrhu 2 je pre slabo ohranjen, da bi ga lahko bolj natančno uvrstili, ravno tako kot del vbočenega dna z ostenjem (**G21**) in vbočeno dno čaše (**G91**), oba iz plasti SE 1 na Na vrhu 1, ter del vbočenega dna (**G234**) iz rimskodobne plasti SE 66 iz Na vrhu 1.

Na rimskih najdiščih iz časa 1. in 2. ter delno še 3. stoletja se v velikem številu pojavljajo majhne stekleničke za hranjenje kozmetičnih, medicinskih in farmacevtskih pripravkov, ki imajo v strokovni literaturi različne nazive, najbolj pogosto pa se za njih uporabljata naziva balzamarij in unguentarij. Ker večina teh stekleničk izvira iz grobov, je nekoč veljalo mnenje, da gre za stekleničke, v katerih so zbirali solze, ki

so bile potočene za pokojnikom, in od tod za njih tudi naziv *lacrimarium* (Cermanović Kuzmanović 1991, 19).

Med balzamarije smo uvrstili odlomke treh ustij (**G124**, **G125**, **G358**). Glede na to, da so ohranjena le ustja, jim je težko določiti obliko. Odlomek dna balzamarija **G40** iz plasti SE 1 lahko uvrstimo v skupino cevastih balzamarijev tipa 8.6.1, ki so uvrščeni v čas druge polovice 1. in v 2. stoletje (Lazar 2003, 175, 194).

Poleg izdelkov iz pihanega stekla lahko le dva odlomka, najdena Na vrhu 1, uvrstimo med steklene posode, narejene v tehniki ulivanja v kalup. To sta odlomka ostenij rebrastih skodelic **G306** in **G364**, najdena v rimskodobni plasti SE 83 oziroma v zidu SE 102. Gre za skodelice tipa 2.1.4., ki so uvrščene v čas 1. stoletja (Lazar 2003, 37–41). Med vsemi izdelki, narejenimi v tej tehniki, so rebraste skodelice najbolj razprostranjene in raznolike, variacije v izdelavi in barvi pa dokazujejo, da so jih proizvajale številne delavnice. V južni Italiji so jih izdelovali že ob koncu 1. stoletja pr. n. št. Večbarvni izdelki so bili najbolj razširjeni v prvi polovici 1. stoletja, ko so jih počasi izpodrinili cenejši izdelki iz naravno obarvanega ali enobarvnega stekla. Ta tip je tudi najpogosteje najdena oblika steklenega posodja v Sloveniji. Luksuzni kosi so bili izdelani iz mozaičnega in obarvanega stekla, velika večina pa jih je bila izdelana iz naravno obarvanega stekla (Lazar 2003, 40–41).

Poznosrednjeveško in novoveško steklo

Odlomek čaše ježevke (**G433**) iz brezbarvnega stekla je bil najden v plasti SE 1 na Na vrhu 2. Ohranjen je le manjši del ostenja čaše z bunčico (kapljo), vseeno pa dobre primerjave predstavljajo čaša iz neznanega najdišča, ki jo hrani Narodni muzej v Ljubljani (Kos, Žvanut 1994, 63, kat. 51, t. 6: 51, sl. 15), uvrščena v čas 16. in 17. stoletja (Slovenci 1986, 13, kat. 113), ali odlomki nekaterih čaš, najdeni med raziskavami dominikanskega samostana na Muzejskem trgu v Kopru (Mileusnić 2014, 92), ki je deloval od začetka 13. do začetka 19. stoletja (Mileusnić 2014, 20–26). Brezbarvne ježevke so izdelovali že od 13. stoletja, najbolj razširjene so bile v 14. stoletju, v 15. stoletju pa jih počasi pričnejo izpodrivati čaše z večjimi, ploščatimi bunčicami, ki so najbolj razširjene v drugi polovici 15. in v zgodnjem 16. stoletju (Lazar 2001, 73; Prohasa Gross 1992, 86–88). Čaše z različno oblikovanimi bunčicami, ki so podobne naši, pa naj gre za primerke iz modrega ali prozornega stekla, so uvrščene v čas od poznega 14. do konca 16. stoletja (npr. Lazar 2001, 73; Petek 2004, 116; Prohasa Gross 1992, 87; Štular 1975, 46, kat. 64; Testori 2004, 130), čeravno npr. cilindrične čaše s podobnimi bunčicami iz Kotorja Milica Križanac postavi že v čas 13. oziroma 14. stoletja (Крижанец 2001, 44).

V premešani plasti SE 1 je bilo najdeno dno stekleničke iz olivno zelenega stekla (G22). V zidu 5 (SE 108) so bili najdeni trije kosi novoveškega ali bolj natančno novodobnega stekla: dno kozarca na peclju iz prozornega stekla (G386), ustje in vrat steklenice iz stekla z oksidirano površino (G387) ter delno ohranjena kvadratna steklenična za črnilo (G388), v ornici pa je bil najden steklen gumb v obliki maline (G123) z delom bronaste žice na dnu.

Na vrhu 1 in Na vrhu 2 so bili najdeni odlomki zelo različnega rimskega steklenega posodja, od skodelic za pitje, krožnikov, lončkov za mazila in balzamarijev, do steklenic in vrčev ter manjših loncev, ki so jih verjetno uporabljali za shranjevanje in v primeru steklenic lahko tudi za transport. Tako širok spekter oblik bi morebiti lahko povezali z bližino proizvodnih centrov. V 1. stoletju so na naš prostor prihajali stekleni izdelki iz severnoitalskih delavnic, predvsem preko Akvileje kot osrednjega trgovskega centra. Drugi dejavnik, ki je verjetno vplival na številčnost oblik in odlomkov steklenega posodja na najdišču Na vrhu, pa je padec cene steklenih izdelkov, ki je povezan z iznajdbo tehnike prostega pihanja (Lazar 2004, 20, 26). Časovno je stekleno posodje iz najdišča zelo enovito in ga lahko umestimo v drugo polovico 1. in v 2. stoletje.

6.2.4 Keramično gradivo

Glavnino vseh arheoloških predmetov, najdenih na najdišču Na vrhu, predstavlja keramično gradivo. Najdenih je bilo več kot 9.000 odlomkov keramičnega posodja, za nadaljno obdelavo je bilo izločenih 312 odlomkov, kar predstavlja okoli 3 % celotnega keramičnega posodja. Od vseh najdb, ki so bile izbrane za nadaljnjo obdelavo, je dve tretjini keramičnih. Keramično posodje smo razdelili glede na faktuorne tipe, analizo oblike in na namembnost posod. Fino namizno posodje, uvoženo iz severne Italije in vzhodnega Sredozemlja, je razdeljeno na posodje s sigilatnim premazom, keramično tankih sten ter glazirano keramično. K namiznemu posodju smo uvrstili posnetke sigilate, vrče, pokrove in v skupino ostalo. Kuhinjska keramika je zastopana z uvoženo italjsko in egejsko kuhinjsko keramično ter s keramično domače, regionalne proizvodnje. Pečatne in volutne oljenke so obravnavane v posebnem poglavju. Transportno posodje predstavljajo amfore različnih oblik in amforisk.

Oljenke

Oljenke so v antiki uporabljali za razsvetljavo, v ritualne in pogrebne namene. Uveljavile so se zaradi cenenosti in velike funkcionalnosti, ravno tako pa jih gre lahko razumeti kot pomemben instrument romanizacije, saj naj bi okras na oljenkah in uporaba olivnega olja imela podoben pomen

kot npr. upodobitve na kovancih, torej vlogo identitetnega instrumentarija in cesarske propagande. To se vidi predvsem na volutnih oljenkah iz časa zgodnjega cesarstva, kajti na njihovih diskih se pojavi dovolj prostora za okras, ki naj bi kazal prikrito, simbolno govorico moči, ki širi zavest pripadnosti grško-rimskemu svetu, ki ga je utelešalo Rimsko cesarstvo. Ravno tako pa je izdelava oljenk v kalupih omogočila kakovostno, hitro in enostavno produkcijo velikega števila izdelkov. Priljubljenost reliefno okrašenih volutnih oljenk je trajala še v 2. stoletje, čeprav se že v 60. letih 1. stoletja pojavijo pečatne oljenke, na katerih je okrasna motivika postala postranskega pomena. Po mnenju Verene Perko naj bi bila ravno identitetna vloga okrašenih volutnih oljenk razlog temu, da v času zgodnjega cesarstva, ki je hkrati čas največje ekspanzije rimskega imperija, navkljub številnim provincialnim delavnicam keramičnih izdelkov, večina teh oljenk prihaja iz italjskih delavnic. Druga polovica 2. stoletja pomeni konec izvažanja italjskih izdelkov, torej takrat, ko potrebe po identitetnih podobah niso več potrebne in je proces romanizacije že končan (Perko 2013; Perko, Nestorović, Žižek 2012, 93–97).

Literatura o oljenkah je obširna. Tiste, ki se pojavljajo na slovenskih najdiščih, je na kratko navedla in uvrstila v takrat splošno sprejete tipološke skupine Zorka Šubic (Šubic 1976), Verena Vidrih Perko pa je navedla oljenke, najdene v Sloveniji, kronološko, po regijah in po najdiščih, obširno pa je obdelala tudi motiviko in pečate, ki se pojavljajo na njih (Vidrih Perko, Nestorović, Žižek 2012, 24–83).

Pri obdelavi oljenk z najdišča Na vrhu smo se v veliki meri naslanjali na Janko Istenič, ki se je ukvarjala s problematiko tipologije, kakovosti izdelave in značilnostmi keramike oljenk na zahodnih poetovionskih grobiščih (Istenič 1999, 148–165). Pri njihovi opredelitvi je upoštevala tipologijo Siegfrieda Loeschckea (Loeschcke 1919) in dopolnitev Ezia Buchija za pečatne oljenke tipa Loeschke X (Buchi 1975), tipologijo pečatnih oljenk tipa Loeschke IX in volutnih oljenk z oglatim noskom pa je nekoliko dopolnila. Glede na fakturo smo za oljenke iz Na vrhu določili štiri tipe, dva tipa volutnim (O1 in O2) ter dva tipa pečatnim oljenkam (O3 in O4). Zaradi slabe ohranjenosti odlomkov se jih ne da povezati s proizvodnimi središči.

Na najdišču je bilo najdenih 18 zelo fragmentiranih odlomkov oljenk (G100, G101, G131–G133, G178, G193, G207, G236–G238, G289, G307, G351, G372, G373, G381, G413), tipološko pa se je dalo določiti le pet odlomkov. Prevladujejo odlomki volutih oljenk.

Volutne oljenke z oglatim noskom sodijo med najbolj priljubljene oblike rimskih oljenk. Njihovo izvorno območje

je Italija, najstarejši primerki, uvrščeni v tip Loeschke IA, so iz avgustejskega obdobja, medtem ko so lokalni posnetki lahko mlajši (Di Filippo Balestrazzi 1988a, 158; Farka 1977, 54–55; Istenič 1999, 161; Žerjal 2008, 101; Крунић 2011, 35). Na najdišču Na vrhu 1 v rimskodobni plasti SE 133 je bil najden odlomek noska z voluto (G413), ki pripada tipu Loeschke IB ali IC. Oljenke tipa IB se od starejših tipa IA, ki imajo zelo ozek noseček, ločijo po krajšem in širšem nosku. Fragmentarnost odlomkov ne omogoča zanesljivega ločevanja med tipoma IB in IC, ki je težavno že pri celih primerkih. Loeschkejeva tipologija, ki je bila narejena na gradivu iz Vindonisse (Loeschke 1919, 212–220), namreč ne upošteva številnih vmesnih različic, npr. oblike noska ali ramena, ki se pri obeh tipih prepleta (Istenič 1999, 161; Žerjal 2008, 102). Oljenke tipov Loeschke IB in IC so mlajše od tistih tipa IA. Tip IB je v južni in srednji Italiji, ki predstavlja njegovo izvorno območje, uvrščen v čas od Tiberija do konca 1. stoletja, pri čemer je od sredine 1. stoletja, predvsem pa od flavijskega obdobja dalje opazna težnja po poenostavljanju in standardizaciji na morfološkem in tehnološkem nivoju. Severnoitalijanske delavnice so se usmerile predvsem v poenostavljene oblike Loeschke I, različice med tipoma IB in IC ter tip IC. Oljenke tipa IC naj bi severnoitalske delavnice izdelovale in izvažale v province na severu in severovzhodu celo v 2. in deloma še v 3. stoletju (Žerjal 2008, 102), ravno tako kot lokalne delavnice v teh provincah (Di Filippo Balestrazzi 1988a, 176, 229; Farka 1977, 56–58; Istenič 1999, 161–165; Žerjal 2008, 102–103; Крунић 2011, 35–38).

V Akvileji je z dvema odpadnima jamama tudi dokumentirana proizvodnja oljenk tipov Loeschke IB in IC. Prva na najdišču Roggia della Pila je iz 1. polovice 1. stoletja, druga z mnogimi primerki t. i. retijskih oljenk je bila najdena na posestvu Lanari (Di Filippo Balestrazzi 1988b, 251–257). Isteničeva je retijske oljenke z enostavnim stilom okrasa obravnavala kot tip Loeschke I (B/C) 2b. Tovrstne oljenke so v severni Italiji izdelovali od zgodnjeflavijskega obdobja dalje, kasneje, tudi še v 3. in ponekod 4. stoletju, a tudi v provincah (Istenič 1999, 163–164; Žerjal 2008, 102–103; Крунић 2011, 35–38).

V enako skupino lahko uvrstimo tudi odlomek stene in volute (G351) iz rimskodobne plasti SE 86 (Loeschke 1919, 212–213). Volutnim oljenkam lahko pripišemo še dva odlomka diskov oljenk z zelo slabo vidnim reliefnim okrasom (G100, G207) ter odlomke ramen (G101, G178, G193, G307, G381), od katerih ima en ohranjen rdeče-rjav premaz (G238).

V ruševinski plasti SE 76 so bili najdeni štirje odlomki iste pečatne oljenke tipa Loeschke X; deli ramena in diska ter

odlomek dna s pečatom, vidna je le črka T (G289). V rimskodobni plasti SE 66 najden del diska s predrtim kanalom (G237) in odlomek noska iz plasti SE 20 (G133) ravno tako lahko pripišemo tipu Loeschke X (Loeschke 1919, 256–257). K pečatnim oljenkam sodijo še odlomki ramen (G131, G132, G372, G373) in noseček (G236).

Izvorno področje pečatnih oljenk (*Firmalampen*) je Padska nižina v severni Italiji, izsledki dosedanjih mineraloških in kemičnih analiz pa kažejo, da je obstajalo v severni Italiji le eno območje, tj. Modena z okolico, na katerem so tovrstne oljenke izdelovali za izvoz na daljše razdalje (Schneider 1994, 129–135; Schneider 2000, 104–105). Analiza oljenk iz nekaterih najdišč v Italiji, Reciji, Gornji Germaniji in Panoniji je pokazala da, razen v Vindonisi,³³ praktično vsi uvoženi primerki izvirajo iz Modene (Schneider 2000, 104). Pečatne oljenke z odprtim kanalom, tj. tip Loeschke X, so na izvornem območju v severni Italiji verjetno pričeli izdelovati že ob koncu 1. stoletja, nedvomno pa jih lahko uvrstimo v čas po letu 100 n. št., pri čemer so jih v Italiji izdelovali še v 3. stoletju, v provincah pa degenerirane oblike še kasneje, pri čemer je uvozu hitro sledil, ponekod že v prvi polovici 2. stoletja, tudi začetek lokalne proizvodnje (Buchi 1975, XXXIII, XL–XLI; Istenič 1999, 153; Žerjal 2008, 109; Крунић 2011, 91–98). Loeschkejevo tipologijo je na gradivu iz Akvileje dopolnil Ezio Buchi, ki je tip X razdelil na osnovi kakovosti in oblikovnih značilnosti na tri različice; a (najkakovostnejše), b (slabša kakovost), c (degenerirane oljenke z nečitljivim pečatom) (Buchi 1975, XXIII–XXVIII), Isteničeva je k temu dodala še vmesni različici a/b in b/c (Istenič 1999, 153). Različice ne predstavljajo strogih kronoloških tipov, čeprav v glavnem velja, da se je sčasoma kakovost izdelkov slabšala in je prehajala na degenerirane oblike tipa Xc brez žiga (Istenič 1999, 153; Žerjal 2008, 109).

Najstarejši in tudi najštevilnejši odlomki oljenk, najdenih na najdišču Na vrhu 1, pripadajo tipom italskih volutnih oljenk Loeschke IB in IC. Večina odlomkov je bila najdena v premešanih in ruševinskih plasteh, zaradi česar so ti odlomki zelo slabo ohranjeni. Le trije kosi so bili najdeni v rimskodobnih plasteh (G238, G351, G413). Pečatnim oljenkam Loeschke X lahko pripišemo štiri najdene odlomke. Kot je bilo navedeno, zaradi slabe ohranjenosti odlomkov ni mogoče določati izvora oljenk z najdišča Na vrhu. Lahko bi šlo za izdelke iz Modene, ki je predstavljala glavni proizvodni center tovrstnih oljenk, čeprav je v Akvileji in njeni okolici ter ponekod v Istri ravno tako potrjena izdelava oljenk tipa Loeschke X (Žerjal 2008, 110, z navedenimi najdišči in literaturo). Dva odlomka

33 Poleg izdelkov iz Modene se v Vindonisi pojavljajo še izdelki iz Lyona in Trierja, verjetno pa gre tudi v teh primerih za podružnice delavnic iz severne Italije.

pečatnih oljenk (**G236**, **G237**) sta bila najdena v enaki plasti (SE 66) kot odlomek volutne oljenke (**G238**), zaradi česar lahko to plast uvrstimo v čas 1. in 2. stoletja.

Fino namizno posodje

K finemu namiznemu posodju uvrščamo poleg sigilatne še keramiko tankih sten in glazirano keramiko. Razvoj in oblika te vrste posodja sta pod močnim vplivom kovinskega posodja. Medtem ko so bile za kuhinjsko keramiko zaradi njene funkcionalnosti značilne daljša tradicija, večja stabilnost in odpornost proti novim elementom, je bilo fino namizno posodje podvrženo hitrejšim spremembam (Žerjal 2008, 59). Veliko sigilatnih odlomkov je zelo fragmentiranih in slabo ohranjenih ali pa so ohranjeni neizpovedni deli ostenij. Na večini je premaz ohranjen le v sledovih ali pa ga sploh ni. Takim odlomkom ne morem točno določiti oblike in jih zato nismo uvrstili v katalog. Za nadaljnjo obdelavo smo izločili 31 (9 %) odlomkov sigilatnih posod (**G23–G30**, **G99**, **G110**, **G134–G136**, **G169**, **G179**, **G189**, **G239**, **G308–G312**, **G331**, **G332**, **G361**, **G390**, **G410–G412**, **G422**, **G455**).

Aretinska sigilata

S pojmom aretinska sigilata razumemo Fakturo A, kot jo je definirala Maria Schindler, ki je sigilatno posodje iz Štalenske gore ločila po makroskopskih lastnostih gline, premaza, posebnih oblikovnih značilnostih posod in žigih proizvajalcev (Schindler, Scheffenegger 1977, 17). Tovrstna sigilata je najverjetneje na prostor severnega Jadrana in Istre prihajala prek trgovskih centrov Riminija, Adrije in Ravene. Med keramičnim gradivom z najdišča smo ji določili fakturni tip TS3. Na najdišču Na vrhu 1 je bil najden en odlomek aretinske sigilate (**G27**). V plasti SE 1 je bilo najdeno navzdol zavihano sigilatno ustje krožnika z dvema kanelurama na vrhu ustja in zelo dobro ohranjenim premazom, ki ga lahko uvrstimo v obliko Consp. 12.2.2. Izdelovali so jih tako v italjskih kot tudi galskih delavnicah in so datirani od srednje do pozno avgustejskega obdobja (Consp. 1990, 72).

Severnoitalska sigilata³⁴

Skupaj s keramiko tankih sten je to najbolj zastopana skupina fine keramike. Večina izdelkov pripada delavnicam iz Padske nižine, kar ni presenetljivo, saj v času 1. in prve polovice 2. stoletja sigilata iz severnoitalskih delavnic prevladuje na celotnem severnojadranskem prostoru. Med finim keramičnim gradivom z najdišča Na vrhu 1 smo prepoznali odlomke padske sigilate B, ki je sočasna s produkcijo severnoitalske reliefne sigilate Sarius in je uvrščena v čas prve polovice 1. stoletja. Številni odlomki pa sodijo med t. i. poznopadansko sigilato, ki so jo izdelovali v drugi polovici 1. in

v prvi polovici 2. stoletja (Žerjal 2005, 266–270; Žerjal 2008, 64–68).

Pod vplivom aretinskih delavnic so centri v Padski nižini že v zadnji četrtini 1. stoletja pr. n. št. opustili izdelovanje keramike s črnim premazom in začeli izdelovati sigilato z rdečim premazom. Razlike med aretinsko in padansko proizvodnjo so bile dokazane s kemično-mineraloškimimi analizami. Na gradivu s Štalenske gore sta bili jasno določeni dve fakturi padanske sigilate B in C, ki pa imata enako kemično sestavo. Faktorni tipi tako ne kažejo na razlike v surovini, ampak so posledica različnih postopkov predelave in obdelave gline. Poznopadanska sigilata ima svojo jasno določeno kemično skupino. Poleg glavnih centrov v Padski nižini so na lokalni ravni delovali manjši obrati, ki so s svojimi izdelki zalagali lokalni trg. Ena takih je bila v Loronu v Istri, ki je delovala v avgustejsko-tiberijskem času (Žerjal 2005, 266–267; Žerjal 2008, 62–63).

Padanska sigilata B

Med primerki padanske sigilate B so številne oblike, ki so jih prevzeli od aretinskih delavnic (Žerjal 2005, 267; Žerjal 2008, 64). Najdenih je bilo šest odlomkov, ki jih lahko pripišemo tej produkciji (**G24**, **G26**, **G189**, **G308**, **G410**, **G411**). Med keramičnim gradivom z najdišča smo ji določili fakturni tip TS4. V rimskodobnih plasteh SE 133 in SE 83 sta bila najdena odlomka ustja in dela ostenja konične skodelice oblike Consp. 22.6.1 (**G308**, **G419**). Ta oblika skodelic je značilna za padanske delavnice, izdelovati so jih začeli konec 1. stoletja pr. n. št., vrh dosežejo v avgustejskem in konec v poznem tiberijskem obdobju (Consp. 1990, 90). Nekoliko bolj groba različica takšne skodelice je bila najdena na Školaričah (Žerjal 2005, t. 9 :1; Žerjal 2008, t. 1: 10). V plasti SE 39 najdeno prstanasto dno in del ostenja manjše skodelice tip B 4.6 (**G189**) bi tudi lahko pripadalo temu tipu skodelic, saj so takšna dna značilna za skodelice oblike Consp. 22–25 (Consp. 1990, 162).

V plasti SE 83 je bil najden odlomek prstanastega dna krožnika tip B 2.5 (**G411**), ki je tipičen za krožnike poznoavgustejskega do tiberijskega časa oblik Consp. 3–4, Consp. 6, Consp. 11–12 in Consp. 18–20 (Consp. 1990, 156).

V plasti SE 1 je bil najden odlomek ramena in ostenja velikega sigilatnega krožnika ali pladnja (**G24**) oblike Consp. 20.5. Gre za redko obliko in je verjetno posebnost maloštevilnih italjskih in padanskih delavnic, izdelovali pa so jih v prvi polovici 1. stoletja (Consp. 1990, 86).

Ravno tako v plasti SE 1 je bilo najdeno ustje in del neokrašenega ostenja krožnika (**G26**) z dobro ohranjenim rdečim premazom, oblike Consp. 18.1. Takšne krožnike so

³⁴ Opredelitev povzeta po Žerjal 2005, 266–270; Žerjal 2008, 62–69.

izdelovali v vseh glavnih proizvodnih centrih, v Padski nižini pa se pojavljajo v kontekstih od konca 1. stoletja pr. n. št. do tiberijskega časa (Conspetus 1990, 82). Luisa Mazzeo Saracino jih uvršča do sredine 1. stoletja (Mazzeo Saracino 2000, 35).

Ustje in del ostenja skodelice (G134) iz plasti SE 20 sta najbolj podobna skodelicam oblike Consp. 36.4.1 (Conspetus 1990, 114, 115), le da ima naša dve kaneluri pod ustjem. Značilne so predvsem za tiberijsko obdobje, občasno pa se pojavljajo do konca 1. stoletja (Conspetus 1990, 114).

Poznopadanska sigilata

Za poznopadansko produkcijo je značilno, da ponovno začnejo uporabljati apliciranje okrasov, ki jih lončarji v starejši padanski produkciji niso uporabljali (Žerjal 2005, 267; Žerjal 2008, 65). Na najdišču Na vrhu 1 največ odlomkov pripada prav tej sigilatni skupini. Pripisali smo ji lahko 15 odlomkov (G23, G25, G28, G29, G110, G134, G169, G309–G311, G331, G332, G390, G422, G455). Med keramičnim gradivom z najdišča smo ji določili faktorni tip TS1. Poznopadanska sigilata je ločena glede na način okraševanja. V skupino A so po Susanne Zabehlicky Scheffenegger uvrščene oblike, ki so okrašene z aplikami (Zabehlicky Scheffenegger 1992, 415–416). Za to skupino je značilna velika homogenost oblik. Razširjena je v Padski nižini, na severnem Jadranu in ob glavnih kopenskih in pomorskih poteh. Na Štalenškem vrhu se prvi primerki pojavijo okoli leta 50, tik pred opustitvijo naselbine (Schindler, Scheffenegger 1977, 20). To posodje se najbolj pogosto pojavlja v plasteh iz flavijskega obdobja in v prvi četrtini 2. stoletja. Najpogostejše oblike (krožniki Consp. 20.4, skodelice Consp. 29 in Consp. 34) so izdelovali do sredine 2. stoletja (Žerjal 2005, 268; Žerjal 2008, 65).

V rimskodobnih plasteh SE 83 in SE 112 sta bila najdena odlomka ustja krožnika s pokončnim robom ustja oblike Consp. 20.4 (G308, G390). Najverjetneje tej obliki pripadata tudi odlomek ustja in ostenja (G23) ter odlomek ostenja (G28), oba iz plasti SE 1. Odlomek (G23) je pod robom ustja okrašen z delfinčkom. Na vrhu 2, v plasti SE 2 najden odlomek ustja in ostenja (G455) ravno tako sodi v to obliko. Tovrstni krožniki so se pojavili okoli leta 30 n. št. in so zelo pogosti v sklopih iz sredine 1. stoletja po celotnem Sredozemlju (Conspetus 1990, 86). Geografsko najbližje primerjave za te krožnike najdemo na Školaricah (Žerjal 2008, t. 2: 20–23).

Odlomek ostenja skodelice, ki je okrašen z aplikom maske, pripada obliki Consp. 34 (G422). V poznopadanski proizvodnji so te skodelice številne in značilne predvsem za severni Jadran, Norik in Panonijo, kjer se pojavljajo od poznotiberijskega do flavijskega časa (Conspetus 1990,

60 Dno skledice z ostanki žiga (G309), ni v merilu.

112). Izdelovali so jih v dveh velikostih: male (*acetabulum*) s premerom 7–9,5 cm ali prostornino nekaj čez osminko litra in velike (*paropsis*) s premerom 11–13 cm ali prostornino četrтинke litra (Žerjal 2005, 268; Žerjal 2008, 65). Aplikle male maske s kratkimi lasmi, t. i. glave satirov, najdemo le na poznopadskih skodelicah Consp. 34 (Schindler Kaudelka, Fastner, Gruber 2001, 73). V plasti SE 85 najden del prstanastega dna in ostenja sigilatne skodelice s srednje dobro ohranjenim premazom (G332) najverjetneje tudi pripada mali skodelici tipa Consp. 34 (Conspetus 1990, 112, t. 31: Form 34).

Poleg odlomka sigilatnega krožnika je bil v plasti SE 83 najden odlomek prstanastega dna in ostenja skodelice z ostankom žiga *in planta pedis* na notranji strani dna posode (G309). Od žiga je ohranjen le odtis treh prstov (sl. 60). Žigi *in planata pedis* so bili v uporabi od leta 15 n. št. naprej. Prstanasta noga skodelice sodi v tip B 3.12., ki je značilen za oblike Consp. 32–33 in Consp. 36–37 (Conspetus 1990, 160). Dno podobne skodelice (G169), najdeno v premešani plasti SE 26, ima na spodnji strani dna vrezane črke ...CVT.... V plasti SE 83 je bil najden tudi odlomek prstanaste noge večje sigilatne posode (G311), ki pa je premalo ohranjen, da bi lahko določili tip posode, ki ji je noga pripadala.

V plasti SE 1 je bil najden odlomek prstanastega dna skodelice tipa B 3.10 (G25), ki je značilen za oblike Consp. 31–38 in 43–35 (Conspetus 1990, 160).

V zidu 4 (SE 16) je bil najden odlomek roba majhnega pokrova s sigilatnim premazom samo na zunanji strani (G110).

Za poznopadansko sigilato skupine B so značilne nove oblike posodja in okraševanje z barbotinom (Zabehlicky

Scheffenegger 1992, 416–417). Nov način okraševanja je morda povezan z vplivi iz galskih delavnic. Prvi primerki so iz neronskega obdobja, višek pa dosežejo po flavijskem obdobju. Servisi krožnikov in skodelic imajo značilno izvihano ustje, ki je lahko okrašeno v barbotin tehniki. Značilne oblike so krožniki Consp. 39 in skodelice Consp. 43. Proizvodnja se tako kot pri skupini A konča sredi 2. stoletja (Žerjal 2005, 269; Žerjal 2008, 67–68).

V rimskodobni plasti SE 83 je bil najden odlomek navzdol upognjenega ustja; najverjetneje gre za ustje skodelice Consp. 43 (G310). Podobno ustje je bilo najdeno v rimskodobni plasti SE 85 (G331). Ta oblika predstavlja eno glavnih oblik flavijskega časa v Padski nižini in noriško–panonskem prostoru (Consp. 1990, 128). Takšne skodelice so bile najdene tudi na Školaricah (Žerjal 2005, t. 3: 9–11; Žerjal 2008, t. 5: 87, 89, 91).

K sigilatnim skodelicam uvrščamo tudi odlomek ostenja z rdečim premazom in s slabo ohranjenim rastlinskim okrasom v barbotin tehniki (G361).

Odlomku pokrova s sigilatnim premazom na zunanji strani (G110) iz zidu SE 16 zaenkrat nismo našli primerjave.

Severnoitalska reliefna sigilata – Sarius skodelice (Consp. R13)

Dvoročajne skodelice Sarius so izdelovali v severni Italiji od zgodnjeevngustejskega časa dalje, njihova proizvodnja pa se je zaključila v klavdijskem obdobju. Vprašanje delavnic, kjer so izdelovali te skodelice, je še odprto. Kalupi za izdelavo so bili najdeni v Raveni, Faenzi in Cremoni, toda kalupi so bili najdeni tudi južno od Padske nižine (Schindler Kaudelka 2006, 240–241). Novejše kemično–mineraloške analize reliefne sigilate in neokrašene padanske sigilate iz Adrije (najdišče Retratto) so pokazale, da so za izdelavo reliefne sigilate uporabljali drugačno glino kot za izdelavo neokrašene padanske sigilate. Razlika se je pokazala tudi ob primerjavi podobnih kosov z najdišča Retratto s keramiko s Štalenške gore. Izjema so Aco čaše, za katere je analiza pokazala, da so kosi z obeh najdišč narejeni iz enake gline, posledično verjetno prihajajo iz iste delavnice (Maritan *et al.* 2013, 68).

Najdenih je bilo sedem odlomkov (G30, G135, G136, G179, G312, G361, G412), ki jih lahko pripišemo tem skodelicam. Najbolje sta ohranjena odlomka ustja in dela ostenja (G135, G412), prvi odlomek je iz plasti SE 20, drugi je iz rimskodobne plasti SE 133. V rimskodobni plasti SE 83 je bil najden odlomek ročaja (G312). V plasti SE 100 je bil najden spodnji del ostenja skodelice s slabo visnim rastlinskim okrasom in rdečim premazom (G361). Ostali trije kosi (G30, G136, G179) so odlomki ročajev iz premešanih plasti.

Čaše tega tipa so pogosto najdene na zgodnjehimskih najdiščih v Sloveniji. Najbližje najdišču Na vrhu, na katerih so našli skodelice Sarius, so npr. rimski objekt na Bošku (neobjavljeno), grobišče v Socerbu (Casari 105, 2002, kat. 28), vila v Školaricah (Žerjal 2005, t. 12–1 :5; Žerjal 2008, t. 6: 119–131), grobišče Križišče pri Školaricah (Novšak 2010, t. 80: 207), Sermin (Horvat 1997c, 103, t. 5: 10–16; t. 35: 4–5, 10; Žerjal 2012, 93), grobišče v Valah pri Bertokih (Ciglar *et al.* 2016, t. 7: 10) in širše npr. na Prevalu (Horvat, Bavdek, 2009, 121, t. 45: 3–13) ali v Emoni oziroma Ljubljani (Gaspari 2010, t. 6: 7778; Plesničar Gec 1972, t. 173: 8; Vičič 1993, t. 1: 1; Vičič 1994, t. 4: 13).

Dvoročajne skodelice Sarius so od zadnje četrtine 1. stoletja pr. n. št. do klavdijskega časa proizvajali v severnoitalskih delavnicah (Schindler Kaudelka 1980, 66; Žerjal 2005, 270; Žerjal 2008, 69).

Vzhodna sigilata

Na najdišču Na vrhu 1 smo med t. i. vzhodno sigilata uvrstili dva odlomka (G99, G239). Odlomek G99 pripada t. i. vzhodni sigilati B, fakturni tip TS5, odlomek G239 pa t. i. vzhodni sigilati C, fakturni tip TS6.

Izvorni prostor vzhodne sigilate B je zahodni del Male Azije, kjer je bila v Efezu in Prienah najdena velika količina vzhodne sigilate B1 in B2. Prve domneve, izdelane na podlagi distribucijskih vzorcev, so bile potrjene s kemično analizo gline, ki izvira iz zahodnega dela Male Azije. Vzhodna sigilata B1 je nastala pod močnim vplivom italske sigilate, kar se vidi tako pri oblikah kot pri žigih z imeni proizvajalcev. Časovno je uvrščena v obdobje od začetka do tretje četrtine 1. stoletja n. št., pri kasnejši B2 proizvodnji je kakovost izdelkov slabša, keramika je bolj mehka in ima debelejši premaz. Tudi oblikovno je revnejša, izdelovali so le nekaj standardnih oblik, ki se s časom povečujejo. Neglede na to pa je proizvodnja B2 veliko bolj razširjena (Žerjal 2005, 270–271; Žerjal 2008, 80).

Vzhodni sigilati B, oblika Hayes 12, je pripisan odlomek navzdol zavihanega ustja, s kaneluro na vrhu ustja, najden v premešani plasti SE 15 (G99). Oblika Hayes 12 je časovno uvrščena od sredine 1. do druge četrtine 1. stoletja. Vzhodna sigilata B je bila med ostalim najdena na Školaricah (Žerjal 2005, 270, 271, t. 6: 1–10; t. 7: 1–15; Žerjal 2008, t. 14; t. 15: 333–335, 337–340, 342, 343), v Fizinah pri Portorožu (Gaspari *et al.* 2007, t. 3: 50, 54; t. 4: 96; t. 5: 138, 140) in na Grubljah pri Vipavi (Tratnik 2012, t. 2: 21).

Z izrazom vzhodna sigilata C, *Eastern Sigillata C* ali *Çandarli* (ESC v nadaljevanju) označujemo pozno helenistično in zgodnje rimsko proizvodnjo namiznega posodja z rdečim premazom, ki izvira iz antičnih Pergamona in Pitane

(današnji Çandarlı) v Mali Aziji. Kategorije A, B in C za določevanje vzhodne sigilate je leta 1957 uvedla Kathleen Kenyon, oznako Çandarlı (Tschandarlı) pa je že na začetku 20. stoletja, po izkopavanjih v Pitani, uvedel Siegfried Loeschcke. ESC je narejena iz fino prečiščene gline, s fino sljudo in oranžnim premazom. Barva premaza variira od oranžne, rdeče do rdečkasto rjave in rjavo-rdeče. V to opredelitev je vključeno tudi dvobarvno posodje, v kolikor je druga barva rjavkasto črna ali črna, homogena in jasno ločena od rdečih odtenkov (Japp 2014, 15, 16). Proizvodnja, ki se je v poznem 1. stoletju pr. n. št. razvila pod vplivom helenističnega kovinskega posodja iz Pergamona, je obsegala celo paleto krožnikov, skled, skodelic in vrčev. V poznemu 1. stoletju pa so začeli izdelovati servise namiznega posodja s krožniki in skledami oblik Loeschcke 1, 9, 15 in 20. Proizvodnja je dosegla višek v 2. in prvi polovici 3. stoletja. Eno glavnih oblik predstavljajo posode tipa Loeschcke 19, ki posnema oblike Consp. 3 in Consp. 34, in je pogosto najdena v povezavi z veliko skledo Loeschcke 26 (Domžalski 2014, 154; Hayes 1972, 316–318; Heath, Tekkök 2007–2008, 37). Z ESC so na višku proizvodnje trgovali po celotnem Sredozemlju in še posebej na območju okoli Črnega morja (Domžalski 2014, 154).

V 2. stoletju je glavna oblika Loeschcke 19, ki je velikokrat najdena v povezavi z veliko skledo Loeschcke 26 (Hayes 1972, 316–318; Heath, Tekkök 2007–2008, 37), se pa oblika Loeschcke 19 lahko pojavlja še tudi v prvi polovici 3. stoletja (Hayes 1972, 321; Heath, Tekkök 2007–2008, 40, št. 14–17). Med posode tipa Loeschcke 19 smo uvrstili odlomek ostenja skodelice z rebrom (G239), najden v rimskodobni plasti SE 66.³⁵

Keramika tankih sten

Za obdelavo je bilo izločenih 25 odlomkov, ki smo jih pripisali keramiki tankih sten (G31–G34, G38, G102, G180, G208, G209, G219, G240, G264, G275, G313, G333–G335, G352, G365, G391, G456, G457, G465–G467), tako iz Na vrhu 1 kot tudi Na vrhu 2.

Keramika tankih sten se je razvila v srednjeitalskih delavnicah v 2. in 1. stoletju pr. n. št., v zgodnjem cesarskem obdobju pa so jo nato izdelovali po celotnem imperiju. Domneve o izvoru posameznih izdelkov ali skupin temeljijo predvsem na njihovi razprostranjenosti in ne na odkritih delavnicah (Žerjal 2008, 72–72). Razen sedmih so vsi odlomki narejeni iz redukcijsko žgane, fine sive keramike s temnejšim sivim premazom fature KTS1. Zaradi slabe ohranjenosti odlomkov se je le s težavo določevala faktura, kar je oteževalo

iskanje primerjav. Nekateri odlomki so narejeni iz izredno mehke, sivo do svetlo sive keramike z zelo slabo ohranjenim temno sivim mat premazom in ustrezajo opisu fabrikata KTS3 po Isteničevi (Istenič 1999, 105–107). Na drugem koncu pa so kosi iz izredno dobro pečene, trde keramike z dobro oprjetim svetlečim temno sivim premazom, ki so primerljivi fabrikatu E s Štalenske gore (Schindler Kaudelka 1975, 33; Schindler Kaudelka 1998, 399), KTS4 pri Istenič (Istenič 1999, 107–108) in B 9 na Serminu (Horvat 1997e, 169). Ta tip keramike tankih sten se pojavi šele ob koncu poselitve na Štalenski gori, tj. v poznotiberijskih plasteh, in predstavljajo najkakovostnejše severnoitalske izdelke keramike tankih sten (Istenič 1999, 107–108).

V rimskodobni plasti SE 112 je bil najden del ustja in ostenja bikonične skodelice z ostanki črnega premaza (G391). Skodelica ima pod ustjem tanko rebro, drugače je neokrašena. Zelo podoben mu je odlomek ustja iz plasti SE 2 iz Na vrhu 2 (G456). Ta odlomka lahko uvrstimo v fabrikat E iz Štalenske gore. Sivo keramiko tankih sten s premazom so izdelovali na območju severne Italije, v Padski nižini in na severnem Jadranu od poznotiberijskega obdobja do sredine 2. stoletja. V Akvileji so bile najdene med lončarskim odpadnim materialom iz sredine 1. stoletja (Maselli Scotti 1984, 54–55, t. 1: 9), nekaj podobnih skodelic je bilo najdenih na Školaricah (Žerjal 2008, 75, t. 9: 170, 173, 174), v Emoni pa se pojavlja v grobovih iz sredine 1. stoletja (Plesničar Gec 1977, 14–15, t. 1: 5, 6, 8).

Odlomek izvihanega ustja in ostenja kozarca ali čaše (G31), najden v premešani plasti SE 1, je narejen iz fine oksidacijsko žgane gline brez premaza KTS2, tj. fabrikat B 2 na Serminu (Horvat 1997e, 168) oziroma fabrikat A oblika 25 s Štalenske gore (Schindler Kaudelka 1975, 30–31, 58). Ta tip keramike tankih sten prevladuje v republikanskem in v avgustejskem obdobju (Marabini Moevs 1973, 36, 99). Primerku iz najdišča Na vrhu 1 sta podobni najdbi odlomkov ustja kozarca iz Sermina, ki ga je Jana Horvat uvrstila v avgustejsko obdobje (Horvat 1997c, 103, t. 35: 8), in odlomek ostenja s Školaric (Žerjal 2008, 79, t. 13: 305).

V enaki plasti je bilo najdeno zelo podobno izvihano ustje in ostenje kozarca ali čaše tankih sten (G34), le da je to narejeno iz oksidacijsko žgane gline z obilo primesi in hrapavo površino KTS4. Iz enake lončarske mase sta bila narejena čaša z izvihanim ustjem in ravnim dnom iz rimskodobne plasti SE 8 iz Na vrhu 2 (G465) in verjetno tudi odlomek dna G467, ki ima poškodovano površino in je verjetno ožgan. Določitev teh odlomkov otežuje sigasta obloga na površini, na odlomku iz Na vrhu 1 naknadno premazana s premazom za utrjevanje. Glede na primerjave mu je najbližji

35 Za primerjave glej Heath, Tekkök 2008, 39–40, št. 11–17.

fabrikat B 3a na Serminu (Horvat 1997e, 168). Horvatova ta fabrikat povezuje z zgodnjo keramiko tankih sten, ki se pojavlja že v 2. stoletju pr. n. št. v Adriji (Horvat 1997c, sl. 42, 111, t. 6: 16, 18; t. 35: 9; morda tudi t. 13: 1–4). Podobno ustje je bilo najdeno tudi v Fornačah (Stokin 1992, 84, t. 1: 8), kjer gre za obliko III po Marabini, časovno uvrščeno od sredine 2. in v 1. stoletje pr. n. št. Takšni kozarci so bili najdeni v Italiji in v zahodnem Sredozemlju (Marabini Moves 1973, 58–59). Kozarec podobne fature in oblike najdemo na najdišču Mandrga, kjer je uvrščen v obliko Marabini IV, ki so jo izdelovali od prve polovice 2. stoletja pr. n. št. do zgodnjavgustejskega obdobja (Horvat, Bavdek 2009, 69, t. 25: 7). Glede na slabo ohranjenost odlomka pa je časovna uvrstitev vprašljiva.

V plasti SE 15 je bil najden odlomek dna in ostenja skodelice fature KTS5 z ostanki temno rjavega premaza in peska (G102). Okraševanje s peskanjem se je uporabljalo od avgustejskega obdobja do 2. stoletja, najpogosteje pa je v tiberijsko–klavdijskem obdobju (Plesničar Gec 1977, 15, t. 1: 16, 21). Podobne skodelice so bile najdene npr. na ljubljanskem Gornjem trgu 30 v plasteh faze IIIb, ki je uvrščena v tiberijski čas, najkasneje do sredine 1. stoletja (Vičič 1994, 34, t. 19: 5–9, 14), in v grobu 7 na Laurinovi ulici v Vipavi, ki je časovno uvrščen od sredine do konca 1. stoletja (Tratnik 2014, 278, t. 14: 110). Na vrhu 2 je bilo poleg čaše G456 najdeno ustje in ostenje skodelice z ostanki peskanja in temno sivim premazom (G457), faktorni tip KTS7. Redukcijsko ožgane skodelice, okrašene s peskanjem, so bile najdene na grobišču v Socerbu, kjer so uvrščene v zadnja desetletja 1. stoletja pr. n. št. in prva desetletja 1. stoletja (Casari 2002, 99, kat. 6; 100, kat. 7–10).

Odlomek rahlo vbočenega dna in ostenja kozarca tankih sten (G313), najden v plasti SE 83, je narejen iz fine redukcijsko žgane gline z obilo primesi brez premaza KTS3, ki je primerljiv s fabrikatom C oblika 72 s Štalenske gore (Schindler Kaudelka 1975, 31–32, 88) in fabrikatom B 8 iz Sermina (Horvat 1997e, 169). Ta fabrikat se redko pojavlja v avgustejskem obdobju, je pa pogost od zgodnjertiberijskega obdobja dalje (Schindler Kaudelka 1975, 32).

Iz plasti SE 38 je podoben odlomek dna in ostenja kozarca iz fine prečiščene gline brez primesi in ostanki temno sivega premaza KTS1 (G180), primerljiv s fabrikatom E s Štalenske gore (Schindler Kaudelka 1975, 33, 116), najverjetneje gre za obliko 114, ki je časovno uvrščena v tiberijsko–klavdijsko obdobje (Schindler Kaudelka 1998, t. 21: 114).

Na dnu rimskodobne plasti SE 85 je bil najden odlomek ustja in ostenja tankih sten, okrašenega z apliciranimi luskami in zelo slabo ohranjenim temno sivim premazom (G333)

61 Odlomek skodelice z apliciranimi luskami (G333), ni v merilu.

(sl. 61), primerljiv s fabrikatom E s Štalenske gore (Schindler Kaudelka 1975, 33). Na ta način so okraševali skozi celotno 1. in prvo polovico 2. stoletja. Podobne skodelice so bile npr. najdene na Školaricah (Žerjal 2008, 76, t. 9: 179), na Serminu (Horvat 1997c, 110, t. 48: 16, 17) in na grobišču na Laurinovi ulici v Vipavi (Tratnik 2014, 277, t. 17: 132c).

Ohranjena so štiri ustja skodelic brez okrasa, poleg že omenjenih odlomkov G391 in G456 še G32 in G209. Pri vseh treh gre po obliki gre za bikonične skodelice Marabini LXVII (Angera 3), pri katerih je zgornji del trupa cilindričen in rahlo nagnjen navznoter, spodnji del trupa je visok in se oža proti dnu. Kot smo navedli, so bile podobne skodelice najdene tudi v Akvileji, na Školaricah in v Emoni.

Najdeni so bili trije odlomki ostenja z okrasom koleščkanja (G240, G334, G365). Prva dva odlomka sta najdena v rimskodobnih plasteh SE 66 (G240) in SE 85 (G334), odlomek G365 pa je bil najden v groblji SE 102. Tak način okraševanja se je pogosto uporabljal za krašenje keramike tankih sten od tiberijskega obdobja do 2. stoletja (Plesničar Gec 1977, 18–19). Skodelice, okrašene s koleščkanjem, so bile najdene npr. tudi na Školaricah (Žerjal 2008, t. 11: 215–238), na grobišču Križišče pri Školaricah (Novšak 2010, t. 91: 323; t. 92: 328, 330) in na grobišču v Valah pri Bertokih (Ciglar *et al.* 2016, t. 7: 13).

Na dveh odlomkih ostenja (G208, G264) je ohranjen rastlinski barbotin okras, stilizirani vodni listi, ki je na skodelicah iz severne Italije zelo pogost predvsem v drugi polovici 1. stoletja (Plesničar Gec 1977, 17), na Štalenski gori pa ga najdemo tudi v zgodnejših kontekstih (Schindler Kaudelka 1975, 107–110, t. 20: 102 a–c, l–n). Oba odlomka sta bila najdena v premešanih plasteh. Skodelice s tovrstnim okrasom so bile nedaleč najdišča. Na vrhu najdene npr. na Školaricah (Žerjal 2008, t. 10: 194–200, 204–209), na grobišču Križišče pri Školaricah (Novšak 2010, t. 24: 68) in na grobišču v Valah pri Bertokih (Ciglar *et al.* 2016, t. 9: 8).

Večina najdenih odlomkov KTS z najdišča Na vrhu 1 je preveč fragmentirana, da bi jim lahko določila obliko; najverjetneje večina pripada skodelicam oblike Marabini XXXVI (Angera 2), ki so najpogostejše oblike padske proizvodnje v 1. stoletju, v provincah pa se pojavljajo še tudi do sredine 2. stoletja (Marabini Moevs 1973, 220–222, 225; Plesničar Gec 1977, 13–15; Žerjal 2008, 74–75, z navedeno literaturo),³⁶ in že omenjene skodelice tipa Marabini LXVII (Angera 3), ki so značilne za severnoitalske delavnice in so najpogostejše v drugi polovici 1. in prvi polovici 2. stoletja.

Glazirana keramika

V plasti SE 1 sta bila najdena odlomka prstanastega dna, verjetno vrčkov, z ostanki glazure. Ostanki zelene glazure so se pri enem od odlomkov ohranili na zunanji strani posode v ozkem pasu, ki je stekel po posodi (G39), medtem ko so bili pri drugem ohranjeni ostanki svetlo rjave glazure na notranji strani posode (G64).

Glaziranje kot tehnika obdelave površine keramičnih izdelkov se je prvič pojavilo na vzhodnem Sredozemlju v 1. stoletju pr. n. št., v avgustejskem obdobju pričnejo glazirano keramiko proizvajati v Italiji, v prvih desetletjih 1. stoletja n. št. pa v osrednji Galiji. V srednji in severni Italiji so izdelovali v glavnem rdeče pečene posode z zeleno glazuro na zunanji površini in rumeno-rjavo ali zlato-rumeno glazuro na notranji površini posode (Maccabruni 1995; Martin 1995). Proizvodnja tovrstne keramike v Italiji je sicer slabo raziskana, njena razprostranjenost pa kaže, da so jo uporabljali v njej sosednjih provincah (Цвјетићанин/Свјетићанин 2001, 12). Iz flavijskega obdobja ali prve polovice 2. stoletja je majhen lonček z glazuro iz groba 609 severnoeomskega grobišča (Plesničar Gec 1972, t. 140: 12). Tekom 2. stoletja se je proizvodnja glazirane keramike razširila tudi drugod po Cesarstvu. Trije majhni lončki z glazuro na notranji in zunanji strani so bili najdeni na zahodnih grobiščih na Ptuju (Istenič 1999, 145–146; 2000, t. 61: 4; t. 77: 4; t. 116: 10). Po mnenju Janke Istenič so vsi trije so izdelki domačih lončarjev, ki so najverjetneje posnemali male lončke severnoitalskih delavnic, uvrščeni pa so v čas druge polovice 1. do tretje četrtine 2. stoletja (Istenič 1999, 145–146). Za Panonijo László Barkóczy navaja, da so se do Trajana, Hadrijana in celo Antonina Pija pojavljali le posamični kosi glazirane keramike, zgodnji primerki pa naj bi bili sploh le import, tako z vzhoda kot z zahoda, ki je v Panonijo prišel z vojaškim širjenjem.

36 Skodelice tipa Marabini XXXVI (Angera 2) so dokaj pogoste najdbe na slovenskih najdiščih, naj navedemo le nekaj tistih, ki so geografsko blizu najdišču Na vrhu: Školarice (Žerjal 2008, 75), Križišče pri Školaricah (Novšak 2010, 45), Mandrga (Horvat, Bavdek 2009, 70) ali Vipava – Laurinova ulica (Tratnik 2014, 278).

Prvi primerki glazirane keramike v Panoniji so bili sivi v preseku, sčasoma se je pojavila rdeče, roza in opekasto pečena glazirana keramika. V vzhodni Panoniji se je glazirano posodje pojavilo najkasneje od vseh delov Panonije, toda že za časa Hadrijana tudi tam lahko domnevamo na lokalno proizvodnjo; npr. v Akvinku in Brigeccioni. Okoli sredine 2. stoletja pa tudi v Panoniji lahko že računamo z ustaljeno proizvodno glazirane keramike, ki sega vse v poznoantično obdobje (Barkóczy 1992, 33–35). V čas druge polovice 1., v glavnem pa 2. stoletja sodijo tudi starejše oblike glaziranih vrčev (npr. Barkóczy 1992, sl. 18, sl. 28; Cvjetičanin 2010, kat. 67–70; Glasierte Keramik 1992, kat. 43–46; Цвјетићанин/Свјетићанин 2001, 45–52).

Predstavljena fina namizna keramika, predvsem sigilatno posodje in keramika tankih sten, je izredno pomembna za časovno uvrstitev začetka in konca poselitve na najdišču Na vrhu, dopolnjuje poznavanje trgovine s tovrstno keramiko in predstavlja enega glavnih dokazov, da so na tem mestu v rimskem času stali stanovanjski objekti. Kot že samo ime pove, je bil ta tip keramike namenjen izključno za namizno uporabo in nakazuje na način serviranja hrane teh prebivalcev, ki so bili popolnoma vpeti v italiski način življenja in prehranjevanja.

Namizna keramika

Največ keramike, najdene na najdišču, pripada namizni keramiki. Uporabljala se je za shranjevanje in serviranje hrane. Med najdenim gradivom je precej odlomkov lokalne (severnojadranske) namizne keramike. Glavni element za določevanje tipa posode je bilo ustje, saj so si oblike ročajev ali dna podobne pri različnih posodah. Zato tudi nismo izločili vseh odlomkov dna in ročajev za obdelavo. Določenih je bilo devet različnih faktur namizne keramike, vse razen ene (N8) pa so oksidacijsko žgane. Za ostale je značilna srednje do fino prečiščena lončarska masa z redkimi do obilnimi primesmi (zrnca apnenca, šamot, bela in črna zrna, fina sljuda). Nekatera namizna keramika je izdelana iz zelo fine glinene mase brez primesi N4 in N7. S fakturo N7 je določena masa za izdelavo novoveških pip, s fakturnimi tipi N10, N11, N13, N14 in N15 pa je bilo izdelano novoveško posodje ter poznosrednjeveško oziroma novoveško glazirano posodje. V namizni keramiki so prepoznani odlomki posnetkov sigilatnega posodja, čaš, kelihov, vrčev, loncev, dolijev in pokrovov.

Posnetki sigilatnih posod

V to skupino namiznega posodja so uvrščeni tisti odlomki, ki bi oblikovno lahko pripadali sigilatnemu posodju, po fakturnem tipu pa sodijo v N1 in N4. Za oba fakturna tipa je značilna zelo fino zrnata prečiščena glina brez ali z redkimi

primesi, brez premaza.³⁷ Sem sodijo štirje odlomki prstanastega dna (**G35, G96, G315, G340**), prva dva sta iz premešanih plasti SE 1 in SE 85, druga dva pa iz rimskodobnih plasti SE 83 in SE 85. Po obliki bi to lahko bila dna skodelic ali krožnikov.

Vrči

Vrč je trebušasto oblikovana posoda z izrazitim vratom in vsaj enim ročajem. Trup je običajno kroglast ali ovalen. Na ustju je lahko deteljičast izlizek, dno je večinoma prstanasto. V grobem jih delimo na vrče z enim ali dvema ročajema. Ročaji so lahko okrogli, trakasti, profilirani in narebreni (Plesničar Gec 1977, 27). Eno in dvoročajni vrči se med seboj ne razlikujejo le v oblikovnem, ampak predvsem v uporabnem smislu. Pogostejši so enoročajni, ki predstavljajo tipično namizno posodje za strežbo vina in vinu sorodnih pijač. Izvirajo iz italškega prostora in posnemajo stekleno, srebrno in posredno tudi sigilatno posodje (Plesničar Gec 1977, 27). Dvoročajni vrči spadajo med shranjevalno posodje in naj ne bi sodili med namizno posodje (Schindler Kaudelka 1989, 37–46). Na najdišču je bilo najdenih nekaj večjih ročajev, ki bi lahko pripadali dvoročajnim vrčem ali amforam.

Tipološko uvrščanje vrčev je silno težavno. Odlomki vrčev z najdišča Na vrhu so namreč v glavnem močno fragmentirani. Pri obdelavi gradiva iz bližnjih Školaric je Tina Žerjal sicer uspela oblikovati glavne skupine vrčkov, vrčev in amfor z ravnim dnom, a je hkrati ugotovila, da gre za široke skupine, ki jih je težko vzporejati z že izdelanimi tipologijami vrčev, saj le-te slonijo na obliki in širini vratu, pritrditvi ročajev in obliki trupa. Poleg tega so tipologije izdelane le na materialu iz grobišč, saj so na naselbinskih najdiščih, z redkimi izjemami, kot je npr. Štalenska gora (Schindler Kaudelka 1989), odlomki namizne keramike večinoma neuporabni, ker so močno fragmentirani (Žerjal 2008, 182).

Med odlomki namizne keramike na najdišču Na vrhu prevladujejo enoročajni vrči brez izliva. Edini izliv vrča je bil najden v plasti SE 1 (**G40**) in pripada enoročajnemu vrču. Enoročajnemu vrču najverjetneje pripadajo tudi del ostenja in ročaja (**G42**) ter odlomki različno profiliranih ter narebrenih ročajev (**G43, G45, G46, G104, G105, G141, G182, G200, G243, G297, G298, G336–339, G374, G375, G382, G393, G406**).

Vrči z navzven nagnjenim širokim ustjem (*lagynos*) so značilni za 1. stoletje. K temu tipu vrčev lahko pripišem tri odlomke ustij (**G138, G154, G277**) iz premešanih plasti in odlomek ustja (**G244**), ki je bil najden v rimskodobni plasti SE 66. Na

Gornjem trgu 30 v Ljubljani so bili najdeni podobni vrči v najmlajši poselitveni fazi (faza VI), ki je časovno uvrščena v drugo polovico 1. in je segala še v 2. stoletje (Vičič 1994, t. 17: 27, 28; t. 18: 4, 5). Podobno ustje vrča je bilo najdeno na grobišču iz 1. in 2. stoletja, sicer v nasutju, na Laurinovi ulici v Vipavi (Tratnik 2014, t. 20: 173).

V plasti SE 20 je bil najden odlomek širokega vratu in ramena trebušastega vrča s plitvo kaneluro na stičišču trupa in vratu (**G137**). Podoben vrč je bil najden v grobu 41 na grobišču Križišče pri Školaricah (Novšak 2010, t. 64: 149). Ta oblika je podobna vrčem N/K 30–31 in N/K 44 na Školaricah, ki so uvrščeni v čas 1. in 2. stoletja oziroma do prehoda v 3. stoletje (Žerjal 2008, 182–183, t. 75: 2304, 2306; t. 76: 2349). Trebušasti vrči tipa VI 5 z zahodne ptujске nekropole pa so uvrščeni v čas od konca 1. do prve tretjine 2. stoletja (Istenič 1999, 129, sl. 117).

K enoročajnim vrčem okroglaste oblike z visokim ozkim vratom najverjetneje spada odlomek vratu in dela ostenja iz ruševinske plasti SE 38 (**G183**). Oblika je podobna vrčem NK 38 na Školaricah, ki so uvrščeni v 1. in 2. stoletje (Žerjal 2008, 183, t. 76: 2334), ter vrčem z vrečasto oblikovanim trupom in prilepljenim vratom tipa VE 12.2 z zahodne ptujске nekropole, kjer so uvrščeni od flavijskega obdobja do druge polovice 2. stoletja oziroma do začetka druge polovice 3. stoletja (Istenič 1999, 125, sl. 108).

Odlomki ročajev (**G44, G140, G199, G241**) so najverjetneje pripadali dvoročajnim vrčem ali amforam. V rimskodobni plasti SE 66 je bil najden del ustja in ročaja dvoročajnega vrča (**G241**), podobno mu je tudi ustje (**G314**) iz ravno tako rimskodobne plasti SE 83. Dvoročajni vrč s podobno profiliranim ustjem je bil najden v sedimentu vodnjaka na ulici H v Emoni, ki je uvrščen v Tiberijev čas (Gaspari 2010, t. 25: 9029). Podobne dvoročajne vrče so izdelovali v lončarski delavnici Neblo–Borg, ki je na podlagi poznopadanske sigilate uvrščena v drugo polovico 1. in na začetek 2. stoletja (Vidrih Perko, Zupančič 2011, sl. 14).

Najverjetneje lahko vrčem pripišemo tudi odlomke prstanastih dna (**G48, G49, G190, G201, G276, G292, G315, G340**). Vrčem ali morda jadranskim amforam z ravnim dnom pripadajo dva dna z delom ostenja (**G281, G357**). Ta oblika amfor je na severnem Jadranu pogosta v kontekstih 1. in 2. stoletja (Lipovac Vrkljan 2011, 9–11, z navedeno literaturo, t. 1–2).³⁸

37 Vsaj dva kosa sta bila preveč oprana in vsi štirje so utrjeni, zato ti kosi niso uvrščeni med sigilatno posodje.

38 Pri teh amforah ločimo vzhodnoitalijansko in istrsko proizvodnjo. Istrska proizvodnja za enkrat še ni dokazana; domneva se, da so jih izdelovali v Fažani in Loronu (Starac 1995, 141–142; Starac 2001, 269–270; Žerjal 2008, 124–126, z navedeno literaturo). Vzhodno-jadranska pa je bila dokazana na najdišču »Igralište« v Crikvenici,

Sklede, skledice

Na najdišču so odprte oblike posod iz namizne prečiščene keramike redke. V premešani plasti SE 25 je bil najden odlomek ustja skodelice z dvema kanelurama pod robom ustja na zunanji strani (G167). Po obliki spominja na odlomek sigilatne skodelice iz plasti SE 20 (G134). V plasti SE 74 je bilo najdeno ustje in del ostenja večje sklede, ki po obliki najbolj spominja na trinožnik (G278).³⁹ Površina odlomka ni ožgana. Med posode odprtega tipa bi lahko uvrstili tudi dva prstanasta dna in sicer iz zidu SE 102 in rimskodobne plasti SE 134 (G368, G418). Gre za večje posode, ki so jih morda uporabljali za shranjevanje.

Pokrovi

Med pokrove namiznega tipa keramike bi lahko uvrstili dva odlomka (G53, G246). Pri obeh primerkih je rob pokrova ožgan. Odlomek (G246) je bil najden v rimskodobni plasti SE 66. Pokrovi iz prečiščene glinice so redki, pripadali pa so loncem in skledam, čeprav so bili ti največkrat prekriti z drugimi neobstoječimi materiali (Žerjal 2008, 187).

Pokrovi imajo odebeljen rob in naj bi služili za pokrivanje krožnikov ali skled. V obeh primerih je ohranjen premajhen odlomek roba in ostenja, zato se ju ni dalo podrobneje tipološko in kronološko opredeliti. V uporabi so bili po celotnem imperiju in so okvirno uvrščeni v čas od 1. do 4. stoletja (Bukner 1981, 43; Žerjal 2008, 188).

Največ keramike, najdene na Na vrhu, lahko uvrstimo med namizno keramiko. Med odlomki, narejenimi iz prečiščene namizne keramike, prevladujejo zaprte oblike za shranjevanje in serviranje tekočin. Večina odlomkov pripada enoročajnim ali dvoročajnim vrčem različnih oblik. Ostalih oblik namiznega posodja je manj.

Kuhinjska keramika

Groba kuhinjska keramika predstavlja glavnino keramičnih najdb na večini rimskodobnih najdišč (Vikić Belančić 1976, 25). Tovrstna keramika se je prvotno uporabljala za pripravo hrane na ognju ali kratkotrajno shranjevanje živil. Da bi bila odporna na termični šok ob stiku z ognjem, je morala biti lončarska masa zelo pazljivo izdelana. Keramika iz karbonatnih glin z 7 do 8 % prisotnostjo kalcijevega oksida ne prenaša dobro temperaturnih sprememb in počí. Zato so glini že v prazgodovini dodajali razne vključke oziroma pustila (najpogostejši so kremenčev pesek, šamot, kamnita zrnca ali apnenec), ki so posode naredile odpornejše. Bolj

odporne na temperaturne šoke so zaradi višje vsebnosti silicija nekarbonatne in kaolinske glinice, so trdnješe in ne potrebujejo veliko pustil. Po celotnem Sredozemlju in Evropi so pogoste karbonatne glinice, medtem ko so vulkanski sedimenti in kaolinske glinice na tem območju redke. Njihova nahajališča poznamo v Grčiji, srednji Italiji in ponekod v egejskem prostoru. Ob drugih ugodnih pogojih, kot so bližina vode, zadostna količina lesa kot goriva in prometnic, so se v rimskem obdobju na teh območjih razvili pravcati lončarski industrijski centri, ki so kakovostno kuhinjsko keramiko izvažali po celotnem Sredozemlju in še dlje. Istočasno so lokalne delavnice, ki so lahko delovale tudi znotraj večjih posesti, izdelovale kuhinjsko keramiko iz lokalno razpoložljivih karbonatnih glin, ki pa zaradi pečenja na nižjih temperaturah ni bila tako trdna. Tovrstna keramika se je prodajala na lokalni oziroma regionalni ravni (Žerjal 2008, 158–159, z navedeno literaturo).

Kuhinjsko keramiko smo glede na makroskopske značilnosti keramike razdelili na več fakturnih skupin K1 do K13, PK1 in PK2.⁴⁰ Večina kuhinjske keramike je bila izdelana lokalno. V fakturne tipe K1 do K3 je uvrščeno grobo redukcijsko ali stihijsko žgano kuhinjsko posodje, z veliko primesmi v fakturi. V K4, K7, K11 in je uvrščeno bolj fino kuhinjsko posodje z manj primesmi. Iz fakturnega tipa K5 je izdelano kuhinjsko posodje, uvoženo iz vzhoda. Fakturni tipi K6, K9 in K13 spadajo k posodju prazgodovinske tradicije. K8 je pripisan novodobnim loncem. K10, K11 in K12 pa oksidacijsko žgani kuhinjski keramiki. Fakturi PK1 in PK2 imata dodan črn pesek; pripisali smo ju izdelkom kampanijskih delavnic.

Italaska kuhinjska keramika – kampanijska proizvodnja

V poznorepublikanskem in zgodnjecesarškem obdobju so delavnice iz Neapeljskega zaliva izvažale kuhinjsko keramiko po celotnem tedanjem imperiju. Osnovne oblike te industrijske proizvodnje so bili plitki in široki, t. i. pompejski pekači ter pokrovi, ki so jim pripadali.

Kampanijske delavnice so jih izdelovale od 2. stoletja pr. n. št. do 3. stoletja n. št., vrh proizvodnje pa naj bi bil v drugi polovici 1. stoletja pr. n. št. in v 1. stoletju n. št. do izbruha Vezuva (Žerjal 2008, 159, z navedeno literaturo). Za skupino so bili določeni trije fakturni tipi; PK1 s premazom in PK2 brez premaza ter K10 oksidacijsko žgana keramika.

V prvi fakturni tip so uvrščeni odlomek pokrova iz ruševinke plasti SE 15 (G104) (sl. 62), odlomek dna pekača brez najdiščnih podatkov (G424) ter ustje in ostenje pekača iz rimskodobne plasti SE 83 (G317). V drugi fakturni tip PK2 so uvrščeni odlomki treh pokrovov (G52, G54, G55), ki so

³⁹ kjer so izdelovali tudi lokalno različico amfor tipa Dr. 2–4 (Lipovac Vrkljan 2011, 9).

³⁹ Za trinožnike glej npr. Istenič 1999, 142–144; Plesničar Gec 1977, 54.

⁴⁰ Glej opise faktur.

62 Pokrov kampanijske proizvodnje (G104), ni v merilu.

bili najdeni v plasti SE 1. Pekači in pokrovi iz kampanijskih delavnic so bili npr. najdeni na Školaricah (Žerjal 2008, 160, t. 54: 1554–1558, 1561–1569; t. 55: 1570–1571), na Serminu (Horvat 1999d, 170, t. 56: 9), v Fizinah pri Portorožu (Gaspari *et al.* 2007, t. 2: 27) in v Mandrgi (Bavdek, Horvat 2009, t. 29: 3). V rimskodobni plasti SE 112 je bilo najdeno ustje in ostenje velike posode, najverjetneje sklede, izdelane iz gline, ki ji je bil pridan črn pesek, fakturni tip K10 (G394).

Tovrstni pekači in njim pripadajoči pokrovi odražajo italski način priprave hrane in so dober pokazatelj romanizacije tega prostora, na eni strani priseljevanja iz Italije na novo osvojenega območja, na drugi pa prevzemanja novih navad s strani staroselskega prebivalstva.

Egejska kuhinjska keramika

Egejska kuhinjska keramika je na jadransko obalo prihajala skupaj z vzhodno sigilato B. Eden glavnih centrov, ne pa edini, za proizvodnje egejskega kuhinjskega posodja je bila *Phacaea* (danes Foča) v zahodni Anatoliji (Istenič, Schneider 2000, 343). Od tam izvira egejska keramika iz nekaj slovenskih najdišč (Istenič, Schneider 2000, 341, 347).⁴¹ Oblike in časovna uvrstitev tega posodja iz slovenskih najdišč slonijo na najdbah iz več potopljenih ladij ob jadranski obali, npr. Viganj pri Nerezinah na otoku Lošinj iz 2. stoletja, rt Izmetišče na Paklenih otocih v osrednji Dalmaciji iz zadnje četrtine 1. oziroma najkasneje prve polovice 2. stoletja, rt Maharac na Mljetu iz konca 1. ali začetka 2. stoletja, rt Veliki Školj na Mljetu iz 2. in 3. stoletja, rt Plavac na otoku Zlarin iz prve polovice 1. stoletja, rt Glavat na Mljetu iz konca 1. stoletja ali otok Ilovik pri Lošnju iz začetka 2. stoletja (Istenič, Schneider 2000; 341–343, sl. 1, z navedeno starejšo literaturo; Jurišić 2000, 32–38, 61–62, 69, 65, 74, z navedeno starejšo

41 Slovenska najdišča, kjer je bila najdena egejska keramika zahodno anatolskega izvora in ki jih z navedbo literature navajata Isteničeva in Schneider: Rodik – Ajdovščina, Hrušica (*Ad Pirum*), Emona in Grosuplje pri Ljubljani.

literaturo). Najdbe egejske kuhinjske keramike iz Akvileje in brodolomov na vzhodnojadranski obali nakazujejo tudi pot, po kateri je tovrstna keramika prišla na območje zahodne Slovenije (Istenič, Schneider 2000, 347, sl. 1).

Temu tipu loncev smo pripisali šest odlomkov ustij (G58–G60, G251, G374, G467), dva odlomka ročajev (G243, G290) in odlomek dna (G279). Le odlomek ročaja (G243) izhaja iz rimskodobne plasti SE 66. Ostali odlomki so bili najdeni v SE 1 (G58–60), v zidu SE 103 (G376), v ruševinskih plasteh SE 74 (G251, G279) in SE 76 (G290), ter v plasti, možnem kurišču, označeni kot SE 14 iz Na vrhu 2 (G470). Izdelani so bili iz dokaj enotnega fakturnega tipa, ki je označen s fakturo K5. Odlomke ustij se je lahko uvrstilo v Hayesov tip Knossos Cooking pot Type 2, ki je časovno uvrščen od avgustejskega pa vsaj do severskega obdobja (Žerjal 2008, 162). Tovrstna keramika je bila npr. najdena na Školaricah (Žerjal 2008, 162, t. 56: 1608–1611, 1613–1615), v rimskodobnih plasteh na Serminu (Žerjal *et al.* 2012, 77 – kat. 883, 89 – kat. 1186), v Emoni (Plesničar Gec 1972, t. 24: 1, t. 53: 10), na Rodiku (Istenič 1988, t. 1: 1, 2; t. 3: 1) in na grobišču na Laurinovi ulici v Vipavi (Tratnik 2014, t. 18: 151).

Na prostoru severnega Jadrana se uporaba egejske kuhinjske keramike in vzhodne sigilate B2 skoraj prekrivata. Na severnojadranskem področju je ta tip kuhinjske keramike prisoten na večini najdišč tako v mestih kot na podeželju, tudi v staroselskih naselbinah, kar kaže na relativno velik dotok in nizko ceno tega posodja. Proti notranjosti pa se egejska kuhinjska keramika najde le še na pomembnejših najdiščih, kot so cestne postaje, vojaške postojanke in mesta (Žerjal 2008, 164–165).⁴²

Lokalna kuhinjska keramika

Lonec je oblika posode, v prvi vrsti povezana z uporabo v kuhinji, za pripravo ter shranjevanje hrane. In čeravno se v velikem številu pojavljajo tudi na grobiščih kot žare, tu uporabo termina lonec uporabljamo le za posode kuhinjske fakture. Lonci z enostavnim izvihanim ustjem, trebušastim ali jajčastim trupom in ravnim dnom, pogosto z okrašeni z metličanjem, glavničanjem ali odtisom koleščka, so bili v uporabi skozi celotno rimsko obdobje. Oblika in okraševanje v tehniki metličanja in glavničanja izvirajo iz latenske tradicije. Takšne oblike loncev in način okraševanja se pojavljajo v 1. in še v 2. stoletju, služile pa naj bi kot dokaz keltske dediščine. Lonci so običajno zgneteni iz slabše predelane in pečene, bolj ali manj s peskom ali tudi s plevami mešane gline. Tudi ko so izdelani na lončarskem kolesu, imajo večkrat odtise ročnega gnetenja in končnega oblikovanja. Kadar jih

42 Za egejsko kuhinjsko keramiko z navedeno literaturo glej Žerjal 2008, 161–165.

uvrščajo v tipološke skupine, je to običajno storjeno na podlagi oblikovanosti vratu in ustja posode (Plesničar Gec 1977, 37; Vikić Belančić 1976; Žerjal 2008, 168–169).

Največ najdenih odlomkov loncev ima bolj ali manj izvihano ustje in so bili narejeni iz grobe kuhinjske keramike, faktur K1 do K3, K6, K10 (**G41, G108, G158, G159, G247, G280, G248, G250, G302, G316**). Taki lonci so bili pogosto okrašeni z vodoravnim ali navpičnim metličanjem ter z valovnico (**G65–68, G160, G185, G213, G253, G254**). Odlomek ramena lonca iz plasti SE 1 (**G56**) je okrašen s plitvimi vodoravnimi kanelurami na ramenu. Takšen način okraševanja je značilen za 1. stoletje pr. n. št. in začetek 1. stoletja (Gaspari 2010, 83). Tako okrašen lonec je bil npr. najden v Ljubljani na Gornjem trgu 30, v plasti iz faze IV, ki je časovno uvrščena v drugo polovico 1. in še v 2. stoletje (Vičič 1994, t. 22: 14).

Dna pri teh loncih so večinoma ravna, nekatera imajo na spodnji strani pesek (**G62, G172, G202, G252, G279, G285, G303, G322, G342**).

Odlomki enajstih loncev so bili narejeni iz bolj fine lončarske mase, faktorni tip K4 in K7. Sem sodijo ustja (**G107, G211, G214, G265, G283, G354, G399, G415, G419**) in dna (**G265, G395, G400**). V rimskodobnem nasutju SE 114 najdeni odlomki ustja in dna pripadajo istemu loncu (**G399, G400**). Rame lonca iz rimskodobne plasti SE 75 je okrašeno s poševnim koleščkanjem (**G283**). Rame jajčastega lonca z izrazitim ramenom, višjim vratom in trikotnim ustjem iz ruševinske plasti z rimskodobnim gradivom SE 62 pa z valovnico (**G214**). Podoben lonec, ki ga je Tina Žerjal uvrstila v oblikovno skupino KK23, je bil najden na Školaricah (Žerjal 2008, t. 64: 1868). Iz najdišča Na vrhu 1 je v to oblikovno skupino uvrščenih še pet odlomkov ustij loncev (**G50, G107, G159, G414, G419**). Ti lonci so izdelani iz dokaj prečiščene oksidacijsko žgane keramike brez apnenca, ki je na zunanji površini ožgana (faktorni tipi N3, N6, K4, K7, K11).

Skupina je časovno uvrščena v zgodnje cesarsko obdobje, tj. v 1. in 2. stoletje, lonci te skupine pa so bili med ostalim najdeni tudi na najdiščih ob severnojadranski obali, v Istri, predvsem v Pulju, kjer je večina žar z grobišča Campus Martius pripadala tej obliki (Matijašič 1991, najbolj podoben t. 8: 1), izdelovali pa so jih tudi v lončarsko-opekarski delavnici v Neblu–Borg v Vipavski dolini (Vidrih Perko, Zupančič 2011, 158–159, sl. 12).⁴³

Na najdišču Na vrhu 1 so bili najdeni veliki lonci z izvihanim ustjem, pitosi, namenjeni shranjevanju živil (**G184, G280, G284**). Podobni lonci so bili najdeni na Serminu (Horvat, Svetličič 1997, t. 36: 4).

Odlomek ustja (**G57**) iz plasti SE 1 lahko pripišemo loncem tipa Auerberg. Prepoznamo jih po trakasto odebeljenem ustju v obliki trikotnika ali črke D. Izdelovali so jih v različnih velikostih. Tovrstne lonce so v 1. stoletju izdelovali v Lokavcu blizu Timava in verjetno tudi v Flambruzzo – Il Bosco v Videmski pokrajini (Donat *et al.* 2008, 165–168). Uporabljali so jih za shranjevanje in transport živil, predvsem živalske masti ali suhega mesa, pogosto pa so bili sekundarno uporabljeni kot žare (Donat *et al.* 2008, 159–164, 193–196), kot na primer na grobišču na Laurinovi ulici v Vipavi (Tratnik 2014, t. 15: 114). Značilni so za širši alpski prostor, v provincah Norik, Recija in Panonija, ter v italjski X. regiji, kjer so jih izdelovali od konca 1. stoletja pr. n. št. do začetka 2. stoletja, najbolj pa so razširjeni v julijsko-klavdijskem obdobju (Isternič 1999, 139–141).

Posebno skupino predstavljajo kroglasti lonci z zakrknjenim, ravnim in profiliranim robom ustja (**sl. 63**). Ti lonci se pojavljajo v večih različicah, od velikih grobih loncev do majhnih iz fino prečiščene gline. Nekateri primerki so okrašeni z nizom odtisov s šilom na ramenu in polkrožnimi rebri. Na najdišču je bilo najdenih sedem odlomkov ustij teh loncev (**G210, G215, G216, G249, G292, G293, G356**). Značilni so prav za ta del italjske X. regije, torej za prostor severne Italije, Istre in jadranske obale, kjer se pojavljajo od začetka cesarskega obdobja pa vse do 4. stoletja. Manjši primerki, izdelani iz fine in tanke keramike, so bili uporabljeni kot pivsko posodje (**G210, G249, G292, G293**) (Žerjal 2008, 169, 173). Najbližje primerjave najdemo na grobišču v Socerbu, kjer sta lončka časovno uvrščena v sredo 1. stoletja (Casari 2002, 102, kat. 17, 18), ali na Školaricah, kjer jih je Tina Žerjal uvrstila v oblikovno skupino KK31 z variantami KK32–34 (Žerjal 2008, 173, t. 65: 1945–1954), in v Grubelcah v Sečoveljski dolini (Boltin Tome, Karinja 2000, t. 1: 4). Lokalni lončarji so jih izdelovali po celi severni Italiji, ponesrečeni primerki pa so bili najdeni tudi v lončarsko-opekarski delavnici v Neblu–Borg v Vipavski dolini (Vidrih Perko, Zupančič 2011, 158, sl. 12: 3, 4). Pogosto jih najdemo kot pridatek v grobovih, npr. v Socerbu ali na grobišču Campus Martius v Pulju (Matijašič 1991, t. 27: 70/1; t. 38: 127 a/6; t. 41: 139/3). Večino kuhinjske keramike, najdene na najdišču, predstavljajo odlomki loncev različnih oblik. V glavnem so jih izdelovali v lokalnih in regionalnih centrih. So pa v rimskem obdobju s kuhinjsko keramiko trgovali tudi na daljše razdalje, kjer je predstavljala sekundarni tovar v trgovini z luksuznim posodjem, vinom, oljem in žitom. Na najdišču je bila poleg lokalne najdena tudi uvožena kuhinjska keramika iz južne, srednje Italije in egejskega območja.

43 Pregled najdišč z navedeno literaturo v Žerjal 2008, 172.

63 Odlomek ustja in ramena kroglastega lonca (G356), ni v merilu.

Poznosrednjeveška, novoveška in časovno nedoločljiva keramika

Na vrhu so bili med številnejšimi odlomki rimskodobne keramike odkriti tudi odlomki poznosrednjeveške in novoveške keramike.

Na vrhu 1 smo na podlagi fature in oblike za poznosrednjeveške oziroma novoveške lonce opredelili odlomka dveh izvihanih odebeljenih ustij trebušastih loncev (G108, G401) iz ruševinske plasti SE 15 in zidu SE 117. Po Vinku Šribarju se trebušasti lonci z odebeljenimi ustji razvijejo iz preprostejših loncev kroglaste oblike s komaj naznačenim ustjem, ki se razvija od 12. stoletja naprej, razvoj trebušastih loncev z odebeljenim ustjem pa naj bi prek njegovega tipa Aa vodil do tipa Ab, časovno pa jih je uvrstil v 14. in 15. stoletje oziroma do konca poznega srednjega veka (Šribar 1974, 25). V isti čas so npr. uvrščeni še lonci iz graščine v Polhovem Gradcu (Železnikar 2002, 325). Lonci z odebeljenim izvihanim ustjem so bili najdeni tudi na Trgu pul Vele crikve v Reki, kjer je keramika v glavnem uvrščena v čas med 15. in 17. stoletjem, čeravno Josip Višnjič najbližje primerjave za navedene lonce najde od sredine 12. do konca 15. stoletja (Višnjič v tisku, 339).

V nasutju oziroma groblji SE 52 je bilo med ostalim najdeno dno lonca z reliefnim žarkastim žigom oziroma žigom v obliki kolesa na spodnji strani (G198), ki bi bil lahko še poznosrednjeveški ali zgodnjenovoveški. Tovrstni žigi na dnu posod se namreč v Furlaniji pojavljajo na grobi kuhinjski keramiki že ob koncu 11. stoletja, ponekod pa jih najdemo še tudi na posodah iz 15. oziroma 16. stoletja (Negri 1999, 44, t. 1), npr. na utrbi Čanjevo v Varaždinski županiji na dnu lonca iz 16. stoletja (Čimin 2008, 126, t. 8: 4), res pa se lahko pojavljajo tudi kasneje, kot npr. v Starem gradu Barilović v Karlovški županiji, kjer je bil odlomek dna lonca najden

in v sloju iz 18. stoletja (Krmpotić 2014, 88, 90, t. 47: 573).⁴⁴ Izven arheoloških kontekstov pa bi bilo pri novoveški keramiki potrebno upoštevati tudi primerke različnega posodja, ki jih obravnava etnologija. Tako npr. poznamo izdelke domače kuhinjske keramike iz Bele krajine iz 19. in prve polovice 20. stoletja, ki imajo na spodnji strani posod vtisnjena različna znamenja delavnic, tudi žarkast žig oziroma žig v obliki kolesa (Berk, Bogataj, Pukšič 1993, 11).

Lončarstvo ima namreč na območju današnje Slovenije dolgo tradicijo, na podeželju pa je dolgo ostalo poglavitna obrtna panoga. Še na začetku 20. stoletja izvemo, da ni *kmetske hiše*, v kateri ne bi bilo lončene peči in lončenih posod. Ob koncu 19. stoletja je na Slovenskem v vseh lončarskih središčih delovalo več kot 410 lončarjev. Od tedaj se je njihovo število sicer zmanjševalo, a jih je bilo po 2. svetovni vojni še 184 s 40 pomočniki. Obstoj lončarskih delavnic sicer ni bil povezan le s stopnjo porabe, temveč predvsem s primernimi nahajališči gline, ki je bila osnovna surovina za izdelavo keramičnih izdelkov. So pa slovenski lončarji že od nekdaj svoje izdelke prodajali oziroma menjali za drugo blago in potrebščine tudi daleč izven svojih izdelovalnih centrov (Berk, Bogataj, Pukšič 1993, 10–19). Zato arheologi (pre)pogosto, predvsem za preprosto kuhinjsko keramiko, primerjave iščemo v strokovni literaturi, ki se veže na rezultate arheoloških raziskav, in primerjav pogosto ne najdemo, ali pa so le-te splošne.

Odlomki vseh treh navedenih loncev (G108, G198, G401) so uvrščeni v faktorni tip K8.

Tudi Na vrhu 2 je bilo najdenih precej manjših odlomkov keramike, ki jo lahko uvrstimo v poznosrednjeveško oziroma bolj verjetno zgodnjenovoveško obdobje. Med navedeno gradivo lahko uvrstimo odlomke t. i. polihromne gravirane keramike, imenovane tudi polihromna *sgraffito* keramika. Najstarejša tovrstna keramika je iz časa ob koncu 14. in sredine 15. stoletja, medtem ko se pozne oblike pojavljajo še v 16. in 17. stoletju (Cunja 2004, 106–125; Mileusnić 2014, 82–85). Vsi v katalogu predstavljeni odlomki (G437–G441, G461, G462, G469) sodijo v skupino s poenostavljenim okrasom (Mileusnić 2014, 84–85), vsaj odlomek G440 pa sodi med pozne oblike, saj je okrašen z modro barvo, ki se je pri gravirani keramiki uporabljala šele od 15. stoletja, najbolj razširjena pa je bila v 16. stoletju (Mileusnić 2014, 83).

⁴⁴ Vendar je v Bariloviću potrebno upoštevati to, da gre v slojih iz 18. in 19. stoletja pogosto za gradivo, ki je lahko starejšega izvora. Tako je sloj 10, v katerem je bil najden odlomek dna z reliefnim žigom, časovno uvrščen v 18. stoletje, toda premetanim gradivom, ki lahko izvira še tudi iz 16. stoletja (Azinović Bebek 2014, 47).

V čas od polovice 16. do polovice 17. stoletja lahko uvrstimo tudi odlomka majolike imenovane *berettina* (G463, pogojno G464). Za tovrstne majolike je značilen lošč z dodatkom modre barve, ki je ustvaril sivkasto modro podlago, na katero je nato naslikan okras z belo in modro barvo, ki je lahko obogaten z rumeno, oranžno, zeleno in vijoličasto barvo (Cunja 2004, 128; Mileusić 2014, 87).

Med novoveške najdbe lahko uvrstimo odlomka pip (G36, G37), najdena Na vrhu 1 v rjavi zemljeni plasti, označeni kot SE 1. Obe sodita med t. i. dvodelne pipe vzhodnega tipa. Za razliko od kaolinskih pip zahodnega tipa, ki so bile enodelne, so sprva v Afriki, južni Evropi in na Bližnjem vzhodu, že v zadnji četrtini 17. stoletja pa tudi v srednji Evropi, pipe izdelovali iz gline zemeljske barve, sestavljene pa so bile iz dveh delov, iz glinene čašice in lesenega ustnika (Гачић/Gačić 2011, 27–35). Prva pipa (G36) ima profilirano ustje z enim rebrom pod ustjem, druga (G37) pa sodi med pipe s tremi rebri na telesu čašice. Podobne pipe iz istrskih najdišč največkrat povezujejo z delavnicami iz Chiogge (Bekić 2000, 253, t. 1: 3–5, 7; Mileusić 2014, 90; Zejnilhodžić 2013, 167, 171–176, kat. 3–13). Kot glavne značilnosti pip iz Chiogge avtorji običajno navajajo sodaste čašice, okrašene z vertikalnimi in horizontalnimi rebri, ter tri vezne luknjice na notranji strani dna čašice, skozi katere je kadilec lahko vdihoval tobačni dim, saj pri pipah drugih delavnic obstaja le ena luknjica (Bekić 2000, 253; Gusar 2008, 138; Гачић/Gačić 2011, 31). Pravzaprav pa so edina prava značilnost pip iz Chiogge tri luknjice na notranji strani dna čašice, oblike pip pa so delavnice iz Chiogge delile z ostalimi centri za izdelavo pip, tako v Italiji kot tudi kasneje, ko je beneško območje prišlo pod Avstro-Ogrsko, z avstrijskimi delavnicami. Navsezadnje so delavnice pip obstajale tudi nedaleč Chiogge, v Padski nižini, najbližje v Bassanu del Grappa (Boscolo 2000, 11–12). Med izdelki delavnic iz Chiogge pipe s preprosto čašico ter profiliranim robom in rebrom pod njim najdemo med pipami iz prvega obdobja izdelovanja pip, tj. do približno leta 1750⁴⁵ (Boscolo 2000, kat. 105, 107, 109, 110, 120, 121, 139, 145), pojavljajo pa se tudi po letu 1850, tj. tretje obdobje izdelovanja pip v Chioggi, ki je trajalo do konca 2. svetovne vojne (Boscolo 2000, kat. 286). Podobno velja za pipe s tremi rebri na telesu čašice, ki jih najdemo tako med gradivom 1. obdobja (Boscolo 2000, kat. 102, 107, 109, 121, 149) kot tudi kasneje (Boscolo 2000, kat. 286, 283, 289, 290, 292–294).

45 Kdaj točno so pričeli v Chioggi izdelovati pipe, ne vemo, v enem od kalupov pa je vrezana letnica 1655 (Boscolo 2000, 50), kar predstavlja *terminus post quem* nastanka delavnic v Chioggi.

Zanimiva sta odlomka dveh posod s kljukasto izvihanimi ustji iz Na vrhu 1 (G181, G296).⁴⁶ Verjetno gre za odlomka namiznih posod iz fino zrnat prečiščene gline s trdo in gladko črno površino. Pravih primerjav zanju nismo našli. Se pa različna kljukasto izvita ustja pojavljajo npr. na grobih sivih loncih iz druge četrtine 1. stoletja n. št. na Štalenski gori (Schindler Kaudelka 2012, 348, sl. 8: 19) ali na naketerih loncih iz Gurine na Koroškem iz časa 1. ali 2. stoletja (Jablonka 2001, 66–67, npr. t. 22: 4, 12; t. 23: 3, 4, 11, 12), ampak tudi na loncih iz poznosrednjeveškega obdobja (npr. Djura Jelenko 2016, 81, oblika 5a). Toda navedeni primeri loncev se z našima primerkoma z najdišča Na vrhu 1, razen osnovne oblike roba ustja, ne morejo primerjati. Odlomka z našega najdišča imata, med ostalim, drugačen prehod ustja v trup, tanjšo ostenje, predvsem pa sta mnogo bolj fine izdelave, brez primesi v glinasti masi.

Transportno posodje

Amfora je trebušasta dvoročajna posoda z zoženim vratom, ki se je uporabljala za hrambo in predvsem pomorski transport razsutega tovora in tekočin, predvsem olja, vina, ribje omake in žitaric, pa tudi drugega blaga in dobrin. Njihova oblika in namembnost izhajata še iz prazgodovinskega obdobja, višek razširjenosti pa so dosegle v antičnem obdobju, predvsem v helenizmu in rimski dobi (npr. Vidrih Perko 2000, 424).⁴⁷

S študijem rimskih amfor, njihove tipologije, izvora, vsebine in epigrafskih napisov se približujemo rekonstrukciji rimskega gospodarstva v posameznih obdobjih, trgovinskih povezav med različnimi regijami in tudi zgodovine posameznih naselij ali posesti in njihovih gospodarskih dejavnosti (Žerjal 2008, 119). Za nadaljno obdelavo je bilo izločenih 66 odlomkov amfor in spodnji del amforiska.

Dressel 2–4 (Dr. 2–4)

Široko družino amfor, poimenovanih Dr. 2–4, povezujejo oblika dvopaličastih ročajev, majhno odebeljeno ustje, bolj ali manj cilindričen vrat ter stožčasto ali zvončasto rame, ki z ostrim prehodom preide v ozko in stožčasto telo, ki se konča v enostavni, polni nogi (Vidrih Perko 2000, 427; Žerjal 2008, 122). Na tirenski obali so sredi 1. stoletja pr. n. št. v istih delavnicah, kjer so izdelovali robustne vinske amfore tipa

46 Tovrstni robovi ustij se pojavljajo pod različnimi imeni: krempljasat, podprijemna ustja, trikotna, lonci s tovrstnimi ustji so označeni tudi kot podprijemni lonci (Djura Jelenko 2016, 82–83).

47 Literatura o amforah je zelo obširna, zato bomo tu v glavnem uporabljali članek Verene Vidrih Perko (Vidrih Perko 2000) in doktorsko disertacijo Tine Žerjal (Žerjal 2008), kjer je navedena tudi vsa literatura, ki se nanaša na problematiko amfor. Pri določanju amfor pa smo uporabili splošno sprejete tipološke sheme.

Dressel 1, začeli po vzoru istodobnih egejskih amfor izdelovati nove amfore, pri katerih je bilo razmerje med vsebino in težo bolj ekonomično. Amfore tipa Dr. 2–4 so bile najpomembnejše vinske amfore zgodnjecesarskega obdobja na območju zahodnega Sredozemlja. Obliko so že zgodaj začeli posnemati številni proizvodni centri v južni in centralni Franciji, Španiji, Britaniji, na grških otokih, v Švici, Egiptu in drugih vzhodnih provincah. Italske delavnice so amfore tipa Dr. 4–2 izdelovale od sredine 1. stoletja pr. n. št. do konca 2. ali začetka 3. stoletja, na vzhodu pa je njihova izdelava dokumentirana še v 3. stoletju. Najmočnejši produkcijski centri so bili na osrednji tirenski obali, v južnem Laciju in Kampaniji. Izdelovale pa so jo tudi številne delavnice od italskega juga do srednje vzhodnojadranske obale (Istenič 1999, 147–148; Vidrih Perko 2000, 427; Žerjal 2008, 122–123), kjer je njihova izdelava potrjena v delavnici iz Crikvenice, ki je delovala od druge polovice 1. stoletja pr. n. št. do začetka 2. stoletja (Lipovac Vrkljan 2011, 6). Na podlagi analiz keramičnega gradiva iz vile na Školaricah pa se domneva tudi severnoistrska proizvodnja amfor Dr. 2–4, verjetno v zaledju Miljskega ali Kopskega zaliva oziroma v rečnih dolinah Rižane, Badaševice ali Osapske reke (Žerjal 2011, 141).

Na vrhu sta prepoznani dve fakturi, iz katerih so bile izdelane amfore Dr. 2–4, A4 in A8. Glede na značilnosti bi lahko obe fakturi pripisali italiskim delavnicam (Žerjal 2011, 123–124). Amforam Dr. 2–4 lahko pripišemo prek dvajset najdenih odlomkov. Večino predstavljajo paličasti okrogli ročaji (G84–86, G144–G146, G161, G191, G196, G197, G217, G345, G346, G348). Le v treh primerih sta se ohranila oba paličasta dela ročaja, ki je značilen za to obliko amfor (G87, G93, G347). Dva od odlomkov sta bila najdena v rimskodobnem zasutju SE 85 (G347, G348). V enaki plasti je bil najden del ramena z nastavkom za ročaj (G344), v najnižji poglobitvi pa tudi gumb amfore (G349).

V rimskodobni plasti SE 83 sta bila najdena dva odlomka vratu in ramen amfore Dr. 2–4 (G318, G319) s tipično ostro ločnico med vratom in ramenom. Odlomek ramena je bil najden v premešani plasti SE 24 (G163). Temu tipu amfore bi lahko pripisali tudi ustji iz SE 1 (G71, G72) in ustje iz rimskodobnega polnila SE 134 (G420). Bližnja najdišča, kjer so bile najdene amfore tega tipa, so npr. Školarice (Žerjal 2008, t. 31; t. 32; t. 33: 737, 738, 740–747), grobišče Križišče pri Školaricah (Novšak 2010, t. 2: 2, 3; t. 7: 277: 27; t. 65: 154; t. 76: 182), grobišče Vale pri Bertokih (Ciglar *et al.* 2016, t. 1: 9; t. 9: 1, 2, 4), ali Sermin (Horvat, Svetličič 1997, t. 52: 6; t. 61: 9–12; t. 62: 5; Žerjal *et al.* 2012, 50 – kat. 67, 56 – kat. 203, 58 – kat. 237, 73 – kat. 763, 74 – kat. 826, 76 – kat. 846, 80 – kat. 945, 84 – kat. 1031).

Dressel 6A (Dr. 6A)

Za amfore tipa Dr. 6A so značilni obročast rob ustja, ki je lahko vertikalni ali rahlo zapognjen navzven, visok in ozek vrat cilindrične ali stožčaste oblike, paličast ročaj ovalnega preseka, rame z izrazitim prehodom, ovalen ali hruškast trup in poln, podaljšan zatič (Žerjal 2008, 120). Amfore Dr. 6A so bile namenjene transportu vina, kar je potrjeno na osnovi napisov in ostankov smole, ki je značilna le za amfore za vino (Bezeczky 1998b, 230). V delavnicah na območju severozahodnega in vzhodnega Jadrana se je tip Dr. 6A v zadnji tretjini 1. stoletja pr. n. št. razvil iz jadranske oblike amfor tipa Lamboglia 2 in predstavlja njihovo končno obliko.⁴⁸ Pogosto so oba tipa amfor izdelovali v istih delavnicah, zato se domneva, da je bila proizvodnja obeh razširjena na širokem območju obeh obal srednjega in severnega Jadrana ter v Cisalpini, številne delavnice pa potrjujejo tudi velika variabilnost oblike in številne fature. Amfore Dr. 6A naj bi izdelovali vsaj do sredine ali celo do 70. in 80. let 1. stoletja n. št., pogosto pa se pojavljajo na naselbinah v Cisalpini, ob obeh jadranskih obalah, v Ostiji, Rimu, severni Afriki in egejskem prostoru, medtem ko se redko pojavljajo v Noriki, Panoniji, Španiji in obali Tirenskega morja v Italiji (Bezeczky 1998b, 230; Maier Maidl 1992, 15–16; Žerjal 2008, 120–121). Na novo osvojenih severovzhodnih provincah jih v večjem številu najdemo le na Štalenski gori in v najstarejših plasteh ter grobovih v Emoni (Bezeczky 1994a, 22–34; Vidrih Perko 2000, 432; 2006, 99)

Vsi odlomki amfor Dr. 6A pripadajo fakturi A3. Najdenih je bilo pet odlomkov ročajev amfore Dr. 6A (G171, G320, G369, G370, G378), le eden odlomek je bil najden v rimskodobni plasti SE 83 (G320). Del vratu in ročaja Dr. 6A (G369) in odlomek ročaja (G370) sta bila najdena v zidu SE 102. Del ročaja (G171) je bil najden v novodobnem nasutju SE 26. V plasti SE 1 je bilo najdeno delno poškodovano ustje amfore (G73), ki ga pogojno pripisujem temu tipu, saj bi bil lahko uvrščen tudi v tip Lamboglia 2. Amfore Dr. 6A so bile najdene na Školaricah, kjer predstavljajo najstarejšo obliko italjskih vinskih amfor (Žerjal 2008, 120, 121, t. 30), na Serminu (Žerjal *et al.* 2012, 56 – kat. 189, 58 – kat. 209 (?), 230, 60 – kat. 259, 74 – kat. 793, 77 – kat. 894, 82 – kat. 1014, 84 – kat. 1037, 86 – kat. 1109, 90 – kat. 1247),⁴⁹ na grobišču v Valah pri Bertokih (Ciglar *et al.* 2016, t. 1: 1; 3: 7), v pristaniškem kompleksu v Fizinah pri Portorožu (Gaspari *et al.* 2007, t. 4: 67) ter redkeje, vse do sredine 1. stoletja,

⁴⁸ Ločevanje med tipoma je pogosto težavno (Bezeczky 1998b, 228; Horvat 1997b, 58; Vidrih Perko 2006, 99).

⁴⁹ Navedeni odlomki so sicer opredeljeni kot Lamboglia 2 ali Dr. 6A; podobno Jana Horvat (Horvat 1997b, 58).

na ostalih zgodnjericimskih naselbinah in grobiščih v Sloveniji (Vidrih Perko 2000, 433–434; 2006, 99).

Dressel 6B (Dr. 6B) in sorodne oblike

Amfore Dr. 6B so bile namenjene za transport predvsem severnojadranskega olivnega olja. Za amfore Dr. 6B je značilno čašasto ustje, ki nežno prehaja v bolj ali manj stožčast vrat in ovalno telo, ki se zaključuje z gumbastim ali čepastim zatičem. Ročaji so ovalnega ali okroglega preseka, segajo od spodnjega roba ustja do stičišča vratu z ramenom. Posode so običajno visoke med 80 in 95 cm (Vidrih Perko 2000, 428; Žerjal 2008, 126).

Amfore tipa Dr. 6B so se najverjetneje v poznorepublikanskem obdobju razvile iz starejših jadranskih jajčastih amfor na italjski zahodnojadranski obali, ki so jih uporabljali za transport olja iz Apulije in Picena. Sredi 1. stoletja pr. n. št. so se pojavile prehodne oblike, t. i. ante Dr. 6B, po sredi 1. stoletja pr. n. št. so se amfore tipa Dr. 6B pojavile v Cisalpinii in na severnem Jadranu. Gre za najbolj pogosto obliko amfor na slovenskih najdiščih iz časa zgodnjega cesarstva, razširjene pa so predvsem na jadranskem prostoru, v severni Italiji, vzhodnih Alpah in ob t. i. jantarjevi poti v Panoniji (Maier Maidl 1992, 15–16; Vidrih Perko 2000, 427–428; Žerjal 2008, 126–127).

Konec 1. stoletja pr. n. št. se je intenzivno pridobivanje oljčnega olja pričelo tudi v Istri, kjer je bil največji proizvajalec in izvoznik senator Lekanijski Bas (C. *Laecanius Bassus*). V lončarski delavnici v Fažani so izdelovali amfore tipa Dr. 6B, v katere so pretakali njegovo olje (Bezeczky 1998a). Najstarejši Lekanijev žig iz poznoavgustejskega obdobja je znan iz Štalenske gore, zadnji pa so iz časa Flavijcev (Bezeczky 1998a, 22–28).

Druga znana istrska delavnica, kjer so izdelovali amfore tipa Dr. 6B, je bila odkrita na najdišču Loron v poreškem agru (D'Inca *et al.* 2010; Kovačić *et al.* 2004; Tassaux *et al.* 2001). Pripadala je Titu Statiliju Tavru Sisenu (*T. Statilius Taurus Sisenna*), ki je imel v Istri ogromna posestva. Iz žigov na amforah Dr. 6B, tegulah in italjski sigilati je bilo mogoče ugotoviti sosledje lastnikov posestva, ki so mu sledili. Najbolj znana je družina *Crispinillae*, katere najbolj znana članica je bila Kalvija Krispinila (*Calvia Crispinilla*). Obe posestvi sta v drugi polovici 1. stoletja prešli v cesarsko last, Lekanijeva posestva iz izumrtjem rodbine za časa Vespazijana (Bezeczky 1998a, 15), posestvo v Loronu pa pod Domicijanom (Marion, Starac 2001, 107).

Na precejšnje število drugih lončarskih delavnic in proizvajalcev oljčnega olja v Istri kažejo številni žigi na amforah tipa Dr. 6B, pogosto pa se enaki žigi pojavljajo tako na amforah

tipov Dr. 2–4 in Dr. 6B kot tudi na tegulah. Ta pojav je še posebej izrazit v severni Istri, kjer lahko na podlagi žigov na tegulah, nahajališč gline, odpadkov proizvodnje ali toponimov sklepamo na lončarske delavnice na nekaterih najdiščih (Matijašič 1998, 260–262; Poglajen 2007, 76–78, 133–135; Vidrih Perko, Zupančič 2011). V Perariolu v bližini Kopra pa je bila najdena mala jama z deformiranimi odlomki amfor Dr. 6B treh različnih velikosti. Da gre za odpadno jamo lončarja, potrjujeta tudi del keramične stene peči in del vodne cevi, najdena v jami. V neposredni bližini je bil najden odlomek ustja amfore z delno ohranjenim žigom: ...PNAE; verjetno gre za žig Kalvije Krispinile. Ker pa gre za naključno najdbo, ne moremo povleči neposredne povezave z odpadno jamo (Vidrih Perko, Župančič 2011, 155–157).

Izvoz oljčnega olja iz Istre je bil usmerjen v severno Italijo in v province Norik, Recijo, Panonijo, Mezijo in kasneje, čeprav že redkeje, še v Dacijo. Nekje od sredine 1. stoletja istrski proizvajalci popolnoma prevladujejo na vseh omenjenih tržiščih (Bezeczky 1994a, 104, sl. 39; Bjelajac 1996, 13–15; Dyczek 2001, 84; Vidrih Perko 2000, 428).

Na najdišču je to najbolj pogosto zastopan tip amfore. Določeni so mu štirje faktorni tipi A1, A2, A6 in A11. Kot pri amforah Dr. 2–4 je največ ohranjenih ročajev (G78, G80, G81–G83, G143, G148, G149, G192, G294, G321, G350, G378, G398, G421). Iz rimskodobnih plasti SE 112 in SE 133 izhajata dva odlomka zgodnje oblike odebeljenega ustja (G396, G416), podobno ustje je bilo najdeno na Školaricah. Takšna ustja so uvrščena v čas prve polovice do tretje četrtine 1. stoletja.

Najpogostejša oblika ustij amfor Dr. 6B ima majhno kelihasto oziroma skledasto ustje s konveksno zunanjo površino, ki je na vrhu zaobljeno in bolj ali manj izvihano navzven. V premešani plasti SE 38 je bil najden en primer takega ustja (G186). Glede na obliko ustja ga lahko uvrstimo v prvo polovico do tretjo četrtino 1. stoletja. Odlomka klasičnih zatičev amfore Dr. 6B (G76, G295) sta bila najdena v premešanih plasteh. V ruševinski plasti SE 24 je bil najden del ramena z nastavkom za ročaj (G162). Na grobišču v Valah pri Bertokih je bil najden spodnji del velike amfore Dr. 6B (Ciglar *et al.* 2016, t. 18: 1).

Najdenih je bilo kar nekaj primerkov manjših oblik Dr. 6B. Iz SE 1 je lijakasto ustje manjše oblike Dr. 6B (G74), ki je sicer značilno za velike cesarske amfore. V rimskodobni ruševinski plasti SE 38 pa je bil najden del ramena z okroglimi ročaji male variante Dr. 6B (G187); najverjetneje gre za tip Aquincum 78/Grado 2, ki se pojavljajo od sredine 1. stoletja dalje (Vidrih Perko 2006, 101–102).

V plasti SE 20 je bil najden gumb in del ostenja zelo majhne amfore (G147). Oblika gumba je enaka kot pri klasičnih amforah Dr. 6B. Amfora se od ostalih loči tudi po faktorni skupini A11. Po velikosti gumba bi jo lahko uvrstili v obliko Bónis 31/5, toda za ta tip so značilni gumbi z bolj špičasto konico (Vidrih Perko 2006, 101).

Redki odlomki amfor Dr. 6B, najdeni v rimskodobnih plasteh, kažejo, da so Na vrhu začeli zgodaj uporabljati to vrsto amfor. Verjetno so ti odlomki istrskega porekla. Vsi odlomki mlajših in predvsem manjših oblik so najdeni v premešanih plasteh. Novejša odkritja pa kažejo tudi, da je bila lokalna proizvodnja malih amfor veliko bolj razširjena, kot smo domnevali, vezana pa je bila na lokalne potrebe kmetovalcev. Male amfore so bile najdene na mnogih najdiščih v Sloveniji v plasteh iz 1. in 2. stoletja (Vidrih Perko 2006, 102).

Italske amfore z ravnim dnom – Forlimpopoli

Del ustja, vratu in del ramena z ročajem amfore Forlimpopoli (G343) je bil najden v rimskodobni plasti SE 85 (sl. 56). Amfori je določen faktorni tip A9. Gre za amforo za vino, za katero so značilni ravno dno, trebušast trup in ozek raven vrat z dvema trakastima ročajema.

Od sredine oziroma druge polovice 1. stoletja so v Italiji pričeli izdelovati amfore z ravnim dnom, ki so bile namenjene trgovini na krajše razdalje. Do spremembe oblike posod za transport vina je verjetno prišlo zaradi več vzrokov. Domnevno naj bi spremembo oblike in prostornine italjskih amfor narekovala sprememba trgovine, iz čezmorske na daljše razdalje na bolj lokalno ali regionalno raven, kjer so uporabljali različna prevozna sredstva, npr. tovorništvo na osli, prevoz z vozovi ali rečni promet. Tako so bile manjše in lažje amfore verjetno zavarovane s pletenico, primernejše za večkratno pretovarjanje. Ravno tako je manjša prostornina amfor omogočila hitrejšo porabo vsebine, s tem pa se vino ni kvarilo. Močna proizvodnja amfor tega tipa je bila odkrita na zahodnojadranski obali v regiji Emilija-Romanja (ital. Emilia-Romagna). Ime so dobile po pečeh, ki so jih odkrili v mestu Forlimpopoli, kjer so amfore istoimenskega tipa proizvajali od 1. do 3. stoletja, najbolj pa so razširjene v antoninskem obdobju. Proizvajali so jih na mnogih mestih v Italiji, verjetno pa tudi na vzhodnojadranski obali, kjer se domnevajo delavnice v Istri, izdelava lokalnega tipa amfor z ravnim dnom pa je dokazana v Crikvenici (Lipovac Vrkljan 2011, 9–11,⁵⁰ Vidrih Perko 2000, 434; Žerjal 2008, 124–126, z navedeno literaturo).

Amfore tega tipa so bile v bližini najdišča Na vrhu najdene npr. na Školaricah (Žerjal 2008, t. 34: 768) in v Predloki, kjer

jih je Elica Boltin Tome uvrstila med tipe, ki se pojavljajo v 2. in 3. stoletju (Boltin Tome 2011, 195), in v Trstu na najdišču Crosada v fazi 5a, ki je uvrščena v čas druge polovice 1. do tretje četrtine 3. stoletja (Maggi 2008, t. 20: 20).

Poznorodoške amfore (Camulodunum 184)

Odlomek ročaja poznorodoške amfore Camulodunum 184 (G70) je bil najden v plasti SE 1. Amfori je določen faktorni tip A5. Ta tip amfore so uporabljali za transport vina.

Izdelovali so jih na Rodosu, sosodnih otokih in na bližnji obali Male Azije. Konec 1. stoletja pr. n. št. so iz helenističnih predhodnic razvili značilno obliko male vretenaste amfore s cilindričnim vratom in rožičastimi ročaji. Poznorodoške amfore imajo prepoznavno rdeče-rjavo ali svetlejšo rjavo trdo žgano glino. Tovrstne amfore se pojavljajo na večini najdišč Rimskega cesarstva v 1. in 2. stoletju (Žerjal 2008, 148–149, z navedeno literaturo), najdene pa so bile tudi na večini najdišč iz zgodnjerejskega obdobja v Sloveniji (Vidrih Perko 2006, 103). Poznorodoške amfore so npr. našli tudi na Školaricah (Žerjal 2008, t. 49: 1399–1403), v Sermínu (Horvat, Svetličič 1997, t. 52: 2), na grobišču V valah pri Bertokih (Ciglar *et al.* 2016, t. 5: 3) in Emoni (Gaspari 2010, t. 26: 9245; Plesničar Gec 2006, t. 80: 2–11; t. 81: 1–4), kjer so časovno uvrščene od pozno avgustejskega obdobja do prve polovice 1. stoletja.

Amforisk

Na najdišču Na vrhu ni bilo najdenih pokrovčkov za amfore. Mogoče je bil za namen uporabljen t. i. amforisk. Amforiski so majhne posodice, ki so posnemale obliko amfor, izdelovali pa so jih iz stekla, keramike in kovin. Steklene amforiske so pričeli izdelovati nekje v prvi polovici 1. stoletja. Posebej popularni so bili v tretji četrtini 1. stoletja, redko pa se pojavljajo še v kontekstih zgodnjega 2. stoletja (Lazar 2003, 138). Keramični amforiski različnih oblik so bili kot naselbinske ali grobne najdbe kot tudi najdbe iz svetišč najdeni na celotnem območju Rimskega cesarstva (Janežič, Schindler Kaudelka 2017, sl. 16).

Glede uporabe tovrstnih posodic (keramičnih) so mnenja deljena; nekateri menijo, da so služile za vzorčenje (kot kozarec) vsebine v amfori, drugi, da so z navzdol poveznjeno posodico, napolnjeno s segretim zrakom, vakuumsko zapirali amforo.⁵¹ Obe možnosti npr. navaja tudi Bruknerjeva, amforiske, sorodne našemu primerku, pa v glavnem uvršča v čas 1., mogoče 2. stoletja (Brukner 1981, 46, 127–128, t. 169: 14–21). Lahko pa bi služile tudi kot posodice za dišave ali kozmetične in medicinske pripravke (Janežič, Schindler Kaudelka 2017, sl. 17–21).

50 Za proizvodnjo amfor z ravnim dnom v Crikvenici.

51 Osebna konverzacija z Vereno Vidrih Perko.

64 Spodnji del amforiska (G69), ni v merilu.

Dno z delom ostenja amforiska je bilo najdeno v premešani plasti SE 1 (G69). Na ostenju je viden odtis prsta, zgornji del odlomka pa je delno ožgan (sl. 64). Našemu primerku je podoben sicer manjši amforisk, najden v grobu 3 v Šentpavlu pri Domžalah iz časa ob koncu 1. stoletja (Novšak 2012, 46, 47, kat. 19). Nekaj amforiskov je bilo npr. najdenih tudi v Ljubljani in na Ptujju. Eden od odlomkov dna posode z zatičem iz emonskega forume je sicer pogojno pripisan amfori tipa Dressel 25 (Plesničar Gec 2006, 178, t. 86: 11), toda gre za odlomek posode, ki nikakor ni mogla biti visoka okoli 75 cm, kolikor so v povprečju visoke tovrstne amfore,⁵² tako da bi prej lahko rekli, da gre za ostanke amforiska kot amfore. Tri amforiske, ki pa so po obliki drugačni od primerka iz najdišča Na vrhu, so našli tudi pri izkopavanjih na območju bivše Tobačne tovarne v Ljubljani (Hvalec *et al.* 2012, t. 7: 52; t. 9: 86, 97). Enajst primerkov amforiskov je bilo najdenih pri izkopavanjih bivšega vojaškega kompleksa na ptujski Vičavi (Janežič, Schindler Kaudelka 2017, sl. 5–11), iz Ptujja pa poznamo še nekaj primerkov (Janežič, Schindler Kaudelka 2017, sl. 12).

Na najdišču Na vrhu ni bil najden izredno raznolik nabor amfor; prevladujejo italske amfore za vino in jadranske amfore za oljčno olje tipov Dr. 6A, Dr. 2–4 in Dr. 6B. Poleg velikih amfor Dr. 6B so bile najdene tudi male variante te

oblike, ki so bile namenjene prevozu različnih vsebin (olje, vino, ribje omake in ribji izdelki). Le en primer amfore tipa Forlimpopoli kaže na morebiten uvoz vina iz zahodnojadrske obale, odlomek ročaja poznorodoške amfore tipa Camulodunum 184 pa na uvoz vina iz Rodosa ali njegove okolice. Najdba spodnjega dela amforiska, s katerim naj bi po mnenju nekaterih zapirali amfore za vino, bi bila lahko pomembna še posebej zato, ker na najdišču ni bilo najdenih pokroščkov za amfore. Toda, kot smo videli, je razlag o uporabi amforiskov več. Podobna slika se kaže tudi npr. na Školaricah, kjer v plasteh iz 1. in 2. stoletja pojavljajo enaki tipi amfor (Žerjal 2008, 154), in v Grubeljcah v Sečoveljski dolini (Boltin Tome, Karinja 2000, 484–486), ki je bila poseljena približno takrat kot naselbina oziroma posest Na vrhu.

52 Za osnovne značilnosti amfor tipa Dressel 25 glej spletni vir Roman Amphorae: a digital resource, University of Southampton, 2005 (updated 2014) (http://archaeologydataservice.ac.uk/archives/view/amphora_ahrb_2005/details.cfm?id=104 [dostop 29. november 2017]).

6.3 Gradbeni material, tegule z žigi

Na najdišču je bila najdena velika količina rimskodobnega gradbenega materiala, predvsem tegul, tubulov in imbreksov, od tega sedem odlomkov tegul z žigi (G95, G96, G109, G151, G164, G256, G417).

Vsi žigi so okrogle oblike z napisom *TULLIÆ A.F. CRISPINÆ* v obodnem pasu ali z deli tega napisa (sl. 65). Odlomek tegule (G417) je bil najden v rimskodobni plasti SE 133. Je edini, ki ima na sredini ostanke kratice *T.A.F.C.* Taki žigi so bili najdeni v Trstu, Dolini, Čedažu, Pomjanu (Zaccaria, Župančič 1993, 150, 167, kat. 74, t. 1: 3), Kopru (Zaccaria, Župančič 1993, 56, št. 25),⁵³ Školaricah (Žerjal 2008, 189; 2011, t. 3: 15), Valah pri Bertokih (Ciglar *et al.* 2016, 59, sl. 14) in Bošku (Tica 2001b, sl. 4).

Žiga na tegulah (G109, G151) sta brez kratice na sredini. Oba odlomka pa sta bila najdena v premešanih plasteh, označenih kot SE 15 in SE 20. Za žige brez kratice na sredini trenutno še nimam primerjav. Ostali primerki so preslabo ohranjeni, da bi lahko določili, za kateri tip žiga gre s kratico *T.A.F.C.*, ali brez nje.

Vsi žigi so pripadali tržaški aristokratski družini *Tullii Crispini*. Žigi te družine se pojavljajo v dveh tipih. Najpogostejši je pozitiven žig *CRISPINI* v pravokotnem okvirju. Take žige poznamo npr. iz Trsta v domusu na trgu Barbacan (Maselli Scotti *et al.* 2004, 142–144), iz vile v Predloki (Zaccaria, Župančič 1993, 141, št. 19), iz Simonovega zaliva (Zaccaria, Župančič 1993, 141–142, št. 19, št. 20), iz Grubelj v Sečoveljski dolini (Boltin Tome, Karinja 2000, 485, t. 7: 2) ali iz Školaric (Žerjal 2008, 189).⁵⁴

V Tergestu in njegovem agru družino *Tullii Crispini* poznamo po epigrafskih napisih iz časa med 1. in 3. stoletjem n. št. (15 primerkov, prevladujoč *praenomen Aulus*). Vsaj od sredine 1. stoletja so se ukvarjali s pridelavo in izvozom olivnega olja, o čemer pričajo najdbe amfor tipa Dr. 6B z žigi: *A. CRISPINI, CRISPINI, CRISPIN, T.A. CRISPINAE*, ki so bile najdene v Akvileji, na Štalenski gori, v Emoni in na Ptujju. Glede na razprostranjenost teh žigov je imela družina svoje posesti v zaledju Trsta, koprškega zaliva in Miljskega polotoka (Žerjal 2011, 141). Za tržaški ager je značilno, da se pečati enega lastnika pojavljajo na zelo omejenem področju. Okrogli žigi *TULLIÆ A.F. CRISPINÆ T.A.F.C.* so bili najdeni

65 Odlomek tegule z žigom *TULLIÆ A.F. CRISPINÆ* (G164), ni v merilu.

predvsem območju med Koprom in Trstom (Vidrih Perko, Župančič 2011, 153).

Za severozahodno Istro je značilno, da se enaki žigi kot na tegulah pojavljajo tudi na amforah tipov Dr. 6B in Dr. 4–2, pri čemer je distribucija tegul s tovrstnimi žigi dokaj ozko omejena. To naj bi pomenilo, da so bile tegule stranski produkt lončarskih delavnic na posesti, kjer so pridelovali oljčno olje in/ali vino. Verjetno niso bile namenjene za prodajo, temveč za gradbene projekte na posestvu. Višek so porabili na drugih posestvih istega lastnika, jih zamenjali za drugo blago ali pa jih prodali na lokalnem trgu (Pogljajen 2007, 132; Žerjal 2011, 139–140, z navedeno literaturo). Ostanke opekarskih delavnic v severozahodni Istri še niso odkrili, opekarske delavnice pa bi lahko iskali tudi v Miljskem zalivu ali na območju doline reke Rižane, kjer bogati glineni nanosi nudijo obilico surovine (Pogljajen 2007, 133–134). Na podlagi odpadnega materiala bi opekarsko delavnico lahko iskali tudi nekje v bližini vile rustike v Grubeljcah ob reki Dragonji (Boltin Tome, Karinja 2000, 485–486).

Poleg tegul z žigi je bilo najdenih več kosov tegul le s krožnimi odtisi prstov, kot npr. odlomek iz plasti SE 24 (G165). Prisotnost različnih žigov samo tržaške družine *Tullii Crispini* bi lahko nakazovala na to, da so bili tu stoječi objekti in pripadajoče posestvo v njihovi lasti.

53 Tam brez najdiščnih podatkov.

54 Za najdbe tegul s tovrstnimi žigi iz Istre, predvsem z območja tržaškega agra, glej Zaccaria, Župančič 1993, 141–142 (št. 19), 167 in Žerjal 2008, 189.

Posamična najdba				Prostorski kontekst	Teža	Velikost	ohranjenost	Pol. peč.	
Rim									
Tiberius (Divus Augustus)									
1	As	22–30	Rom	RIC 81	k. o. Rožar 715, kv. E12, terasa 2, SE 8, PN 6	10,65 g	pr. 28 mm	dobro ohranjen	6
Traianus									
2	As	101–102	Rom	RIC 434	k. o. Rožar 715, kv. E11, terasa 2, SE 2, PN 9	9,87 g	pr. 26 mm	zelo dobro ohranjen	6
Philippus I.									
3	As	244–249	Rom	RIC?	k. o. Rožar 726/25	18,33 g		izrabljen	12
Novi vek									
Naslednice Svetega rimskega cesarstva, Avstrijsko cesarstvo (1806–1867), Franz I. (1804/6–1835) (Dedne dežele)									
4	1/4 Kreuzer	1816	Kremnica (=Körmöczbánya, Kremnitz)	J. 1970, 182/1	k. o. Rožar 715, terasa 2 (Na vrhu 2), SE 2	2,16 g	pr. 19 mm	odlično ohranjen	12
Naslednice Svetega rimskega cesarstva, Avstrijsko cesarstvo (1806–1867), Franc Jožef/Franz Joseph I. (1848–1916) (Dedne dežele)									
5	1/4 Kreuzer	1851	Dunaj (= Wien)	J. 1970, 284/1	kv. C3, SE 105, zid 5, PN 24	1,59 g	pr. 19,5 mm	izrabljen	12
Naslednice Svetega rimskega cesarstva, Avstrijsko cesarstvo (1806–1867), Franc Jožef/Franz Joseph I. (1848–1916) (Avstrijski deželni novci)									
6	5/10 Kreuzer	1859	Dunaj (= Wien)	J. 1970, 321/2	kv. D10, SE 1, PN 78	1,52 g	pr. 17 mm	zelo lepo ohranjen	12
7	5/10 Kreuzer	1860	Dunaj (= Wien)	J. 1970, 321/3	kv. C3, SE 105, zid 5, PN 23	1,7 g	pr. 17 mm	izrabljen	12
Naslednice Svetega rimskega cesarstva, Avstro-Ogrska (1867–1918), Franc Jožef/Franz Joseph I. (1848–1916) (Kronska veljava za Ogrsko)									
8	2 Filler	1897	Kremnica (=Körmöczbánya, Kremnitz)	J. 1970, 420/6	kv. H15, SE 1, PN 57	3,21 g	pr. 19 mm	odlično ohranjen	12
Naslednice Svetega rimskega cesarstva, Avstro-Ogrska (1867–1918), Karl I/IV (1916–1918) (Kronska veljava za Avstrijo)									
9	20 Heller	1916–1917	Dunaj (= Wien)	J. 1970, 394/1-2	kv. D11, PN 49	3,18 g	pr. 21 mm	izrabljen	12
Italija/Italia, Kraljevina (Republika) Italija, Vittorio Emanuele III. (1900–1946)									
10	50 Centesimi	1925	Rim (=Roma)	G. 2010, 171	kv. I19, SE 1, PN 83	5,58 g	pr. 24 mm	dobro ohranjen	6
11	5 Centesimi	1919	Rim (=Roma)	G. 2010, 265	kv. J8, SE 20, PN 52	3,19 g	pr. 19,5 mm	zelo lepo ohranjen	6

66 Novčne najdbe.

6.4 Novčne najdbe

Alenka Miškec

Na obeh delih najdišča Na vrhu so arheologi odkrili enajst novcev. Vse novce je bilo mogoče podrobno določiti, čeprav so bili nekateri slabše ohranjeni (sl. 66).

Novca, kovana za časa Tiberija in Trajana, sodita v enak čas kot ostale rimskodobne najdbe na obeh delih najdišča Na vrhu. Časovno nekoliko odstopa izrabljen novc Filipa I. (249–244), saj Na vrhu rimskodobnih najdb, ki bi jih lahko uvrstili v čas od srede 3. stoletja dalje, arheologi niso dokumentirali. Vendar lahko naključno izgubljen novc na kraju, kjer je lahek dostop iz Osapske doline v dolino Rižane oziroma nedaleč od prehoda iz Kraškega roba v Istro, povežemo s trgovsko dejavnostjo.

Novcev iz časa beneške oblasti nad Istro, t. i. prvega avstrijskega obdobja v Istri in časa Napoleonovih Ilirskih provinc,

Na vrhu ni bilo najdenih. Zato pa so zastopani novci iz t. i. drugega avstrijskega obdobja v Istri, ki je trajalo od leta 1813, ko so bile Avstriji vrnjene Ilirske province, do konca 1. svetovne vojne ter iz časa po koncu 1. svetovne vojne, ko je po Rapalski pogodbi Istra pripadla Italiji.⁵⁵

Čeprav nekatere najdbe keramičnega in steklenega gradiva nedvomno kažejo na to, da je do sprememb namembnosti zemljišča Na vrhu (predvsem Na vrhu 2) prišlo že v zgodnjem novoveškem obdobju, tudi novoveške novčne najdbe kažejo na intenzivno uporabo zemljišča v času 19. in prve polovice 20. stoletja.

⁵⁵ Za zgodovino Istre glej npr. Darovec 2008.

7 Rastlinski makroostanki (oglje)

Tjaša Tolar

V pregled in obdelavo smo prejeli 11 arheobotaničnih vzorcev z najdišča Na vrhu. Vsi vzorci vsebujejo fragmente oglja, vendar ne več kot 10 odlomkov. Pri vsakem izmed vzorcev smo pregledali od enega do štiri odlomke in poskušali identificirati vrsto lesa glede na prečni, tangencialni in radialni prerez. Identifikacija do vrste natančno pri nekaterih vzorcih ni povsem zanesljiva, ali zaradi slabe ohranjenosti, ali pa zaradi podobnosti v anatomiji lesa nekaterih vrst (sl. 67).

Pri identifikaciji smo uporabili stereomikroskop Leica MZ75, slikovne ključe (npr. Schweingruber 1990, Torelli 1991, Richter in Dallwitz 2002) in lastno referenčno zbirko oglja. Strokovna nomenklatura, tj. poimenovanje rastlinskih vrst, sledi *Mali flori Slovenije* (Martinčič *et al.* 1999).

V Prilogi 2 (stolpec 4–5) so navedene približne smernice identifikacij, kot so listavec ali iglavec. Znotraj skupine listavcev smo uspeli ločiti difuzno porozne od venčasto poroznih vrst, kamor med bolj znanimi slovenskimi drevesi sodijo hrast, jesen, kostanj, brest. V skupino difuzno poroznih vrst sodi večina ostalih evropskih listavcev. Med njimi smo uspeli ločiti tiste s solitarnimi in večjimi porami oziroma trahejami

(npr. oreh, dren) od tistih z manjšimi in bolj gosto »posejanimi« porami (npr. rožnice) ter tiste z eno- do dvorednimi trakovi od tistih z dvo- in večrednimi trakovi (npr. dren, lipa). Glede na anatomske znake smo z nepopolno zanesljivostjo identificirali na sl. 67 navedene lesne vrste, zato pred vsako identifikacijo oznaka »cf.«, kar pomeni »kot npr.«. Prevladujejo raznovrstni listavci, le v dveh primerih tudi iglavci, natančneje jelka (*Abies alba*). V petih vzorcih je identificirano raznovrstno oglje komercialno nepomembnih vrst, za katere predvidevamo, da gre najverjetneje za lesne in grmovne vrste, ki pričajo o tedanji bližnji okoljski vegetaciji, ki so jo uporabljali za kurjavo. V sedmih primerih so identificirani hrast/jesen (*Quercus/Fraxinus*) in jelka, ki pa bi zaradi lastnosti lesa teh vrst lahko bili tudi ostanki konstrukcijskega lesa.

Rastlinski makroostanki (oglje) z najdišča Na vrhu povedo nekaj o lesnem (drevesnem in grmovnem) rastju ter njegovi uporabi predvsem v obdobju obstoja naselbine. Nabor rastlinskih vrst (v večini gre za listavce) je po pričakovanju podoben današnjemu rastju.

Vzorec	SE	kv.	Identifikacija oglja		Opombe
45	73	C11	difuzno porozni listavec z majhnimi porami in 1–2 rednimi trakovi	cf. <i>Rosaceae</i> (rožnice)	
SN 549	66	D10	difuzno porozni listavec		oglje sprijeto z zemljino
24	98	E14	venčasto porozni listavec	cf. <i>Fraxinus sp.</i> (jesen)	
			difuzno (?polvenčasto) porozni listavec s solitarnimi porami, redkimi in 1–4 rednimi trakovi	cf. <i>Juglans regia</i> (navadni oreh)	
?	113	B9, B10	iglavec brez vidnih smolnih kanalov	cf. <i>Abies alba</i> (jelka)	
35	73	?	slabo ohranjen?, venčasto porozen listavec	cf. <i>Fraxinus/Quercus sp.</i> (jesen/hrast)	
?	52	F20–E20	difuzno porozni listavec s solitarnimi porami in z 2- in več- rednimi trakovi	cf. <i>Cornus sp.</i> (dren)	
SN 535	66	F5	difuzno porozni listavec	<i>Acer sp.</i> (javor)	
SN 703	121	B7	difuzno porozni listavec z 2–4 rednimi trakovi	cf. <i>Tilia sp.</i> (lipa)	
SN 696	117		venčasto porozni listavec brez vidnih širokih trakov	cf. <i>Fraxinus sp.</i> (jesen)	
			venčasto porozni listavec brez vidnih širokih trakov	cf. <i>Fraxinus sp.</i> (jesen)	
21	43	B, C/1	venčasto porozni listavec brez vidnih širokih trakov	cf. <i>Fraxinus sp.</i> (jesen)	
SN 667	64	C22/C23	iglavec brez vidnih smolnih kanalov	cf. <i>Abies alba</i> (jelka)	

67 Pregled arheobotaničnih vzorcev.

8 Ostanki favne

Borut Toškan

Z izkopavanji na najdišču Na vrhu je bilo pridobljenih 47 odlomkov kosti in zob, ki jih je večinoma mogoče z gotovostjo pripisati živalim. Izjemo v tem smislu bi utegnili predstavljati drobci sežganih kosti iz SE 2 in 8 z lokacije Na vrhu 2, med katerimi bi načeloma lahko bil zastopan tudi človek (glej spodaj). Taksonomsko ožje opredeljeni živalski ostanki (N = 13) so bili vsi pripisani drobnici, od tega najmanj en odlomek ovci (sl. 68). V kronološkem smislu kaže gradivo iz SE 66 in 134 (Na vrhu 1) ter iz SE 8 (Na vrhu 2) časovno umestiti v čas med začetkom 1. stoletja in koncem 2. stoletja n. št. Preostale najdbe, ki izvirajo iz spodnjega dela ornice (Na vrhu 2: SE 2), bi lahko bile tudi mlajše.⁵⁶

Analizirano gradivo je razmeroma krhko, kar ima za posledico visoko stopnjo fragmentiranosti. Z izjemo večjega odlomka ovčje (*Ovis aries*) spodnje čeljustnice iz SE 134 (Na vrhu 1) in enega izmed taksonomsko sicer neopredeljenih sežganih ostankov iz SE 2 (Na vrhu 2) velikost izkopanih odlomkov ne presega treh centimetrov. Vsaj nekatere poškodbe so nedvomno nastale med ali po izkopavanjih, zato bi posamezni, od skupaj dvanajstih zobnih drobcev ovce oziroma kože (*Caprinae*), dejansko lahko pripadali le dveh, morda trem različnim kočnikom. Prav tako se zdi verjetno, da je znaten delež taksonomsko sicer neopredeljenih kostnih odlomkov iz SE 134 (Na vrhu 1) ostanek iste, zgoraj že omenjene ovčje spodnje čeljustnice. Pogostnost najdb drobnice v rimskodobnih kontekstih agrarnega značaja na obravnavanem območju sicer ni presenetljiva in se lepo ujema z drugimi sorodnimi lokacijami v koprskem zaledju (npr. Petrucci 1997, 123; Toškan 2013, 44).

V tafonomskem smislu poseben komentar zasluži gradivo z lokacije Na vrhu 2, saj vključuje zgolj sežgane kostne drobce. Primerki iz SE 8 so pretežno belo obarvani, kar pomeni, da so bili za dlje časa izpostavljeni temperaturam nad 650/700 °C (Shipman, Fosterb, Schoeninge 1984; Walker, Miller, Richman 2008). Na površini nekaterih odlomkov so opazne vzdolžne in prečne razpoke, med katerimi gre pri enem primerku za prečno razpoko konkavne oblike. Slednja bi utegnila pričati o tem, da je bila omenjena kost ognju izpostavljena pred odstranitvijo mehkih tkiv in da torej ni

Lokacija	SE	Kvadrant	Takson	Sk. element	Št.
Na vrhu 1	66	E9	<i>Caprinae</i>	<i>Dentes</i>	10
Na vrhu 1	134	D14	<i>Ovis aries</i>	<i>Mandibula</i>	1
Na vrhu 1	134	D, E/14, 15	<i>Caprinae</i>	<i>Dentes</i>	2
Na vrhu 1	134	D14			25
Na vrhu 2	2	D13			4
Na vrhu 2	8	E12			5

! 68 Seznam favne.

mogoče govoriti o sežigu klavniških ali kuhinjskih organskih odpadkov (Whyte 2001; Ubelaker, Rife 2007, 43–45; Symes *et al.* 2008, 42–46; a glej tudi npr. Gonçaves, Thompson, Cunha 2011, 1312). Rimskodobna plast SE 8 je sicer vsebovala več arheoloških najdb, ki jih običajno najdemo v zgodnjericimskih grobovih, zaradi česar bi šlo Na vrhu 2 lahko za ostanke popolnoma uničenega rimskodobnega grobišča z žganimi grobovi.⁵⁷ V tem primeru bi vsaj nekateri od obravnavanih sežganih kostnih drobcev lahko pripadali človeku, s čemer bi se skladala ocena o sežigu kosti pred odstranitvijo mehkih tkiv. V okviru lokalnih sočasnih grobišč so sicer poznane tudi najdbe ognju izpostavljenih živalskih kosti in zob (npr. Bavdek 2005; Toškan 2009).

⁵⁶ Glej poglavje 5.2 Na vrhu 2.

⁵⁷ Glej poglavji Opis in interpretacija odkritih plasti in struktur (Na vrhu 2; tu str. 29) in Sklep (tu str. 66).

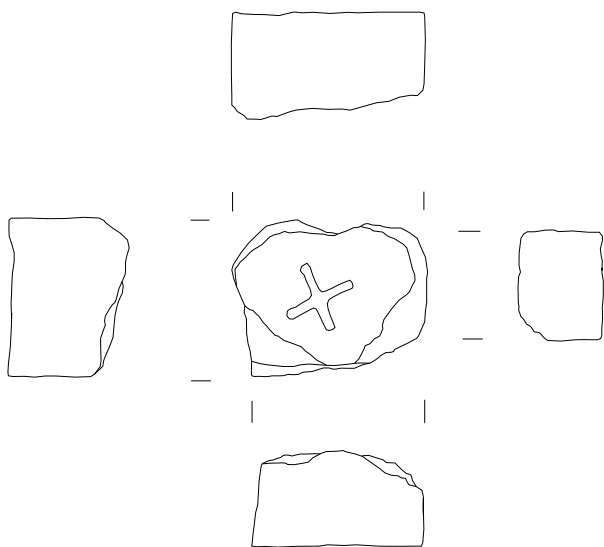
9 Mejnika

V času arheoloških izkopavanj smo naleteli na dva mejnika s križem na zgornji ploskvi (sl. 69–71). Glede na njuno lego gre najverjetneje za mejnika ob meji katastrskih občin Rožar in Gabrovica. Točno tam, kjer sta se nahajala, sta namreč na Francisejskem katastru vrisana mejnika, in sicer na severozahodnem kotu parcelne št. 1046 in na prelomu severnega roba parcelne št. 726, obe k. o. Rožar (sl. 72).

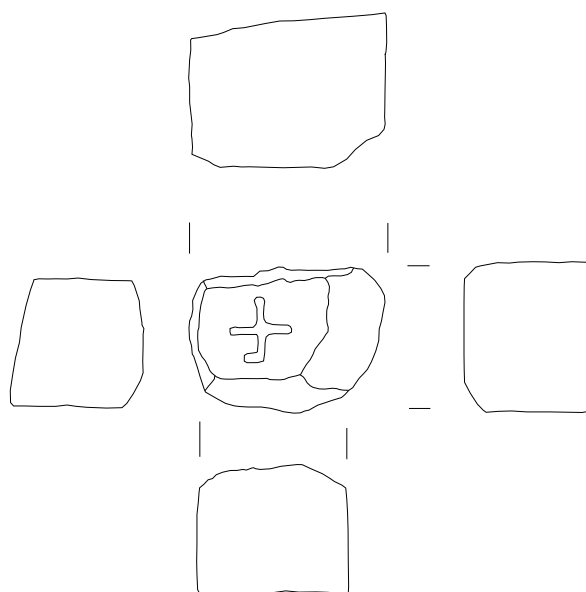
Mejnika sta vsaj iz avstrijskega obdobja, tj. od konca 18. stoletja dalje (Darovec 2008, 167–182), saj so za čas avstrijske zasedbe Istre značilni pravokotni mejniki z ravnim zgornjim delom (Bradara, Kuzmanović 2013, 97), za natančno določitev pa žal niso ohranjeni nikakršni napisi na stranicah mejnikov, ki se običajno pojavljajo le na eni od stranic. Oba mejnika sta ležala na območju, ki ga je prizadel poseg ob gradnji AC Klanec–Ankaran.

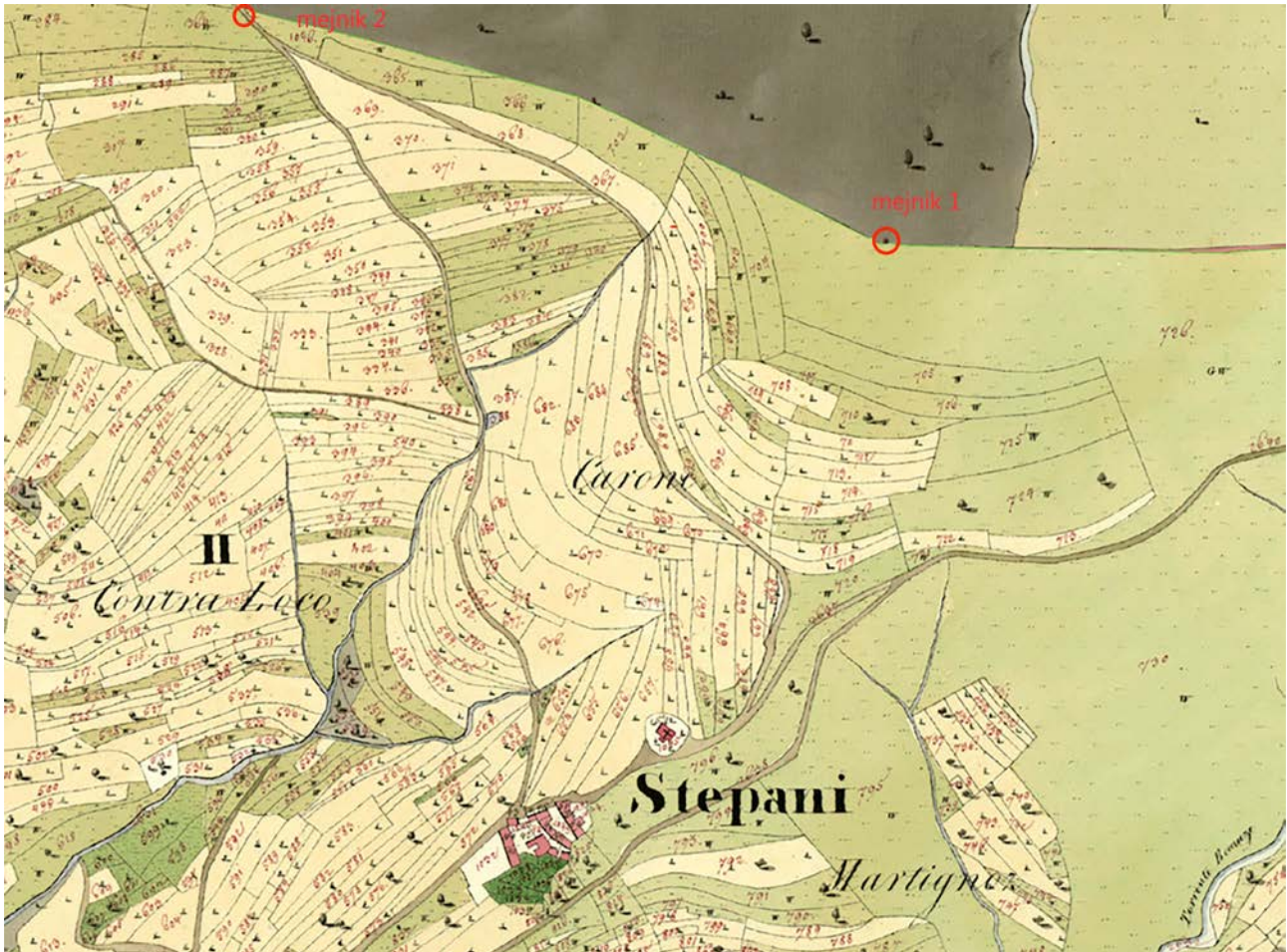
71 Mejnik 2 in situ.

69 Risba mejnika 1 (ohr. v. 36 cm, ohr. vel. zgornje površine 50 × 36 cm), M 1:20.

70 Risba mejnika 1 (ohr. v. 60 cm, ohr. vel. zgornje površine 54 × 44 cm), M 1:20.

72 Izsek iz franciscejskega katastra (Rožar) z označeno lego mejnikov; vir: Republika Slovenija, Ministrstvo za kulturo, Register nepremične kulturne dediščine, interaktivna karta (<http://giskd6s.situla.org/giskd/> [dostop 29. December 2017]).

10 Sklep

Iz zgoraj navedenega lahko zaključimo, da so izkopavanja na najdišču Na vrhu popolnoma upravičila svoj namen. Na obeh delih, tako Na vrhu 1 kot Na vrhu 2, je bila dokazana antična poselitev ali vsaj antična izraba prostora (Na vrhu 2).

Najdišče Na vrhu 1 je ležalo na rahlo položnem terenu, zahodno od vrha vzpetine. Na 100 m dolžine je bil padec terena od zahoda proti vzhodu okoli 5 m na zgornji in okoli 4 m na spodnji terasi.

Že količine najdb, najdene ob predhodnih pregledih, predvsem rimskodobnega gradbenega materiala, in površina, na kateri so se najdbe pojavljale, so govorile, da gre za ostanke rimskodobne poselitve, ki je morala biti dokaj intenzivna. Dokaze o intenzivni poselitvi na planoti pod vrhom vzpetine Na vrhu je še bolj okrepilo neprijetno presenečenje pred pričetkom izkopavanj, ko je bilo ugotovljeno, da je nekdo nekontrolirano odpeljal vso zemljo do flišne matične osnove iz njiv na parcelnih št. 726/6 in 726/8. Na matični osnovi so, predvsem na prvi njivi, ostali številni obdelani kamniti bloki različnih velikosti, ki so skupaj s številnimi odlomki rimskodobnega gradbenega materiala in lončenine pričali o obstoju ene ali več vsaj delno kamnitih antičnih stavb. Na izkopavanjih smo na delu parcelne št. 726/6, ki je ostal nepoškodovan, in na parcelni št. 726/7 resnično odkrili ostanke zidane stavbe, a žal le skromne. Gre za ostanke enega nekoliko daljšega (SE 32) in dveh kratkih zidov (SE 31 in SE130) v kv. C5-8 do G5-8. Vzhodno od teh zidov so se vse do meje med parcelnih št. 726/7 in 726/8 pojavljale intaktne rimskodobne plasti, nekje kot izravnava, nekje pa morda kot prava hodna površina.

Najbolj zanimiva rimskodobna struktura pa je bila najdena v kv. D14-15 do E14-15, kjer je bila v skalno osnovo vklesana kotanja, ki je bila na južnem in vzhodnem robu opasana z zidovoma SE 93 in SE 94. V prvi fazi poselitve bi lahko služila kot zbiralnik za vodo, kasneje je bila zapolnjena z nasutjem SE 85.

Na celotnem najdišču je flišno matično osnovo predstavljal reliefno zelo razgiban teren, tako da je bila za kakršno koli gradnjo nujno potrebna nivelacija tam, kjer že naravno ni bilo ravnih površin. Vsaj na delih najdišča pa imamo tudi dokaze o umetnem preoblikovanju flišne osnove.

Rimskodobni zidovi so v veliki meri ležali neposredno na tej osnovi, torej so bili njihovi temelji ali vkopani v zemljo, ali pa so najprej na skalni osnovi naredili zid in nato njegovo okolico poravnali. O več fazah obstoja rimske naselbine govorijo izravnalne plasti, ki so vsebovale po celotni plasti enakomerno razporejene, izključno rimskodobne najdbe. Pa tudi umetna okrogla kotanja v kv. D14-15 do E14-15 je bila zasuta že v rimskodobnem času.

Da je bil velik del najdišča neposredno pred izkopavanji popolnoma uničen, lahko vidimo tudi po tem, da je bil rimskodobni zid SE 32 v kv. F7 s strojnim posegom odsekan, in po tem, da se, pa čeprav ponekod močno poškodovane, rimskodobne plasti pojavljajo na celotni parcelni št. 726/7, kjer smo rušo (oziroma ornico) dobili nedotaknjeno. Opazno pa je, da so se rimskodobne plasti v smeri jug-sever počasi izklinjale, tako da jih v kv. linije H praktično ni bilo več.

Glede uničenja najdišča pa ne moremo kriviti le strojnega izkopa pred pričetkom arheoloških izkopavanj. Ob primerjavi med franciscejskim katastrom iz leta 1818 in stanjem na terenu v času izkopavanj lahko vidimo, da je do velikih sprememb na terenu prihajalo v zadnjih dveh stoletjih. Na začetku 19. stoletja je na raziskanem delu najdišča obstajalo manj parcel. Na delu, ki ga je uničil strojni izkop, pravzaprav le ena. Celotno območje je bilo na začetku 19. stoletja travnik, pred pričetkom izkopavanj pa so bile tam z grobljami omejene njive. Leta 1818 je že obstajala tudi spodnja terasa, toda takšen oster prehod med zgornjo in spodnjo teraso, z zidovi in grobljami nad njimi, je najverjetneje nastal v enakem času kot parcelizacija zgornje terase.

Zadnje stanje pred izkopavanji, ki je mlajše od leta 1818, lahko rekonstruiramo na spodaj opisan način. Na franciscejskem katastru sta bili parcelni št. 726 (zgornja terasa) in 705 (spodnja terasa) nedeljivi. Obe sta bili uporabljeni za travnik ali pašnik. V nekem trenutku je prišlo do razdelitve obeh na manjše parcele. Ne vemo, ali naenkrat ali postopoma, toda glede na različno obliko omejevanja parcel najverjetneje postopoma. Pri omejevanju so uporabljali material, ki so ga dobili na samih parcelah. Ob čiščenju so najverjetneje naleteli na kamenje in kamnite bloke različnih velikosti. Še več tega materiala, tudi z večjimi kosi gradbenega materiala in lončenine, predvsem ostankov amfor, so dobili ob

spreminjanju travnika (pašnika) v njivo, kajti na dan je prihajal tudi material, ki je prej ležal pod zemljo. Tako so najprej zidovi, ob kasnejših čiščenjih pa tudi groblje za osnovo dobili ostanke antičnih stavb in gradiva, ki je ležalo znotraj njih.

V zidu 1 je mogoče videti mnogo obdelanega kamnja s sledovi malte na njem, zelo zanimiv je del zidu, ki je ločeval parcelni št. 705/1 in 706/2 in je bil sestavljen iz velikih, obdelanih kamnitih blokov (sl. 73), med predvsem grobljami SE 102 in SE 103 je bilo veliko rimskodobnega, predvsem strešnega gradbenega materiala in večjih odlomkov amfor, rimskodobnih najdb, zopet predvsem večjih, je bilo v vseh grobljah, ki so na zgornji terasi potekale v smeri vzhod–zahod. Parcelno št. 726/8 je na zahodni strani omejeval zid iz večjih kamnitih blokov, ravno takšnih, ki so predstavljali kot del groblje njeno južno mejo, nekaj takšnih kamnov pa je sestavljalo rimskodobno strukturo v kv. D14–15 do E14–15, torej takoj ob njeni zahodni meji (sl. 34, 35).

V času izkopavanj nas je tudi zanimalo, če je mogoče ugotoviti, ali je prehod med zgornjo in spodnjo teraso nastal že v rimskodobnem času ali je novoveškega nastanka. Na to vprašanje smo dobili odgovor najprej s primerjavo franciscejskega in današnjega katastra,⁵⁸ nato pa še z izkopom strojne sonde 2. Kot smo že navedli, je naše izkopno polje na franciscejskem katastru moč umestiti v večjem delu na takratno parcelno št. 726, manjši del spodnje terase na parcelno št. 705. Obe sta bili takrat nedeljivi. V času izkopavanj pa je bilo stanje sledeče: parcelne št. 726/7–9 so v celoti ležale na zgornji terasi, parcelna št. 726/6 je s svojim južnim delom delno segala na spodnjo teraso, na kateri pa sta v celoti ležali parcelni št. 726/12–13. Leta 1818 pa je bila jasna meja med obema terasama tudi meja parcelnih št. 726 in 705.

Nastanek stanja v času izkopavanj pa nam je na terenu podal zahodni profil strojne sonde 2 (sl. 12), kjer lahko tik ob južni fronti zidu vidimo pravokoten vsek v flišno osnovo (SE 2), ki se je nato nekaj metrov nadaljeval proti jugu ter nato rahlo spustil. Ta padec predstavlja prvotno osnovo zgornje terase, ki je še leta 1818 vrisana v franciscejskem katastru kot meja med parcelnima št. 726 in 705. Takrat je bil prehod med terasama mnogo bolj položen, naklon flišne osnove je bil okoli 9°. Južni del parcelne št. 726/6 iz časa neposredno pred gradnjo avtoceste, ki se je nahajal na spodnji terasi, pa je predstavljal prehod

73 Na vrhu 1, ostanki zidu iz večjih kamnitih blokov, ki je ločeval parc. št. 705/1 in 706/2.

med terasama s poljsko potjo, ki so jo šele po vseku za novo teraso naredili iz večjih kamnitih blokov. Šele po končanem umetnem terasiranju in novi delitvi parcelnih št. 726 in 705 smo na terenu dobili stanje, kakršnega smo zatekli ob pričetku arheoloških raziskav. Poleg nove izrabe prostora na parcelni št. 726 je na najdišču Na vrhu 1 tudi terasiranje uničilo ostanke rimskodobne poselitve.

Precejšnja količina rimskodobnih najdb na predhodnih pregledih je bila dovolj velik indic za sondiranja in poskusa izsleditve ostankov rimskodobne poselitve na južnem pobočju vzpetine Na vrhu. Za razliko od dela Na vrhu 1 nam franciscejski kataster Na vrhu 2 pokaže, da je tu prišlo do terasiranja in intenzivne uporabe terena za kmetijstvo že pred letom 1818. Precej najdb, predvsem odlomki keramičnih posod, kažejo, da je do uporabe zemljišča za namene kmetijstva verjetno prišlo že v zgodnjenovoveškem obdobju. Spremembe v zadnjih dveh stoletjih so bile minimalne, le »predelava« teras. Teraso so bile med seboj ločene z novoveškimi zidovi, najbolj izraziti prehodi so bili med terasami 0 in 1a, 2 in 3 ter 4 in 5, ali pa naravno s terenom, kot npr. širok prehod med terasama 2 in 3, ki ga je tvorila groblja, pod katero je bila škarpa, označena kot zid SE 6. Kulture, ki so jih pridelovali na terasah, so se sčasoma menjale. Na njih so obdelovali trto, zelenjavo, sadje, občasno so jih uporabili kot travnike ali pašnike. Zato je bilo za pričakovati globoke posege v zemljo, ob rigolanju tudi do 1 m. Toliko debele so bile tudi nekatere plasti zemlje, na katere smo naleteli ob izkopavanjih. Ker smo že pred pričetkom izkopavanj domnevali, da lahko naletimo le na uničene ostanke sledov antične poselitve, smo se odločili za izkop sond, tako v smeri sever–jug kot tudi vzhod–zahod, pri

58 Pravzaprav stanja v času pričetka arheoloških izkopavanj, kajti danes so zaradi gradnje avtoceste in spremljajočih struktur parcele spremenjene.

čemer smo se usmerili na tisto teraso, ki je ob predhodnih pregledih dala največ najdb, tj. teraso 2 (sl. 15, 16).

Na najdišču smo znotraj obeh osnovnih plasteh zemlje (SE 1 in SE 2) dobivali premešano rimskodobno in novoveško gradivo, na intaktno rimskodobno plast, mogoče dve, in sicer SE 8 in 14, pa smo naleteli le v kv. E12 ter manjšem delu kv. D12. Plast, označena kot SE 8, je bila nepravilne oblike, velikosti 2 × 1,5 m, vsebovala pa je izključno rimskodobne najdbe. Z novcem Tiberija jo lahko uvrstimo v čas 1. stoletja n. št., tej časovni uvrstitvi pa ne oporekajo tudi ostale rimskodobne najdbe na najdišču (G465–467). Gre torej za plast, ki nedvoumno dokazuje vsaj uporabo prostora že v rimskem obdobju. Glede na prisotnost oglja bi lahko domnevali, da gre za ostanke kurišča. Še več, rimskodobne najdbe z najdišča; novca, odlomki keramike tankih sten, odlomki steklenih posod, kažejo na najdbe, ki jih običajno najdemo v zgodnjericimskih grobovih (glej npr. Casari 2002; Ciglar *et al.* 2016; Matijašič 1991; Novšak 2010). Tudi drobni ostanki ožganih kosti kažejo na to, da bi šlo Na vrhu 2 lahko za ostanke popolnoma uničenega rimskodobnega grobišča z žganimi grobovi, precej tanka plast z ostanki oglja (kurišče), označena kot SE 14, pa bi lahko predstavljala ostanke ustrine.

Rimskodobne ostanke iz Na vrhu 2 časovno lahko uvrstimo v enak čas kot na sosednjih Na vrhu 1 in Boško. Na rimskodobne ostanke lahko računamo tudi na celotnem južnem in zahodnem pobočju vzpetine Na vrhu, na prostoru med tremi navedenimi točkami.

In kaj lahko po vsem tem rečemo o rimskodobni poselitvi Na vrhu? Ostanke arhitekture in predvsem uničeni ter premetani sledovi z najdbami kažejo, da je v rimskem obdobju pod vrhom vzpetine Na vrhu obstajalo najverjetneje kmečko posestvo. Zaradi skoraj v celoti uničenega najdišča pa ne moremo natančno reči, kakšno oblika kmečke posesti je Na vrhu v rimskem obdobju obstajala.

Zaradi predhodnega uničenja najdišča je analiza gradiva toliko bolj pomembna za razumevanje oziroma interpretacijo najdišča. Na vrhu 1 so bili najdeni odlomki zelo različnega steklenega posodja – od pivskega posodja, krožnikov, lončkov za mazila in balzamarijev, do steklenic in vrčev ter manjših loncev, ki so jih verjetno uporabljali za shranjevanje in v primeru steklenic za transport. Številčne najdbe, predvsem skodelic in krožnikov, povezanih s serviranjem hrane in pijače, poleg skromnih

arhitekturnih ostankov potrjujejo domnevo, da so tu stali stanovanjski objekti, in kažejo na ekonomski status prebivalcev. Tako širok spekter steklenega posodja iz bližnjih vil rustik nam trenutno še ni znan, kar je vsaj delno tudi posledica neobjavljenega gradiva.

Analiza fine namizne keramike, tako sigilatnih posod kot keramike tankih sten, je izredno pomembna za časovno uvrstitev začetka in konca poselitve na Na vrhu, dopolnjuje pa tudi naše poznavanje trgovine s tovrstno keramiko ter dodatno potrjuje domnevo, da so na tem mestu v rimskodobnem času stali stanovanjski objekti. Kot že samo ime pove, je bil ta tip keramike namenjen namizni uporabi in nakazuje na način serviranja hrane prebivalcev posesti Na vrhu, ki so bili popolnoma vpeti v italški način življenja in prehranjevanja. Med sigilatno keramiko prevladujejo izdelki iz padanskih, poznopadanskih in severno italških delavnic, aretinskih izdelkov je le za vzorec, vzhodna sigilata z dvema najdenima odlomkoma pa verjetno predstavlja luksuzni uvoz.

Na najdišču Na vrhu nismo našli posebej raznolikega izbora amfor; prevladovale so italške amfore za vino in jadranske amfore za oljčno olje amfore Dr. 6A, Dr. 2–4 in Dr. 6B, značilne za 1. in 2. stoletja. Prisotnost amfore tipa Forlimpopoli kaže na uvoz vina iz zahodnojadranske obale, odlomek ročaja poznorodoške amfore (Camuldunum 184) pa na uvoz vina iz egejskega prostora.

Analiza drobnega gradiva; stekla, keramike in gradbenega materiala je pokazala, da se je poselitev na najdišču pričela na začetku 1. stoletja, verjetno v poznoavgustej-skem času, o čemer pričajo redke najdbe čaš tankih sten, dokaj številni odlomki skodelic tipa Sarius, pompejanski pladnji in pokrovi ter odlomek ustja lonca tipa Auerberg. Gospodarski višek je posest dosegla v času od druge polovice 1., pa nekje do konca 2. stoletja. Največ najdb finega namiznega posodja in stekla na najdišču je namreč iz tega časa.

Na vrhu so verjetno v prvi fazi stali bivalni, tj. stanovanjski objekti s pripadajočimi gospodarskimi poslopji. Na podlagi gradiva lahko domnevamo, da je na najdišču ob koncu 2. stoletja prišlo do sprememb. Takrat so verjetno zasuli zbiralnik za vodo in prostor morda ni bil več v uporabi za bivalne namene, saj so najdbe fine namizne keramike in steklenih posod iz časa po 2. stoletju, ki bi nakazovale na bivalno kulturo, redke. Na nadaljno uporabo prostora za agrarne in predelovalne namene

kažejo mlajše različice amfor tipa Dr. 6B. Opustitev tega prostora bi lahko povezali z upadom popularnosti istrskega oljčnega olja, ki se je pričela že v post hadrijanskem obdobju (Bezeczky 1998, 10–11), ali s splošno krizo v imperiju, ki je po 2. stoletju pripeljala do razpadanja sistema vil rustik in ki se je odražala tudi v Istri, kjer so nekatere vile prenehale obstajati (Matijašič 2000, 467).

Odgovor na vprašanje, kdo je bil lastnik posesti, bi nam lahko dali žigi na tegulah, najdenih na najdišču. Razprostranjenost žigov na tegulah odgovarja širšemu izvirnemu območju zemljiških posestev tržaške elite. Vsi žigi so okroglega tipa in pripadajo družini Tulija Krispina (*Tulli Crispini*), ki je imela več posesti v tržaškem agru (Žerjal 2008, 204–206).

Čeprav je poselitev Na vrhu nekoliko starejša, ima podoben časovni razpon kot poselitev vile rustike iz Grubelc v Sečoveljski dolini (Boltin Tome, Karinja 2000), medtem ko vili rustiki na Školaricah (Žerjal 2008) in v Predloki (Boltin Tome 2011) živita še v poznoantičnem obdobju. Zaradi predhodnega uničenja najdišča, le z analizo gradiva ne moremo z zagotovostjo opredeliti naselbinskega tipa najdišča, primerjava z vilami rustikami v okolici pa nakazuje na to, da je na najdišču Na vrhu stala verjetno manjša vila rustika oziroma kmetija z bivalnimi in gospodarskimi poslopji, ki je bila morda v lasti tržaške družine Tulija Krispina.

11 Na vrhu

It can be concluded from the above-stated that the excavations at the site Na vrhu completely justified their purpose. In both parts, Na vrhu 1 and Na vrhu 2, the Roman-period settlement or at least the Roman-period use of space (Na vrhu 2) was proven.

The site of Na vrhu 1 was located on a gently sloping terrain, west of the slope's top. The incline of the terrain in 100m of length from west towards east was approximately 5m at the upper and about 4m at the lower terrace.

It was the sole amount of finds, primarily of Roman-period building material, discovered upon previous inspections as well as the area on which the finds appeared that testified to the fact that these are the remains of Roman-period settlement which had to be fairly intensive. Proof of intensive population of the plateau beneath the top of the slope Na vrhu was additionally strengthened by the unpleasant surprise prior to the beginning of the excavations when it was discovered that somebody, without any professional supervision, removed all the soil down to the flysch bedrock from fields on plot numbers 726/6 and 726/8. On the bedrock, especially at the first field, numerous worked stone blocks of various sizes were left which along with many fragments of Roman-period building material and pottery testified to the existence of one or more Roman buildings at least partly made of stone. Indeed, during the excavations at the part of plot no. 726/6 that remained undamaged and at plot no. 726/7 we discovered, unfortunately only modest, remains of a built construction. These are remains of one somewhat longer (SU 32) and two short walls (SU 31 and 130) in squares C–G/5–8. East of these walls, all the way to the border between plot numbers 726/7 and 726/8, intact Roman-period layers appeared, in places as levelling, in other places possibly as true walking surface.

The most interesting Roman-period structure was found in squares D–E/14–15, where a hollow was carved into the bedrock, at the southern and eastern edges surrounded by walls SU 93 and SU 94. In the first settlement phase, it could have been used as a water reservoir, while it was later filled with filling SU 85.

Along the entire site, the flysch bedrock was represented by a very versatile terrain in relief, therefore, any kind of

construction inevitably required levelling in places where there were naturally no flat surfaces to begin with. At least in parts of the site, we also have evidence of artificial transformation of the flysch base. Roman-period walls were mostly found lying directly on this base, meaning that their foundations were either dug into the ground or first a wall was made on the bedrock and then its surroundings were levelled. Levelled layers speak about several phases of existence of the Roman settlement, which contained exclusively Roman-period finds equally distributed along the entire layer. Furthermore, the artificial round hollow in squares D–E/14–15 was filled no later than in the Roman times.

The fact that a great part of the site was immediately prior to the excavations completely destroyed is testified to by the fact that Roman-period wall SU 32 in square F7 was “cut off” with a machine, and also by the fact that, even though badly damaged in places, Roman-period layers appear along entire plot no. 726/7, where the turf (or the plough layer) was found intact. It is noticeable that Roman-period layers in the direction south-north were slowly merging, and were practically non-existent in the square of the H line.

Not only mechanical dig prior to the beginning of archaeological excavations can be blamed for the destruction of the site. When the Franziscan Cadastre from 1818 and the situation in the field at the time of excavations are compared, it is clear that great changes were happening all through the last two centuries. At the beginning of the 19th century, there were less plots in the researched part of the site. Actually, there was only one in the part destroyed by the mechanical excavation. In the beginning of the 19th century, the entire area was a meadow, while prior to the excavation there were fields delimited by fences made of piled up stones. In 1818, the lower terrace was already in existence, but such a sharp transition between the upper and the lower terraces including walls and piled-up stone fences between them was most probably made in the same time as the upper terrace was divided into plots.

The situation as it was last recorded prior to the excavations, but later than 1818, can be reconstructed in the below-described manner. In the Franziscan Cadastre, plot nos. 726 (the upper terrace) and 705 (the lower terrace)

were indivisible. Both were used as a meadow or pasture. At some point, both were divided into smaller plots. It is unclear whether this happened all at once or gradually, but considering the various forms of delimiting different plots it is most probable that it happened gradually. Materials found on the plots were used for fencing off different plots. Upon clearing the ground, they probably stumbled upon rocks and stones of various sizes. Even more of such material, including larger pieces of building material and pottery, primarily fragments of amphorae, was acquired when the meadow (pasture) was transformed into a field, since they were now facing all the material that was before hidden "underground". At first walls, and upon later clearings also fences made of piled up stones got for their base the remains of Roman buildings and material that was lying within them.

In wall 1, many worked stones with traces of mortar on them can be seen, while even more interesting is a part of the wall separating plot nos. 705/1 and 706/2 which was assembled from large, worked stone blocks (Fig. 73). Primarily between fences made of piled up stones SU 102 and SU 103, there was a lot of Roman-period fragments, especially of roof material and bigger amphorae. Numerous Roman finds, again, primarily larger ones, were found in all stone fences, which ran in the direction east–west on the upper terrace. Plot no. 726/8 was on the western side delimited by a wall made of bigger stone blocks, the exact type that as a part of the stone fence presented its southern border, while a few similar stones assembled the Roman-period structure in squares D–E/14–15, therefore immediately along its western border (Figs. 34, 35).

In the time of our excavations, we were also interested in finding out whether the passage from the upper and lower terraces was made in the Roman period or was it modern. This question was answered first by the comparison of the Franziscean and present-day cadastres,⁵⁹ and later also with the dig of machine trench 2. As was stated above, on Franziscean Cadastre our excavation field can mostly be placed on plot no. 726 of that time, while a smaller part belongs to the lower terrace at plot no. 705. At the time, both were indivisible. In the time of the excavations, the situation was as follows: plot nos. 726/7–9 were situated on the upper terrace, plot no. 726/6 partly reached to the lower terrace with its southern part, while plot nos. 726/12–13 were entirely located on the lower terrace. In 1818, a clear border

between both terraces was also the border between plot nos. 726 and 705.

The occurrence of the situation as it was in the time of the excavations was in the field revealed by the western profile of machine trench 2 (Fig. 12), where immediately by the south front of the wall we can see a rectangular cut into the flysch base (SU 2), which continued towards the south for several metres and then slightly lowered. This decline presents the original base of the upper terrace, which was in 1818 still drawn in the Franziscean Cadastre as the border between plot nos. 726 and 705. At that time, the passage between the terraces was much more gradual and the incline of the flysch base was about 9°. The southern part of plot no. 726/6 from the time immediately prior to the construction of the highway, which was located on the lower terrace, was represented by the passage between terraces with a field path that was made from larger stone blocks only after the new terrace was cleft. Only after the artificial terracing and new division of parcel nos. 726 and 705 was finished, the situation in the field became as it was found upon the beginning of the excavations. In addition to the use of land in plot no. 726, at the site of Na vrhu 1 it was also the terracing that destroyed the remains of the Roman-period settlement.

A significant amount of Roman-period finds discovered during preliminary inspections was sufficient indication for trenching and trying to trace the remains of the Roman-period population at the southern hillside of the slope Na vrhu. Unlike the part called Na vrhu 1, the Franziscean Cadastre for Na vrhu 2 shows that terracing and intensive use for farming occurred here prior to 1818. Many finds, primarily pottery vessel fragments, indicate that the land was used for farming probably no later than in the Early Modern Age. Changes made in the last two centuries were minimal, only the "transformation" of terraces occurred. Terraces were divided by Modern Age walls, the most distinct passages were between terraces 0 and 1a, 2 and 3, and 4 and 5, or naturally by terrain, such as e.g. the broad passage between terraces 2 and 3, which was made of a stone fence, under which an escarpment was located, marked as wall SU 6. Crops grown on the terraces changed through time and included vine, vegetables, fruit, occasionally plots were used as meadows/pastures. Thus, deep interventions "underground" were expected, upon deep ploughing up to 1m. Some of the soil layers, which we stumbled upon during excavations, were of this exact thickness. Since even prior to the excavations we assumed that we could find only destroyed remains of traces of Roman settlement, we decided to dig trenches in directions both north-south and east-west,

59 Actually, it is the situation in the time of the beginning of the archaeological excavations, since today plots are changed due to the construction of the highway and changing structures.

with the focus on the terrace which upon preliminary inspections yielded the most finds, i.e. terrace 2 (Fig. 15, 16).

At the site, within both basic layers of soil (SU 1 and 2), we got mixed, Roman-period and Modern Age material, while we found an intact Roman-period layer, possibly two, i.e. SU 8 and 14, only in square E12 and in the smaller part of square D12. The layer, marked as SU 8, was of irregular form, its size was 2 × 1.5m, and it included Roman-period finds exclusively. Due to Tiberius' coin it can be assigned to the time of the 1st century AD, which is not contradicted by other Roman-period finds at the site (G465–467). Hence, this is the layer that proves beyond doubt that at least the space was used in the Roman period. Considering the presence of charcoal, we could assume that this is the remains of a fireplace. Moreover, Roman-period finds from the site: two coins, fragments of thin-walled pottery, glass vessel fragments are finds which are usually discovered in Early Roman graves (see e.g. Casari 2002; Ciglar *et al.* 2016; Matijašić 1991; Novšak 2010). Small remains of charred bones also indicate that at Na vrhu 2 we could be dealing with the remains of a completely destroyed Roman-period cemetery with cremation burials, while a very thin layer with remains of charcoal (fireplace), marked as SU 14, could represent the remains of an *ustrinum*.

At the site of Na vrhu 2, Roman-period remains can be chronologically ascribed to the same time as at the nearby sites of Na vrhu 1 and Boško, while we can count on finding Roman-period remains also on the entire southern and western hillsides of the slope Na vrhu, in the area between the three above-stated points.

Therefore, considering all of the above-stated, what can we say about the Roman-period population at Na vrhu? Remains of architecture and, primarily, destroyed and tossed around traces including finds indicate that in the Roman period, beneath the top of the slope Na vrhu, there most probably existed a farm estate. Due to the fact that the site was almost completely destroyed, it is impossible to say precisely which form of a farm estate that was.

Owing to the fact that the site was previously ruined, the analysis of material is all the more important for the understanding or interpretation of the site. At Na vrhu 1, fragments of very diverse glass vessels were found, including drinking sets, plates, cups for ointments and balsamaria, bottles and jugs as well as smaller pots that were probably used for storing, while bottles were used for transport. Numerous finds, especially of cups and plates connected to serving food and drink, in addition to modest architectural remains confirm the assumption that dwelling facilities were

built here and indicate the economic status of the inhabitants. Such a wide spectre of glass vessels has not been known from nearby *villae rusticae* as of yet, which is at least in part also the consequence of unpublished material.

The analysis of fine table pottery, both the sigillata vessels and thin-walled pottery, is extremely important for the chronological determination of the beginning and end of the settlement at Na vrhu, while it also supplements our knowledge about the trade with this type of pottery and additionally confirms the assumption that houses were built in this spot in the Roman times. As is revealed by the name, this type of pottery was intended to be used on the tables and indicates the manner of serving food by the inhabitants of the estate at Na vrhu, who were completely immersed into the Italic manner of life and diet. Among sigillata, items made in Padana, Late Padana, and North Italic workshops are prevalent, there are only a few artefacts from Arretine, while the eastern sigillata represented by two found fragments was probably part of luxurious import.

At the site of Na vrhu, the selection of amphorae that was found was not especially diverse, prevalent were Italic wine amphorae and Adriatic olive oil amphorae, amphorae Dr. 6A, Dr. 2–4, and Dr. 6B, typical for the 1st and 2nd centuries. The presence of Forlimpopoli type of amphorae indicates the import of wine from the western Adriatic coast and a handle fragment of a Late Rhodes amphorae (Camulodunum 184) the import of wine from the Aegean territory.

The analysis of small material: glass, pottery, and building material revealed that the population of the site began at the start of the 1st century, probably in the Late Augustan period, which is testified to by rare finds of thin-walled bakers, fairly numerous fragments of cups of the Sarius type, Pompeian trays and lids, and a fragment of a pot rim of the Auerberg type. Economy at the site peaked in the time between the second half of the 1st and about the end of the 2nd century, namely, the most finds of fine tableware and glass at the site come from this period.

In the first phase, dwelling facilities, i.e. houses with adjacent outbuildings were probably built at Na vrhu. Based on the material, we can assume that at the end of the 2nd century changes occurred at the site. At that time, the water reservoir was probably filled in and thus the area could not have been used for living purposes any longer since finds of fine tableware and glass vessels from the time after the 2nd century, which would indicate living culture, are rare. The further use of the area for agrarian and processing purposes is indicated to by smaller versions of type Dr. 6B amphorae. The abandonment of this territory could be connected to

the decrease in the popularity of Istrian olive oil which began in the post-Hadrian period (Bezeczky 1998, 10–11) or to the general crisis in the Empire, which after the 2nd century brought about the disintegration of the system of villae rusticae and which was reflected also in Istria where some of the villas ceased to exist (Matijašić 2000, 467).

The question of ownership of the estate could be answered with the help of stamps on tegulae found at the site. The distribution of stamps on tegulae corresponds to the wider area of origin of estates owned by the elite from Trieste. All stamps are of a circular type and belong to the family of Tullius Crispinus (*Tulli Crispini*), which owned several estates in the ager of Trieste (Žerjal 2008, 204–206).

Even though the settlement of Na vrhu is slightly older, it has a similar time frame as the settlement of the villa rustica in Grubelce in the Valley of Sečovelje (Boltin Tome, Karinja 2000), while the two villae rusticae at Školarice (Žerjal 2008) and Predloka (Boltin Tome 2011) live on in the Late Roman period. Due to prior destruction of the site, it is impossible to define with complete certainty only with the analysis of material the settlement type of the site, still, the comparison with villae rusticae in the vicinity indicates that a smaller villa rustica was probably built at the site of Na vrhu – a farm with living quarters and outbuildings which could have been owned by the Triestine family of Tullius Crispinus.

12 Literatura

- ALBERI, D. 2006, *Istria. Storia, arte, cultura*. – S. Dorlingo della Valle (TS).
- ANSI 1975, *Arheološka najdišča Slovenije*. – Ljubljana.
- AZINOVIĆ BEBEK, A. 2009, Novovjekovni nalazi u grobovima 17. i 18. stoljeća oko crkve sv. Nikole biskupa u Žumberku. – *Vjesnik Arheološkog muzeja u Zagrebu*, 3. serija, 42, Zagreb, 463–488.
- AZINOVIĆ BEBEK, A. 2014, Arheološka istraživanja. – V: A. Azinović Bebek in M. Krmpotić (ur.), *Stari grad Barilović. 10 godina arheološkog istraživanja*, Zagreb, 34–49.
- AZINOVIĆ BEBEK, A. in A. JANEŠ v tisku, Kasnosrednjovjekovno i novovjekovno groblje uz crkvu Uznesenja Blažene Djevice Marije u Rijeci / The Late Medieval and Post Medieval Cemetery at the Church of the Assumption of the Blessed Virgin Mary in Rijeka. – V: N. Radić Štivić in J. Višnjčić (ur.), *Pul vele crkve. Arheološka istraživanja riječkog kasnosrednjovjekovnog i ranonovovjekovnog groblja / Archaeological Investigation of the Rijeka's Late Medieval and Early Post Medieval Cemetery*, Rijeka, 35–330.
- BARKÓCZI, L. 1992, Frühromische glasierte Keramik in Ungarn. – V: P. Kovács (ur.), *Glasierte Keramik in Pannonien*. – A Szt. István Király Múzeum Közleményei D. sorozat sz. 212 / Mitteilungen des König Sankt Stephan Museums Serie D. Nr. 212, Székesfehérvár, 7–35.
- BAVDEK, A. 2005, Rimsko žarno grobišče Volarje pri Žirijah, na Krasu. – *Arheološki vestnik* 56, Ljubljana, 235–262.
- BEKIĆ, L. 2000, Uvod u problematiku glinenih lula na području Hrvatske. – *Vjesnik Arheološkog muzeja u Zagrebu*, 3. ser., vol. 32 – 33 (1999-2000), Zagreb, 249–279.
- BERK, E., J. BOGATAJ in J. PUKŠIĆ 2001, *Ljudska umetnost in obrt*. – Ljubljana.
- BEZECZKY, T. 1994a, *Amphorenfunde vom Magdalensberg und aus Pannonien* – Archäologische Forschungen zu den Grabungen auf dem Magdalensberg 12, Kärntner Museumsschriften 74, Klagenfurt.
- BEZECZKY, T. 1994b, Amphorae from the forum of Emona. – *Arheološki vestnik* 45, Ljubljana, 81–93.
- BEZECZKY, T. 1998a, *The Laecanius amphora stamps and the villas of Brijuni*. – Österreichische Akademie der Wissenschaften. Philosophisch-historische Klasse, Denkschriften 261, Wien.
- BEZECZKY, T. 1998b, Amphora types of Magdalensberg. – *Arheološki vestnik* 49, Ljubljana, 225–242.
- BJELAJAC, L. 1996, *Amfore gornjomezijskog Podunavlja*. – Arheološki institute Beograd, Posebna izdanja 30, Beograd.
- BOLTIN TOME, E. 1987, Predloka – antična in zgodnjerednjeveška lokaliteta. – V: V. Jurkić (ur.), *Arheološka istraživanja u Istri i Hrvatskom primorju*. Knj. 2, Izdanja Hrvatskog arheološkog društva 11 (2), (1986), Pula, 189–207.
- BOLTIN TOME, E. 2011, Predloka v rimskem času – po pripovedi arheoloških najdb. – *Kronika* 59/2, Ljubljana, 189–210.
- BOLTIN TOME, E. in S. KARINJA 2000, Grubelce in Sečoveljska dolina v zgodnjerednjem času. – *Annales. Anali za istrske in mediteranske študije* 22/2000. Ser. hist. sociol. 10, 2000, 2, Koper, 481–510.
- BOSCOLO, G. 2000, *La pipa chioggiotta e altre pipe in terracotta*. – Sottomarina (VE).
- BRADARA, T. in O. KRNJAK 2016, *Temporis Signa. Arheološka svjedočanstva istarskog novovjekovlja / Testimonianze archeologiche dell'età moderna in Istria / Archaeological evidence of the Istrian modern era*. – Arheološki muzej Istre. Monografije i katalozi 26, Pula.
- BRADARA, T. in N. KUZMANOVIĆ 2013, Materijalni ostaci graničnih oznaka / I resti materiali dei termini confinari. – V: T. Bradara (ur.), *Kamik na kunfinu, granične oznake u istarskim šumama / Pietre sui confini, i cippi terminali nei boschi istriani*. Arheološki muzej Istre, Monografije i katalozi 22, Pula, 81–97.
- BREŠČAK, D. 1982, *Antično bronasto posodje Slovenije*. – *Situla* 22/1, Ljubljana.
- BRODAR, M. 2009, *Stara kamena doba v Sloveniji / Altsteinzeit in Slowenien*. – Ljubljana.
- BRUKNER, O. 1981, *Rimska keramika u jugoslovenskom delu provincije Donje Panonije*. – Dissertationes et monographiae 24, Beograd.
- BUCHI, E. 1975, *Lucerne del Museo di Aquileia I. Lucerne romane con marchio di fabbrica*. – Aquileia.
- BUORA, M. 2008, Diffusione delle fibule Aucissa nell'area adriatica. – V: M. Buora in S. Seidel (ur.), *Fibule antiche del Friuli*. Cataloghi e Monografie Archeologiche dei Civici Musei di Udine 9, Udine, 30–32.
- BUSULADŽIĆ, A. 2014, *Antički željezni alat i oprema sa prostora Bosne i Hercegovine / Iron tools and implements of the Roman period in Bosnia and Herzegovina*. – Sarajevo.
- CASARI, P. 2002, Le sepolture romane e il catalogo dei materiali. – V: A. Dugulin (ur.), *La necropoli di San Servolo. Veneti, Istri, Celti e Romani nel territorio di Trieste, Trieste*, 95–129.

- CERMANOVIČ KUZMANOVIČ A. 1991, *Rimsko staklo*. – Beograd.
- CIGLAR, I., G. ČAKŠ, G. TICA in J. VINDER 2016, *Poročilo o predhodnih arheoloških raziskavah (arheološka izkopavanja in arheološka raziskava ob gradnji) na arheološkem območju Bertoki – Arheološko najdišče Vale (EŠD 9503) na trasi II. tira železniške proge Divača–Koper*. – Slovenska Bistrica, Planina (neobjavljeno poročilo).
- CONSPECTUS (ETTLINGER, E. et al.) 1990, *Conspectus formarum terrae sigillatae Italico modo confectae*. – Materialien zur römisch-germanischen Keramik 10, Bonn.
- CULIBERG, M. 1995, Dezertifikacija in reforestacija slovenskega Krasa / Desertification and reforestation of the Karst in Slovenia. – *Poročilo o raziskovanju paleolitika, neolitika in eneolitika v Sloveniji* 22 (1994), Ljubljana, 201–217.
- CUNJA, R. 2004, Zbirka / Collezione Gajšek. – V: M. Guštin (ur.), *Srednjeveška in novoveška keramika iz Pirana in Svetega Ivana / Ceramiche medievali e postmedievali da Pirano e San Giovanni / Srednjovjekovna i novovjekovna keramika iz Pirana i Svetog Ivana, Annales Mediterranea*, Koper, 67–203.
- CVJETIČANIN, T. 2010, *Roman Pottery in Moesia Superior*. – Beograd.
- ČIMIN, R. 2008, Keramički nalazi s utvrde Čanjevo. – V: L. Bekić (ur.), *Utvrdra Čanjevo, istraživanja 2003-2007 / Fort Čanjevo, researches 2003-2007*, Visoko, 121–189.
- DAROVEC, D. 2008, *Kratka zgodovina Istre*. – Annales Manuel, Koper.
- DEIMEL, M. 1987, *Die Bronzekleinfunde vom Magdalensberg*. – Archäologische Forschungen zu den Grabungen auf dem Magdalensberg 9, Kärntner Museumsschriften 71, Klagenfurt.
- DEMETZ, S. 1999, *Fibeln der spätlätène - und frühen römischen Kaiserzeit in den Alpenländern. Frühgeschichtliche und Provinzialrömische Archäologie*. – Materialien und Forschungen 4, Rahden/Westf.
- DI FILIPPO BALESTRAZZI, E. 1988a, *Lucerne del Museo di Aquileia Vol. II, 1. La lucerne di età repubblicana ed imperiale*. – Aquileia.
- DI FILIPPO BALESTRAZZI, E. 1988b, *Lucerne del Museo di Aquileia Vol. II, 2. La lucerne di età repubblicana ed imperiale*. – Aquileia.
- D'INCA, C., V. KOVAČIČ, A. MARCHIORI, Y. MARION, G. ROSADA, C. ROUSSE, F. TASSAUX in M. ZABEO 2010, *Loron–Lorun, Parenzo–Poreč, Istria. Una villa maritima nell'agro parentino: La campagna di ricerca 2009*. – *Histria Antiqua* 19, Pula, 313–327.
- DJURA JELENKO, S. 2016, *Zgodba guštanjskega dvorca*. – V: S. Djura Jelenko (ur.), *Dvorec Grinfels. Katalog občasne razstave / Grinfels Minor. Temporary exhibition catalogue*, Slovenj Gradec, 56–98.
- DJURIČ, B. in G. TICA 2001, *Poročilo o arheološkem intrasite pregledu na najdišču Boško – Na vrhu*. – Ljubljana (neobjavljeno poročilo).
- DOMŽALSKI, K. 2014, *The Pitane workshop and the most successful export of Eastern Sigillata C*. – V: H. Meyza (ur.), *Late Hellenistic to Mediaeval Fine Ware of the Aegean Coast of Anatolia. Their Production, Imitation and Use*. Warschau, 151–161.
- DONAT, P. in P. MAGGI (ur.) 2007, *Produzione, funzione e commercializzazione dei vasi Auerberg nei territori di Aquileia, Tergeste, Forum Iulii, Iulium Carnicum e Iulia Concordia*. – *Antichità Altoadriatiche* 65, Trieste, 149–225.
- DUGULIN, A. (ur.) 2002, *La necropoli di San Servolo. Veneti, Istri, Celti e Romani nel territorio di Trieste*. – Trieste.
- DYCZEK, P. 2001, *Roman amphorae of the 1st–3rd centuries AD found on the Lower Danube. Typology*. – Warszawa.
- FADIČ, I. 2006, *Argyrunum u odsjaju antičkog stakla*. – Zadar.
- FARKA, C. 1977, *Die römischen Lampen vom Magdalensberg*. – Archäologische Forschungen zu den Grabungen auf dem Magdalensberg 4, Kärntner Museumsschriften 61, Klagenfurt.
- G. 2010 = GIGANTE, F. 2010, *Catalogo nazionale delle monete italiane dal'700 all'euro*. – Edizione 18. Gigante 2009, Varese.
- GASPARI, A. 2010, „*Apud horridas gentis ...*“. *Začetki rimskega mesta Colonia Iulia Emona / Beginnings of the Roman town of Colonia Iulia Emona*. – Ljubljana.
- GASPARI, A., R. KREMPUŠ, M. ERIČ in S. BOKAL 2001, *Arheološko najdišče v strugi Savinje v Celju*. – *Arheološki vestnik* 52, Ljubljana, 281–301.
- GASPARI, A., V. VIDRIH PERKO, M. ŠTRAJHAR in I. LAZAR, 2007, *Antični pristaniški kompleks v Fizinah pri Portorožu – zaščitne raziskave leta 1998*. – *Arheološki vestnik* 58, Ljubljana, 167–218.
- GLASIERTE KERAMIK 1992, *Katalog*. – V: P. Kovács (ur.), *Glasierte Keramik in Pannonien, A Szt. István Király Múzeum Közleményei D. sorozat sz. 212 / Mitteilungen des König Sankt Stephan Museums Serie D. Nr. 212, Székesfehérvár*, 75–88.
- GONÇALVES D., T. J. U. THOMPSON in E. CUNHA 2011, *Implications of heat-induced changes in bone on the interpretation of funerary behaviour and practice*. – *Journal of Archaeological Science* 38, London, 1308–1313.
- GUSAR, K. 2008, *Arheološki nalazi keramičkih lula za duhan iz zbirke Narodnog muzeja u Zadru*. – *Prilozi Instituta za arheologiju u Zagrebu* 25, Zagreb, 135–154.
- HAYES, J. W. 1972, *Late Roman Pottery*. – London.
- HEATH, S. in B. TEKKÖK (ur.) 2007–2008, *Greek, Roman and Byzantine Pottery at Ilion (Troia)*. – Project Troia. (<http://classics.uc.edu/troy/GreekRomanByzantinePotteryAtIlion.pdf> [dostop 21. november 2017]).
- HORVAT, J. 1990, *Nauportus (Vrhnik)*. – Dela SAZU, Razred za zgodovinske in družbene vede; Znanstvenoraziskovalni center SAZU, Inštitut za arheologijo 16, Ljubljana.
- HORVAT, J. (ur.) 1997a, *Sermin. Prazgodovinska in zgodnjerska naselbina v severozahodni Istri / Sermin. A Prehistoric and Early Roman Settlement in Northwestern Istria*. – Opera Instituti Archaeologici Sloveniae 3, Ljubljana.

- HORVAT, J. 1997b, Amfore / Amphorae. – V: J. Horvat (ur.), *Sermin. Prazgodovinska in zgodnjerska naselbina v severozahodni Istri / Sermin. A Prehistoric and Early Roman Settlement in Northwestern Istria*, Opera Instituti Archaeologici Sloveniae 3, Ljubljana, 57–77.
- HORVAT, J. 1997c, Fina namizna in navadna keramika / Fine Table Ware and Coarse Pottery. – V: J. Horvat (ur.), *Sermin. Prazgodovinska in zgodnjerska naselbina v severozahodni Istri / Sermin. A Prehistoric and Early Roman Settlement in Northwestern Istria*, Opera Instituti Archaeologici Sloveniae 3, Ljubljana, 100–112.
- HORVAT, J. 1997d, Zaključek. Rimska doba. / Conclusion. The Roman Period. – V: J. Horvat (ur.), *Sermin. Prazgodovinska in zgodnjerska naselbina v severozahodni Istri / Sermin. A Prehistoric and Early Roman Settlement in Northwestern Istria*, Opera Instituti Archaeologici Sloveniae 3, Ljubljana, 117–133.
- HORVAT, J. 1997e, Opisi rimske in helenistične keramike. / Descriptions of Roman and Hellenistic Pottery. – V: J. Horvat (ur.), *Sermin. Prazgodovinska in zgodnjerska naselbina v severozahodni Istri. Sermin. A Prehistoric and Early Roman Settlement in Northwestern Istria*, Opera Instituti Archaeologici Sloveniae 3, Ljubljana, 165–170.
- HORVAT, J. in A. BAVDEK 2009, OKRA. Vrata med Sredozemljem in Srednjo Evropo / OCRA. The gateway between the Mediterranean and Central Europe. – Opera Instituti Archaeologici Sloveniae 17, Ljubljana.
- HORVAT, J. in V. SVETLIČIČ 1997, Katalog. / Descriptions of Roman and Hellenistic Pottery. – V: J. Horvat (ur.), *Sermin. Prazgodovinska in zgodnjerska naselbina v severozahodni Istri / Sermin. A Prehistoric and Early Roman Settlement in Northwestern Istria*, Opera Instituti Archaeologici Sloveniae 3, Ljubljana, 171–193.
- HORVAT, M. 1999, *Keramika. Tehnologija keramike, tipologija lončenine, keramični arhiv.* – Razprave Filozofske fakultete, Ljubljana.
- HVALEC, S., I. BEKLJANOV ZIDANŠEK, T. VERBIČ, T. TOMAZZO RAVNIK, B. TOŠKAN, J. DIRJEC in M. CULIBERG 2012, *Tobačno mesto. Zaključno poročilo o predhodnih arheoloških raziskavah na najdišču Ljubljana – Tobačno mesto (faza 1.1).* (EŠD 329, 9437). – Ljubljana (neobjavljeno poročilo).
- ISTENIČ, J. 1988, Kuhinjsko posude egejskih tipova na nalazišču Rodik – nekropola Pod Jezerom. – *Diadora* 10, Zadar, 99–108.
- ISTENIČ, J. 1999, *Poetovio, zahodna grobišča I. Grobne celote iz Deželnega muzeja Joanneum v Gradcu / Poetovio, the Western Cemeteries I. Grave-Groups in the Landesmuseum Joanneum, Graz.* – Katalogi in monografije 32, Ljubljana.
- ISTENIČ, J. 2000, *Poetovio, zahodna grobišča II. Grobne celote iz Deželnega muzeja Joanneum v Gradcu. Katalog / Poetovio, the Western Cemeteries I. Grave-Groups in the Landesmuseum Joanneum, Graz. Catalogue.* – Katalogi in monografije 33, Ljubljana.
- ISTENIČ, J. 2005, Evidence for a very late Republican siege at Grad near Reka in Western Slovenia. – V: W. Jobst (ur.), *Archäologie der Schlachtfelder – Militaria aus Zerstörungshorizonten. Akten der 14. Internationalen Roman Military Equipment Conference (ROMECC), Wien, 27.–31. August 2003.* Carnuntum Jahrbuch 2005, Wien, 77–87.
- ISTENIČ, J. 2015, Traces of Octavian's military activities at Gradišče in Cerklje in Vrh near Pečine / Sledovi Oktavijanovega vojaškega delovanja na Gradišču v Cerklnem in Vrh gradu pri Pečinah. – V: J. Istenič, B. Laharnar in J. Horvat (ur.), *Evidence of the Roman army in Slovenia / Sledovi rimske vojske na Slovenskem*, Katalogi in monografije 41, Ljubljana, 43–73.
- ISTENIČ, J. in G. SCHNEIDER 2000, Aegean cooking ware in the eastern Adriatic. – *Rei Cretariae Romanae Fautorum Acta* 36, Ephesos, 341–348.
- IVČEVIČ, S. 2007, *Aucissa* fibule iz antičke Aserije (Podgrađe kod Benkovca). *Aucissa* fibulae from Roman Asseria (Podgrađe near Benkovac). – *Asseria* 5, Zadar, 227–279.
- J. 1970 = JAECKEL, P. 1970, *Die Münzprägungen des Hauses Habsburg 1780–1918 und der Republik Österreich seit 1918.* – Basel.
- JABLONKA, P. 2001, *Die Gurina bei Dellach im Gailtal. Siedlung, Handelsplatz und Heiligtum.* – *Aus Forschung und Kunst* 33, Klagenfurt.
- JANEŽIČ, M. in E. SCHINDLER KAUDEK 2017, *Heavy unguentaria from Poetovio: cosmetic or medicinal use?* – PowerPoint prezentacija, Crikvenica.
- JAPP, S. 2014, Sigillata of Pergamom – *Eastern Sigillata C. Problem of classification and chronology.* – V: H. Meyza (ur.), *Late Hellenistic to Mediaeval Fine Ware of the Aegean Coast of Anatolia. Their Production, Imitation and Use*, Warschau, 11–23.
- JURIŠIČ, M., 2000, *Ancient shipwrecks of the Adriatic. Maritime transport during the first and second centuries AD.* – BAR International Series 828, Oxford.
- KOS, M. in M. ŽVANUT 1994, *Ljubljanske steklarne v 16. Stoletju in njihovi izdelki / Glass Factories in Ljubljana in the 16th Century.* – *Viri. Gradivo za materialno kulturo Slovencev* 1, Ljubljana.
- KOŠČEVIČ, R. 1980, *Antičke fibule s področja Siska.* – Zagreb.
- KOVAČIČ, A. 2015, *Rimskodobno najdišče Na vrhu pri Stepanih.* – Diplomsko delo. Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta, Oddelek za arheologijo, Ljubljana.
- KOVAČIČ, V., A. MARCHIORI, G. ROSADA, F. TASSAUX in M. CARRE 2004, *Loron–Lorun, Parenzo–Poreč, Istria. Una villa marittima nell'agro parentino: La campagna di ricerca 2003.* – *Istria Antiqua* 12, Pula, 227–250.
- KRMPOTIČ, M. 2014, *Kasnosrednjevekovno i novovjekovno keramičko posude.* – V: A. Azinović Bebek in M. Krmpotić (ur.), *Stari grad Barilović. 10 godina arheološkog istraživanja*, Zagreb, 76–91.

- LABUD, G. 1995, *Ricerca archeologico-ambientale dell'Istria settentrionale: la valle del fiume Risano*. – Studies in Mediterranean Archaeology and Literature. Pocket-book 130, Jonsered.
- LAHARNAR, B. 2015, The Roman army in the Notranjska region. – V: J. Istenič, B. Laharnar in J. Horvat (ur.), *Evidence of the Roman Army in Slovenia / Sledovi rimske vojske na Slovenskem*, Katalogi in monografije 41, Ljubljana, 9–41.
- LAZAR, I. 2001, Srednjeveško steklo iz Celja / Medieval glass from Celje. – V: M. Guštin (ur.), *Srednjeveško Celje / Medieval Celje*, Archaeologia Historica Slovenica 3, Ljubljana, 69–96.
- LAZAR, I. 2003, *Rimsko steklo Slovenije / The Roman Glass of Slovenia*. – Opera Instituti Archaeologici Sloveniae 7, Ljubljana.
- LAZAR, I. 2004, Odsevi davnine. Antično steklo Slovenije / Spiegelungen der Vorzeit. Antikes Glas in Slowenien. – V: I. Lazar (ur.), *Rimljani. Steklo, glina, kamen / Die Römer. Glas, Ton, Stein*, Celje, Ptuj, Maribor, 11–81.
- LIPOVAC VRKLJAN, G. 2011, Lokalna keramička radionica Seksta Metilija Maksima u Crikvenici – Crikveničke amfore ravnog dna. – V: G. Lipovac Vrkljan, I. Radić Rossi in B. Šiljeg (ur.), *Rimske keramičarske i staklarske radionice / Officine per la produzione di ceramica e vetro in epoca romana / Roman ceramic and glass manufactures*, Zbornik I. međunarodnog arheološkog kolokvija, Crikvenica, 23.–24. listopada 2008, Crikvenica, 3–18.
- LOESCHCKE, S. 1919, *Lampen aus Vindonissa, Ein Beitrag zur Geschichte von Vindonissa und des antiken Beleuchtungswezens*. – Zürich.
- LONČAR, N. 2005, Geomorfologija. – V: M. Bertoša in R. Matijašić (ur.), *Istarska enciklopedija*, Zagreb, 249–252.
- MACCABRUNI, C. 1995, Ceramica invetriata con decorazione a rilievo nuovi ritrovamenti dal territorio Pavese. – *Alba Regia. Annales Musei Stephani Regis* 25, Székesfehérvár, 49–61.
- MAGGI, P. 2008, Anfore: Produzioni italiane. – V: C. Morselli (ur.), *Trieste Antica, Lo scavo di Crosadai*, Trieste, 119–133.
- MAGW 1900, *Mittheilungen der Anthropologischen Gesellschaft in Wien. Band XXX, Der neuen Folge XX: Band. Nr. 1, Sitzungsberichte. Januar 1900*. – Wien.
- MAIER MAIDL, V. 1992, *Stempel und Inschriften auf Amphoren vom Magdalensberg. Wirtschaftliche Aspekte*. – Archäologische Forschungen zu den Grabungen auf dem Magdalensberg 11, Kärntner Museumsschriften 73, Klagenfurt.
- MANDRUZZATO, L. in A. MARCANTE 2005, *Vetri antichi del Museo archeologico nazionale di Aquileia. Il vasellame da mensa*. – Corpus delle Collezioni del Vetro nel Friuli Venezia Giulia, vol. 2, Comitato Nazionale Italiano dell'AIHV, Trieste.
- MANDRUZZATO, L. 2008, *Vetri antichi del Museo archeologico nazionale di Aquileia. Ornamenti e oggettistica di età romana, vetro pre- e post-romano*. – Corpus delle Collezioni del Vetro nel Friuli Venezia Giulia, vol. 4, Trieste.
- MARABINI MOEVS, M. T. 1973, *The Roman Thin Walled Pottery from Cosa (1948–1954)*. – Memoirs of the American Academy in Rome 32, Ann Arbor.
- MARION, Y. in A. STARAC 2001, Les Amphores. – F. Tassaux, R. Matijašić in V. Kovačić (ur.), *Loron (Croatie). Un grand centre de production d' amphores à huile istriennes (Ier – Ive S. P. C.)*, Ausonius–Publications Mémoires 6, Bordeaux, 97–125.
- MARITAN, L., M. SECCO, C. MAZZOLI, V. MANTOVANI in J. BONETTO 2013, The decorated Padan *terra sigillata* from the site of Retratto, Adria (north-eastern Italy): Provenance and production technology. – *Applied Clay Science Volume 82*, 62–69 (https://www.academia.edu/8205998/The_decorated_Padan_terra_sigillata_from_the_site_of_Retratto_Adria_north-eastern_Italy_Provenance_and_production_technology [dostop 10. november 2017]).
- MARTIN, A. 1995, Central Italian lead-glazed Ware. – *Alba Regia. Annales Musei Stephani Regis* 25, Székesfehérvár, 63–68.
- MASELLI SCOTI, F. 1984, La ceramica ad Aquileia. Il vasellame da mensa. – V: *I musei di Aquileia 2. Arti applicante, ceramica, epigrafia, numismatica*, Antichità Altoadriatiche 24, Udine, 39–69.
- MASELLI SCOTI, F., V. DEGRASSI, L. MANDRUZZATO, G. MIAN, V. PROVENZALE, D. RICCOBON in C. TIUSSI 2004, La domus di Piazza Barbacan (Trieste): le fasi e I materiali. – *Società istriana di archeologia e storia patria, N.s. 52, 1 = 104*, Trieste, 19–158.
- MATIJAŠIĆ, R. 1991, *Campus Martius. Antička nekropola između Premanturske i Medulinske ulice u Puli (Istraživanje 1985–1986. godine) / Roman necropolis between Premanturska and Medulinska street in Pula (Campaign 1985 – 1986)*. – Arheološki muzej Istre. Monografije i katalogi 8, Pula.
- MATIJAŠIĆ, R. 1998, *Gospodarstvo antičke Istre. Arheološki ostaci kao izvori za poznavanje društveno-gospodarskih odnosa u Istri u antici (I. st. pr. Kr. – III. st. posl. Kr.)*. – Povijest Istre 4, Pula.
- MATIJAŠIĆ, R. 2000, *Gospodarstvo rimske rustičke vile u Istri. – Annales. Anali za istrske in mediteranske študije 22/2000. Ser. hist. sociol. 10, 2*, Koper, 457–470.
- MATIJAŠIĆ, R. 2005, Istra. – V: M. Bertoša in R. Matijašić (ur.), *Istarska enciklopedija*, Zagreb, 337–339.
- MAZZEO SARACINO, L. 2000, Lo studio delle sigillate padane: problemi e prospettive. – V: G. P. Brogiolo in G. Olcese, *Produzione ceramica in area Padana tra il II secolo a.C. e il VII secolo d.C. Nuovi dati e prospettive di ricerca*, Documenti di Archeologia 21, Mantova, 29–43.
- MERC, V. 2012a, Podfaza IIb. 2. stopnja podfaze 2b. Gradivo. Kovine in steklo. – V: A. Plestenjak (ur.), *Sermin. Arheološke raziskave v letu 2010*, Ljubljana, 29.
- MERC, V. 2012b, Podfaza IIc. Gradivo. Kovine. – V: A. Plestenjak (ur.), *Sermin. Arheološke raziskave v letu 2010*, Ljubljana, 34.
- MIHOVILIĆ, K. 1979, Prstenje i naušnice rimskog doba Slovenije. – *Arheološki vestnik* 30, Ljubljana, 223–242.
- MIKL CURK, I. 1976, *Poetovio I*. – Katalogi in monografije 13, Ljubljana.

- MILEUSNIĆ, Z. 2014, *Beneška dediščina na območju nekdanjega dominikanskega samostana v Kopru*. – Doktorska disertacija. Univerza na Primorskem, Fakulteta za humanistične študije Koper, Koper.
- NEGRI, A. 1999, La ceramica grezza con marchio a rilievo sul fondo nel Friuli bassomedievale. – V: M. Buora, B. Žbona Trkman in M. Guštin (ur.), *Ceramica dal Bassomedioevo al Rinascimento in Italia nordorientale e nella aree transalpine*, Archeologia di frontiera 2–1999, Trieste, 43–53.
- NOVŠAK, M. 2003a, Križišče pri Sp. Škofijah. – V: D. Prešeren (ur.), *Zemlja pod vašimi nogami. Arheologija na avtocestah Slovenije. Vodnik po najdiščih*, Ljubljana, 165–166.
- NOVŠAK, M. 2003b, Školarice pri Sp. Škofijah. – V: D. Prešeren (ur.), *Zemlja pod vašimi nogami. Arheologija na avtocestah Slovenije. Vodnik po najdiščih*, Ljubljana, 258–259.
- NOVŠAK, M. 2010, *Školarice – rimsko grobišče; Križišče pri Spodnjih Škofijah*. – Magistrsko delo. Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta, Oddelek za arheologijo, Ljubljana.
- NOVŠAK, M. 2012, *Šentpavel pri Domžalah*. – Arheologija na avtocestah Slovenije 26, Ljubljana.
- OGRIN, D. 1995, *Podnebje Slovenske Istre*. – Knjižnica Annales 11, Koper.
- OGRIN, D., M. VYSOUDIL, I. MRAK in M. OGRIN 2012, Splošne in lokalne podnebne poteze. – V: D. Ogrin (ur.), *Geografija stika Slovenske Istre in Tržaškega zaliva*, GeograFF 12, Ljubljana, 67–86.
- OROŽEN ADAMIČ, M. 2001, Tržaški zaliv. – V: D. Perko in M. Oražen Adamič (ur.), *Slovenija, pokrajine in ljudje*, Ljubljana, 282–291.
- OROŽEN ADAMIČ, M., D. PERKO in D. KLADNIK 1997, *Priročni krajevni leksikon Slovenije*. – Ljubljana.
- PERKIĆ, D. 2010, Pavlinski samostan u Kamenskom kod Karlovca, nalazi grobova kasnog srednjeg i novog vijeka. – *Vjesnik Arheološkog muzeja u Zagrebu*, 3. serija, 43, Zagreb, 227–288.
- PERKO, V. 2013, The hidden power of small images: oil lamps, an instrument of romanisation? – С. Крунић (ur.), *Акта са стручног скупа Античке светилке. Хронологија, типологија и орнаментика*, Београд, 9–16.
- PERKO, V., A. NESTOROVIĆ in I. ŽIŽEK 2012, *Ex Oriente Lux. Rimskodobna svetila in oļenke v Sloveniji. IV. Mednarodni kongres Zveze raziskovalcev svetil, ILA Ptuj, 15. do 19. maj 2012*. – Ptuj.
- PETEK, B. 2004, Pregled oblik srednjeveškega stekla iz Turjaške palače v Ljubljani. – V: I. Lazar (ur.), *Drobci antičnega stekla / Fragments of the Ancient Glass, Annales Mediterranea*, Koper, 115–126.
- PETKOVIĆ, S. 2010, *Rimske fibule u Srbiji od I do V veka n.e.* – Arheološki institut. Posebna izdanja 50, Beograd.
- PETRU, S. in P. PETRU 1978, *Neviodumun (Drnovo pri Krškem). Katalog najdb*. – Katalogi in monografije 15, Ljubljana.
- PETRUCCI, G. 1997, La fauna protostorica e romana. Scavi Soprintendenza 1988–1992. – V: F. Maselli Scotti (ur.), *Il Civico museo archeologico di Muggia*, Muggia (Trieste), 121–132.
- PLESNIČAR GEC, L. 1972, *Severno emonsko grobišče / The northern necropolis of Emona*. – Katalogi in monografije 8, Ljubljana.
- PLESNIČAR GEC, L. 1977, *Keramika emonskih nekropol. – Dissertationes et monographiae* 20, Ljubljana.
- PLESNIČAR GEC, L. 2006, *Emonska forum / Emona Forum*. – Annales Mediterranea, Koper.
- PLEŠE, T. in A. AZINOVIĆ BEBEK 2005, Arheološka istraživanja župne crkve Marije Magdalene u Čazmi / Archaeological research at the parish church of Mary Magdalene in Čazma. – *Opuscula Archaeologica* 29, Zagreb, 287–305.
- POGLAJEN, S. 2007, *Geografski informacijski sistemi v študijah rimskega podežlja: primer severozahodne Istre*. – Doktorska disertacija. Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta, Oddelek za arheologijo, Ljubljana.
- POGLAJEN, S. 2009, Simulation of the Roman road network in north-western Istria. – *Histria Antiqua* 17, Pula, 229–240.
- PREDOVNIK, K., M. DACAR in M. LAVRINC 2008, *Cerkev sv. Jerneja v Šentjerneju. Arheološka izkopavanja v letih 1985 in 1986*. – Archaeologia Historica Slovenica 6, Ljubljana.
- PROHASKA GROSS, C. 1992, Der Heidelberger Glasfund. – V: D. Lutz, C. Prohaska Gross in H. Schwerdel Schmidt (ur.), *Vor dem großen Brand. Archäologie zu Füßen des Heidelberg Schlosses*, Stuttgart, 82–97.
- RADMAN LIVAJA, I. 2004, *Militaria Sisciensia – Nalazi rimske vojne opreme iz Siska u fundusu Arheološkog muzeja u Zagrebu / Militaria Sisciensia – Finds of the Roman military equipment in Sisak in the holdings of the Archaeological Museum in Zagreb*. – Katalogi i monografije Arheološkog muzeja u Zagrebu 1, Zagreb.
- RAJŠP, V. in D. TRPIN 1997, *Slovenija na vojaškem zemljevidu 1763-1787 (1804), 3. zvezek / Josephinische Landesaufnahme 1763-1787 (1804) für das Gebiet der Republik Slowenien. 3. Band*. – Ljubljana.
- REPOLUSK, P. 2001, Sredozemski svet. – V: D. Perko in M. Oražen Adamič (ur.), *Slovenija, pokrajine in ljudje*, Ljubljana, 194–207.
- RIC = The Roman Imperial Coinage
- C. H. V. Sutherland, *The Roman Imperial Coinage. Vol. I: Augustus to Vitellius*. – London, Spink & Son Ltd, 1984.
- H. MATTINGLY in E. A. SYDENHAM, *The Roman Imperial Coinage. Vol. II: Vespasian to Hadrian*. – London, Spink & Son Ltd, 1926.
- H. MATTINGLY, E. A. SYDENHAM in C. H. V. SUTHERLAND, *The Roman Imperial Coinage. Vol. IV, Part III: Gordian III to Uranus Antoninus*. Reprint 2nd Edition [London 1949]. – London, Spink & Son Ltd, 1968.

- RICHTER, H. G. in M. J. DALLWITZ 2002, *Commercial timbers: descriptions, illustrations, identification and information retrieval*. – Računalniški program INTKEY.
- ROZMAN, B. 2001, *Preliminarno poročilo – Na vrhu 2*. – Kranj (neobjavljeno poročilo).
- SAGADIN, M. 1979, Antične pasne spone in garniture v Sloveniji. – *Arheološki vestnik* 30, Ljubljana, 294–338.
- SAKARA SUČEVIĆ, M. 2012, *Prazgodovinska keramika med Mijskim zalivom in porečjem Mirne*. – Doktorska disertacija. Univerza na Primorskem, Fakulteta za humanistične študije, Koper.
- SAKARA SUČEVIĆ, M., T. ŽERJAL, M. BIZJAK in L. GARDINA 2015, *Vsak košček šteje. Školarice. Od arheološkega artefakta do muzealije. / Pezzo per pezzo. Scoladizzi. Musealizzazione dell'oggetto archeologico*. – Koper.
- SCHINDLER, M. in S. SCHEFFENEGGER 1977, *Die glatte rotte Terra Sigillata vom Magdalensberg*. – Archäologische Forschungen zu den Grabungen auf dem Magdalensberg 5, Kärntner Museumsschriften 62, Klagenfurt.
- SCHINDLER KAUDELKA, E. 1975, *Die dünnwandige Gebrauchskeramik vom Magdalensberg*. – Archäologische Forschungen zu den Grabungen auf dem Magdalensberg 3, Kärntner Museumsschriften 58, Klagenfurt.
- SCHINDLER KAUDELKA, E. 1980, *Die römische Modelkeramik vom Magdalensberg*. – Archäologische Forschungen zu den Grabungen auf dem Magdalensberg 7, Kärntner Museumsschriften 66, Klagenfurt.
- SCHINDLER KAUDELKA, E. 1989, *Die gewöhnliche Gebrauchskeramik vom Magdalensberg*. – Archäologische Forschungen zu den Grabungen auf dem Magdalensberg 10, Kärntner Museumsschriften 72, Klagenfurt.
- SCHINDLER KAUDELKA, E. 1998, Die Dünnwandige Gebrauchskeramik vom Magdalensberg 2. Die pareti sottili vom Südhang des Magdalensberges (s prispevkom G. Schneider). – V: G. Piccotini (ur.), *Die Ausgrabungen auf dem Magdalensberg. 1980 bis 1986*, Magdalensberg-Grabungsbericht 16, Klagenfurt, 389–427.
- SCHINDLER KAUDELKA, E. 2006, La terra sigillata norditalica decorata. A che punto siamo arrivati? – V: S. Menchelli in M. Pasquinucci (ur.), *Territorio e produzioni ceramiche. Paesaggi, economia e società in età romana. Atti del Convegno internazionale (Pisa. 20-22 ottobre 2005)*, Instrumenta 2, Pisa, 239–244.
- SCHINDLER KAUDELKA, E. 2012, La ceramica a pareti sottili del Magdalensberg 1975–1998–2011. – V: I. Lazar in B. Županek (ur.), *Emona med Akvilejo in Panonijo / Emona between Aquileia and Pannonia*, Annales Mediterranei, Koper, 323–366.
- SCHINDLER KAUDELKA, E., U. FASTNER in M. GRUBER 2001, *Italische Terra Sigillata mit Appliken in Noricum*. – Archäologische Forschungen 6, Wien.
- SCHNEIDER, G. 1994, Studies on Roman lamps from the Northern provinces and from Rome. – V: G. Olcese (ur.), *Ceramica romana e archeometria: lo stato degli studi. Atti delle Giornate Internazionali di Studio Castello di Montegufoni, 26–27 aprile 1993*, Quaderni del Dipartimento di archeologia e storia delle arti. Sezione archeologica – Università di Siena, Firenze, 127–142.
- SCHNEIDER, G. 2000, X-ray fluorescence analyses of vernice near, sigillata and Firmalampen from North Italy. – V: G. P. Brogiolo in G. Olcese (ur.), *Produzione ceramic in area Padana tra il II secolo a.C. e il VII secolo d.C.: nuovi dati e prospettive in ricerca. Convegno internazionale. Desenzano del Garda 8-10 aprile 1999*, Documenti di archaeologia 21, Mantova, 103–106.
- SCHÜTZ, N. M. 2003, *Eisenfunde aus der Stadt auf dem Magdalensberg IIg*. – Archäologische Forschungen zu den Grabungen auf dem Magdalensberg 14, Kärntner Museumsschriften 77, Klagenfurt.
- SCHWEINGRUBER, F. H. 1990, *Mikroskopische Holz Anatomie. Formenspektren mitteleuropäischer Stamm- und Zweighölzer zur Bestimmung von rezentem und subfossilem Material. Anatomie microscopique du bois. Microscopic wood anatomy (3rd ed.)*. – Eidgenössische Forschungsanstalt für Wald, Schnee und Landschaft, Birmensdorf.
- SEDLMAYER, H. 2014, Le fibule del tipo Aucissa. Componente tipica dell'abbigliamento femminile in un ambito di scarsa romanizzazione. – *Quaderni Friulani di Archeologia* 24, Udine, 19–31.
- SHIPMAN, P., G. FOSTER in M. SCHOENINGE 1984, Burnt Bones and Teeth. An Experimental Study of Color, Morphology, Crystal Structure and Shrinkage. – *Journal of Archaeological Science* 11, London, 301–325.
- SIJARIĆ, M. 2014, *Hladno oružje iz Bosne i Hercegovine u arheologiji razvijenog i kasnog srednjeg vijeka*. – Sarajevo.
- SLABE, M. 1993, *Antična nekropola na Pristavi pri Trebnjem / The Roman cemetery at Pristava near Trebnje*. – *Vestnik* 12, Ljubljana.
- SLOVENC 1986, *Slovenci v 16. stoletju II. Katalog razstavljenega gradiva*. – Ljubljana.
- SNOJ, D. 1992, Sermin. – *Varstvo spomenikov* 34, Ljubljana, 91–105.
- STARAC, A. 1995, Morfologija sjevernojadranskih amfora: primjeri iz Istre. – *Diadora* 16–17, Zadar, 135–162.
- STARAC, A. 2001, *Produzione e distribuzione delle anfore nord-adriatiche nell'Istria*. – *Rei Cretariae Romanae Fautorum Acta* 37, Lyon, 269–277.
- STOKIN, M. 1992, Naselbinski ostanki iz 1. st. pr. n. št. v Fornačah pri Piranu. – *Arheološki vestnik* 43, Ljubljana, 79–92.

- STOKIN, M. 1997, Razširjenost arheoloških najdišč v zaledju Sermina / The Distribution of Archaeological Sites in the Hinterland of Sermin. – V: J. Horvat (ur.), *Sermin. Prazgodovinska in zgodnjerimska naselbina v severozahodni Istri / Sermin. A Prehistoric and Early Roman Settlement in Northwestern Istria*, Opera Instituti Archaeologici Sloveniae 3, Ljubljana, 140–150.
- STOKIN, M. in E. LAZAR 2009, Portorož – Arheološko najdišče Metropol. – *Varstvo spomenikov. Poročila* 45, Ljubljana, 160–164.
- SVETLIČIČ, V. 1997, Zaključek. Prazgodovina / Conclusion. Prehistory. – V: J. Horvat (ur.), *Sermin. Prazgodovinska in zgodnjerimska naselbina v severozahodni Istri / Sermin. A Prehistoric and Early Roman Settlement in Northwestern Istria*, Opera Instituti Archaeologici Sloveniae 3, Ljubljana, 113–116.
- SYMES, S. A., C. W. RAINWATER, E. N. CHAPMAN, D. R. GIPSON in A. P. PIPER 2008, Patterned Thermal Destruction of Human Remains in a Forensic Setting. – V: C. W. Schmidt in S. A. Symes (ur.), *The Analysis of Burned Human Remains*, Amsterdam, Boston, London, 15–54.
- ŠAŠEL, J. 1975, Rimske ceste v Sloveniji (*viae publicae*). – V: *Arheološka najdišča Slovenije*, Ljubljana, 74–88.
- ŠRIBAR, V. 1974, Razvoj srednjeveške keramike na Otoku pri Dobravi – Freizinški trg Gutenwerth. – *Slovenski etnograf* 25–26. Letnik 1972–73, Ljubljana, 9–38.
- ŠTRAJHAR, M. in R. KLASINC 2001, *Poročilo o arheoloških izkopavanjih na lokaciji Na vrhu 1*. – Ljubljana (neobjavljeno poročilo).
- ŠTULAR, H. 1975, *Pivsko posodje skozi stoletja*. – Ljubljana.
- ŠUBIČ, Z. 1975, Rimske oplenke v Sloveniji. – *Arheološki vestnik* 26, Ljubljana, 82–99.
- TASSAUX, F., R. MATIJAŠIČ in V. KOVAČIČ 2001, *Loron (Croatie). Un grand centre de production d'amphores à huile istriennes (Ier – IVe S. P. C.)*. – *Ausonius-Mémoires* 6, Bordeaux.
- TESTORI, G. 2004, Vetri medievali dal castello di Colloredo di Monte Albano. – V: I. Lazar (ur.), *Drobci antičnega stekla / Fragments of the Ancient Glass, Annales Mediterranea*, Koper, 127–132.
- TICA, G. 2000, *Poročilo o rezultatih ekstenzivnega arheološkega pregleda*. – Kranj (neobjavljeno poročilo).
- TICA, G. 2001a, *Poročilo o arheoloških izkopavanjih na lokaciji Na vrhu na trasi AC Klanec–Ankaran*. – Kranj (neobjavljeno poročilo).
- TICA, G. 2001b, *Poročilo o arheoloških izkopavanjih na lokaciji Boško na trasi AC Klanec–Ankaran*. – Kranj (neobjavljeno poročilo).
- TICA, G. 2002, Boško. – V: D. Voglar (ur.), *Enciklopedija Slovenije* 16, Dodatek A–Ž, Ljubljana, 18–19.
- TICA, G. 2003a, Boško pri Stepanih. – V: D. Prešeren (ur.), *Zemlja pod vašimi nogami. Arheologija na avtocestah Slovenije. Vodnik po najdiščih*, Ljubljana, 100–101.
- TICA, G. 2003b, Na vrhu pri Stepanih. – V: D. Prešeren (ur.), *Zemlja pod vašimi nogami. Arheologija na avtocestah Slovenije. Vodnik po najdiščih*, Ljubljana, 195–196.
- TICA, G. 2017, *Goti med Jadrantom in Panonijo*. – Doktorska disertacija. Univerza na Primorskem, Fakulteta za humanistične študije, Koper.
- TORELLI, N. 1991, *Makroskopska in mikroskopska identifikacija lesa (ključi)*. – Univerza v Ljubljani, Biotehniška fakulteta, Oddelek za lesarstvo, Ljubljana.
- TOŠKAN, B. 2009, *Sesalska favna z najdišča Križišče (AC Koper–Lendava). Poročilo za izkopavanja iz let 2002 in 2003*. – Sevnica (neobjavljeno poročilo).
- TOŠKAN, B. 2013, Domače govedo v romaniziranem jugovzhodnoalpskem prostoru: arheozoološki pogled. – *Keria. Studia latina et graeca* 15 (1), Ljubljana, 35–72.
- TRATNIK, V. 2012, Sledovi rimske poselitve na Grubljah pri Vipavi. – *Arheološki vestnik* 63, Ljubljana, 105–138.
- TRATNIK, V. 2014, Rimsko grobišče na Laurinovi ulici v Vipavi. – *Arheološki vestnik* 65, Ljubljana, 255–322.
- TRENZ, A. 2003, Gabrovica. – V: D. Prešeren (ur.), *Zemlja pod vašimi nogami. Arheologija na avtocestah Slovenije. Vodnik po najdiščih*, 131–132, Ljubljana.
- TRENZ, A. A. in M. NOVŠAK 2006, Školarice, ankaransko križišče. – *Rast št. 2 (104), april 2006. Delno dopolnjen separat*, Novo mesto, 15–18.
- TROBEC, T. 2012, Hidrografske značilnosti obalnega pasu in zaledja. – V: D. Ogrin (ur.), *Geografija stika Slovenske Istre in Tržaškega zaliva*, Geograff 12, Ljubljana, 135–158.
- UBELAKER, D. H. in J. L. RIFE 2007, The practice of cremation in the Roman-era cemetery at Kenchreai, Greece. The perspective from archeology and forensic science. – *Bioarchaeology of the Near East 1*, Warszawa, 35–57.
- URLEB, M. 1983, Antično grobišče v Cerknici. – *Arheološki vestnik* 34, Ljubljana, 298–346.
- VERBIČ, T. 2001, *Geološka spremljava arheoloških izkopavanj na najdišču Na vrhu*. – Ljubljana (neobjavljeno poročilo).
- VIČIČ, B. 1993, Zgodnjerimsko naselje pod Grajskim gričem v Ljubljani. Gornji trg 15. – *Arheološki vestnik* 44, Ljubljana, 153–201.
- VIČIČ, B. 1994, Zgodnjerimsko naselje pod Grajskim gričem v Ljubljani. Gornji trg 30, Stari trg 17 in 32. – *Arheološki vestnik* 45, Ljubljana, 25–80.
- VIDRIH PERKO, V. 2000, Amfore v Sloveniji. – *Annales. Anali za istrske in mediteranske študije* 22/2000. Ser. hist. sociol. 10, 2000, 2, Koper, 421–455.
- VIDRIH PERKO, V. 2006, Amfore / Amphorae. – V: L. Plesničar Gec, *Emonska forum / Emona forum, Annales Mediterranea*, Koper, 99–108.

- VIDRIH PERKO, V. in M. ŽUPANČIČ 2011, Local brick and amphorae production in weaster Slovenia. – V: G. Lipovac Vrkljan, I. Radić Rossi in B. Šiljeg (ur.), *Rimske keramičarske i staklarske radionice / Officine per la produzione di ceramica e vetro in epoca romana / Roman ceramic and glass manufactures*, Zbornik I. međunarodnog arheološkog kolokvija, Crikvenica, 23.–24. listopada 2008, Crikvenica 151–163.
- VIKIĆ BELANČIĆ, B. 1976, Keramika grublje fature u južnoj Panoniji s osobitim obzirom na urne i lonce. – *Arheološki vestnik* 26, Ljubljana, 25–53.
- VIŠNJIĆ, J. v tisku, Kasnosrednjovjekovna, novovjekovna i moderna keramika / Late Medieval, Post Medieval and Contemporary Ceramics. – V: N. Radić Štivić in J. Višnjić (ur.), *Pul vele crikve. Arheološka istraživanja riječkog kasnosrednjovjekovnog i ranonovovjekovnog groblja / Archaeological Investigation of the Rijeka's Late Medieval and Early Post Medieval Cemetery*, Rijeka, 333–410.
- VOMER GOJKOVIČ, M. in V. VIDRIH PERKO 2014, Pisalni pribor in pismenost kot vir informacij o stopnji romanizacije (zgodnja antika) in pokristjanjevanja (pozna antika in slavika) na območju današnje Slovenije. – *Šolska kronika* 23/2014, št. 3. *Revija za zgodovino šolstva in vzgoje* 47, Ljubljana, 352–371.
- WALKER, P. L., K. W. P. MILLER in R. RICHMAN 2008, Time, temperature, and oxygen availability. An experimental study of the effects of environmental conditions on the color and organic content of cremated bone. – V: C. W. Schmidt in S. A. Symes (ur.), *The Analysis of Burned Human Remains*, Amsterdam, Boston, London, 129–135.
- WHYTE, T. R. 2001, Distinguishing Remains of Human Cremations from Burned Animal Bones. – *Journal of Field Archaeology* 28 (3–4), Boston, 437–448.
- ZABEHLICKY SCHEFFENEGGER, S. 1992, Terra sigillata tardo-padana. – *Rei Cretariae Romanae Fautorum Acta* 31–32, August, Kaiseraugst, 415–443.
- ZACCARIA C. in M. ŽUPANČIČ 1993, I bolli laterizi del territorio di Tergeste romana. – V: C. Zaccaria (ur.), *I laterizi di età romana nell'area Nordadriatica*, Cataloghi e monografie archeologiche dei Civici Musei di Udine 3, Udine, 135–180.
- ZEJNILHODŽIĆ, E. 2013, Lule iz novovjekovne zbirke Arheološkog muzeja Istre / Pipes from the modern era collection of the Archaeological Museum of Istria. – *Histria Archaeologica* 43/2012, Pula, 163–191.
- ŽELEZNIKAR, J. 2002, Graščina v Polhovem Gradcu. – *Arheološki vestnik* 53, Ljubljana, 301–371.
- ŽERJAL, T. 2005, Sigillata from Školarice near Spodnje Škofije. Trade with sigillata ware in Northern Istria during the 1st and 2nd century AD. – *Arheološki vestnik* 56, Ljubljana, 263–292.
- ŽERJAL, T. 2008, *Rimska vila rustika v luči drobnih najdb: primer najdišča Školarice pri Spodnjih Škofijah*. – Doktorska disertacija. Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta, Oddelek za arheologijo, Ljubljana.
- ŽERJAL, T. 2011, Ceramic production in Northern Istria and in villa rustica at Školarice near Koper (Slovenija). – V: G. Lipovac Vrkljan, I. Radić Rossi in B. Šiljeg (ur.), *Rimske keramičarske i staklarske radionice / Officine per la produzione di ceramica e vetro in epoca romana / Roman ceramic and glass manufactures*, Zbornik I. međunarodnog arheološkog kolokvija, Crikvenica, 23.–24. listopada 2008, Crikvenica, 139–150.
- ŽERJAL, T. 2012, Analiza gradiva. Analiza rimske keramike. – V: A. Plestenjak (ur.), *Sermin. Arheološke raziskave v letu 2010*, Ljubljana, 93–94.
- ŽERJAL, T., V. MERC, Z. MILEUSNIĆ in I. BEKLJANOV ZIDANŠEK 2012, Katalog najdb. – V: A. Plestenjak (ur.), *Sermin. Arheološke raziskave v letu 2010*, Ljubljana, 48–92.
- ŽERJAL, T. in S. POGLAJEN 2012, Rimsko podeželje Slovenske Istre: nova spoznanja in stara vprašanja. – V: A. Gaspari in M. Erič (ur.), *Potopljena preteklost Arheologija vodnih okolij in raziskovanje podvodne kulturne dediščine v Sloveniji. Zbornik ob 128-letnici Dežmanovih raziskav Ljubljanice na Vrhniku (1884–2012)*, Radovljica, 109–120.
- ГАЧИЋ, Д. (GAČIĆ, D.) 2011, *Луле из музејских збирки Србије. Каталог изложбе / The pipes from museum collections of Serbia. Exhibition catalogue*. – Нови Сад (Novi sad).
- ГЕНЧЕВА, Е. 2004, *Римските фибули от България от края на I в. до края на VI в. на н.е. / Les fibules romaines de Bulgarie de la fin du Ier s. av. J.-C. à la fin du VIe s. ap. J.-C.* – Велико Търново.
- КРИЖАНАЦ, М. 2001, *Средњовековно стакло из катедрале Св. Трипуна у Котору*. – Универзитет у Београду. Центар за археолошка истраживања 21, Београд.
- КРУНИЋ, С. 1997, *Употребни предмети / Utilitarian Objects*. – V: С. Крунић (ur.), *Античка бронза Сингидунума / Antique Bronze From Singidunum*, Музеј града Београда. Каталог изложбе 49, Београд / Belgrade, 187–229.
- КРУНИЋ, С. 2011, *Античке светилке из Музеја града Београда и начин илуминације у Сингидунуму од I до средине V века* – Београд.
- ПОПОВИЋ, И. 1988, *Античко оруђе од гвожђа у Србији*. – Народни музеј. Монографије 5, Београд.
- ЦВЈЕТИЋАНИН, Т. (CVJETIĆANIN, T.) 2001, *Глеђосана керамика Горње Мезије / Glazed pottery from Upper Moesia*. – Археолошке монографије 12, Београд (Beograd).
- ЦУЊАК, М. 2005, *Средњовековно оружје и опрема ратника са територије Подунавског и Браничевског округа*. – Смедерево.
- ЧОЛАКОВ, И. Д. (ČOLAKOV, I. D.) 2010, *Римски и ранновизантијски метални инструменти от територията на България (I – началото на VII век) / Roman and Early Byzantine Metal Tools on the Territory of Bulgaria (the 1st – the beginning of the 7th century)*. – София.

13 Katalog gradiva

Pri opisu kosov so najprej navedeni najdiščni podatki, nato pa opis odlomka z ohranjenostjo, obliko ali tipom, okras, če je bil le-ta izdelan, sledi fakturni tip (pri keramičnih kosih), na koncu so podane dimenzije. Predmeti so v katalogu razvrščeni po stratigrafskih enotah od SE 1 do SE 134, na koncu so opisane najdbe brez ali s pomankljivimi podatki za Na vrhu 1 in od SE 1 do SE 14 za Na vrhu 2. Znotraj posamezne stratigrafske enote so najdbe razvrščene glede na material: kamen, bron, železo, steklo, keramika, gradbeni material. Keramične najdbe so nadalje razvrščene glede na tip keramike: oljenke, tera sigilata, namizna keramika, amfore, kuhinjska keramika.

Okrajšave

SE	stratigrafska enota
kv.	kvadrant
PN	posebna najdba
SN	seznam najdb
F	faktura
odl.	odlomek
pr.	premer
ohr.	ohranjen/-a
dl.	dolžina
š.	širina
db.	debelina
v.	višina
d.	dno
u.	ustje
najv.	največji/-a

Fakture

Večina posod je bila izdelana na lončarskem kolesu, zato tega podatka posebej ne navajamo.

Uporabljena lestvica za trdoto: mehko – če razi noht, srednje trdo – ko nohta ne razi, trdo – ko razi kovinsko rezilo.

Uporabljena lestvica zrnatost lončarske mase:

- zelo fino – primesi velikosti pod 0,2 mm;
- fino – primesi velikosti od 0,2 do 0,5 mm;
- drobno – primesi velikosti od 0,5 do 1,0 mm;
- srednje – primesi velikosti od 1,0 do 2,0 mm;
- zrnata – primesi velikosti od 2,0 do 3,0 mm;
- grobo – primesi so večje od 3 mm.

Oljenke

O1: reliefne ali okrogle oljenke: zelo fino zrnata, prečiščena lončarska masa brez primesi. Oksidacijsko žgana. Površina: zelo mehka, prašna. Barva preloma: 7.5 YR 7/4 roza ali 10 YR 7/3 zelo svetlo rjava. Brez premaza ali je zelo slabo ohranjen, rjave barve.

O2: pečatne oljenke: zelo fino zrnata prečiščena lončarska masa brez primesi. Oksidacijsko žgana. Površina: srednje trda, včasih prašna. Barva preloma: 2.5 YR 6/8 rdeča.

O3: reliefne oljenke: fino zrnata, prečiščena lončarska masa brez primesi. Oksidacijsko žgana. Površina: mehka, zelo prašna. Barva preloma: 7.5 YR 7/6 rdečkasto rumena ali 7.5 YR 7/4 roza. Brez premaza ali zelo slabo ohranjen rjav ali rdeč.

O4: pečatne oljenke: zelo fino zrnata, prečiščena lončarska masa brez primesi. Oksidacijsko žgana. Površina: mehka, zelo prašna. Barva preloma: 5 YR 5/8 rumenkasto rdeča.

Tera sigilata

TS1: poznopadanska sigilata: zelo fino zrnata, prečiščena lončarska masa z redkimi ali zmernimi primesmi fine sljude, lahko redke fine bele in črne pike. Oksidacijsko žgana. Površina: mehka, lahko mazava, rahlo porozna. Barva preloma: 5 YR 7/6 rdečkasto rumena ali 7.5 YR 8/4 in 5 YR 8/4 roza. Premaz je srednje ali slabo ohranjen, gladek in trd. Barva premaza: rahlo svetleč do bleščeč rdeče barve 2.5 YR 4/8 do 5/8.

TS2: severnoitalska reliefna sigilata Sarius: zelo finozrnata, prečiščena lončarska masa brez primesi ali z redko fino sljudo, redko tudi z drobnimi temnimi in belimi zrnci. Oksidacijsko žgana. Površina: mehka, prašna, rahlo porozna. Barva preloma: 5 YR 6/8, 5 YR 7/8 rdečkasto rumena. Premaz je slabo ohranjen, oziroma ni ohranjen. Barva premaza: 10 R 4/8 do 5/8 rdeča.

TS3: aretinska sigilata: zelo finozrnata, prečiščena lončarska masa brez primesi. Oksidacijsko žgana. Površina mehka. Barva preloma: 5 YR 7/6 rdečkasto rumena ali 5 YR 7/4 roza. Premaz je zelo trd, gladek, bleščeč in dobro ohranjen. Barva premaza: 2.5 YR 4/8 rdeče barve.

TS4: padanska sigilata B: zelo finozrnata, prečiščena lončarska masa brez primesi ali redkimi primesmi fine sljude. Oksidacijsko žgana. Površina: mehka, rahlo porozna. Barva preloma: je 5 YR 7/8 rdečkasto rumena. Premaz je zelo trd in debel. Barva premaza: 2.5 YR 4/6 rdeča.

TS5: vzhodna sigilata B2: zelo finozrnata, prečiščena lončarska masa s primesmi: obilnimi finimi in finimi luskami sljude. Oksidacijsko žgana. Površina: mehka, rahlo porozna. Barva preloma: 5 YR 6/6, 5 YR 7/6-8 rdečkasto rumena. Premaz ni bleščeč, je milnat, zelo slabo ohranjen, enakomerne oranžne oziroma rdeče barve.

TS6: vzhodna sigilata C: zelo finozrnata, prečiščena lončarska masa s primesmi: obilnimi finimi in finimi luskami sljude. Oksidacijsko žgana. Površina: mehka. Barva preloma: 5 YR 6/6 rdečkasto rumena. Premaz: rdeč, zelo slabo ohranjen.

Keramika tankih sten

KTS1: keramika tankih sten s premazom: zelo finozrnata, prečiščena lončarska masa brez primesi. Redukcijsko žgana. Površina: mehka, gladka. Barva preloma: 2.5 Y 6/1 ali 5 Y 5/1, siva. Premaz je srednje do slabo ohranjen, temno sive barve 2.5 YR 4/1, do GLEY 1 5/1 siva.

KTS2: keramika tankih sten brez premaza: drobnozrnata, prečiščena lončarska masa s primesmi: fino sljudo in zmernimi rjavimi zrni (do 1 mm), vidne redke do zmerne luknjice. Oksidacijsko žgana. Površina: gladka, prašna. Barva preloma: 5 YR 6/8 rdečkasto rumena.

KTS3: keramika tankih sten brez premaza: drobnozrnata, prečiščena lončarska masa s primesmi: pogost fin temen in bel pesek (do 1 mm), vidne drobne luknjice. Redukcijsko žgana. Površina: mehka, hrapava. Barva preloma: 2.5 Y 6/1 ali 5 Y 5/1, siva.

KTS4: keramika tankih sten brez premaza: drobnozrnata, prečiščena lončarska masa s primesmi: pogost fin temen in

bel pesek (do 1 mm). Oksidacijsko žgana. Površina: mehka, hrapava. Barva preloma: 5 YR 5/8 rumenkasto rdeča.

KTS5: keramika tankih sten s premazom: finozrnata, prečiščena lončarska masa s primesmi: zmernimi rjavimi zrni, vidne redke luknjice. Oksidacijsko žgana. Površina: hrapava, posuta z svetlim peskom. Barva preloma: 7.5 YR 6/4 svetlo rjava. Premaz je srednje do slabo ohranjen: 10 YR 3/3 temno rjav.

KTS6: keramika tankih sten brez premaza: finozrnata, prečiščena lončarska masa s primesmi: fine sljude in redkimi rjavimi zrni (do 0,5 mm), vidne pogoste do zmerne luknjice. Redukcijsko žgana. Površina: gladka, prašna. Barva preloma: 10YR 6/1 ali 10 YR 7/1, siva ali svetlo siva. Na vrhu 2.

KTS7: keramika tankih sten s premazom: finozrnata, prečiščena lončarska masa s primesmi: zmernimi rjavimi zrni, vidne redke luknjice. Redukcijsko žgana. Površina: mehka, hrapava, posuta z belim peskom. Barva preloma: 2.5 Y 6/1 ali 5 Y 5/1, siva. Premaz temnejši siv: 2.5 YR 4/1.

Namizna keramika

N1: namizno posodje: finozrnata, prečiščena lončarska masa brez primesi: vidne redke do zmerne luknjice. Oksidacijsko žgana. Površina: trda, gladka. Barva preloma: 7.5 YR 6/6, 7.5 YR 7/6 rdečkasto rumena ali 5 YR 6/6 rdečkasto rumena.

N2: namizno posodje: drobnozrnata, prečiščena lončarska masa s primesmi: zmernimi šamota (do 1 mm), redkimi ali zmernimi črnimi zrnci in fino sljudo, vidne zmerne luknjice. Oksidacijsko žgana. Površina: mehka, prašna, gladka. Barva preloma: 5 YR 5/6, 7.5 YR 5/8 rjava do 5 YR 6/6 rdečkasto rumena.

N3: namizno posodje: drobnozrnata, prečiščena lončarska masa s primesmi: zmernimi šamota (do 1 mm), redkimi ali zmernimi črnimi zrnci in fino sljudo. Oksidacijsko žgana. Površina: mehka, prašna, rahlo prozorna. Barva preloma: 7.5 YR 7/3 roza do 10 YR 7/3, 10 YR 7/4 zelo svetlo rjava.

N4: namizno posodje: drobnozrnata, prečiščena lončarska masa s primesmi: zmerna fina sljuda, redkimi ali zmernimi črnimi in belimi zrnci, redko apnenec (do 1 mm). Oksidacijsko žgana. Površina: mehka, prašna. Barva preloma: 7.5 YR 5/6 močno rjava ali 5 YR 5/6 rumenkasto rdeča.

N5: namizno posodje: srednjezrnata, prečiščena lončarska masa s primesmi: zmernimi ali pogostimi rjavimi zrnci in šamotom (do 2 mm) in redkimi belimi zrnci, vidne pogoste luknjice. Oksidacijsko žgana. Površina: mehka, prašna. Barva preloma: 5 YR 5/8 rumenkasto rdeča do 5 YR 6/8 rdečkasto rumena.

N6: namizno posodje: drobnozrnata, prečiščena lončarska masa s primesmi: zelo redkimi belimi in črnimi zrni ter redkim šamotom (do 1 mm), vidne zmerne luknjice. Oksidacijsko žgana. Površina: mehka, gladka. Barva preloma: 7.5 YR 7/4 roza ali 7.5 YR 6/6 rdečkasto rumena.

N7: namizno posodje: zelo fino zrnata, prečiščena lončarska masa brez primesi. Oksidacijsko žgana. Površina: trda, gladka. Barva preloma: 10 YR 6/4 svetlo rumenkasto rjava.

N8: namizno posodje: fino zrnata, prečiščena lončarska masa s primesmi: zelo redkimi belimi zrni. Redukcijsko žgana. Površina: trda in gladka. Barva preloma: 2.5 YR 2/1 črna.

N9: namizno posodje: drobnozrnata, srednje prečiščena lončarska masa s primesmi: redkimi ali zmernimi črnimi in belimi zrnici (do 1 mm), zelo porozna. Površina: mehka, prašna, porozna. Barva preloma: 5 YR 6/6 rdečkasto rumena.

N10: novoveško namizno posodje: fino zrnata, prečiščena lončarska masa s primesmi: redek fin bel pesek (do 0,5 mm), črne pike in zelo fina sljuda. Oksidacijsko žgana. Površina: trda, gladka, zunanja površina brisana. Okras: notranja površina je engobirana, gravirana in okrašena z geometrijskim in/ali rastlinskim motivi izdelanim v tehniki slikanja s podglazurnimi barvami ter glazirana s transparentno glazuro. Barva 7.5 YR 7/4 roza do 5 YR 6/6 rdečkasto rumena.

N11: novoveško namizno posodje: zelo fino zrnata, prečiščena lončarska masa brez primesi. Redukcijsko žgana. Površina: trda, gladka. Okras: zunanja površina okrašena z žigom in glazirana z rjavo glazuro. Barva: notranja površina 10 YR 6/2 svetlo rjavkasto siva barva preloma: GLEY 6/N siva.

N12: namizno posodje: drobnozrnata, prečiščena lončarska masa s primesmi: zmerna fina sljuda, zmernimi do pogostimi črnimi zrni (do 1 mm), redko do zmerno apnenec in šamot (do 1 mm). Oksidacijsko žgana. Površina: mehka, prašna. Barva: 2.5 YR 6/4 svetlo rdečkasto rjava. Premaz: 5 YR 6/6 rdečkasto rumen.

N13: novoveško namizno posodje: fino zrnata, prečiščena lončarska masa s primesmi: redek fin bel pesek (do 0,5 mm), črne pike, fina sljuda in šamot (do 1 mm). Oksidacijsko žgana. Površina: trda, gladka. Okras: notranja površina slikana z belo barvo in glazirana z rjavo glazuro. Barva: 7.5 Y 7/3 roza.

N14: novoveško namizno posodje: zrnata, prečiščena lončarska masa s primesmi: redek fin bel pesek (do 0,5 mm), črne pike, zelo fina sljuda in šamot (do 3 mm). Oksidacijsko žgana. Površina: gladka, prašna. Okras: notranja površina je engobirana, gravirana in okrašena z geometrijskim in/

ali rastlinskim motivom, izdelanim v tehniki slikanja s podglazurnimi barvami, ter glazirana s transparentno glazuro? Barva: 5 YR 5/6 rumenkasto rdeča, zunanja površina: 10 YR 7/4 zelo svetlo rjava.

N15: novoveško namizno posodje: fino zrnata, prečiščena lončarska masa s primesmi: črne pike, zelo fina sljuda in šamot (do 1,5 mm). Oksidacijsko žgana. Površina: trda, gladka. Okras: notranja in zunanja površina premazani z loščem z dodatkom modre barve, slikano z modro barvo. Barva: 10 YR 7/3 zelo svetlo rjava.

Kuhinjska keramika

K1: kuhinjsko posodje: zrnata, srednje prečiščena lončarska masa s primesmi: zmerno apnenčev pesek in šamot (do 3 mm), redko kremenčev pesek (do 1 mm) in sljudo. Oksidacijsko žgana. Površina: trda, gladka, prašna. Barva preloma: 7.5 YR 7/6 rdečkasto rumena do 7.5 YR 7/3 roza.

K2: kuhinjsko posodje: drobnozrnata, srednje prečiščena lončarska masa s primesmi: zmerno šamota, kremenčev in/ali apnenčev pesek (do 1 mm), redko sljude. Redukcijsko ali stihijsko žgana. Površina: hrapava, srednje trda. Okras: brez, metličenje ali glavničenje. Barva preloma: 10 YR 4/3 rjava ali 10 YR 5/4 rumenkasto rjava do 10 YR 2/1 črna.

K3: kuhinjsko posodje: grobozrnata, srednje prečiščena lončarska masa s primesmi: zmerno do veliko šamota, kremenčev in/ali apnenčev pesek (do 3 mm), redko sljuda. Redukcijsko ali stihijsko žgana. Površina: hrapava, srednje trda. Okras: brez ali metličenje. Barva preloma: 5 YR 3/4 temno rdečkasto rjava do 5 Y 4/4 rdečkasto rjava.

K4: fino kuhinjsko posodje: grobozrnata, prečiščena lončarska masa s primesmi: zmerno do veliko temnega peska (do 3 mm). Redukcijsko žgana. Površina: srednje hrapava. Barva preloma: 2,5 Y 2,5/1 črna.

K5: kuhinjsko posodje, egejska proizvodnja: drobnozrnata, prečiščena lončarska masa s primesmi: zmerno ali obilno sljude in temnih zrn (do 1 mm). Oksidacijsko žgana ali nepopolno oksidacijsko. Površina: trda, prašna, rahlo raskava. Barva preloma: 5 YR 6/6 rdečkasto rumena ali 5 YR 5/6 močna rjava. Rob ustja lahko ožgan.

K6: kuhinjsko posodje prazgodovinska tradicija: grobozrnata, srednje prečiščena lončarska masa z vključki: zmerno do veliko kremenčevega peska (do 3 mm). Redukcijsko žgana. Površina: hrapava. Okras: glavničenje. Barva preloma: 2.5 Y 2.5/1 črna ali 10 YR 4/2 temno sivkasto rjava.

K7: fino kuhinjsko posodje: drobnozrnata, srednje prečiščena lončarska masa s primesmi: zmerno do veliko finega belega peska in šamota (do 1 mm). Oksidacijsko žgana.

Površina: trda, rahlo raskava. Barva preloma: 7.5 YR 5/4 rjava ali 5 YR 5/8 rumenkasto rdeča. Površina večkrat ožgana.

K8: kuhinjsko posodje, novodobna keramika: drobnozrnata, srednje prečiščena lončarska masa s primesmi: fin kremenčev in apnenčast pesek (do 1 mm). Površina: trda, gladka. Barva preloma: 2,5 YR 5/1 siva.

K9: prazgodovinska keramika: srednjezrnata, slabo prečiščena lončarska masa s primesmi: zmerno do veliko kremenčevega peska (do 2 mm) in sljude, porozna. Izdelana prostoročno, nepopolno oksidacijsko ali stihijsko žgana. Notranja površina oranžna, zunanja črna, ožgana? Površina: srednje trda, porozna. Barva preloma: 5 YR 4/6 rumenkasto rdeča do 5 YR 2,5/1 črna.

K10: kuhinjsko posodje: drobnozrnata, srednje prečiščena lončarska masa s primesmi: zmerno apnenčast pesek, šamot in črn pesek (do 1 mm), vidne redke luknjice. Oksidacijsko žgana. Površina: mehka, hrapava. Barva preloma: 7.5 YR 7/3 roza.

K11: kuhinjsko posodje: drobnozrnata, srednje prečiščena lončarska masa s primesmi: zmerno do veliko finega belega in sivega peska (do 1 mm), malo šamota (do 1 mm), malo finega črnega peska (do 1 mm) in zelo fina sljuda, vidne redke luknjice. Oksidacijsko žgana. Površina: trda, hrapava. Barva preloma: 2.5 YR 4/6 rdeča. Na vrhu 2.

K12: kuhinjsko posodje: finozrnata, prečiščena lončarska masa s primesmi: zmerno do veliko belih zrn, redko sljude. Oksidacijsko žgana. Površina: gladka, mehka. Barva preloma: 5 Y 4/6 rdečkasto rjava.

K13: prazgodovinska keramika: srednjezrnata, slabo prečiščena lončarska masa s primesmi: zmerno do malo sivega peska (do 2mm) in fino sljudo. Izdelana prostoročno, reducijsko žgana z oksidacijskim ohlajanjem. Notranja in zunanja površina rdeča do rjava, prelom črn. Površina: trda, ne porozna. Barva preloma: 5 YR 2,5/1 črna, barva površine: 5 YR 4/4 rumenkasto rdeča do 2.5 YR 4/8 rdeča. Na vrhu 2.

PK1: kuhinjska keramika kampanjske produkcije z rdečim premazom: srednjezrnata, prečiščena lončarska masa s primesmi: veliko belega in črnega peska (do 1 mm, redko do 2 mm), redka do zmerna sljuda. Oksidacijsko žgana. Površina: trda, hrapava. Barva preloma: 5 YR 5/8 rumenkasto rdeča do 2,5 YR 2,5/2 zelo temno rjava. Premaz je debel, lušči se v luskah, barva: 2,5 YR 3/6 temno rdeča.

PK2: kuhinjska keramika kampanjske produkcije brez premaza: srednjezrnata, prečiščena lončarska masa s primesmi: veliko belega in črnega peska (do 1 mm), redkimi do zmernimi zrcni sljude ter posameznimi zrcni šamota in črnega

peska (do 2 mm). Oksidacijsko žgana. Površina: trda, rahlo porozna, hrapava. Barva preloma: 5 YR 5/8 do 4/6 rumenkasto rdeča. Rob je lahko ožgan, temnejše barve.

Amfore

A1: amfore Dr. 6B: grobozrnata, prečiščena lončarska masa s primesmi: zmerno rjav pesek in šamot (do 3 mm). Oksidacijsko žgana. Površina: mehka, zelo prašna, rahlo porozna. Barva preloma: 7.5 YR 8/3 do 7.5 YR 7/4 roza ali 10 YR 7/4 zelo svetlo rjava.

A2: amfore Dr. 6B: srednjezrnata, prečiščena lončarska masa s primesmi: zmerno bela zrna in šamot (do 2 mm). Oksidacijsko žgana. Površina: mehka in gladka. Barva preloma: 5 YR 6/4 svetlo rdečkasto rjava do 7.5 YR 6/6 rdečkasto rjava.

A3: amfore Dr. 6A: drobnozrnata, srednje prečiščena lončarska masa s primesmi: šamota (do 1 mm), malo temno rjavi organski vključki, zmerno apnenec (fini delci). Oksidacijsko žgana. Površina: mehka do trda, prašna. Barva preloma 7.5 YR 6/6, rdečkasto rumena.

A4: amfore Dr. 6 2–4: srednjezrnata, srednje prečiščena lončarska masa s primesmi: šamota in apnenca (do 2 mm), zmerno do malo Fe zrcni. Oksidacijsko žgana. Površina: rahlo hrapava in prašna. Barva preloma: 5 YR 6/8, rdečkasto rumena do 5 YR 5/6 rumenkasto rdeča.

A5: poznorodoške amfore: grobozrnata, srednje prečiščena lončarska masa s primesmi: zmernimi šamota (do 3 mm) in peska (do 2 mm), ter sljudo. Površina: mazav in mehka. Oksidacijsko žgana. Prva preloma: 10 YR 6/6 rjavkasto rumena.

A6: amfore Dr. 6B: drobnozrnata, prečiščena lončarska masa s primesmi: zmerno do redko rjava in bela zrna ter šamot (do 1 mm). Oksidacijsko žgana. Površina: mehka, srednje porozna. Barva preloma: 5 YR 6/6 rdečkasto rumena do 5 YR 5/6 rumenkasto rdeča.

A7: grobozrnata, srednje prečiščena lončarska masa s primesmi: zmernimi šamota (do 3 mm) in črnega peska (do 3 mm) ter malo kremenčevega peska (do 1mm). Površina: mehka in hrapava. Oksidacijsko žgana. Barva preloma: 7.5 YR 6/6 rjavkasto rumena.

A8: amfore Dr. 6 2–4: srednjezrnata, srednje prečiščena lončarska masa s primesmi: zelo pogostim šamotom in apnenčevim peskom (do 2 mm) in zmernimi Fe zrcni (do 1 mm). Oksidacijsko žgana. Površina: raskava in trda. Barva preloma: 7.5 YR 6/6 rdečkasto rumena ali 7.5 YR 7/3 roza.

A9: amfore Forlimpopoli: drobnozrnata, prečiščena lončarska masa s primesmi: zelo redkimi primesmi belih zrn in

šamotom (do 1 mm), vidne redke luknjice. Oksidacijsko žgana. Površina: mehka, prašna. Barva preloma: 5.7 YR 7/4 roza.

A10: amfore Dr. 6A: grobozrnata, srednje prečiščena lončarska masa s primesmi: pogostim šamotom (do 7 mm), posamični temno rjavi organski vključki, zmerno fin apnenčev pesek (do 1 mm). Oksidacijsko žgana. Površina: mehka, prašna. Barva preloma: 5 YR 7/6, rdečkasto rumena.

A11: amfore Dr. 6B: grobozrnata, prečiščena lončarska masa s primesmi: posamezna zrna šamota (do 4 mm) in redka črna zrna. Oksidacijsko žgana. Površina: mehka in gladka. Barva preloma: 10 YR 7/4 zelo svetlo rjava.

A12: amforisk: srednje prečiščena lončarska masa s primesmi: posamezna črna zrna in šamot (do 1 mm). Oksidacijsko žgana. Površina: mehka, prašna, srednje porozna. Barva preloma: 7.5 YR 8/3 roza.

13.1 Katalog najdb Na vrhu 1

1 SE 1, kv. E7, PN 32

Lok bronaste fibule tipa Aucissa. Dl. 5,5 cm, š. 1cm, db. 0,2 cm.

2 SE 1, kv. F8, PN 33

Bronasta šivanka z odlomljeni ušesom. Ohr. v. 12,2 cm, š. 0,5 cm, pr. 0,3 cm.

3 SE 1, kv. D1, PN 77

Okrogel bronast gumb z zanko. Ohr. v. 0,7 cm, pr. 1,5 cm.

4 SE 1, kv. G13, SN 32

Okrogla bronasta zakovica za oblačila. Pr. 1,5 cm, dl. 0,3 cm.

5 SE 1, kv. 7, PN 35

Bronasta ukrivljena palčka. Morda del ribiškega trnka. Ohr. v. 3,1 cm, pr. 0,2 cm.

6 SE 1, kv. G13, SN 357

Del okrogle bronaste palčke. Ohr. v. 1,9 cm, pr. 0,4 cm.

7 SE 1, kv. F7, PN 33

Železen prstan z razširitvijo za gemo. Ohr. v. 1,3 cm, š. 1,7 cm, db. 0,2 cm.

8 SE 1, kv. I20, PN 66

Rahlo zviti nož iz železne pločevine. Dl. 14,8 cm, š. 1,1 cm, db. 0,2 cm.

9 SE 1, kv. F7, SN 209

Del železnega predmeta s piramidalno konico in trnom, vrh je odlomljen. Ohr. v. 8 cm, najv. pr. 1,4 cm.

10 SE 1, kv. D9, PN 60

Del železnega predmeta s piramidalno konico in trnom, vrh in nasadišče sta odlomljena. Ohr. v. 4,8 cm, najv. pr. 1,1 cm.

11 SE 1, kv. E19, SN 496

Železna palčka s kvadratnim presekom. Ohr. v. 2,3cm, pr. 0,3 cm.

12 SE 1, kv. D9, PN 60

Kovan železen žebelj z ravno glavico, trn je pravokoten. Ohr. v. 9,7 cm, š. 1,9 cm.

13 SE 1, kv. E19, SN 496

Kovan železen žebelj s polkrožno glavico, trn je kvadraten in ukrivljen. Ohr. v. 2,6 cm, š. 0,7 cm.

14 SE 1, kv. E19, SN 496

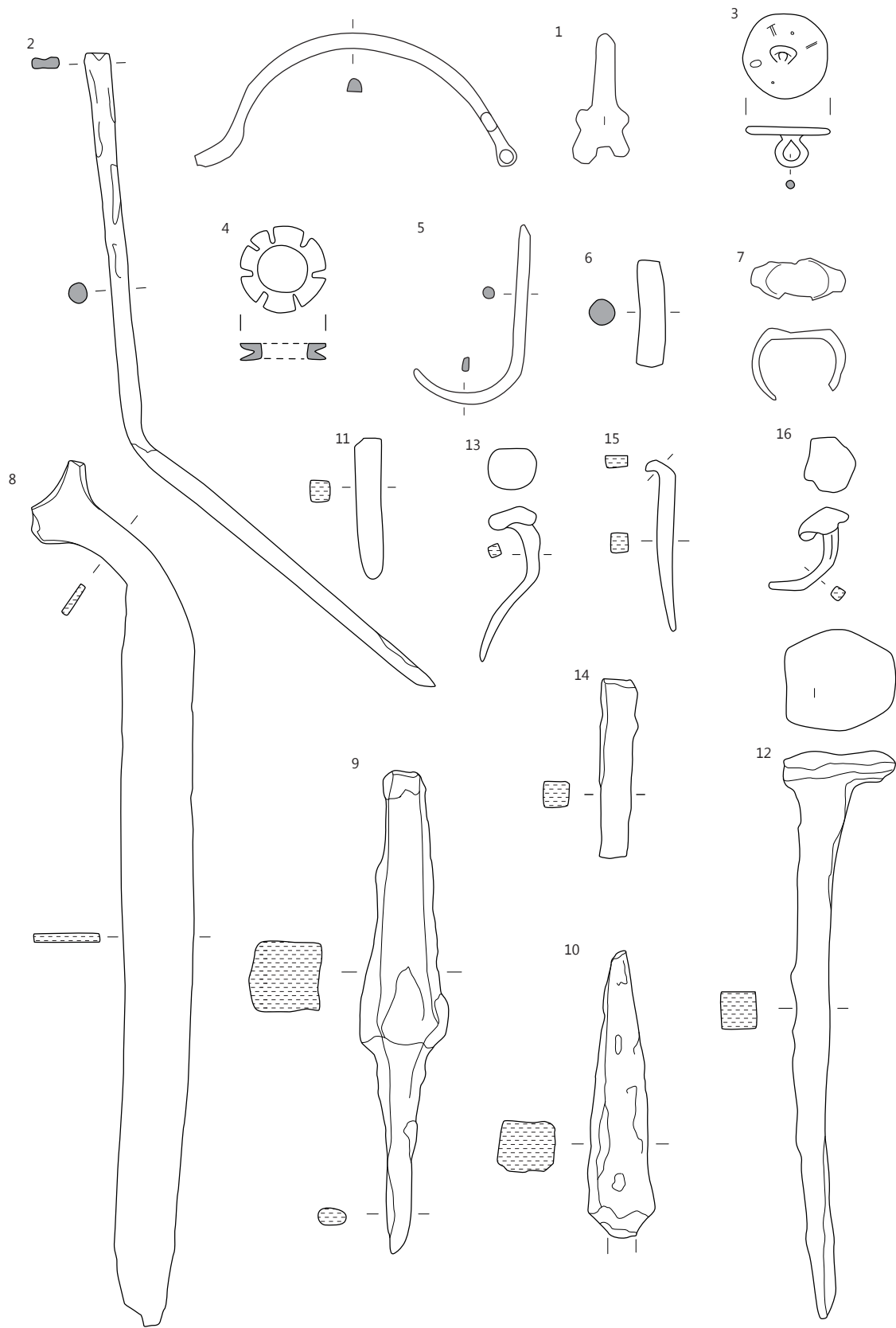
Trn kovanega železnega žeblja, kvadraten, na vrhu ukrivljen. Ohr. v. 3 cm, š. 0,3 cm.

15 SE 1, kv. F7, PN 7

Trn kovanega železnega žeblja, kvadraten. Ohr. v. 3,1 cm, š. 0,5 cm.

16 SE 1, kv. E19, SN 496

Železen žebliček s stožčasto glavico, trn je kvadraten in ukrivljen. Ohr. v. 1,5 cm, š. 0,9 cm.

SE 1; merilo 1:1.

17 SE 1, kv. C8, PN 18

Ustje in del ostenja steklenice s gosto narebrenim ročajem iz svetlo modrega stekla. Ohr. v. 5,6 cm, pr. 4,6 cm.

18 SE 1, kv. C7, PN 22

Del profiliranega ročaja vrča ali steklenice iz svetlo modrega stekla. Dl. 4,3 cm, š. 2,4 cm, db. 0,6 cm.

19 SE 1, kv. D10, SN 527

Odlomek odebeljenega navzven izvihanega ustja in ostenja skodelice iz skoraj prozornega stekla. Ohr. v. 0,6 cm, pr. 11,9 cm.

20 SE 1, kv. D10, SN 527

Odlomek cevaste prstanaste noge steklene skodelice ali čaše iz skoraj prozornega stekla. Ohr. v. 0,5 cm. pr. 6,8 cm.

21 SE 1, kv. F14, SN 35

Del vbočenega dna in ostenja stekleničke iz svetlo modrega stekla. Ohr. v. 1,7 cm, pr. 3,8 cm.

22 SE 1, kv. E14, SN 112

Del vbočenega dna in ostenja stekleničke iz temno olivno zelenega stekla. Ohr. v. 1,4 cm, pr. 3,6 cm

23 SE 1, kv. G15, PN 58

Odlomek ustja in ostenja sigilatnega krožnika, okrašenega z apliko delfina, premaz je dobro ohranjen. F: TS1. V. 2,8 cm, š. 2,2 cm.

24 SE 1, kv. F10, 1, SN 36

Odlomek ostenja in dna velikega sigilatnega krožnika, okrašenega s kaneluro na dnu stene, premaz je srednje dobro ohranjen. F: TS4. Ohr. v. 1,7 cm, pr. 29,4 cm.

25 SE 1, kv. B5, SN 219

Odlomek sigilatne noge posode, poznopadanska produkcija, premaz je dobro ohranjen. F: TS1. Ohr. v. 1,2 cm, pr. 10,2 cm.

26 SE 1, kv. I7, SN 182

Odlomek ravnega ustja in ostenja sigilatnega krožnika, premaz je trd in bleščeč. F: TS4. Ohr. v. 1,2 cm, š. 1,5 cm.

27 SE 1, kv. D7 SN 228

Odlomek navzdol zavihanega sigilatnega ustja krožnika z dvema kanelurama na vrhu ustja, premaz je dobro ohranjen. F: TS3. Ohr. v. 2 cm, pr. 31 cm.

28 SE 1, kv. C7, SN 200

Odlomek prstanaste noge in dna sigilatnega krožnika, na površini vidni ostanki rdečega premaza. F: TS1. Ohr. v. 1,3 cm, š. 5,6 cm.

29 SE 1, kv. D7, SN 267

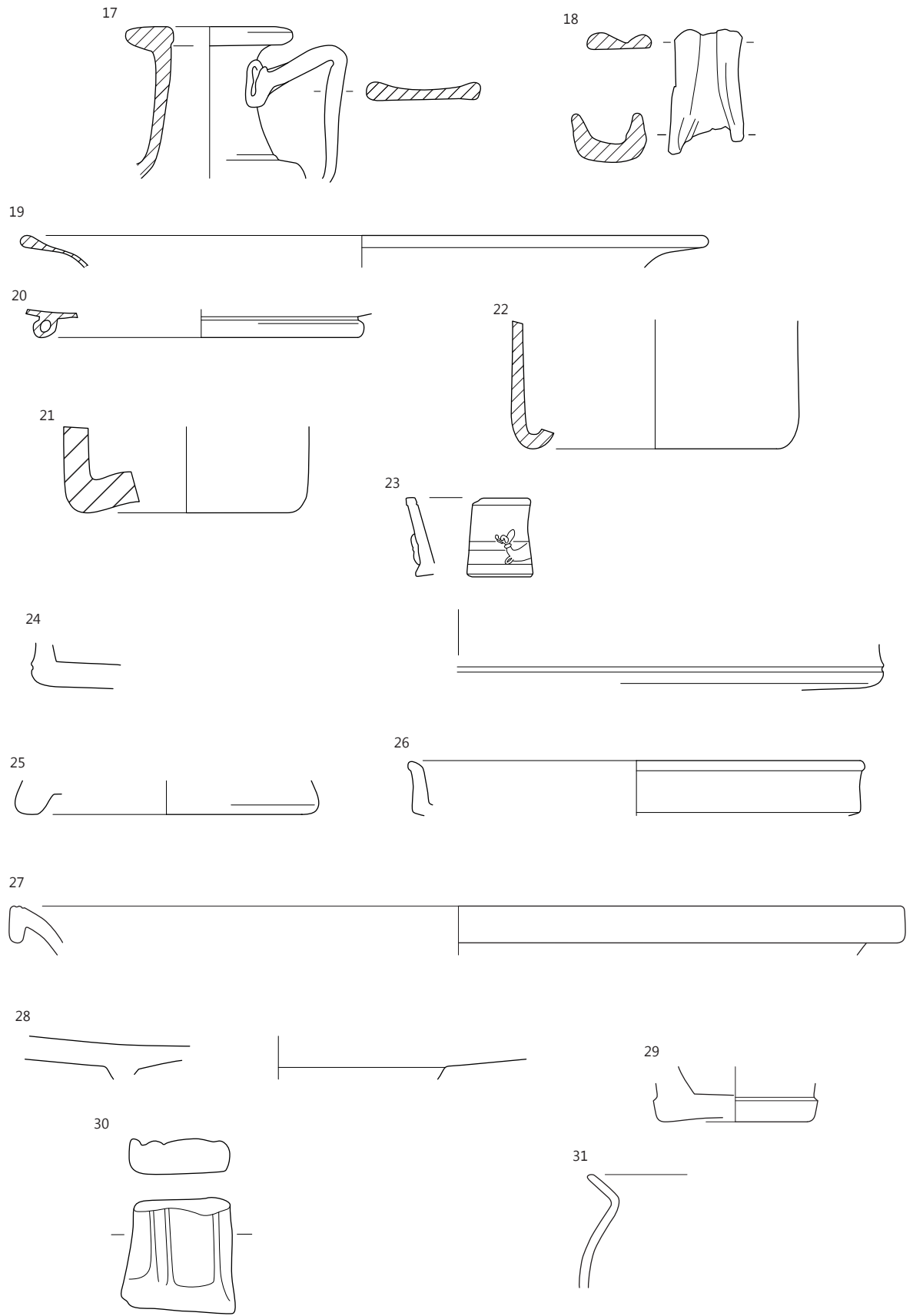
Odlomek rahlo vbočenega dna in ostenja sigilatne posodice z ostanki rdečega premaza. F: TS1. Ohr. v. 0,9 cm, pr. 2,5 cm.

30 SE 1, kv. E1, SN 55

Odlomek narebrenega ročaja skodelice Sarius z ostanki rdečega premaza. F: TS2. Ohr. v. 1,9 cm, š. 1,9 cm.

31 SE 1, kv. E7, SN 262

Odlomek izvihanega ustja in ostenja kozarca tankih sten. F: KTS2. Ohr. v. 2 cm, š. 2 cm.

SE 1; 18, 19, 21, 22, 30-32 merilo 1:1, ostalo merilo 1:2.

32 SE 1, kv. D10, SN 589

Odlomek ustja in ostenja skodelice tankih sten. F: KTS1. Ohr. v. 1,7 cm, pr. 7,9 cm.

33 SE 1, kv. D10, SN 589

Odlomek dna skodelice tankih sten. F: KTS1. Ohr. v. 0,5 cm, pr. 3,3 cm.

34 SE 1, kv. C8, SN 151

Odlomek izvihanega ustja in ostenja kozarca tankih sten. F: KTS4. Ohr. v. 1,6 cm, š. 2,6 cm.

35 SE 1, kv. D10, SN 576

Odlomek prstanastega dna posode, posnetek sigilatnega krožnika, premaz ni ohranjen. F: N4. Ohr. v. 1,8 cm, pr. 8,5 cm.

36 SE 1 kv. F10, 1, SN 36

Odlomek ravnega narebrenega ustja in ostenja pipe. F: N7. Ohr. v. 2,1 cm, pr. 2,4 cm.

37 SE 1, kv. S10, 11, SN 113

Odlomek ravnega ostenja pipe s tremi rebri. F: N7. Ohr. v. 2 cm, pr. 2,8 cm.

38 SE 1. kv. D7 SN 228

Odlomek rahlo vbočenega dna male posodice, kozarec. F: N1. Ohr. v. 0,7 cm, pr. 2, 3 cm.

39 SE 1. kv. D7 SN 228

Odlomek ostenja in dna vrčka ali lončka, na zunanji strani ostanki svinčene zelene glazure. F: N1. Ohr. v. 2,8 cm, pr. 4,6 cm.

40 SE 1, kv. C7, SN 800 foto

Odlomek steklenega dna balzamarija. Ohr. v. 1,4 cm, pr. 1,5 cm.

41 SE 1, kv. C7, SN 200

Odlomek izvihanega odebeljenega ustja vaze. F: N6. Ohr. v. 3,6 cm, pr. 14, 5 cm.

42 SE 1, kv. J10, SN 509

Del ledvičastega ročaja in ostenja vrča z odtisom lončarjevega prsta na spodnjem delu ročaja. F: N2. Ohr. v. 9,7 cm, š. 2,7 cm.

43 SE 1, kv. F7, SN 255

Odlomek trakastega rahlo profiliranega ročaja vrča. F: N2. Ohr. v. 3,1 cm, š. 3,2 cm.

44 SE 1, kv. D10, SN 576

Odlomek trakastega, profiliranega ročaja vrča. F: N3. Ohr. v. 4,7 cm, š. 5,2 cm.

45 SE 1, kv. S10, 1, SN 113

Del profiliranega ročaja vrča. F: N2. Ohr. v. 5,9 cm, š. 3,8 cm.

46 SE 1, kv. B5, SN 219

Del profiliranega ročaja vrča. F: N2. Ohr. v. 3,4 cm, š. 3,5 cm.

47 SE 1, kv. D7, SN 337

Odlomek ostenja posode okrašene z valovnico in kaneluro pod njo. V zajedi od valovnice morda ostanki zelene svinčene glazure ali pa gre za sigo. F: N2. V. 3,1 cm, š. 3,5 cm.

48 SE 1, kv. C7, SN 200

Odlomek prstanastega dna posode. F: N6. Ohr. v. 1,5 cm, pr. 10cm.

49 SE 1, kv. C8, SN 103

Odlomek prstanastega dna in dela ostenja vrča. F: N3. Ohr. v. 2,5 cm, pr. 12,9 cm.

SE 1; 32-37, 42, 47 merilo 1:1, ostalo merilo 1:2.

50 SE 1, kv. E8, SN 361

Odlomek izvihanega rahlo odebeljenega ustja lonca. F: N3. Ohr. v. 3 cm, pr. 17 cm.

51 SE 1, kv. C8, SN 117

Odlomek roba ustja vrča ali vaze s plitvo kaneluro za pokrov. F: N2. Ohr. v. 1,7 cm. pr. 5, 2 cm.

52 SE 1, kv. I8, SN 514

Odlomek odebeljenega roba pokrova. F: PK2. Ohr. v. 1,8 cm, š. 4,2cm.

53 SE 1, kv. D8, SN 270

Odlomek na notranji strani odebeljenega roba pokrova. F: N2. Ohr. v. 2,1 cm, š. 3,5 cm.

54 SE 1, kv. C7, SN 143

Del odebeljenega roba in stene pokrova. F: PK2. V. 1,6 cm, pr. 20,4 cm.

55 SE 1, kv. C10, SN 90

Del odebeljenega roba in stene pokrova. Rob je ožgan. F: PK2. Ohr. v. 1,3 cm, pr. 24,4 cm.

56 SE 1, kv. E8, SN 249

Odlomek narebrenega ramena kroglastega lonca. F: K 11. Ohr. v. 1,2 cm, pr. 18,9 cm.

57 SE 1, kv. D10, SN 545

Odlomek odebeljenega ustja lonca tip Auerberg. F: K6. Ohr. v. 4,1 cm, š. 2,8 cm.

58 SE 1, kv. D7, SN 257

Odlomek horizontalno izvihane ustja egejskega lončka. F: K5. Ohr. v. 1,6 cm, pr. 21 cm.

59 SE 1, kv. F7, SN 255

Odlomek horizontalno izvihane ustja egejskega lončka. F: K5. Ohr. v. 2,9 cm, pr. 18,8 cm.

60 SE 1, kv. F7, SN 277

Odlomek horizontalno izvihane ustja egejskega lončka. F: K5. Ohr. v. 1,3 cm, pr. 18 cm.

61 SE 1, kv. F7, SN 255

Odlomek dna in ostenja posode. F: N5. Ohr. v. 3 cm, pr. 6,4 cm.

62 SE 1, kv. E19, SN 526

Odlomek dna in ostenja lonca. F: K6. Ohr. v. 2 cm, pr. 11,8 cm.

63 SE 1, kv. D7, SN 257

Odlomek ostenja in dna posode. F: N6. Ohr. v. 2,4 cm, pr. 9,9 cm.

64 SE 1, kv. C7 SN 143

Odlomek izvlečenega prstanastega dna vrčka, na notranji strani ostanki oker glazure. F: N1. Ohr. v. 2,7 cm, pr. 4,5 cm.

65 SE 1, C 10, SN 90

Odlomek ostenja posode, okrašene z metličanjem. F: K1. Ohr. v. 2,2 cm, š. 2 cm.

66 SE 1, kv. C7, SN 143

Odlomek ostenja lonca, okrašenega s poševnim metličanjem. F: K2. Ohr. v. 3,6 cm, š. 3,5 cm.

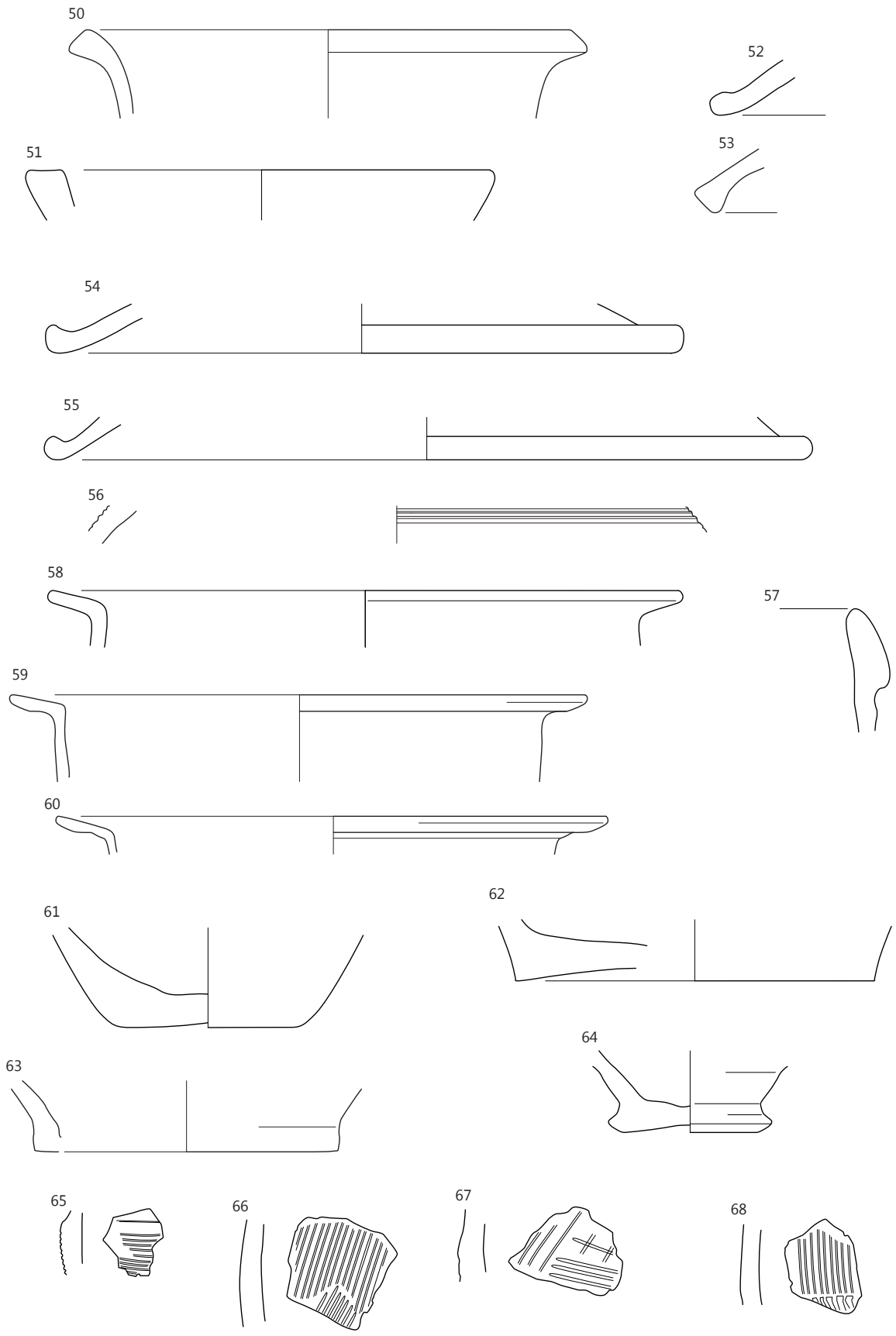
67 SE 1, kv. C7, SN 143

Odlomek ostenja lonca, okrašenega z navzkrižnim glavničanjem. F: K2. Ohr. v. 2,7 cm, š. 3,7 cm.

68 SE 1, kv. C7, SN 143

Odlomek ostenja lonca, okrašenega s poševnim metličanjem. F: K3. Ohr. v. 2,9 cm, š. 2,3 cm.

SE 1; merilo 1:2.

69 SE 1, kv. I11, SN 18

Čep in spodnji del male amforiksa. Čep ima stojno površino, na ostenju je odtis prsta, del ostenja je ožgan. F: A13. Ohr. v. 6,5 cm, pr. 3,6 cm.

70 SE 1, kv. C7, SN 200

Odlomek ročaja poznorodoške amfore. F: A5. Ohr. v. 8,3 cm, š. 4,2 cm.

71 SE 1, kv. D10, SN 576

Odlomek ustja amfore Dressel 2–4. F: A4. Ohr. v. 3,3 cm, pr. 12,8 cm.

72 SE 1, kv. C8, SN 151

Odlomek odebeljenega roba ustja amfore ali vrča. F: N2. Ohr. v. 3,3 cm, pr. 13, 5cm.

73 SE 1, kv. C4,5, SN 218

Odlomek odebeljenega roba ustja amfore, vrh ustja je poškodovan, Dressel 6A. F: A10. Ohr. v. 3,3 cm, pr. 13,5 cm.

74 SE 1, kv. E8, SN 249

Odlomek konveksnega ustja male amfore Dressel 6B. F: A6. Ohr. v. 6,1 cm, pr. 11,1 cm.

75 SE 1, kv. J10, SN 509

Odlomek kelihastega ustja amfore Dressel 6B. F: A2. Ohr. v. 4,9 cm, pr. 16,2 cm.

76 SE 1, E 15, SN 530

Čep amfore Dressel 6B. F: A6. Ohr. v. 4,2 cm, š. 4,5 cm.

77 SE 1, C 15, SN 274

Čep in del ostenja severnojadranske amfore, verjetno mala Dressel 6B. F: A9. Ohr. v. 4,4 cm, š. 3,7 cm.

78 SE 1, kv. D8, SN 270

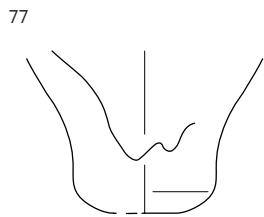
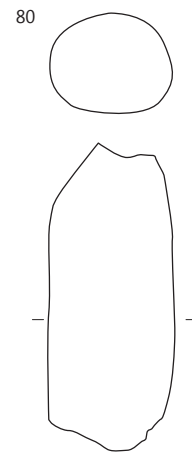
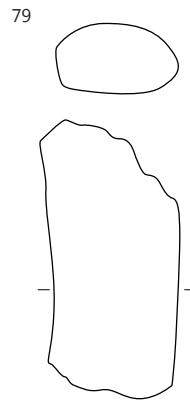
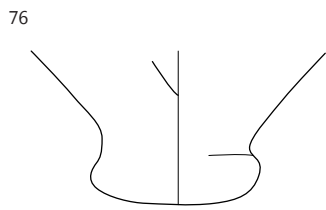
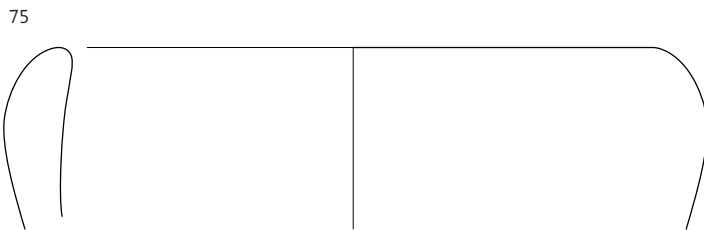
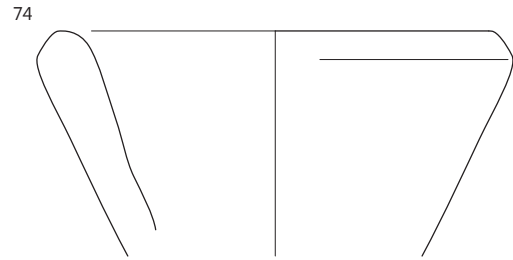
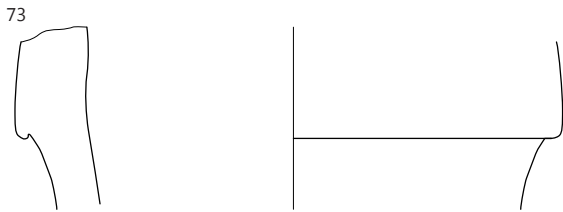
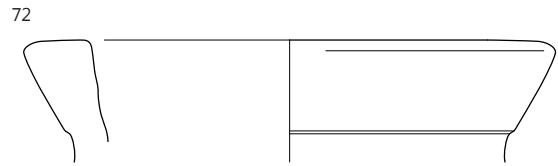
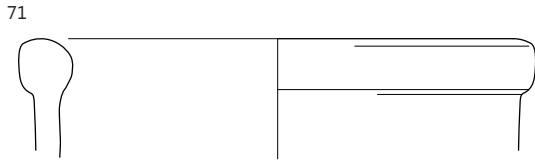
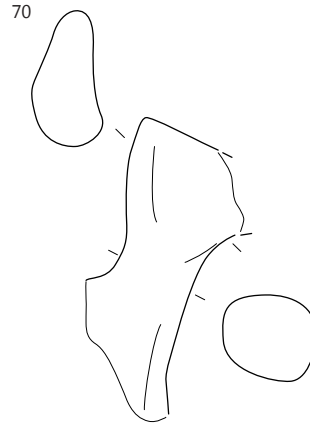
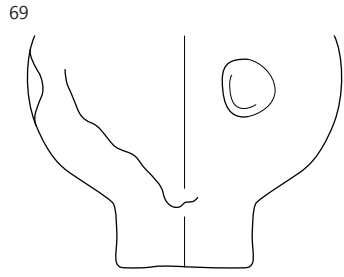
Odlomek okroglega ročaja amfore Dressel 6B. F: A1. Ohr. v. 8,4 cm, pr. 3,4 cm.

79 SE 1, kv. D8, SN 270

Odlomek ovalnega ročaja amfore. F: A2. Ohr. v. 5,5 cm, pr. 3,5 cm.

80 SE 1, kv. G, H12, SN 111

Del okroglega ročaja Dressel 6B. F: A2. Ohr. v. 7,6 cm, š. 3,4 cm.

81 SE 1, kv. E8, SN 249

Odlomek upognjenega ovalnega, morda ročaja amfore Dressel 6B. F: A7. Dl. 6,6 cm, ohr. v. 3 cm, š. 2,3 cm.

82 SE 1, kv. I8, SN 514

Odlomek upognjenega ovalnega ročaja amfore Dressel 6B. F: A6. Dl. 6,9 cm, ohr. v. 4 cm, š. 4,2 cm.

83 SE 1, kv. F20, SN 424

Odlomek okroglega ročaja amfore Dressel 6B. F: A1. Ohr. v. 9,2 cm, pr. 3,2 cm.

84 SE 1, kv. G21, SN 550

Odlomek paličastega okroglega ročaja amfore Dressel 2–4. F: A8. Ohr. v. 10,3 cm, pr. 2,6 cm.

85 SE 1, kv. E8, SN 249

Odlomek paličastega okroglega ročaja amfore Dressel 2–4. F: A4. Ohr. v. 5,7 cm, pr. 2,2 cm.

86 SE 1, E 8, SN 249

Odlomek paličastega okroglega ročaja amfore Dressel 2–4. F: A4. Ohr. v. 5,1 cm, pr. 1,9 cm.

87 SE 1, kv. H7, PN 8

Del dvojnega ročaja amfore Dressel 2–4. F: A3. Ohr. v. 12,9 cm, š. 4,7 cm.

88 SE 1, kv. B5, SN 219

Del keramičnega predmeta z luknjo, morda utež. F: N2. Dl. 3,6 cm, š. 4 cm.

89 SE 1, kv. C10, SN 575

Odlomek tubulusa. Dl. 5,7 cm, š. 5,6 cm.

90 SE 1, kv. C10, SN 119

Odlomek ravnega cevastega ustja posode iz skoraj prozornega stekla. Ohr. v. 1,1 cm, pr. 15,2 cm.

91 SE 1, kv. C10, SN 119

Vbočeno dno čaše iz svetlo modrega stekla. Ohr. v. 0,7 cm, pr. 3,2 cm.

92 SE 2, kv. E12, SN 61

Del dna posode, verjetno manjšega vrča. F: N3. Ohr. v. 2 cm, pr. 7 cm.

93 SE 6, kv. F7, SN 106

Odlomek dvojnega ročaja amfore Dressel 2–4. F: A4. Ohr. v. 4 cm, dl. 8,2 cm.

94 SE 6, kv. F7, PN 48

Odlomek tegule z okroglim žigom, vidna le črka I. Dl. 5,7 cm, š. 4,5 cm, db. 3 cm.

95 SE 6, kv. G, I7, PN 37

Odlomek tegule z okroglim žigom:...NA... Dl. 8,7 cm, š. 5,6 cm, db. 3,1 cm.

96 SE 7, zid 3, SN 43

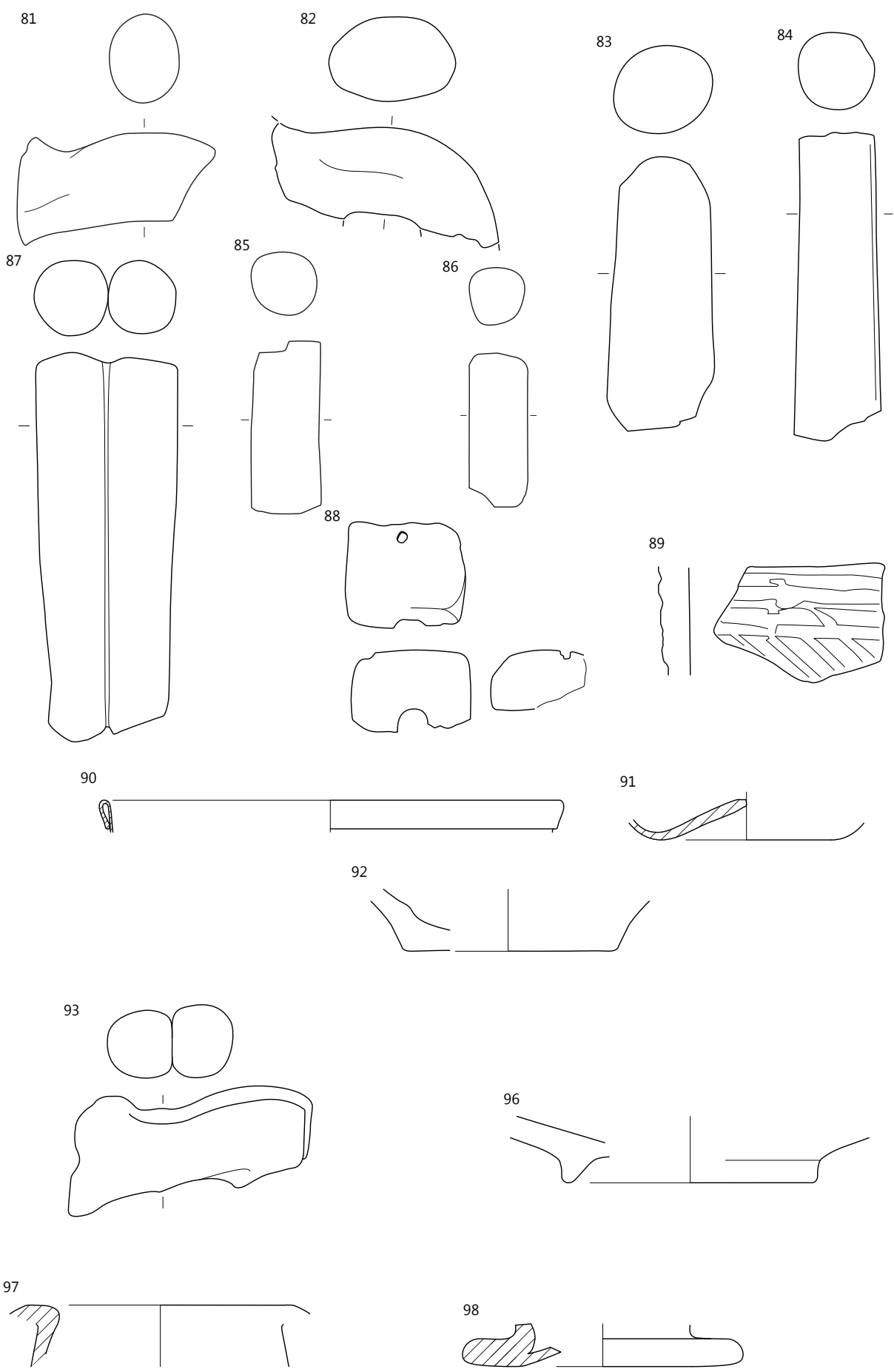
Odlomek prstanastega dna in ostenja posode, morda posnetek siglilate. F: N1. Ohr. v. 2,2 cm, pr. 8,2 cm.

97 SE 15, kv. B7,8, SN 454

Odlomek horizontalnega ustja in ostenja lonca iz svetlo modro-zelenega stekla. Ohr. v. 2,1 cm, pr. 7 cm.

98 SE 15, kv. C10, SN 114

Del sploščenega prstanastega dna kozarca, iz svetlo vijoličnega stekla. Ohr. v. 0,7 cm, pr. 4,4 cm.

98 merilo 1 : 1, ostalo 1 : 2 .

99 SE 15, kv. C10, SN 114

Odlomek navzdol zavihanega roba ustja keliha, s kaneluro na vrhu ustja, z zelo slabo ohranjenim oranžnim premazom. F: T55. Ohr. v. 1,5 cm, pr. 16,8 cm.

100 SE 15, kv. C8, SN 144

Odlomek okrašenega diska volutne oljenke. F: O3. Dl. 2 cm, š. 1,1 cm.

101 SE 15, kv. C8, SN 144

Odlomek ramena volutne oljenke. F: O1. Dl. 2,2 cm, š. 1,4 cm.

102 SE 15, kv. C8, SN 144

Del dna in ostenja skodelice tankih sten z ostanki rjavega premaza in peskanja. F: KTS5. Ohr. v. 2,7 cm, pr. 5 cm.

103 SE 15, kv. C10, SN 114

Odlomek rahlo izvihanega odebeljenega ustja keliha. F: N1. Ohr. v. 1,4 cm, pr. 7,7 cm.

104 SE 15, kv. C8, SN 144

Del profiliranega ročaja vrča. F: N5. Ohr. v. 3,2 cm, š. 2,1 cm.

105 SE 15, kv. C8, SN 144

Del narebrenega ročaja vrča. F: N3. Ohr. v. 2,8 cm, š. 2,2 cm.

106 SE 15, kv. B9, B10, SN 77

Del odebeljenega rahlo izvihanega roba in stene pokrova. Rob je ožgan. F: PK1. Ohr. v. 3,2 cm, pr. 24,4 cm.

107 SE 15, kv. C10, SN 114

Odlomek rahlo trikotno izvihanega ustja lonca. F: K7. Ohr. v. 2,3 cm, pr. 13 cm.

108 SE 15, kv. B,C 3,4, SN 537

Odlomek odebeljenega, izvihanega ustja lonca. F: K8. Ohr. v. 2,5 cm, pr. 19 cm.

109 SE 15, kv. C6 (sl. 64)

Del tegule z okroglim žigom :...CIAE A F • CRIS...:. Dl. 14,3 cm, š. 9,3 cm, db. 3 cm.

110 SE 16, kv. D14–16, SN 642

Odlomek roba ustja sigilatnega pokrova, dobro ohranjen premaz je samo na zunanji strani. F: TS1. Ohr. v. 0,9 cm, pr. 11 cm.

111 SE 20, kv. F20, PN 44

Klinica s hrbtom iz belega kremenca. Dl. 1,2 cm, š. 0,7 cm, db. 0,2 cm.

112 SE 20, kv. H9, PN 47

Okroglo kamnito orodje iz belega kremenca. Dl. 1,6 cm, š. 1,6 cm, db. 0,4 cm.

113 SE 20, kv. E20, PN 53

Novodobna bronasta broška iz tordirane pločevine z modrim kamnom. Ohr. v. 2,2 cm, š. 3,7 cm.

114 SE 20, kv. E20, PN 55

Ukrivljen bronast prstan s šestkotno ploščico na vrhu. Ohr. v. 1,4 cm, š. 1,6 cm.

115 SE 20, kv. E19, SN 507

Odlomek bronaste pločevine z zakovico. Ohr. v. 2,6 cm, š. 2,5 cm, db. 0,4 cm.

116 SE 20, kv. E19, SN 507

Železen žebliček za čevlje s stožčasto glavico, trn je ukrivljen. Ohr. v. 1,2 cm, š. 0,8 cm.

117 SE 20, kv. E19, SN 507

Železen žebliček za čevlje z ravno glavico, trn je ukrivljen. Ohr. v. 1,4 cm, š. 0,9 cm.

118 SE 20, kv. E19, SN 507

Ukrivljen železen žebliček za čevlje z ravno glavico. Ohr. v. 1 cm, š. 1 cm.

119 SE 20, kv. H9, SN 402

Železen žebliček z ovalno stožčasto glavico, trn je ukrivljen. Ohr. v. 1,5 cm, dl. 1,4 cm, š. 1 cm.

120 SE 20, kv. E19, SN 507

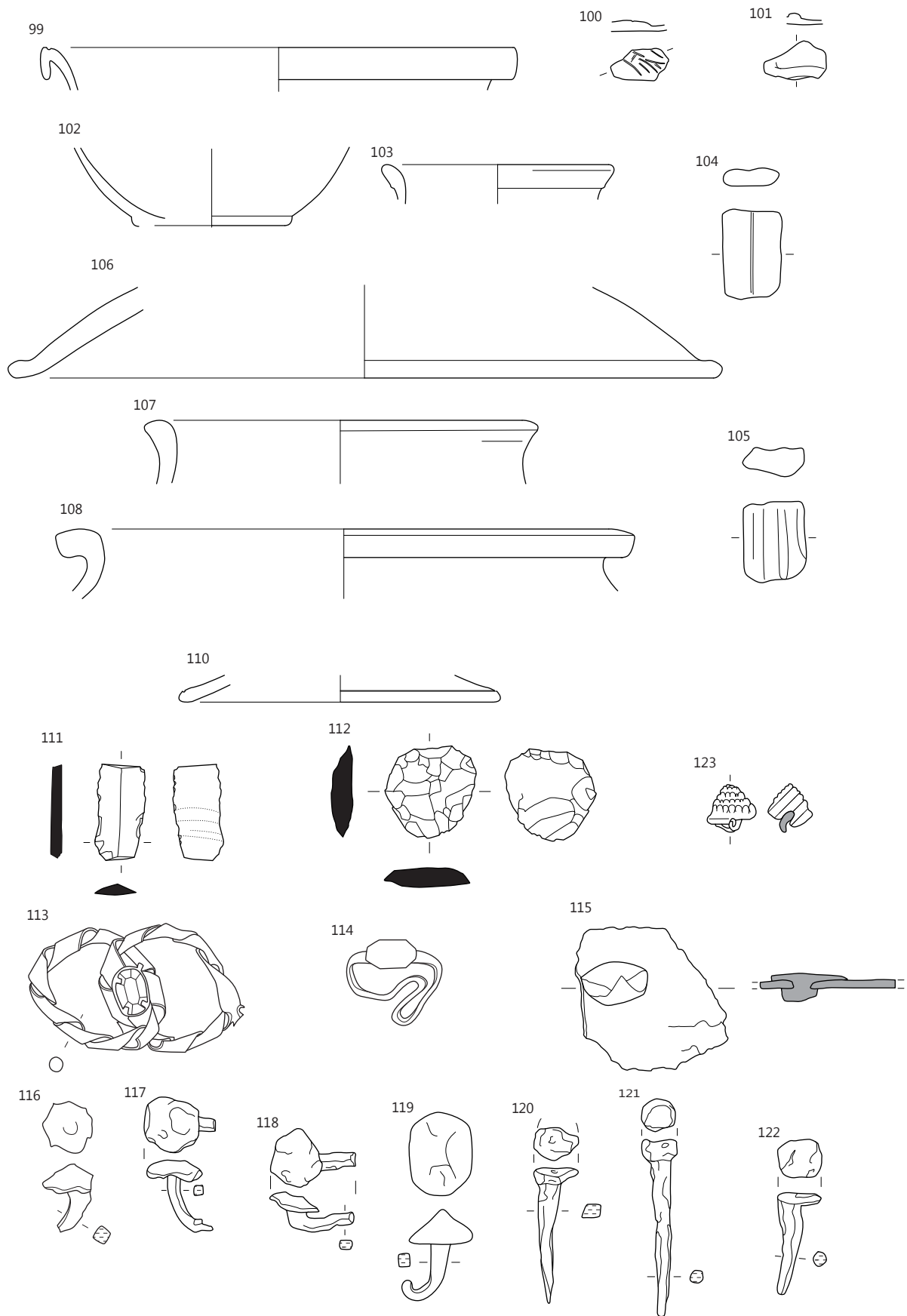
Kovan železen žebelj z ravno glavico, trn je kvadraten. Ohr. v. 2,3 cm, š. 0,9 cm.

121 SE 20, kv. E19, SN 507

Kovan železen žebelj z vbočeno glavico, trn je okrogel. Ohr. v. 1,8 cm, š. 0,8 cm.

122 SE 20, kv. E19, SN 507

Kovan železen žebelj z okroglo glavico, trn je okrogel. Ohr. v. 1,7 cm, š. 0,8 cm.

99–108 SE 15, 110 SE 16, 111–122 SE 20; 111–123 merilo 1:1, ostalo merilo 1:2.

123 SE 20, kv. E19, PN 54

Steklen gumb v obliki maline. Ohr. v. 0,9 cm, š. 0,8 cm.

124 SE 20, kv. F6, SN 288

Odlomek zatajenega poševnega ustja balzamarija iz skoraj prozornega stekla. Ohr. v. 1,8 cm, pr. 3,1 cm.

125 SE 20, kv. I14, SN 49

Odlomek horizontalno izvihanega zatajenega ustja in dela vratu steklenega balzamarija iz svetlo modrega stekla. Ohr. v. 1,1 cm, pr. 2,6 cm.

126 SE 20, kv. E15, SN 341

Odlomek horizontalnega izvihanega ustja posode/steklenice iz svetlo zelenega stekla. Ohr. v. 0,4 cm, pr. 5,3 cm.

127 SE 20, kv. D6, SN 307

Del izvihanega ustja in ostenja lonca iz svetlo modrega stekla. Ohr. v. 2,4 cm, pr. 8,8 cm.

128 SE 20, kv. F6, SN 288

Odlomek steklenega ostenja rjave barve s 5 horizontalnimi belimi črtami. Ohr. v. 2,1 cm, š. 2 cm

129 SE 20, kv. E19, PN 56

Keramična kroglica. F: N1. Pr. 1,4 cm.

130 SE 20, kv. E19, SN 507

Polovica keramične kroglice: F: N1. Pr. 1,9 cm, db. 0,5 cm.

131 SE 20, kv. E10, SN 395

Odlomek ramena pečatne oljenke. F: O2. Ohr. v. 0,8 cm, dl. 2 cm, š. 1,6 cm.

132 SE 20, kv. D9, SN 418

Odlomek ramena pečatne oljenke. F: O2. Ohr. v. 1,3 cm, dl. 3,9 cm, š. 2,1 cm.

133 SE 20, kv. D6, SN 328

Odlomek noska pečatne oljenke. F: O2. Dl. 2,7 cm, š. 1 cm.

134 SE 20, kv. I20, SN 672

Odlomek ustja in ostenja sigilatne skledice, pod ustjem 2 kaneluri, premaz je srednje dobro ohranjen. F: TS4. Ohr. v. 2,6 cm, pr. 15 cm.

135 SE 20, kv. G7, SN 330

Odlomek zakrnelega navznoter upognjenega ustja skodelice s kaneluro tik pod zunanjim robom ustja, brez premaza, Sarius. F: TS2. Ohr. v. 2,1 cm, pr. 17, 3 cm.

136 SE 20, kv. H9, SN 414

Odlomek narebrenega ročaja skodelice Sarius, premaz ni ohranjen. F: TS2. Ohr. v. 2 cm, š. 1,2 cm.

137 SE 20, kv. I20, SN 676

Odlomek ostenja in vratu vrča. F: N3. Ohr. v. 2,5 cm, pr. 9,7 cm.

138 SE 20, kv. F6, SN 288

Odlomek horizontalnega odebeljenega ustja in vratu vrča. F: N2. Ohr. v. 2,3 cm, pr. 10,6 cm.

139 SE 20, kv. F20, SN 390

Odlomek klekastega ustja posode. F: N5. Ohr. v. 1,4 cm.

140 SE 20, kv. E9, SN 409

Odlomek narebrenega ročaja večjega vrča. F: N3. Ohr. v. 5,3 cm, š. 4,1 cm.

141 SE 20, kv. D9, SN 418

Odlomek trakastega ročaja vrča. F: N4. Ohr. v. 7,5 cm, š. 2,5 cm.

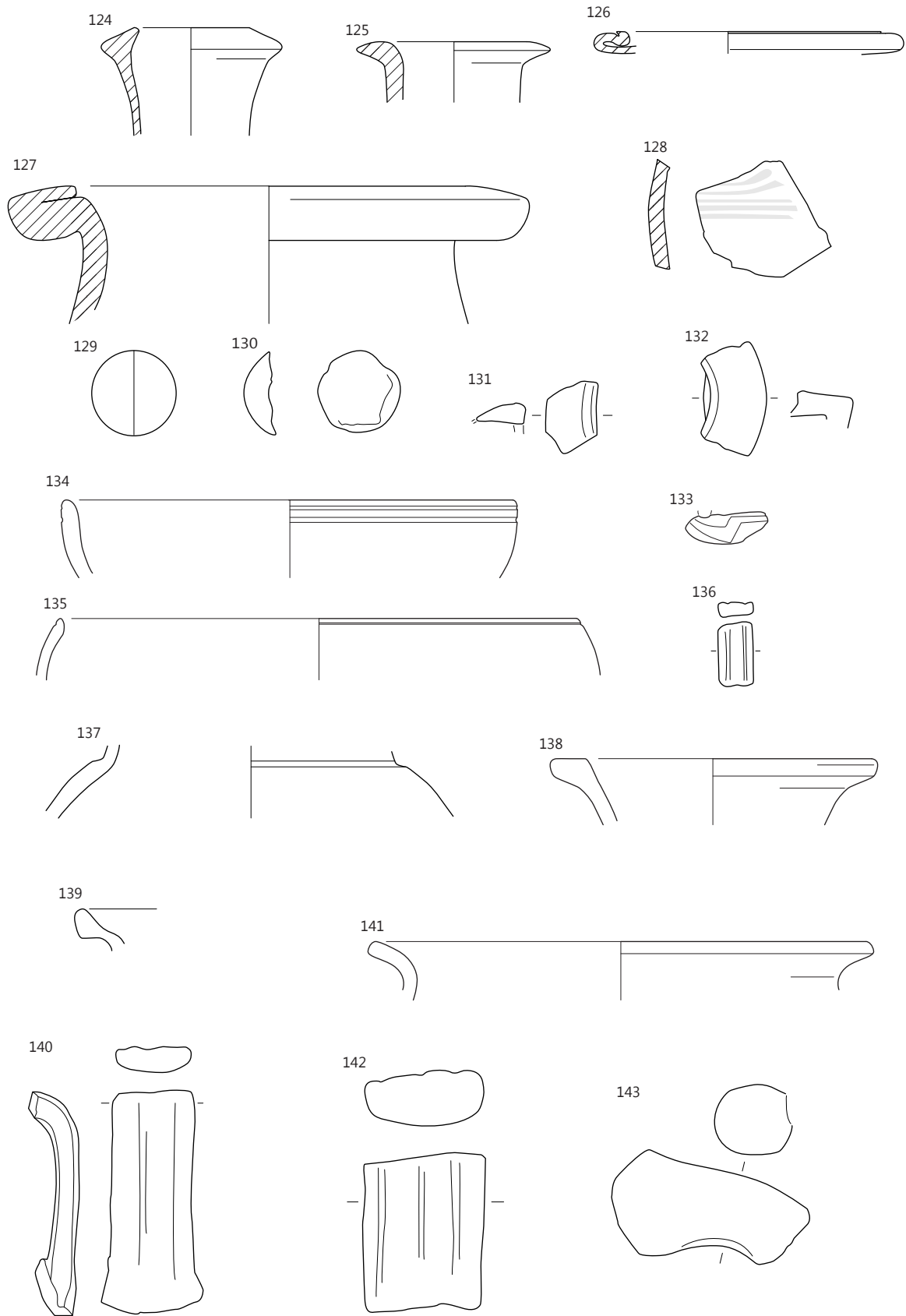
142 SE 20, kv. G9, SN 368

Odlomek izvihanega ustja lonca. F: K7. Ohr. v. 1,9 cm, pr. 16,8 cm.

143 SE 20, kv. H8, SN 389

Odl. upognjenega okroglega ročaja amfore Dressel 6B. F: A2. Dl. 6,5 cm, pr. 3,5 cm.

SE 20; 124–128 merilo 1:1, ostalo merilo 1:2.

144 SE 20, kv. E8, SN 289

Odlomek paličastega okroglega ročaja amfore Dressel 2–4.
F: A8. Ohr. v. 7,3 cm, pr. 2,3 cm.

145 SE 20, kv. E8, SN 289

Odlomek paličastega okroglega ročaja amfore Dressel 2–4.
F: A8. Ohr. v. 6,9 cm, pr. 2,2 cm.

146 SE 20, kv. D15, SN 528

Odlomek paličastega okroglega ročaja amfore Dressel 2–4.
F: A4. Ohr. v. 6,4 cm, pr. 2,5 cm.

147 SE 20, kv. I20, SN 676

Čep in del ostenja majhne amfore, oblika kot Dressel 6B.
F: A2. Ohr. v. 3 cm, š. 2,6 cm.

148 SE 20, kv. I9, SN 674

Odlomek ovalnega ročaja amfore Dressel 6B. F: A2.
Ohr. v. 10 cm, š. 6,9 cm.

149 SE 20, kv. E8, SN 289

Odlomek ovalnega ročaja amfore Dressel 6B. F: A7.
Ohr. v. 5 cm, pr. 3 cm.

150 SE 20, kv. E9, 409

Dva okrogla odl. ročaja amfore. Na enem 2 luknjici. F: A6.
Dl. 10,8 cm (skupaj), 1. pr. 5,6 cm, 2. pr. 4,7 cm.

151 SE 20, kv. E9, PN 50

Odlomek tegule z okroglim žigom :...ISPIN. Dl. 7,1 cm,
š. 5,9 cm, db. 2,2 cm.

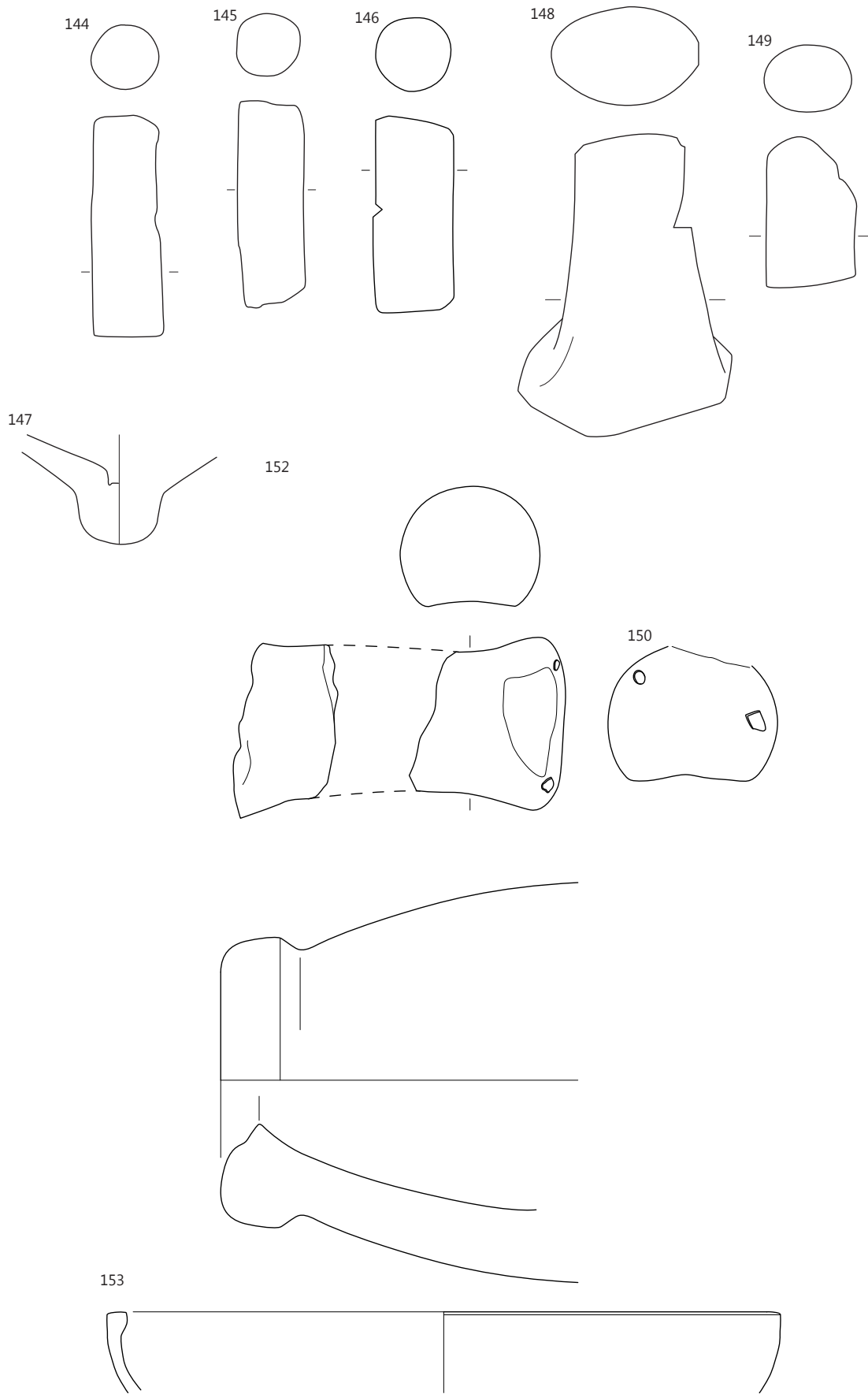
152 SE 24, kv. E7, PN 28

Ustje in del stene kamnite cevi ali žleba. Ohr. v. 11,7 cm,
pr. 7,2 cm.

153 SE 24, kv. D,E 7, SN 247⁶¹

Del odebeljenega ustja in ostenja sklede. F: N2. Ohr. v. 5,4,
pr. 44 cm.

61 Sklede sestavljena iz odlomkov, najdenih v treh SE-jih, na večji površini. SE 1, kv. E8, SE 1, kv. F7, SE 24, kv. D, E7, SE 72, kv. C24, 15.

144–150 SE 20, 152, 153 SE 24; 153 merilo 1:4, ostalo merilo 1:2.

154 SE 24, kv. D3, SN 233

Odlomek izvihanega ustja vrča. F: N3. Ohr. v. 2,8 cm, pr. 11,1 cm.

155 SE 24, kv. D7, SN 246

Odlomek prstanastega, vbočenega dna in ostenja vrča ali dolija. F: N3. Ohr. v. 2,7 cm, pr. 12,7 cm.

156 SE 24, kv. F7, SN 229

Odlomek dna in ostenja lonca, na notranji stani rahlo narebreno (sledovi lončarjevih prstov). F: N3. Ohr. v. 3,6 cm, pr. 12 cm.

157 SE 24, kv. D, E7, SN 247

Del horizontalnega, rahlo profiliranega ročaja in ostenja večje posode, dolija. F: N2. Ohr. v. 6,2 cm, dl. 10,2 cm, š. 3,2 cm.

158 SE 24, kv. D, E7, SN 247

Odlomek izvihanega ustja lonca z rebrom pod robom ustja. F: K2. Ohr. v. 2,2 cm, pr. 14,2 cm.

159 SE 24, kv. D7, SN 246

Odlomek izvihanega ustja in ostenja lonca, na ustju zajeda za pokrov. F: K11. Ohr. v. 3,1 cm, pr. 18,6 cm.

160 SE 24, kv. D7, SN 246

Odlomek ostenja lonca, okrašenega z glavničenjem. F: K6. Ohr. v. 2,5 cm, š. 3,6 cm.

161 SE 24, kv. D7, SN 246

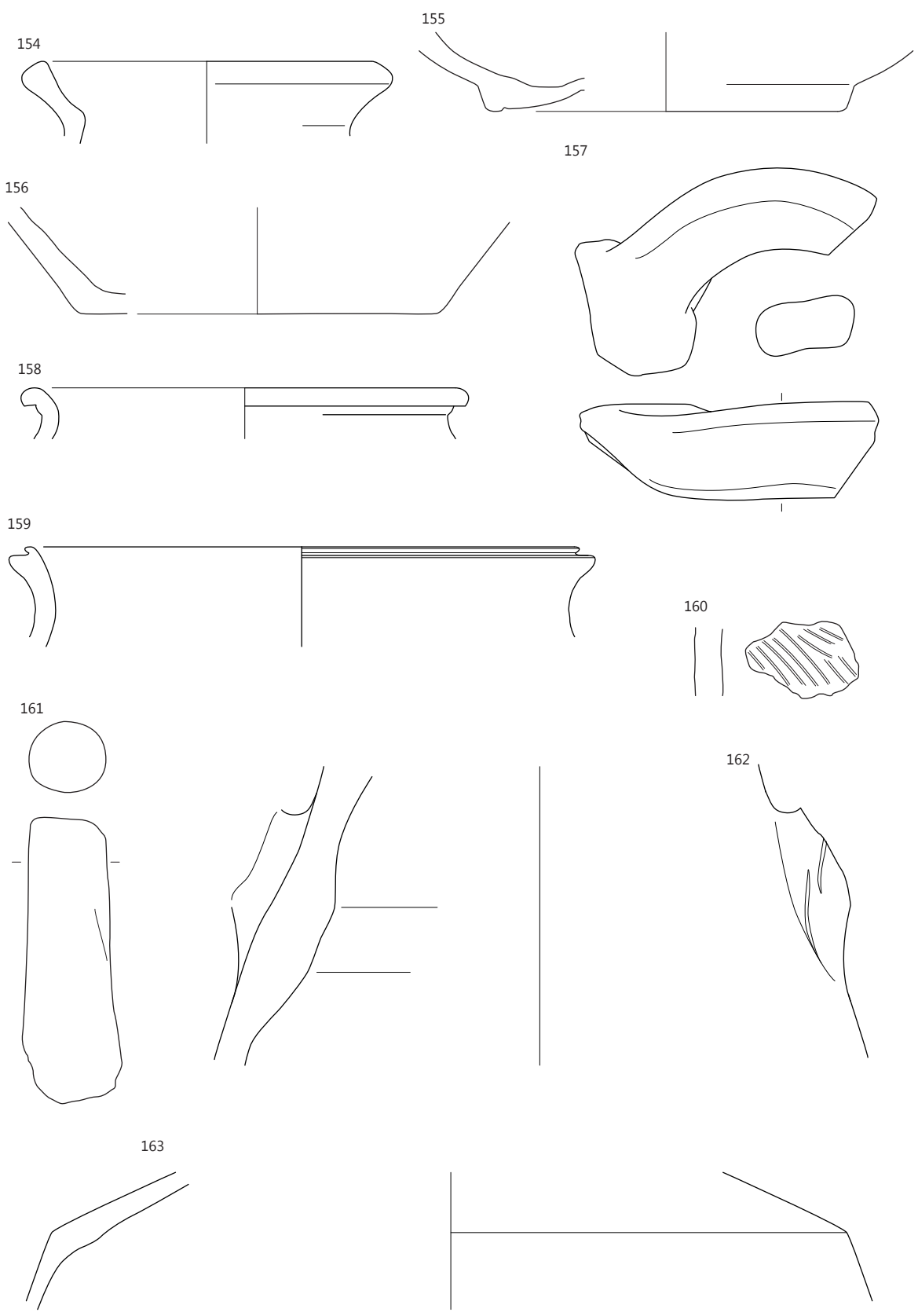
Del okroglega ročaja amfore Dressel 2 – 4. F: A4. Ohr. v. 10 cm, pr. 2,7 cm.

162 SE 24, PN 30

Del ramena, z nastavkom za ročaj, amfore Dressel 6B. F: A2. Ohr. v. 10,1 cm, pr. 14,6 cm.

163 SE 24, kv. D3, SN 233

Odlomek ramena amfore Dressel 2 – 4. F: A4. Ohr. v. 4,6 cm, pr. 26,7 cm.

SE 24, 162 merilo 1:4, ostalo merilo 1:2.

165 SE 24, kv. F7 PN 27

Del tegule z okroglim odtisi prstov. Dl. 1,1 cm, š. 9, 8 cm, db. 2,9 cm.

166 SE 25, kv. D8, SN 335

Odlomek navpičnega cevastega ustja skodelice iz skoraj prozornega stekla. Ohr. v. 1 cm, pr. 10,1 cm.

167 SE 25, kv. D15, SN 655

Odlomek ustja in ostenja skode pod ustjem 2 kaneluri. F: N6. Ohr. v. 2,8 cm, pr. 14,9 cm.

168 SE 26, kv. C7, PN 147

Spirala bronaste fibule, ohranjen del loka ima trikoten presek. Ohr. v. 1,9 cm, š. 1,2 cm.

169 SE 26, kv. C7, SN 761

Del prstanastega dna in ostenja sigilatne skodelice, premaz je trd in bleščeč. Na spodnji strani vpraskane črke :...CTV... F: TS1. Ohr. v. 1,3 cm, pr. 5,8 cm.

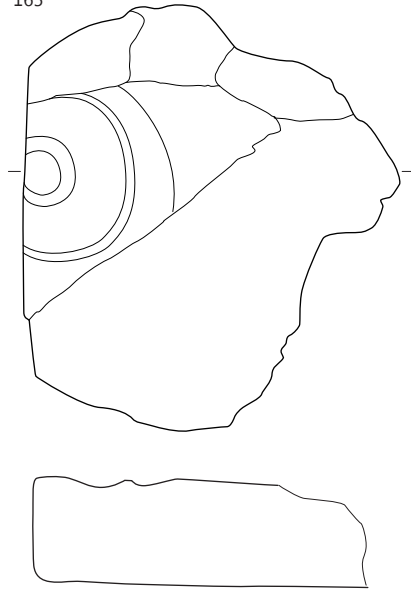
170 SE 26, kv. C7, SN 761

Odlomek roba pokrova s kaneluro na robu ustja. F: K3. Ohr. v. 1,8 cm, pr. 29,8 cm.

171 SE 26, kv. C7, SN 761

Del okroglega ročaja amfore Dressel 6A. F: A3. Ohr. v. 14 cm, pr. 4,5 cm.

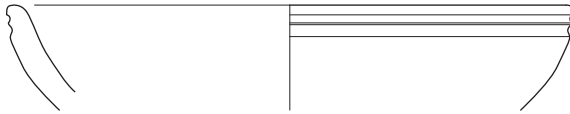
165

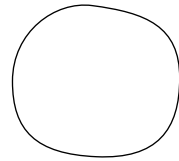
166

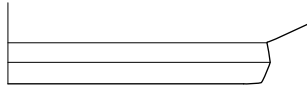
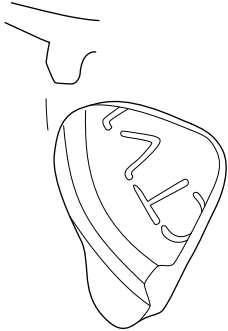
167

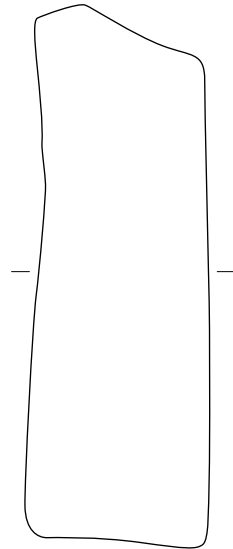
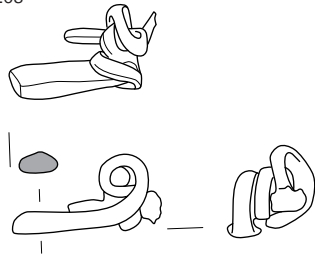
171

169

168

170

165 SE 24, 166, 167 SE 25, 168-171 SE 26; 166, 168, 169 merilo 1:1, ostalo merilo 1:2.

172 SE 28, kv. D8, PN 103

Odlomek ostenja in dna posode. F: K6. V. 3,9 cm, pr. 7,8 cm.

173 SE 35, PN 36

Okrogla železna pasna spona, presek je okrogel.

Ohr. v. 2,2 cm, š. 2,3 cm, pr. 0, 2 cm.

174 SE 38, kv. E8, PN 40

Odlomek ravnega cevastega ustja skodelice, iz skoraj prozornega stekla. Ohr. v. 0,6 cm, pr. 12 cm.

175 SE 38, kv. D8, SN 343

Odlomek cevastega ustja iz svetlo modrega stekla.

Ohr. v. 0,4 cm, pr. 12 cm.

176 SE 38, kv. D8, SN 343

Del ustja in ostenja steklenice ali vrča iz svetlo modrega stekla.

Ohr. v. 1,2 cm, pr. 4,2 cm.

177 SE 38, kv. D, E8, SN 459

Odlomek ustja pladnja iz prozornega stekla. Ohr. v. 1,1 cm, pr. 30 cm.

178 SE 38, kv. D, E8, SN 474

Odlomek diska volutne oljenke. F: O3. Dl. 2 cm, š. 1,7 cm.

179 SE 38, kv. D8, SN 343

Odlomek narebrenega ročaja vrčka ali skodelice Sarius. F: N4.

Ohr. v. 2 cm, š. 1,8 cm.

180 SE 38, PN 41

Odlomek dna in ostenja kozarca tankih sten, na spodnji strani dna kanelura. F: KTS1. Ohr. v. 2 cm, pr. 1,9 cm.

181 SE 38, kv. D8, SN 343

Odlomek kljukasto izvihanega ustja finega lončka. F: N8. Ohr.

v. 2,1 cm, pr. 6,3 cm.

182 SE 38, kv. E8, SN 322

Odlomek narebrenega ročaja vrča. F: N2. Ohr. v. 3 cm,

š. 2,1 cm.

183 SE 38, kv. D8, SN 343

Odlomek vratu vrča. F: N3. Ohr. v. 3,8 cm, pr. 3,6 cm.

184 SE 38, kv. D8, SN 343

Del ostenja lonca okrašenega z vertikalnim glavničanjem in

kaneluro. F: K6. Ohr. v. 3,6 cm, pr. 21,6 cm.

185 SE 38, kv. D8, SN 343

Odlomek ostenja lonca okrašenega z metličanjem. F: K6. Ohr.

v. 2 cm, š. 3 cm.

186 SE 38, kv. D, E8, PN 42

Del kelihastega ustja amfore Dressel 6B. F: A2. Ohr. v. 8,5 cm,

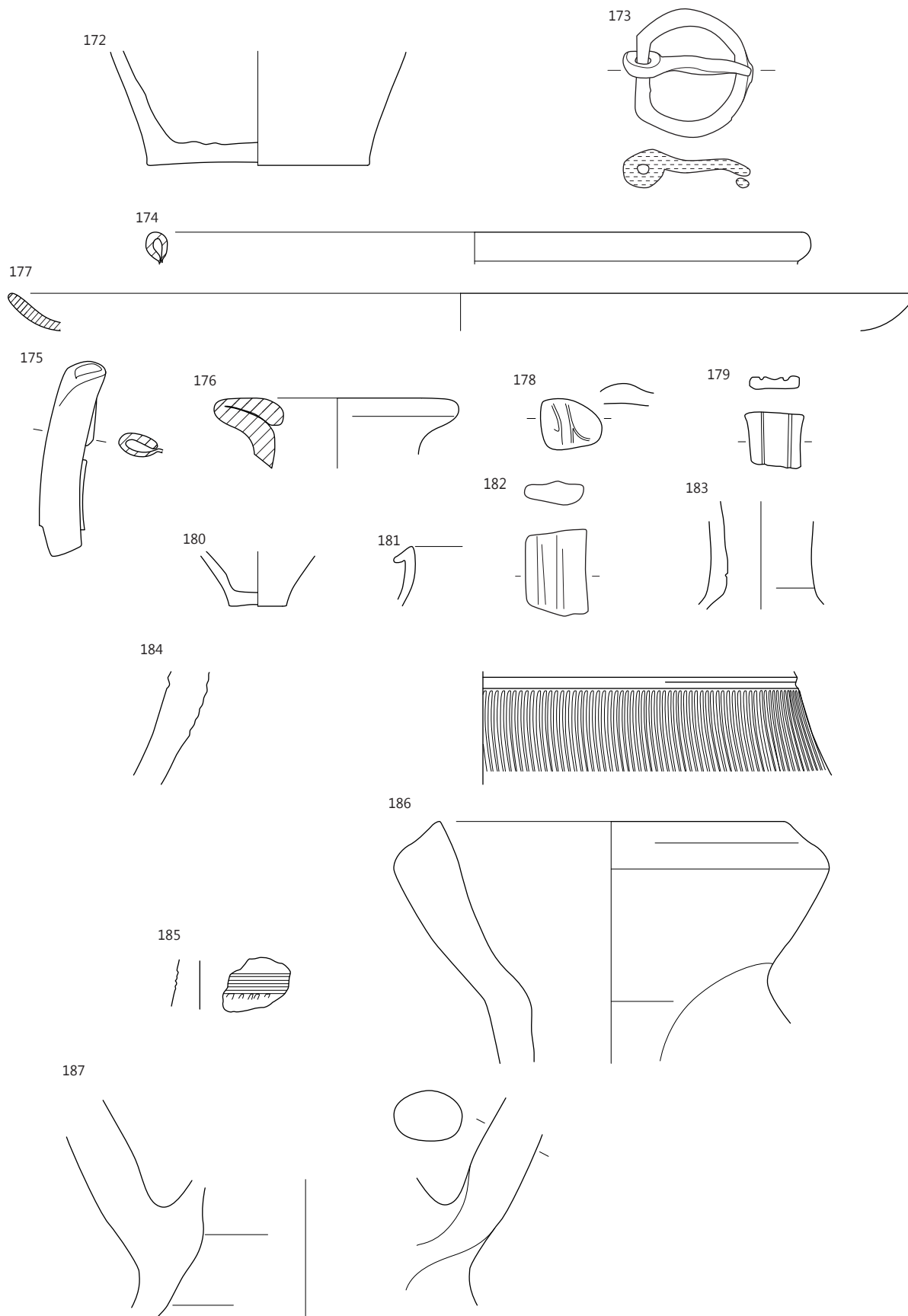
pr. 12 cm.

187 SE 38, kv. D, E8, PN 42

Del ramena in ročaja, male amfore Dressel 6B. F: A2.

Ohr. v. 10, 1 cm, pr. 14,6 cm.

172 SE 28, 173 SE 35, 174–187 SE 38; 173–176 merilo 1:1, ostalo merilo 1:2.

188 SE 39, kv. D6, SN 328

Odlomek cevaste prstanaste noge steklene skodelice ali čaše iz skoraj prozornega stekla. Ohr. v. 0,9 cm. pr. 7,8 cm.

189 SE 39, kv. G7, SN 340

Odlomek prstanastega dna in ostenja sigilatne skodelice z ostanki debelega rdečega premaza. F: TS4. Ohr. v. 1,2 cm, pr. 2,9 cm.

190 SE 39, kv. H10, PN 98

Odlomek prstanastega dna in ostenja vrča. F: N2. Ohr. v. 2,3 cm, pr. 9,8 cm.

191 SE 40, kv. E14, SN 405

Odlomek paličastega okroglega ročaja amfore Dressel 2–4. F: A8. Ohr. v. 6,5 cm, pr. 2,4 cm.

192 SE 40, kv. E14, SN 405

Odlomek ostenja in ročaja amfore Dressel 6B. F: A2. Ohr. v. 4,6 cm, š. 4,6 cm.

193 SE 42, kv. E15,14, SN 370

Odlomek ramena volutne oljenke. F: O3. Ohr. v. 0,6 cm, pr. 8 cm.

194 SE 49, kv. F20, PN 43

Železen žebliček s polkrožno glavico. Ohr. v. 0,5 cm, š. 1 cm.

195 SE 49, kv. F20, PN 43

Železen žebliček s stožčasto glavico. Ohr. v. 0,7 cm, š. 1,4 cm.

196 SE 51, kv. E14, SN 453

Odlomek paličastega okroglega ročaja amfore Dressel 2–4. F: A4. Ohr. v. 20,4 cm, pr. 2,8 cm.

197 SE 51, kv. E14, SN 453

Odlomek paličastega okroglega ročaja amfore Dressel 2–4. F: A4. Ohr. v. 20,6 cm, pr. 2,8 cm.

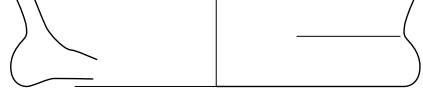
188

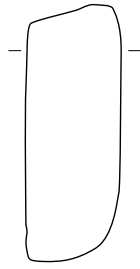
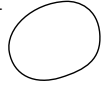
189

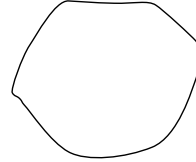
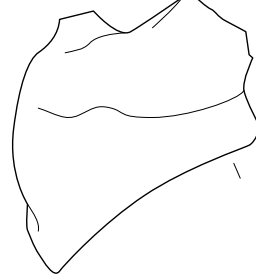
190

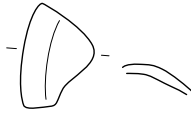
191

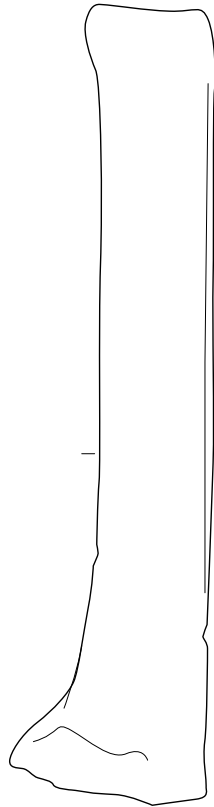
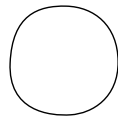
192

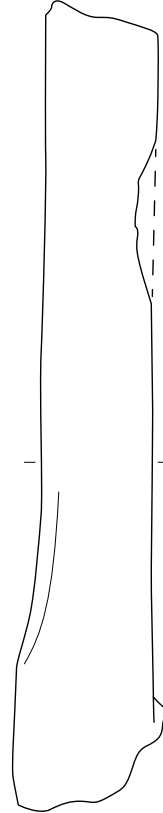
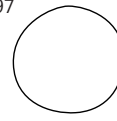
193

196

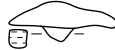
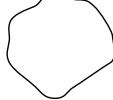
197

194

195

188-190 SE 39, 191, 192 SE 40, 193 SE 42, 194, 195 SE 49, 196, 197 SE 51; 188, 194, 195 merilo 1:1, ostalo merilo 1:2.

198 SE 52, kv. F20, PN 105

Dno in del ostenja lonca, na spodnji strani dna lončarski žig.
F: K8. Ohr. v. 6,7 cm, pr. 9 cm.

199 SE 57, kv. E8, SN 591

Odlomek profiliranega ročaja vrča. F: N5. Ohr. v. 6,1 cm,
š. 4,5 cm.

200 SE 57, kv. E8, SN 591

Odlomek trakastega ročaja vrča. F: N3. Ohr. v. 5,4 cm,
š. 2,5 cm.

201 SE 57, kv. E8, SN 591

Odlomek prstanastega dna in ostenja vrča. F: N2.
Ohr. v. 2,3 cm, pr. 7 cm.

202 SE 57, kv. E8, SN 591

Odlomek ostenja in dna lonca. F: K1. Ohr. v. 2,9 cm,
pr. 12,9 cm.

203 SE 62, kv. E8, PN 61

Kovan železen žebelj z ravno okroglo glavico, trn je kvadrate.
Ohr. v. 4,7 cm, š. 2,7 cm.

204 SE 62, kv. E8, PN 62

Velik kovan železen žebelj s polkrožno glavico, trn je kvadraten in zavit. Ohr. v. 10, 8 cm, š. 1,7 cm.

205 SE 62, kv. D8, SN 518

Odlomek cevastega ustja plitve posode iz prozornega stekla.
Ohr. v. 0,4 cm, pr. 14 cm.

206 SE 62, kv. E8, PN 69

Odlomek cevastega ustja skodelice iz svetlomodrega skoraj
prozornega stekla. Ohr. v. 1,5 cm, pr. 18,9 cm.

207 SE 62, kv. D8, SN 518

Odlomek diska vultne oljenke. F: O3. Ohr. v. 2,6 cm,
dl. 1,8 cm.

208 SE 62, kv. E8, SN 541

Odlomek ostenja tankih sten z rastlinskim barbotin okrasom.
F: KTS1. Ohr. v. 2 cm, dl. 2,1 cm.

209 SE 62, kv. E8, SN 541

Odlomek ustja in ostenje cilindrične skodelice tankih sten.
F: KTS1. Ohr. v. 1,9 cm, pr. 8,5 cm.

210 SE 62, kv. E8, SN 541

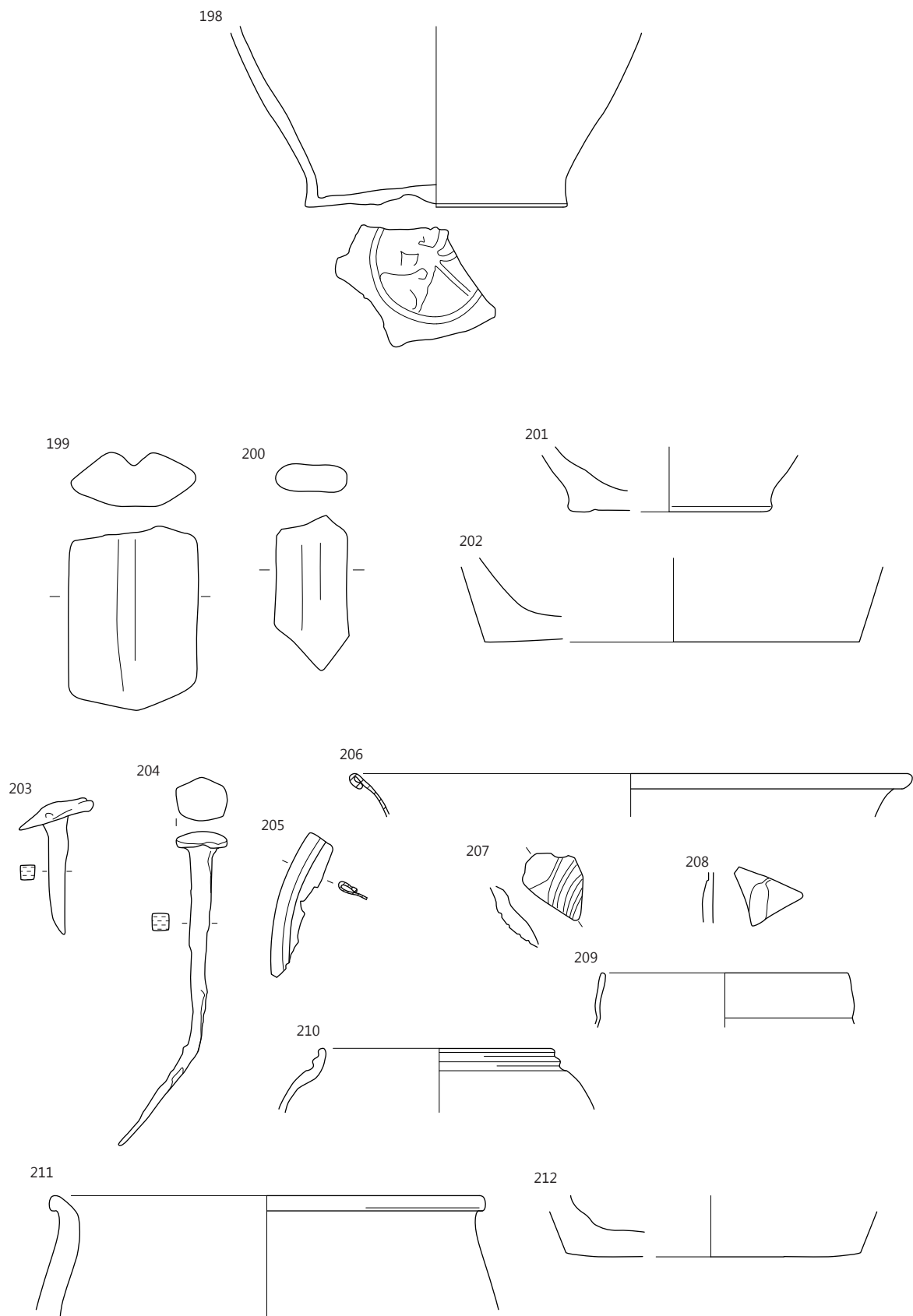
Odlomek narebrenega vratu in del ostenja lončka. F: K11.
Ohr. v. 2 cm, pr. 8,1 cm.

211 SE 62, kv. D8, SN 518

Odlomek zakrnelega ustja in ostenja lonca. F: K4.
Ohr. v. 4,1 cm, pr. 14,6 cm.

212 SE 62, kv. E8, SN 541

Odlomek dna in ostenja posode zaprtega tipa. F: N2.
Ohr. v. 2 cm, pr. 9,9 cm.

198 SE 52, 199–202 SE 57, 203–212 SE 62, merilo 1:2.

213 SE 62, kv. E8, SN 541

Odlomek ramena in ostenja lonca s horizontalnimi kanelurami na ramenu. F: K 11. Ohr. v. 2,3 cm, š. 3,4 cm.

214 214 SE 62, kv. D8, SN 518

Odlomek izvihanega trikotnega ustja in ostenja lonca, na ramenu okrašenega z valovnico. Lonec je ožgan. F: K4. Ohr. v. 5 cm, pr. 23 cm.

215 SE 62, kv. E8, SN 534

Odlomek zakrnelega profiliranega ustja in dela ostenja lonca, rame je okrašeno z poševnimi vrezi. F: K4. Ohr. v. 3,9 cm, pr. 19 cm.

216 SE 62, kv. E8, PN 69

Odlomek zakrnelega profiliranega ustja in dela ostenja lonca, rame je okrašeno z poševnimi vrezi. F: K4. Ohr. v. 2,4 cm, pr. 20, cm.

217 SE 62, kv. E8, SN 541

Odlomek paličastega okroglega ročaja amfore Dressel 2–4. F: A4. Ohr. v. 15 cm, pr. 3,1 cm.

218 SE 63, kv. D, E14/15, PN 67

Kovan železen žebelj s stožčasto glavico, trn je kvadraten. Ohr. v. 5 cm, š. 1,5 cm.

219 SE 63, kv. E15, SN 536

Odlomek ustja in ostenja cilindrične skodelice tankih sten, morda okrašena s peskanjem. F: KTS1. Ohr. v. 1,7 cm, š. 1,6 cm.

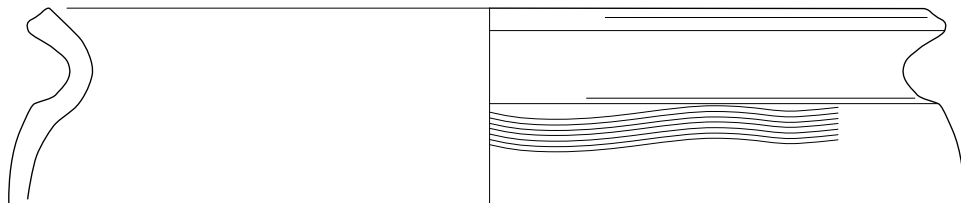
220 SE 65, kv. E8, SN 579

Odlomek izvihanega odebeljena ustja čaše, iz skoraj prozornega stekla. Ohr. v. 1,4 cm, pr. 7,4 cm.

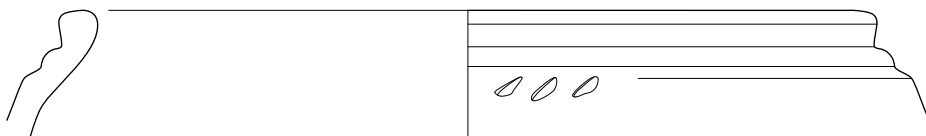
213

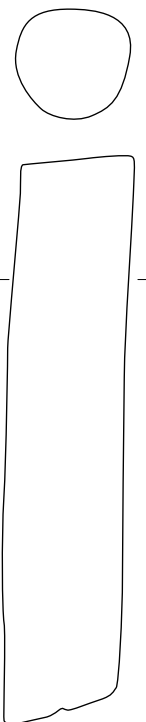
214

215

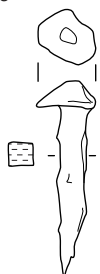
217

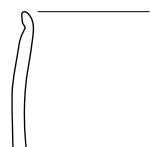
216

218

219

220

221 SE 66, kv. E9, PN 72

Del arhitekturnega elementa iz sivega apnenca. Dl. 6,8 cm, š. 3,2 cm, db. 2,7 cm.

222 SE 66, kv. E9, PN 63

Železen predmet S oblike, oba konca sta sploščena. Dl. 6 cm, v. 1,5 cm, db. 0,3 cm.

223 SE 66, kv. E9, SN 519

Železen predmet s trnom za nasaditev in ploščato razširjenim zgornjim delom. Stilus. Ohr. v. 13,4 cm, š. 0,6 cm.

224 SE 66, kv. D10, PN 74

Kovan železen žebelj s stožčasto glavico s tordiranim trnom pravokotnega preseka. Ohr. v. 6,7 cm, š. 2,5 cm.

225 SE 66, kv. D11, PN 75

Trn kovanega železnega žeblja, kvadraten. Ohr. v. 5,2 cm, š. 0,6 cm.

226 SE 66, kv. D11, PN 75

Kovan železen žebelj z ukrivljeno glavico, trn je pravokoten. Ohr. v. 4,4 cm, š. 2 cm.

227 SE 66, kv. E9, SN 519

Kovan železen žebelj z ravno pravokotno glavico, trn je pravokoten. Ohr. dl. 2,8 cm, š. 1 cm.

228 SE 66, kv. E9, SN 519

Kovan železen žebelj z ravno glavico, trn je pravokoten. Ohr. dl. 4,7 cm, š. 1 cm.

229 SE 66, kv. E9, SN 519

Kovan železen žebelj s stožčasto glavico, trn je kvadraten. Ohr. dl. 6,3 cm, š. 1 cm.

230 SE 66, kv. E9, SN 519

Kovan železen žebelj z ravno glavico, trn je kvadraten in zavit. Dl. 3,2 cm, š. 1,1 cm.

231 SE 66, kv. E9, SN 519

Trn kovanega železnega žeblja, kvadraten. Ohr. dl. 4,9 cm, š. 0,5 cm.

232 SE 66, kv. E9, SN 519

Železen žbljiček s stožčasto glavico. Ohr. dl. 1,5 cm, š. 1 cm.

233 SE 66 kv. D10, PN 74

Del rahlo vbočenega in odebeljenega dna z izvlečeno cevasto prstanasto nogo iz skoraj prozornega stekla. Ohr. v. 0,8 cm, pr. 8,8 cm.

234 SE 66, kv. D11, PN 75

Del vbočenega dna z kroglasto odebelitvijo na sredini iz svetlo zelenega, skoraj prozornega stekla. Odebelitev je bila prevelika in so jo naknadno delno odbili. Ohr. v. 0,9 cm, š. 4 cm.

235 SE 66, kv. E9, PN 68

Odlomek steklenega ostenja rumene barve s štirimi horizontalnimi belimi črtami. Ohr. v. 1,4 cm, š. 1,4 cm.

236 SE 66, kv. D9, PN 71

Odlomek noska pečatne oljenke. F: O2. Dl. 1,7 cm, š. 1,6 cm.

237 SE 66, kv. E9, PN 65

Del diska oljenke Loeschcke X. F: O2. Ohr. v. 1,4 cm, dl. 7 cm, š. 3,9 cm.

238 SE 66, kv. E9, SN 594

Odlomek ramena volutne oljenke z 1 kaneluro in slabo ohranjenim rdeče-rjavim premazom. F: O3. Ohr. v. 1,2 cm, dl. 3 cm, š. 1,3 cm.

239 SE 66, kv. E9, SN 519

Odlomek ostenja skodelice z rebrom vzhodne siglilate. F: TS6. Ohr. v. 3,9 cm, pr. 12,9 cm.

240 SE 66, kv. D9, SN 561

Odlomek ostenja tankih sten okrašenega s koleščkanjem. F: KTS1. Ohr. v. 1,7 cm, š. 2 cm.

241 SE 66, kv. D10, SN 593

Odlomek narebrenega ustja in ostenja z ročajem vrča. F: N3. Ohr. v. 4,2 cm, pr. 13 cm.

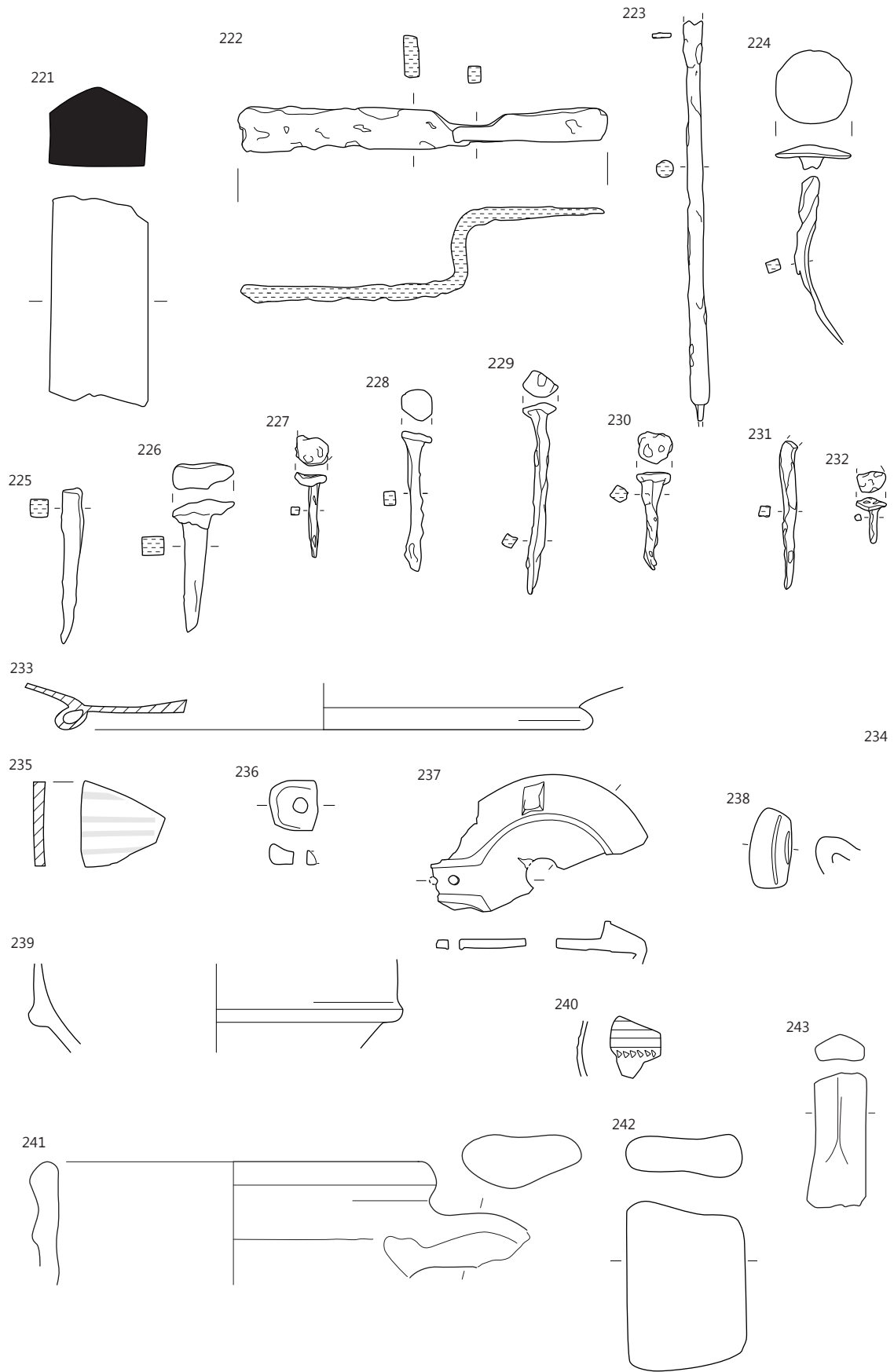
242 SE 66, kv. E9, SN 519

Odlomek trakastega ročaja vrča. F: N3. Ohr. v. 5,8 cm, š. 4 cm.

243 SE 66, kv. D10, SN 593

Odlomek trikotnega ročaja posode. F: K5. Ohr. v. 4, 6 cm, š. 1,7 cm.

SE 66; 222 merilo 1:1, ostalo merilo 1:2.

244 SE 66, kv. D10, SN 593

Odlomek horizontalnega izvihanega ustja vrča. F: N3.
Ohr. v. 2 cm, pr. 13, 8 cm.

245 SE 66, kv. D10, SN 549

Odlomek dna in ostenja vrča. F: N2. Ohr. v. 2,8 cm,
pr. 11,4 cm.

246 SE 66, kv. E9, SN 519

Odlomek roba pokrova s kaneluro na zunanji strani. F: N5.
Ohr. v. 1,2 cm, š. 2,7 cm.

247 SE 66, kv. E9, SN 519

Odlomek rahlo izvihanega ustja lonca. F: K2. Ohr. v. 2,5 cm,
pr. 14, 2 cm.

248 SE 66, kv. D10, SN 618

Odlomek izvihanega ustja in vratu lonca, na vratu tanke kanelure. F: K2. Ohr. v. 3,4 cm, pr. 14 cm.

249 SE 66, kv. E9, SN 519

Odlomek zakrnelega ustja in narebrenega vratu lonca. F: K7.
Ohr. v. 2 cm, pr. 12,4 cm.

250 SE 66, kv. E9, SN 519

Odlomek vratu lonca s tankimi kanelurami. F: K2.
Ohr. v. 4,9 cm, pr. 13,9 cm.

251 SE 66, kv. E9, SN 519

Odlomek poševnega izvihanega ustja egejskega lonca. F: K5.
Ohr. v. 3,4 cm, pr. 18,1 cm.

252 SE 66, kv. D10, SN 549

Odlomek prstanastega dna in ostenja posode. F: K3.
Ohr. v. 1,8 cm, pr. 12,5 cm.

253 SE 66, kv. G9, SN 556

Odlomek ostenja lonca, okrašenega z valovnico. F: K1.
Ohr. v. 3 cm, š. 2,9 cm.

254 SE 66, kv. E9, SN 519

Odlomek ostenja lonca, okrašenega s poševnim metličanjem.
F: K4. Ohr. v. 5, cm, š. 5,5 cm.

255 SE 70, kv. B9,10 PN 16

Bronast žebliček z ravno glavico in ukrivljenim trnom.
Ohr. v. 0,9 cm, š. 1 cm.

256 SE 70, kv. B, C10, PN 25

Odlomek tegule z okroglim žigom :...PINA... DI. 10,4 cm,
š. 8 cm, db. 2,7 cm.

257 SE 72, kv. C14/15, SN 688

Odlomek ostenja posode, okrašenega s plitvimi kanelurami.
F: N5. Ohr. v. 4,2 cm, š. 4,4 cm.

258 SE 73, kv. C11, PN 140

Klina z retušami iz svetlega kremena, na enem delu viden bel korteks. DI. 2 cm, š. 1,6 cm, db. 0,4 cm.

259 SE 73 kv. B12, PN 119

Polkrožno zavita bronasta pločevina. DI. 2,2 cm, š. 0,5 cm.

260 SE 73, kv. C11, PN 141

Kovan železen žebelj s stožčasto glavico, trn je kvadraten in odlomljen. Ohr. v. 6,5 cm, š. 1,5 cm.

261 SE 73, kv. C11, PN 138

Železen žbljiček s stožčasto glavico in ukrivljenim trnom.
Ohr. v. 1,2 cm, š. 1,1 cm.

262 SE 73, kv. C11, PN 137

Del prstanastega dna in ostenja kozarca iz svetlo zeleno-modrega stekla. Ohr. v. 2 cm, pr. 5 cm.

263 SE 73, kv. B11, PN 153

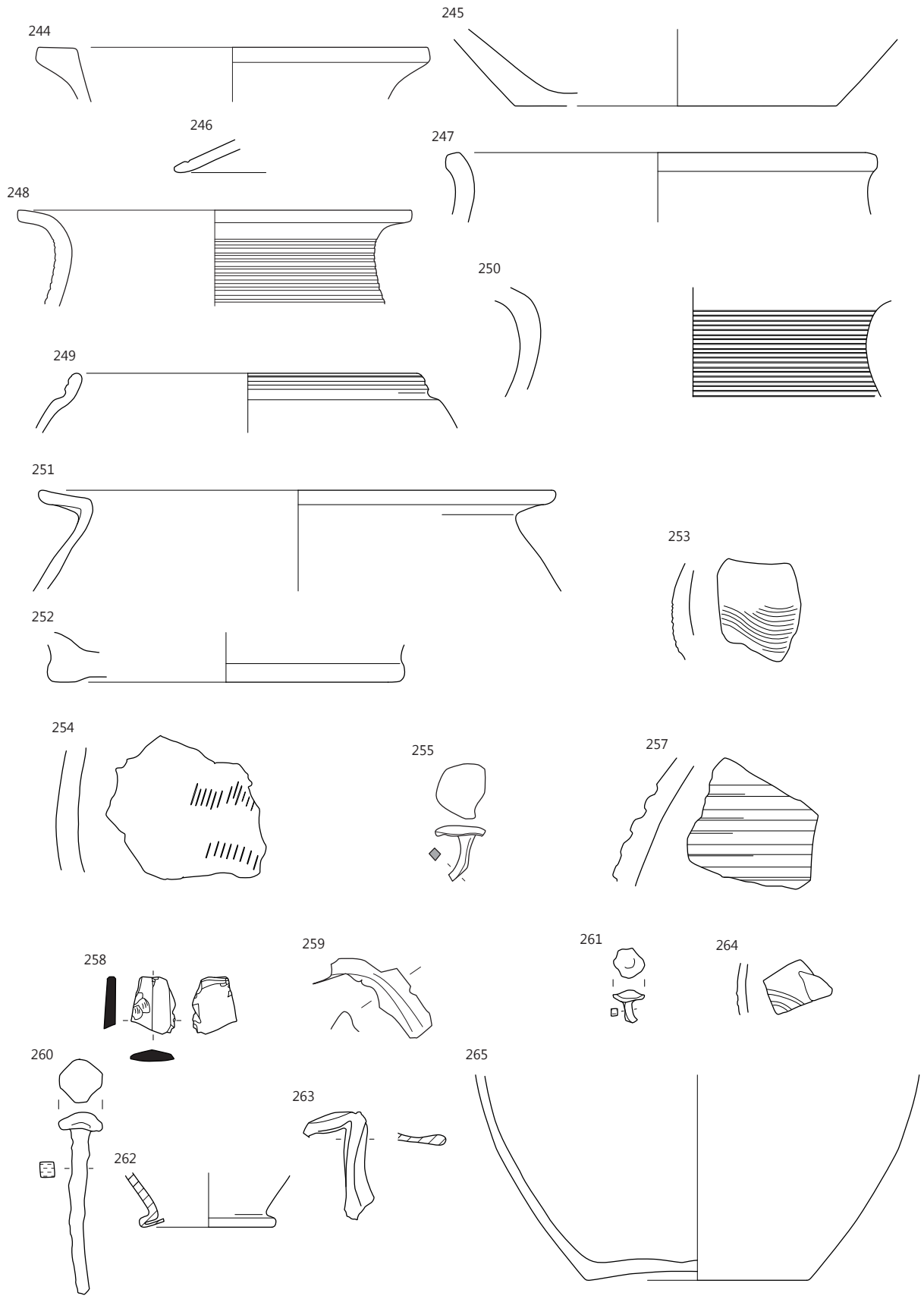
Odlomek ročaja steklenice iz svetlo modrega stekla.
Ohr. v. 3,8 cm, š. 9 cm.

264 SE 73, kv. C11, PN 142

Odlomek ostenja tankih sten, okrašenih z rastlinskim barbotin okrasom. F: KTS1. Ohr. v. 1,9 cm, š. 2,4 cm.

265 SE 73, kv. C11, PN 143

Odlomek vbočenega dna in ostenja finega lonca. F: K7.
Ohr. v. 7,3 cm, pr. 7,9 cm.

244–253 SE 66, 254, 255 SE 70, 257 SE 72, 258–265 SE 73; 255, 259 merilo 1:1, ostalo merilo 1:2.

266 266 SE 74, kv. C9, PN 132

Železna palčka, na eni strani je okroglega preseka in na drugi pravokotnega preseka; del orodja. Ohr. v. 9,3 cm, š. 0,6 cm, pr. 0,4 cm.

267 SE 74, kv. C9, PN 151

Del železnega žeblja z ravno glavico, trn je ovalen.

Ohr. v. 1,7 cm, š. 1,2 cm.

268 SE 74, kv. C10, PN 151

Kovan železen žebelj s stožčasto glavico, trn je pravokoten in odlomljen. Ohr. v. 7,2 cm, š. 2,1 cm.

269 SE 74, kv. C10, PN 152

Kovan železen žebelj z ravno glavico, trn je pravokoten.

Ohr. v. 7 cm, š. 2,1 cm.

270 SE 74, kv. C10, PN 10

Odlomek ravnega cevastega ustja skodelice, iz skoraj prozornega stekla. Ohr. v. 2,1 cm, pr. 12,5 cm.

271 SE 74, kv. C10, PN 10

Odlomek ravnega cevastega ustja skodelice, iz skoraj prozornega stekla. Ohr. v. 1,2 cm, pr. 9,5 cm.

272 SE 74, kv. C10, PN 10

Odlomek cevastega ustja krožnika iz svetlo modrega stekla.

Ohr. v. 1,2 cm, pr. 20,3 cm.

273 SE 74, kv. C10, PN 10

Odlomek cevastega ustja krožnika iz svetlo modrega stekla.

Ohr. v. 0,9 cm, pr. 27,5 cm.

274 SE 74, kv. C9/10, PN 11

Odlomek cevastega ustja skodelice iz svetlo zelenega, skoraj prozornega stekla. Ohr. v. 1,6 cm, pr. 9,9 cm.

275 SE 74, kv. C10, PN 19

Odlomek ustja in ostenje cilindrične skodelice tankih sten z ostanki sivega premaza in polkrožnega okrasa. F: KTS1.

Ohr. v. 1,4 cm, pr. 8,2 cm.

276 SE 74, kv. C9, SN 748

Odlomek dna in ostenja skodelice. F: N4. Ohr. v. 1,4 cm, pr. 4,6 cm.

277 SE 74, kv. B10, SN 745

Odlomek horizontalnega izvihanega ustja vrča. F: N2.

Ohr. v. 2 cm, pr. 12,4 cm.

278 SE 74, kv. B9, PN 125

Odlomek na notranji strani odebeljenega ustja in ostenja sklede, okrašen z dvema kanelurama. F: N4. Ohr. v. 2,3 cm, pr. 22 cm.

279 SE 74, kv. C9, PN 133

Odlomek rahlo vbočenega dna in ostenja lončka. F: K5.

Ohr. v. 0,9 cm, pr. 6,6 cm.

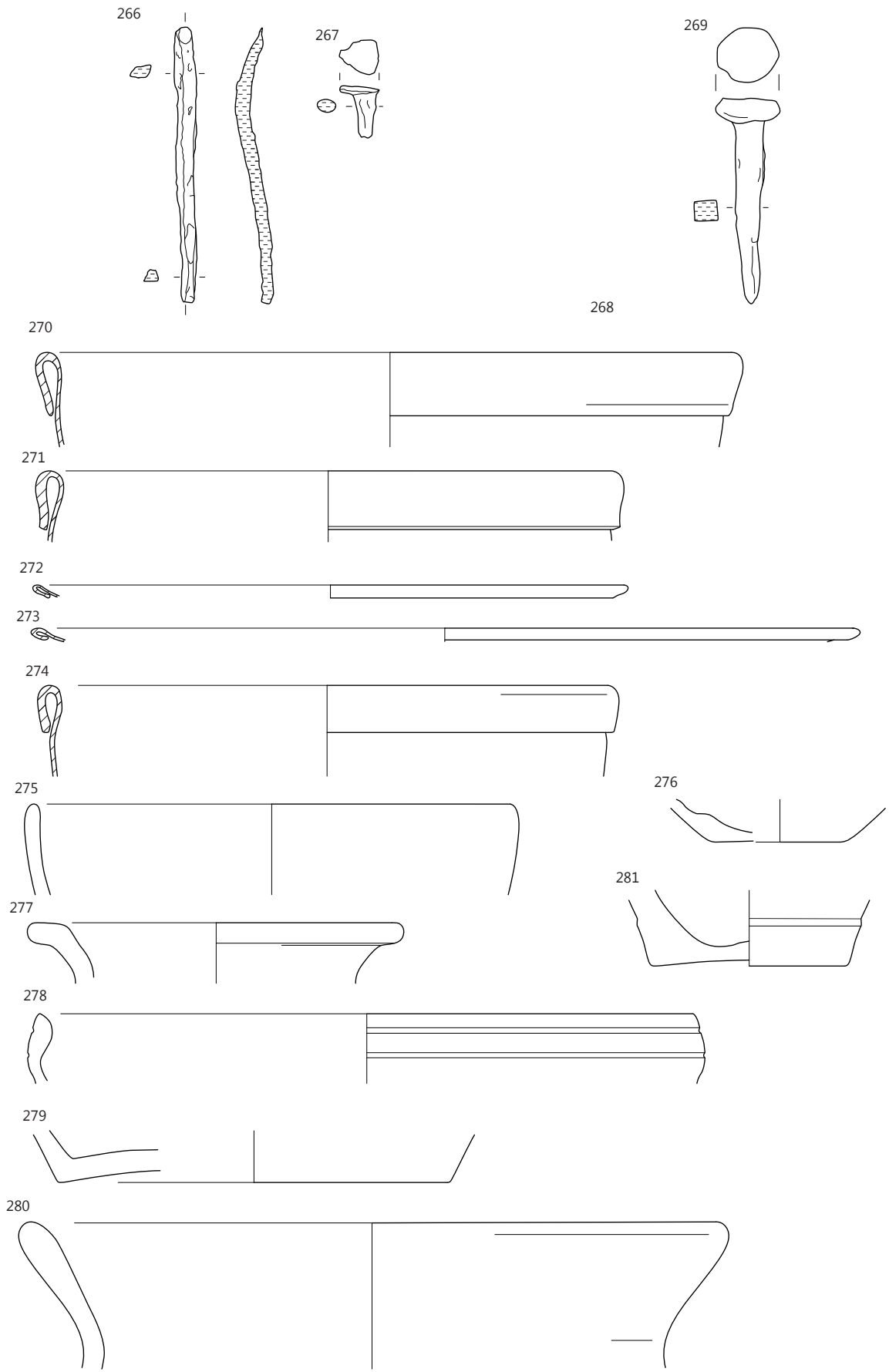
280 SE 74, kv. B10, SN 745

Odlomek rahlo izvihanega ustja velikega lonca. F: K3.

Ohr. v. 4,9 cm, pr. 23,3 cm.

281 SE 74, kv. B9, PN 124

Odlomek ostenja in dna posode zaprtega tipa, morda amfora z ravnim dnom. F: A4. Ohr. v. 2,6 cm, pr. 6,8 cm.

SE 74; 270, 271, 274, 275 merilo 1:1, ostalo merilo 1:2.

282 SE 75, kv. C6, SN 609

Odlomek ostenja in dna vrča. F: N2. Ohr. v. 3,7 cm, pr. 10,2 cm.

283 SE 75, kv. C6, SN 609

Odlomek izvihanega ustja in ostenja lonca, rame okrašeno s poševnim koleščkanjem. F: K4. Ohr. v. 4 cm, pr. 12 cm.

284 SE 75, kv. C6, SN 609

Del ustja in vratu velikega lonca, na notranji strani ustja in vratu okras tankih kanelur. F: K6. Ohr. v. 9,5 cm, pr. 34 cm.

285 SE 75, kv. C6, SN 609

Odlomek dna in ostenja lonca. F: K3. Ohr. v. 1,8 cm, pr. 9,6 cm.

286 SE 76, kv. E8, PN 82

Odbitek iz temno sivega kremenca. Ohr. v. 2,1 cm, š. 1,3 cm, db. 0,4 cm.

287 SE 76, kv. E8, PN 79

Manjši železen vezni okov (šarnir). Dl. 8,5 cm, š. 2 cm, ohr. v. 1,7 cm.

288 SE 76, kv. E8, PN 81

Del zatajenega ustja in ostenja čaše ali lončka iz svetlo modrega, skoraj prozornega stekla. Ohr. v. 2,7 cm, pr. 7,1 cm.

289 SE 76, kv. E8, PN 80

Del ramena pečatne oljenke, Loeschcke X, ohranjen tudi del dna s pečatom, vidna le črka T. F: O4. Ohr. v. 3,1 cm, dl. 5,1 cm, pr. d. 2,2 cm, š. 2,3 cm.

290 SE 76, kv. E8, SN 587

Ukrivljen, trikoten ročaj vrča. F: K5. Ohr. v. 4,1 cm, š. 1,3 cm.

291 SE 76, kv. D8, SN 588

Odlomek prstanastega dna in ostenja vrča. F: N2. Ohr. v. 2,3 cm, pr. 7 cm.

292 SE 76, kv. E8, SN 587

Odlomek zakrnelega ustja in ostenja lončka, vrat je narebren. F: K11. Ohr. v. 3 cm, pr. 6,4 cm.

293 SE 76, kv. E8, SN 571

Odlomek zakrnelega narebrenega ustja in vratu lončka. F: K11. Ohr. v. 1,6 cm, pr. 12 cm.

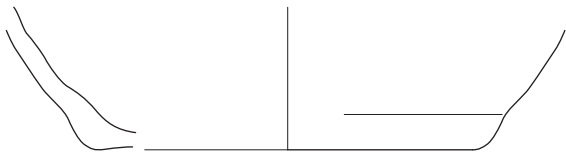
294 SE 76, kv. E8, SN 587

Del ovalnega ročaja amfore Dressel 6B. F: A2. Ohr. v. 11 cm, š. 3 cm.

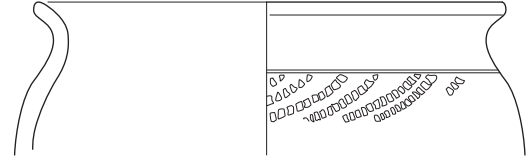
295 SE 76, kv. E8, SN 589

Čep amfore Dressel 6B. F: A2. Ohr. v. 2,7 cm, pr. 5,1 cm.

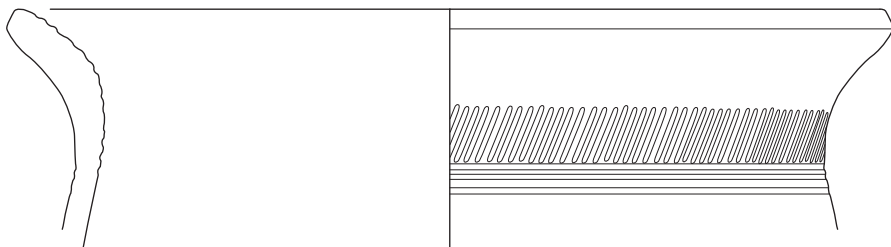
282

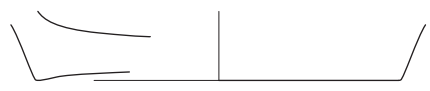
283

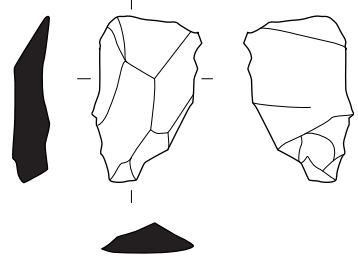
284

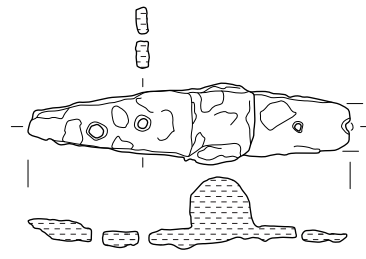
285

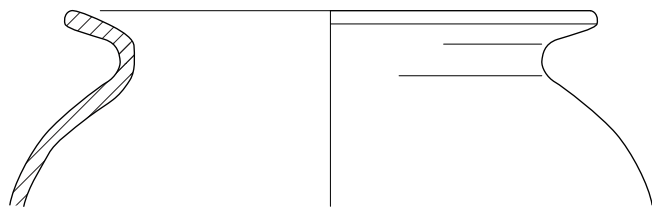
286

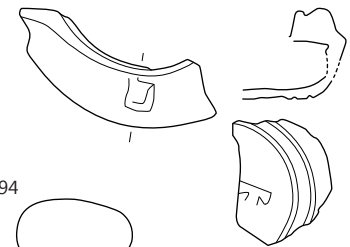
287

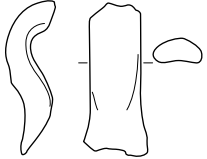
288

289

290

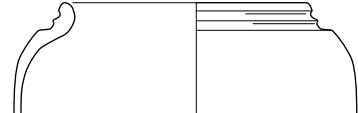
291

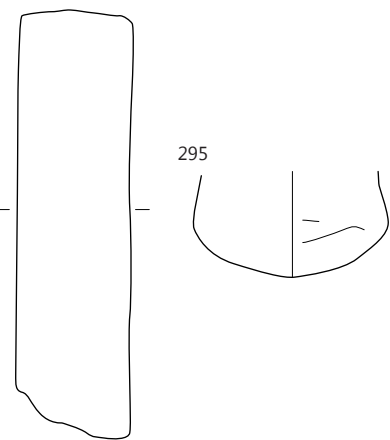
294

292

295

293

282-285 SE 75, 286-295 SE 76; 284 merilo 1:3, 286 merilo 1:1, ostalo merilo 1:2.

296 SE 77, kv. E8, SN 596

Odlomek kljunasto izvihanega ustja lončka. F: N8.
Ohr. v. 2,8 cm, pr. 10,6 cm.

297 SE 78, kv. D, E18, SN 616

Odlomek trakastega, rahlo profiliranega ročaja vrča. F: N2.
Ohr. v. 4,7 cm, š. 3 cm.

298 SE 78, kv. D, E18, SN 616

Odlomek trakastega, profiliranega ročaja vrča. F: N9.
Ohr. v. 4,2 cm, š. 3 cm.

299 SE 78, kv. D, E18, SN 616

Odlomek vbočenega dna in ostenja vrča. F: N4. Ohr. v. 2 cm,
pr. 9,8 cm.

300 SE 80, kv. C6, SN 604

Odlomek kupolastega ustja vrča. F: N6. Ohr. v. 2,2 cm, pr. 9 cm.

301 SE 80, kv. C6, SN 602

Odlomek ostenja in vratu vaze. F: N3. Ohr. v. 2,9 cm, pr. 8,8 cm.

302 SE 80, kv. C6, SN 602

Odlomek izvihanega ustja lonca. F: K3. Ohr. v. 3,2 cm.

303 SE 80, kv. C6, SN 602

Odlomek rahlo vbočenega dna in ostenja lonca. F: K4.
Ohr. v. 3,1 cm, pr. 10,8 cm.

304 SE 80, kv. D7, SN 678

Del kelihastega ustja amfore Dressel 6B. F: A1. Ohr. v. 4 cm,
pr. 12 cm.

305 SE 83, kv. C, D6/7 SN 763

Kovan železen žebelj s polkrožno okroglo glavico, trn je pravokoten. Ohr. v. 5,9 cm, š. 2,6 cm.

306 SE 83, kv. C6, SN PN 148

Odlomek ostenja skodelice z vertikalnim rebrom iz zeleno-modrega stekla. Ohr. v. 3,3 cm, š. 2,5 cm.

307 SE 83, kv. C, D6/7, SN 763

Odlomek ramena volutne oljenke s tremi kanelurami. F: O1.
Ohr. v. 0,9 cm, dl. 5,6 cm, š. 1,7 cm.

308 SE 83, kv. C6, PN 150

Odlomek ustja in ostenja sigilatnega krožnika, okrašenega z dvema kanelurama, premaz je srednje dobro ohranjen. F: TS4.
Ohr. v. 2 cm, pr. 15,9 cm.

309 SE 83, kv. C6, PN 154

Odlomek prstanastega dna in ostenja sigilatne skodelice, z ostankom žiga na notranji strani, premaz je dobro ohranjen. F: TS1. Ohr. v. 1,5 cm, pr. 5,4 cm.

310 SE 83, kv. C5/6, SN 773

Odlomek ustja sigilatne skodele. F: TS1. Ohr. v. 0,5 cm, š. 2,7 cm.

311 SE 83, kv. C5/6, SN 763

Odlomek prstanaste noge sigilatne posode. F: TS1.
Ohr. v. 2 cm, š. 1,1 cm.

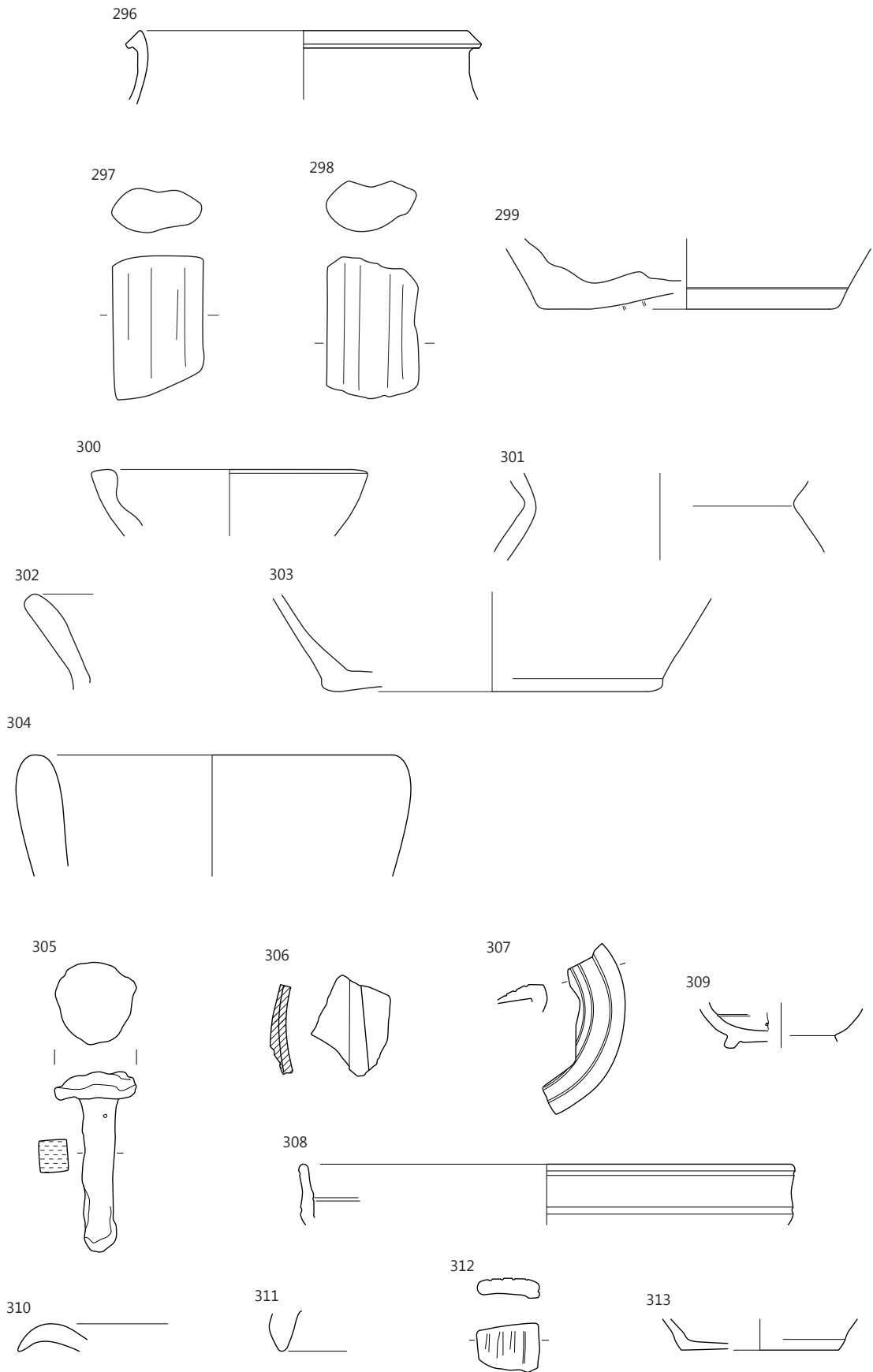
312 SE 83, kv. C6, SN 754

Odlomek narebrenega ročaja skodelice Sarius z ostanki rdečega premaza. F: TS2. Ohr. v. 1,6 cm, š. 2 cm.

313 SE 83, kv. C6, PN 149

Odlomek rahlo vbočenega dna in ostenja kozarca tankih sten. F: KTS3. Ohr. v. 1 cm, pr. 5,1 cm.

296 SE 77, 297–299 SE 78, 300–304 SE 80, 305–313 SE 83, merilo 1:2.

314 SE 83, kv. C5/6, SN 777

Del navpičnega profiliranega ustja vrča. F: N3. Ohr. v. 5,7 cm, pr. 15, 2 cm.

315 SE 83, kv. C5/6, SN 777

Odlomek prstanastega dna in ostenja posode. F: N1. Ohr. v. 2,2 cm, pr. 11 cm.

316 SE 83, kv. C5/6, SN 763

Odlomek ustja lonca. F: K3. Ohr. v. 2,9 cm, pr. 14 cm.

317 SE 83, kv. C5/6, SN 773

Odlomek ustja in ostenja pekača. F: PK1. Ohr. v. 3 cm, pr. 26 cm.

318 SE 83, kv. C5/6, SN 773

Odlomek vratu in ramen vrča ali amfore Dressel 2–4. F: A4. Ohr. v. 5,3 cm, pr. 11,1 cm.

319 SE 83, kv. C5/6, SN 763

Odlomek vratu in ramen vrča ali amfore Dressel 2–4. F: A4. Ohr. v. 6,5 cm, pr. 12 cm.

320 SE 83, kv. C5/6, SN 763

Del okroglega ročaja amfore Dressel 6A. F: A11. Ohr. v. 9,7 cm, pr. 3,8 cm.

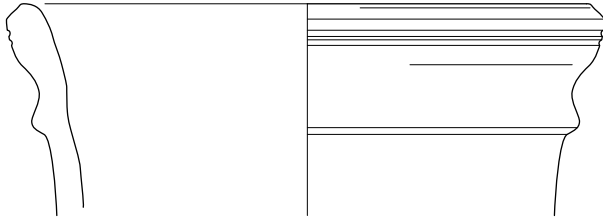
321 SE 83, kv. C6, SN 754

Del ukrivljenega, ovalnega ročaja amfore, verjetno Dressel 6B. F: A1. Dl. 8,2 cm, š. 4,9 cm.

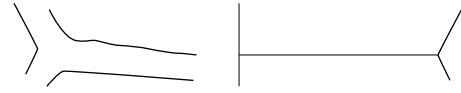
322 SE 83, kv. C5/6, SN 763

Odlomek dna in ostenja lonca, prazgodovinska keramika. F: K9. Ohr. v. 3,6 cm, pr. 8,4 cm.

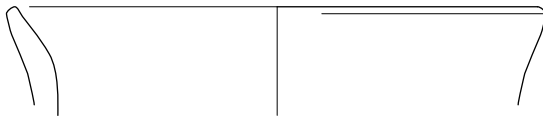
314

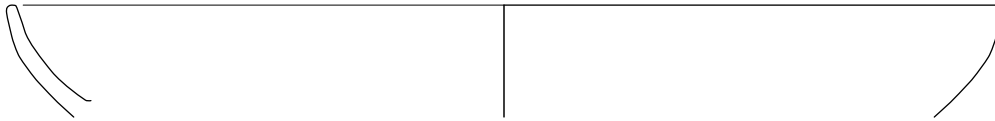
315

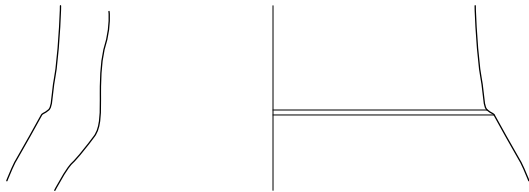
316

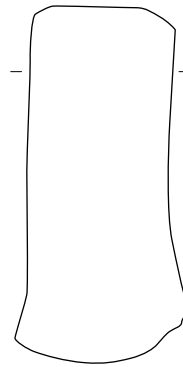
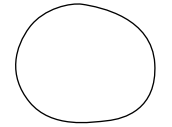
317

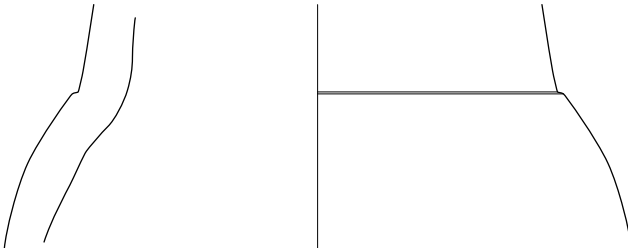
318

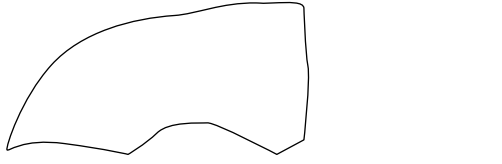
320

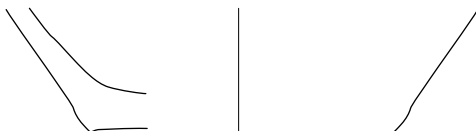
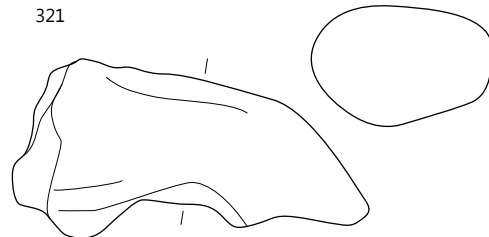
319

322

321

323 SE 85, kv. E15, PN 128

Kvadratna mozaična kocka iz kamna bele barve. Dl. 1,1 cm, š. 1,2 cm, db. 0,9 cm.

324 SE 85, kv. E14, PN 114

Odlomek bronaste ploščice stožčaste oblike. Ohr. v. 3,4 cm, š. 2,1 cm, db. 0,3 cm.

325 SE 85, kv. E15, PN 121

Bronasta ploščica s 4 luknjicami. Ohr. v. 2,3 cm, š. 2,8 cm.

326 SE 85, kv. E14, PN 131

Bronast ploščat kolot na eni strani profiliran, del naprave? Pr. 5,3 cm, db. 0,2 cm.

327 SE 85, kv. E14, PN 113

Trn kovanega železnega žeblja, kvadraten. Ohr. v. 5,5 cm, pr. 0,4 cm.

328 SE 85, kv. E15, PN 118

Kovan železen žebelj s polkrožno okroglo glavico, trn je pravokoten. Ohr. v. 4, 6 cm, š. 2,1 cm.

329 SE 85, kv. E14, PN 118

Kovan železen žebelj z ukrivljeno glavico, trn je kvadraten. Ohr. v. 4 cm, š. 1,1 cm.

330 SE 85, kv. E14, PN 123

Kovan železen žebelj s polkrožno okroglo glavico, trn je kvadraten in ukrivljen. Ohr. v. 7,2 cm, š. 1,3 cm.

331 SE 85 (2)⁶², kv. E14, 15, SN 732

Odlomek navzdol upognjenega ustja sigilatne skodelice, premaz je srednje dobro ohranjen. F: TS1. Ohr. v. 0,7 cm, š. 2,3 cm.

332 SE 85 (3), kv. D14, PN 122

Del prstanastega dna in ostenja sigilatne skodelice, premaz je srednje dobro ohranjen. F: TS1. Ohr. v. 1 cm, pr. 6,2 cm.

333 SE 85: 85 (4), kv. E15, PN 129

Odlomek ustja in ostenja tankih sten, okrašen z apliciranimi luskami. F: KTS1. Ohr. v. 2,6 cm, š. 2,1 cm.

334 SE 85(2), kv. D14/15, SN 741

Odlomek ostenja tankih sten okrašenega s koleščkanjem. F: KTS1. Ohr. v. 1 cm, š. 2 cm.

335 SE 85(1), kv. E14, PN 112

Odlomek dna in ostenja skodelice tankih sten. F: KTS1. Ohr. v. 1,1 cm, pr. 3,5 cm.

336 SE 85(2), kv. D15, PN 111

Del trakastega, profiliranega ročaja vrča. F: N3. Ohr. v. 8,5 cm, š. 3,8 cm.

337 SE 85, kv. E14/15, SN 724

Del trakastega, profiliranega ročaja vrča. F: N6. Ohr. v. 7 cm, š. 4,1 cm.

338 SE 85(2), kv. D15, PN 130

Del trakastega, profiliranega ročaja vrča. F: N3. Ohr. v. 5,3 cm, š. 2,6 cm.

339 SE 85, kv. E14/15, SN 639

Odlomek trakastega, profiliranega ročaja vrča. F: N1. Ohr. v. 5,2 cm, š. 2,7 cm.

340 SE 85(2), kv. E15, PN 110

Odlomek prstanastega dna in ostenja posode. F: N4. Ohr. v. 1,5 cm, pr. 7,3 cm.

341 SE 85(3), kv. D14/15, SN 749

Odlomek poševnega ustja posode. F: N4. Ohr. v. 4,9 cm.

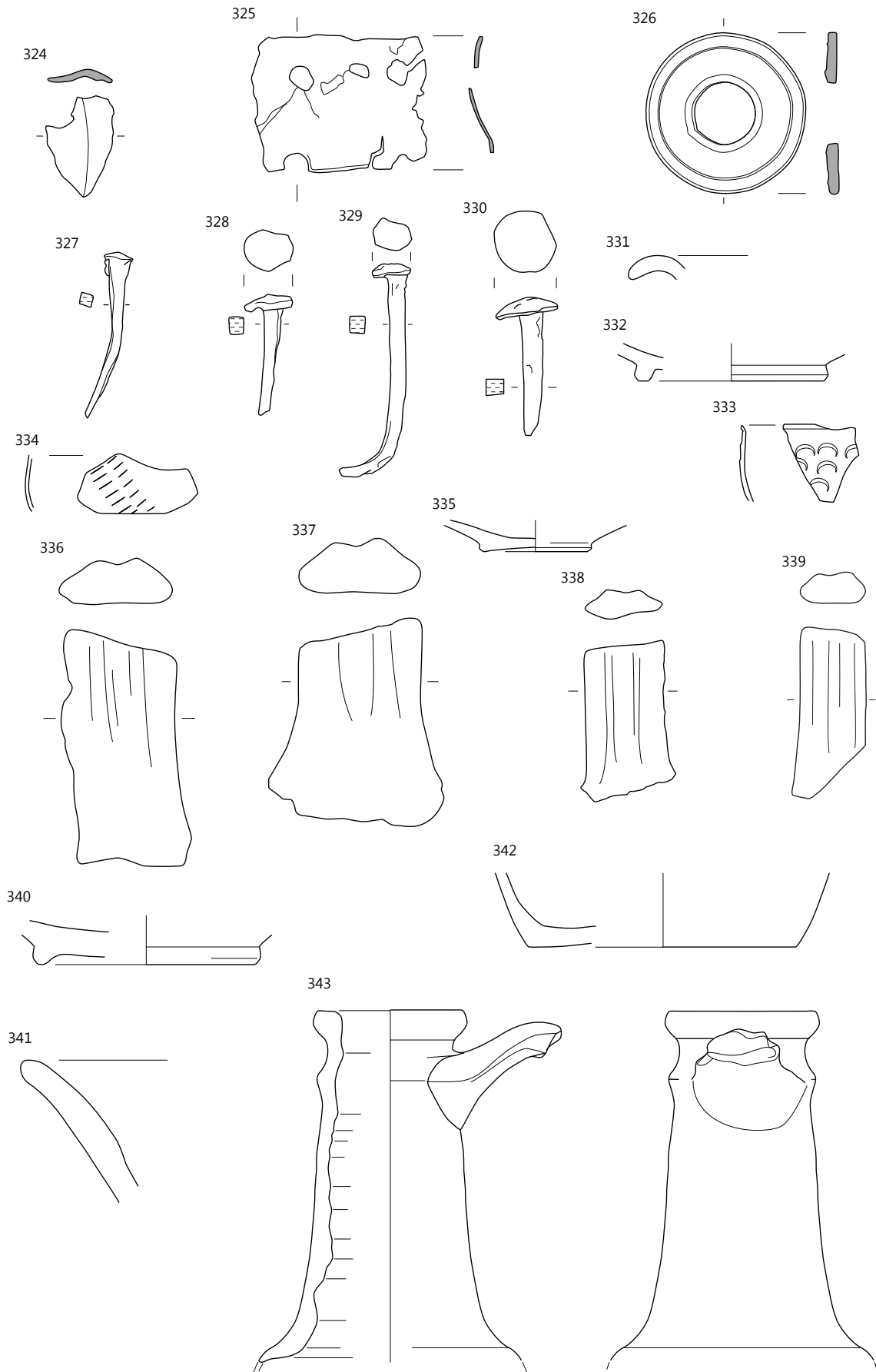
342 SE 85(2), kv. E14/15, SN 732

Del ostenja in dna lonca. F: K3. Ohr. v. 2,6 cm, pr. 8,9 cm.

343 SE 85, kv. D14, PN 127

Del ustja, vratu in del ramena z ročajem amfore Forlimpopoli. F: A10. Ohr. v. 17,7 cm, pr. 7,2 cm.

62 Številka poglobitve SE.

SE 85, 326 merilo 1:1, 343 merilo 1:3, ostalo merilo 1:2.

344 SE 85(2), kv. D14/15, SN 741

Del ramena, z nastavkom za ročaj, amfore Dressel 2–4. F: A8.
Ohr. v. 7,4 cm, pr. 36,5 cm.

345 SE 85(4), kv. D14/15, SN 757

Del paličastega okroglega ročaja amfore Dressel 2–4. F: A4.
Ohr. v. 17,5 cm, pr. 2,4 cm.

346 SE 85(4), kv. D14/15, SN 757

Del paličastega okroglega ročaja amfore Dressel 2–4. F: A4.
Ohr. v. 9,4 cm, pr. 2,2 cm.

347 SE 85(4), kv. D14/15, SN 757

Del dvojnega ročaja amfore Dressel 2–4. F: A8.
Ohr. v. 12,8 cm, š. 6 cm.

348 SE 85(4), kv. D14/15, SN 757

Del dvojnega ročaja in ostenja amfore Dressel 2–4. F: A4.
Ohr. v. 10,6 cm, š. 7 cm, pr. 2,2 cm.

349 SE 85(4), kv. D14/15, SN 757

Čep amfore Dressel 2–4. F: A4. Ohr. v. 6,5 cm, š. 4,7 cm.

350 SE 85(4), kv. D14/15, SN 757

Del nepravilnega okroglega ročaja amfore Dressel 6B. F: A2.
Ohr. v. 12,2 cm, pr. 4,5 cm.

351 SE 86, kv. D8, PN 94

Odlomek stene in volute, volutne oljenke. F: O3. Ohr. v.
2,3 cm, dl. 3 cm.

352 SE 86, kv. D7, PN 100

Odlomek dna skodelice tankih sten. F: KTS1. Ohr. v. 1,2 cm,
pr. 3 cm.

353 SE 86, kv. E8, PN 86

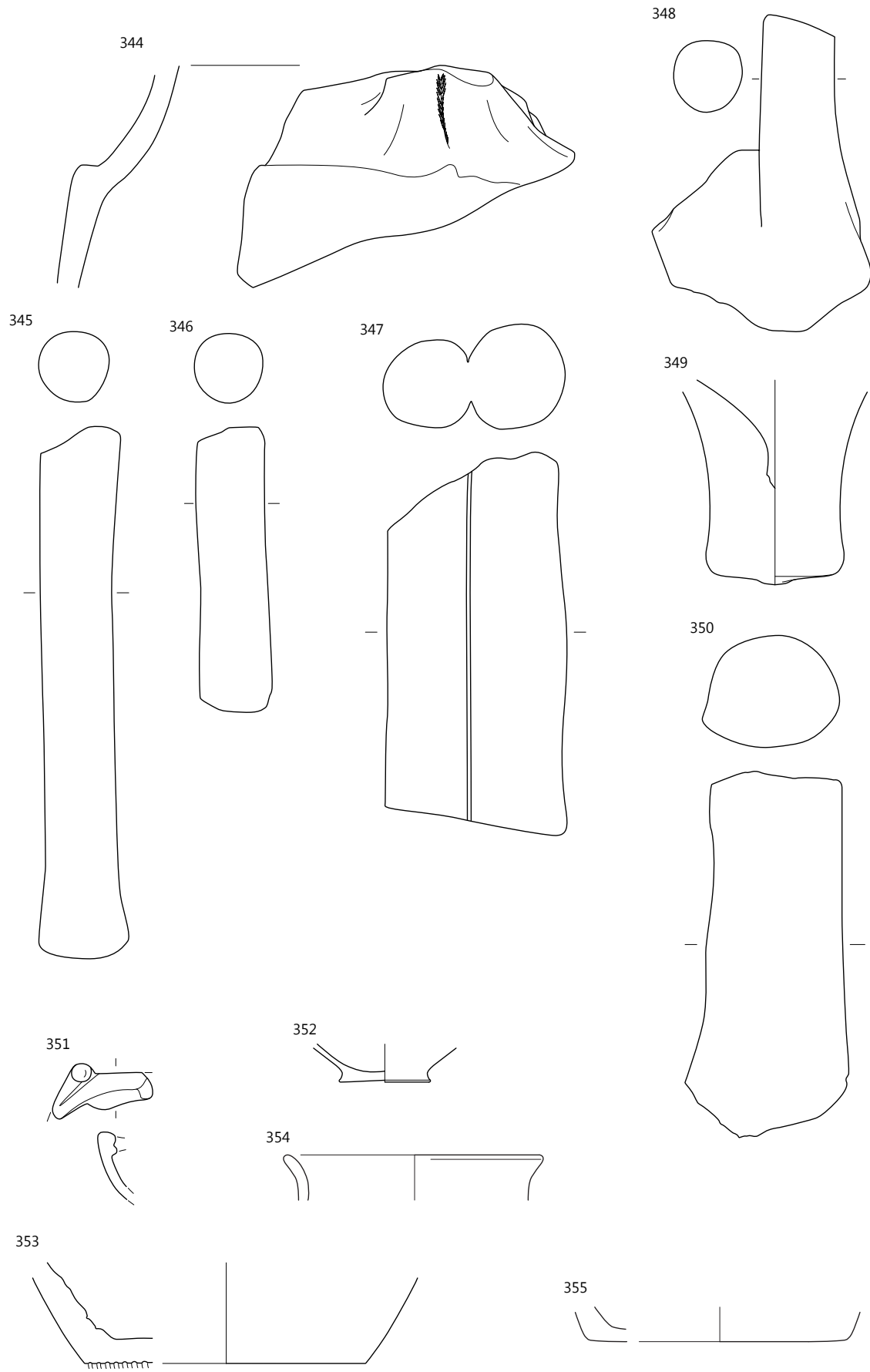
Odlomek dna in ostenja posode. Dno je na spodnji strani
narebreno. F: N2. Ohr. v. 3,4 cm, pr. 9,4 cm.

354 SE 86, kv. E7, SN 675

Odlomek izvihanega ustja lončka. F: K7. Ohr. v. 1,6 cm,
pr. 8,5 cm.

355 SE 86, kv. E7, SN 675

Odlomek ostenja in dna vrča. F: N5. Ohr. v. 1,1 cm, pr. 9 cm.

344–350 SE 85, 351–355 SE 86, merilo 1:2.

356 SE 86, kv. E8, PN 85

Odlomek zakrnelega profiliranega ustja in dela ostenja lonca, rame je okrašeno s poševnimi vrezji. F: K4. Ohr. v. 4 cm, pr. 19 cm.

357 SE 86, kv. D7, PN 101

Odlomek ostenja in dna posode zaprtega tipa, morda amfora z ravnim dnom. F: A4. Ohr. v. 2,8 cm, pr. 6 cm.

358 SE 88, kv. C4, PN 89

Izvihano zatajeno ustje in del vratu balzamarija iz skoraj prozornega stekla. Ohr. v. 0,5 cm, pr. 2 cm.

359 SE 89, kv. C7, PN 106

Odlomek sploščenega ustja in dela vratu steklenice iz svetlo modrega stekla. Ohr. v. 1,2 cm, pr. 4,6 cm.

360 SE 98, kv. E14, PN136

Bronasta zanka za oblačilo. Ohr. v. 1,8 cm, š. 0,9 cm.

361 SE 100, kv. B7/8, SN 653

Odlomek ostenja skodelice, pod ustjem okrašeno s slabo vidnim »rastlinskim« okrasom. Rdeč premaz je slabo ohranjen. F: TS2. Ohr. v. 1,9 cm, pr. 13 cm.

362 SE 102, PN 2

Odlomek sploščenega ustja in dela vratu steklenice iz modrega stekla. Ohr. v. 2,9 cm, pr. 4,3 cm.

363 SE 102, kv. F7, PN 4

Odlomek cevastega ustja krožnika iz svetlo modrega, skoraj prozornega stekla. Ohr. v. 2,3 cm, pr. 22 cm.

364 SE 102, kv. G7, SN 228

Odlomek ostenja skodelice z vertikalnim rebrom iz skoraj prozornega stekla. Ohr. v. 3,6 cm, š. 2 cm.

365 SE 102, kv. G7, SN 228

Odlomek ostenja skodelice tankih sten, okrašene s koleščkanjem. F: KTS1. Ohr. v. 2,3 cm, š. 1,8 cm.

366 SE 102, kv. G7, SN 228

Odlomek profiliranega ročaja vrča. F: N6. Ohr. v. 3,7 cm, š. 1,7 cm.

367 SE 102, kv. G7, SN 228

Odlomek majhnega, ukrivljenega, profiliranega ročaja. F: N6. Ohr. v. 1,9 cm, š. 0,7 cm.

368 SE 102, SN 1

Del prstanastega dna in ostenja dolija. F: N7. V. 3,3 cm, pr. 15,6 cm.

369 SE 102, SN 1

Del vatu in ročaja amfore Dressel 6A. F: A3. Ohr. v. 9,3 cm, š. 9,1 cm.

370 SE 102 (5–10 m), SN 421

Del ročaja amfore Dressel 6A. F: A3. Ohr. v. 8,7 cm, š. 4,8 cm.

371 SE 103 (30–35 m), SN 16

Odlomek ramena volutne z ostanki rjavega premaza v 3 plitvih kanelurah. F: O1. Dl. 2,2 cm, š. 1,6 cm.

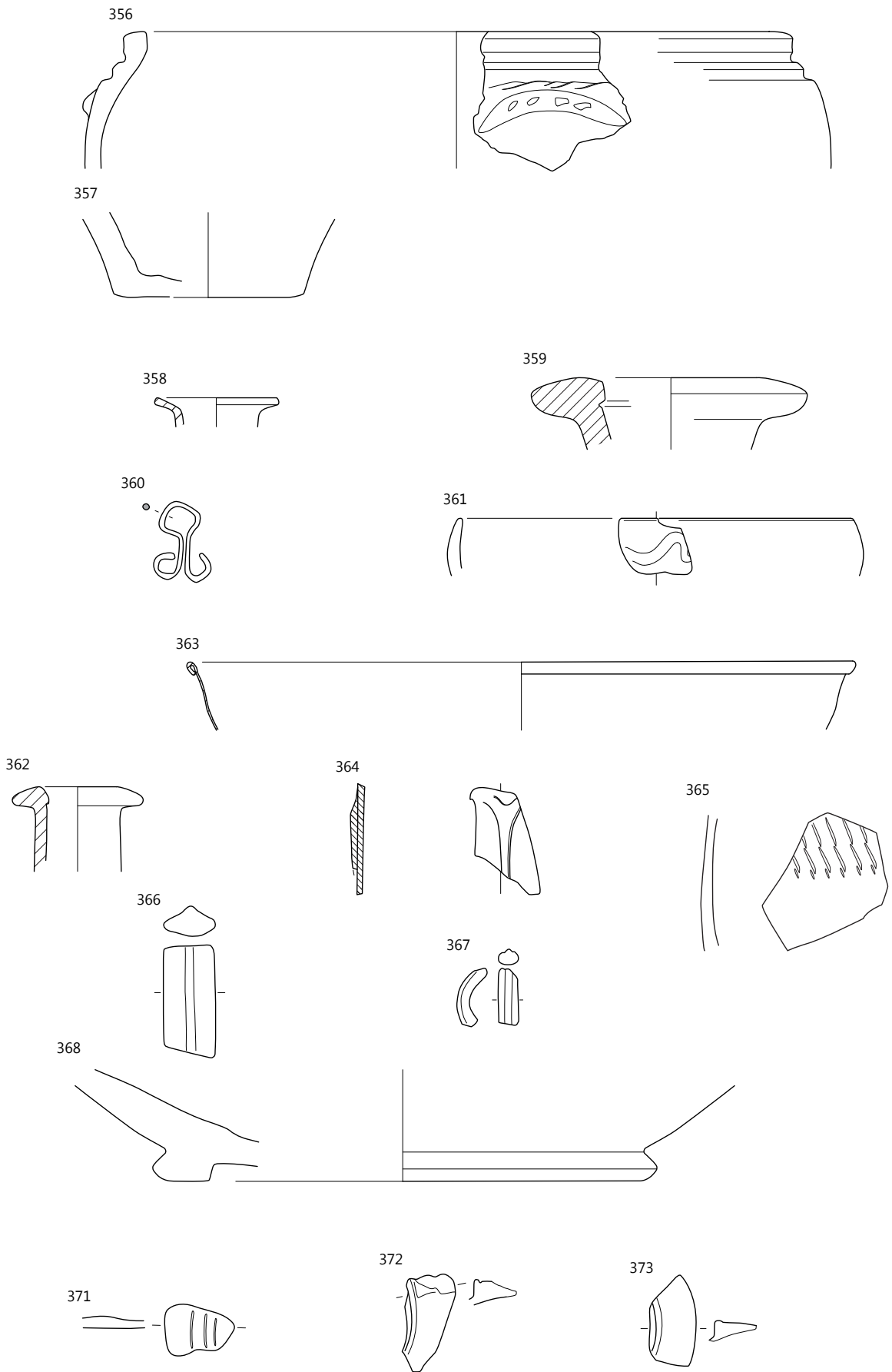
372 SE 103, kv. E11, SN 191

Odlomek ramena pečatne oljenke z gumbom. F: O2. Dl. 3,3 cm, š. 1,6 cm.

373 SE 103, SN 212

Odlomek ramena pečatne oljenke. F: O2. Dl. 3 cm, š. 1,5 cm.

356, 357 SE 86, 358 SE 87, 359 SE 89, 360 SE 98, 361 SE 100, 362–368 SE 102, 371–373 SE 103; 358–360, 365 merilo 1:1, ostalo merilo 1:2.

374 SE 103, kv. E11, SN 191

Del narebrenega ročaja vrča. F: N2. Ohr. v. 4,8 cm, š. 2,6 cm.

375 SE 103 (30–35 m), SN 380

Odlomek narebrenega, trakastega ročaja vrča. F: N1.
Ohr. v. 3,8 cm, š. 2,4 cm.

376 SE 103, kv. E11, SN 191

Odlomek horizontalno izvihanega ustja egejskega lončka.
F: K5. Ohr. v. 1,5 cm, pr. 18 cm.

377 SE 103 (10–15 m), SN 384

Del ramena amfore z dvema plitvima kanelurama in ostanki nastavka za ročaj. F: A3. Ohr. v. 6,2 cm, pr. 21,1 cm.

378 SE 103 (10–15 m), SN 7

Odlomek ročaja amfore Dressel 6A. F: A3. Ohr. v. 10, cm,
pr. 3,3 cm.

379 SE 104, PN 3

Del cevastega ustja krožnika z narebreno apliko na ustju,
iz svetlo zelenega, skoraj prozornega stekla. Ohr. v. 0,7 cm,
pr. 20,9 cm.

380 SE 105, kv. B6, PN 21

Del narebrenega ročaja steklenice ali vrča iz svetlo modrega
stekla. Dl. 5,1 cm, v. 3,9 cm, db. 0,5 cm.

381 SE 105, kv. C3, SN 140

Odlomek ramena volutne oljenke z ostanki rjavega premaza v
dveh plitvih kanelurah. F: O1. Dl. 2,8 cm, š. 1,5 cm.

382 SE 105, kv. C3, SN 140

Profilirani ročaj vrča. F: N2. Ohr. v. 7,9 cm, š. 2,9 cm.

383 SE 105, kv. C5, SN 122

Del ovalnega ročaja amfore ali vrča. F: N4. Ohr. v. 8 cm,
š. 6,9 cm.

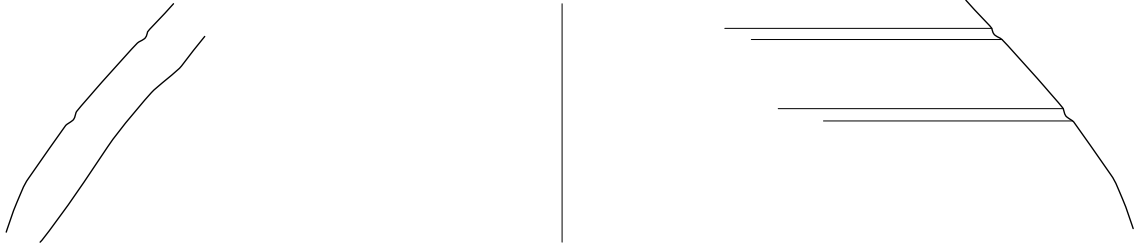
384 SE 105, kv. B, C1, PN 45

Ploščata okrogla keramična utež, površina precej poškodovana. Pr. 5 cm, db. 1,3 cm.

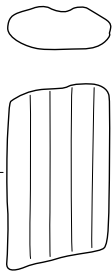
376

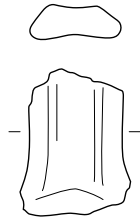
377

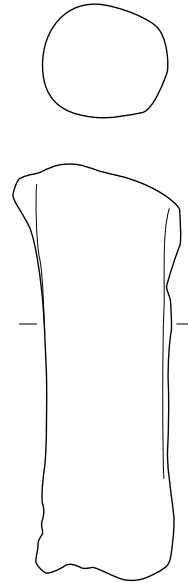
374

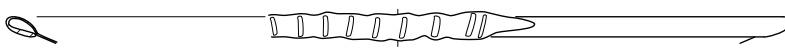
375

378

379

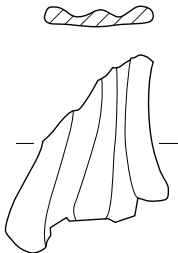
382

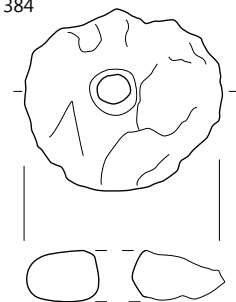
383

380

384

374–376 SE 103, 378, 379 SE 104, 380–384 SE 105, merilo 1:2.

385 SE 108, kv. B, C1, SN 399

Železen nož z močno poškodovanim rezilom. Dl. 13,4 cm, š. 2,6 cm, db. 0,4 cm.

386 SE 108, kv. B, C1, SN 399

Dno novodobnega kozarca na peclju iz prozornega stekla. Ohr. v. 1,1 cm, pr. 5,9 cm.

387 SE 108, kv. B, C1, SN 399

Ustje in vrat novodobne steklenice iz prozornega stekla, površina je oksidirana. Ohr. v. 5,8 cm, pr. 2,2 cm.

388 SE 108, kv. B, C1, SN 399

Delno ohranjena novodobna kvadratna steklenična (za črnilo?). Ohr. v. 5,1 cm, š. 4 cm, pr. 4 cm.

389 SE 112, kv. C5, PN 135

Del železnega klina s pravokotnim presekom. Ohr. v. 5,1 cm, š. 1 cm.

390 SE 112, kv. C5/6, SN 740

Odlomek ustja in ostenja sigilatnega krožnika, premaz je srednje dobro ohranjen. F: TS1. Ohr. v. 8 cm, š. 2,3 cm.

391 SE 112, kv. C6, PN 109

Odlomek ustja in ostenja skodelice tankih sten. F: KTS1. Ohr. v. 2,4 cm, pr. 8,7 cm.

392 SN 112, kv. C5/6, SN 733

Odlomek odebeljenega ustja vaze. F: N2. Ohr. v. 2,2 cm, pr. 16 cm.

393 SE 112, kv. C5/6, SN 740

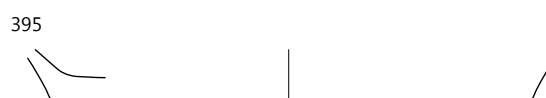
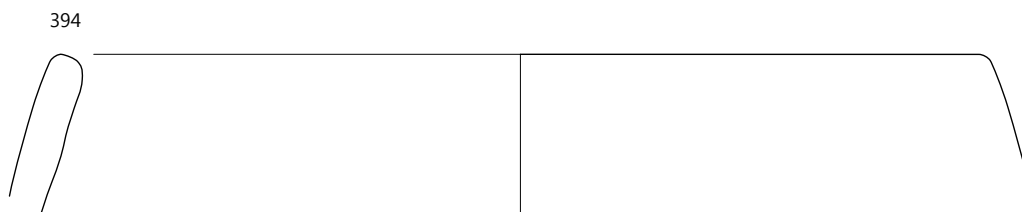
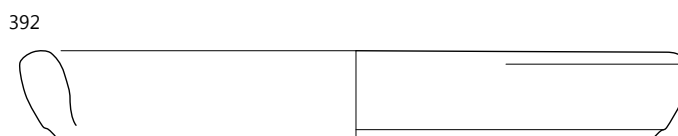
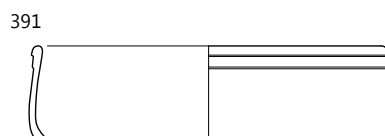
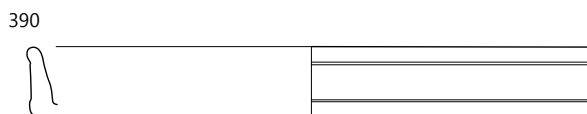
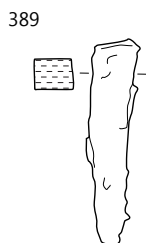
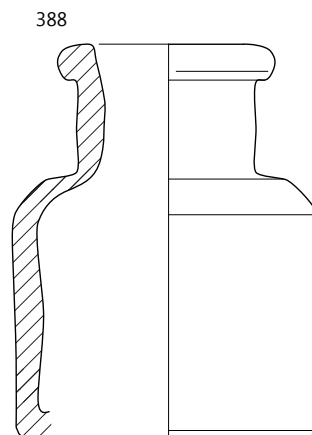
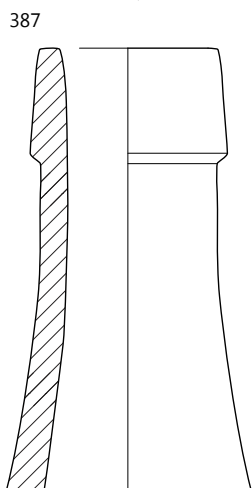
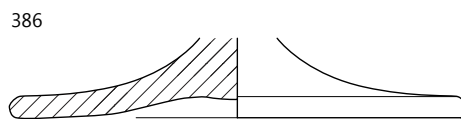
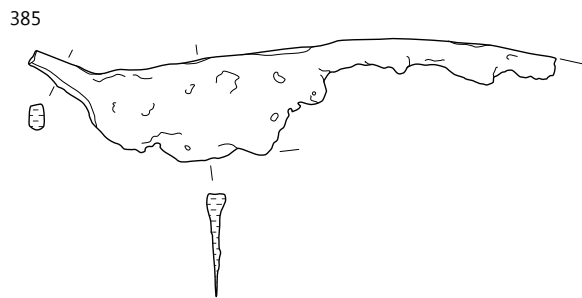
Del trakastega, profiliranega ročaja vrča. F: N3. Ohr. v. 3,6 cm, š. 2,3 cm.

394 SE 112, kv. C5/6, SN 740

Odlomek navznoter zavihanega ustja in ostenja posode. F: K10. Ohr. v. 3,9 cm, š. 23,2 cm.

395 SN 112, kv. C5/6, SN 733

Odlomek ostenja in dna lonca, dno je ožgano. F: K7. Ohr. v. 1,3 cm, pr. 12 cm.

385–388 SE 108, 389–395 SE 112; 386–388 merilo 1:1, ostalo merilo 1:2.

396 SE 112, kv. C5, PN 126

Del odebeljenega ustja amfore Dressel 6B. F: A2.
Ohr. v. 5,3 cm, pr. 12 cm.

397 SE 112, kv. C5/6, SN 740

Del odebeljenega ustja amfore Dressel 6B. F: A2.
Ohr. v. 4,3 cm, pr. 12,4 cm.

398 SE 112, SN 662

Del okroglega ročaja amfore. F: A1. Ohr. v. 12,7 cm, pr. 3,6 cm.

399 SE 114, kv. E14, SN 698

Odlomek poševnega ustja lonca. F: K7. Ohr. v. 4,7 cm,
pr. 15,3 cm.

400 SE 114, kv. D14, PN 96, 107

Del ostenja in dna lonca. F: K7. Ohr. v. 6 cm, pr. 11 cm.

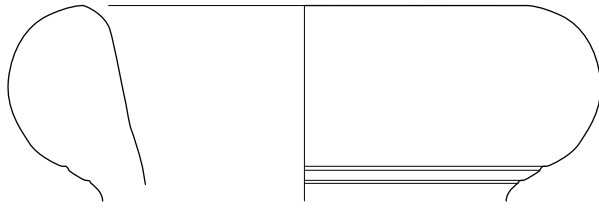
401 SE 117, kv. A7, SN 786

Odlomek izvihane odebeljenega ustja trebušastega lonca.
F: K8. Ohr. v. 3,6 cm, pr. 16,6 cm.

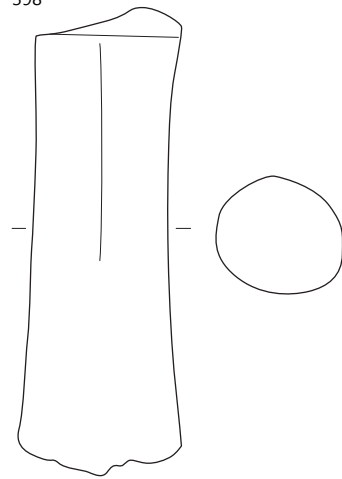
402 SE 117, kv. A7, SN 786

Odlomek rahlo vbočenega dna in ostenja posode zaprtega
tipa. F: N5. Ohr. v. 1,4 cm, pr. 4 cm.

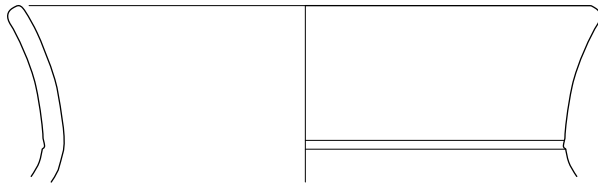
396

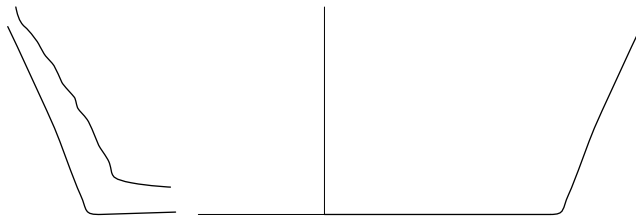
398

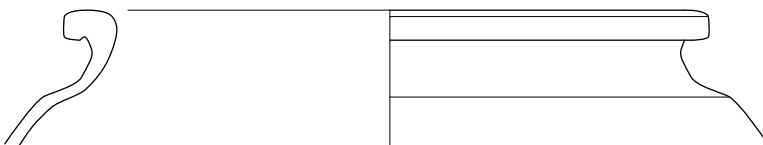
399

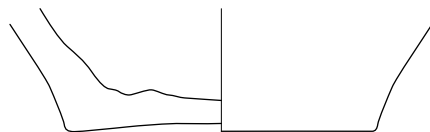
400

401

402

396, 398 SE 112, 399, 400 SE 114, 401, 402 SE 117, merilo 1:2.

403 SE 118, kv. B7, PN 104

Del gosto narebrenega ročaja iz zeleno-modrega stekla.
Dl. 5,9 cm, š. 7 cm, db. 0,9 cm.

404 SE 121, kv. B7, PN 108

Odlomek izvihanega zatajenega ustja skodelice iz temno zelenega stekla. Na notranji strani dve tanki črti rjave barve.
Ohr. v. 1,7 cm, pr. 10,8 cm.

405 SE 124, kv. B10, PN 134

Del železnega žeblja s stožčasto glavico, trn je pravokoten.
Ohr. v. 6,1 cm, š. 1,4 cm.

406 SE 124, kv. B9, SN 728

Del trakastega, profiliranega ročaja vrča. F: N2. Ohr. v. 7,3 cm, š. 4,1 cm.

407 SE 133, kv. C5, PN 145

Bronasta palčka, pravokotnega preseka na koncu ukrivljena in zožena. Ohr. v. 11,8 cm, š. 0,6 cm, db. 0,2 cm.

408 SE 133, kv. B5, PN 146

Delno ukrivljena bronasta palčka, okroglega preseka.
Ohr. v. 4,7 cm pr. 0,2 cm.

409 SE 133, kv. C5, PN 145

Odlomek majhnega železnega rezila. Dl. 3,1 cm, š. 0,8 cm, db.: 0,2 cm.

410 SE 133, kv. B, C4/5, SN 770

Odlomek ustja in ostenja sigilatne konične skodelice, okrašenega z dvema kanelurama na ostenju, premaz je srednje dobro ohranjen. F: TS4. Ohr. v. 1,6 cm, pr. 9,3 cm.

411 SE 133, kv. B, C4/5, SN 770

Odlomek prstanastega dna sigilatnega krožnika. F: TS4.
Ohr. v. 2 cm, pr. 9 cm.

412 SE 133, kv. B, C4/5, SN 783

Odlomek zakrnelega navznoter upognjenega ustja skodelice s kaneluro tik pod zunanjim robom ustja, z ostanki rdečega premaza, Sarius. F: TS2. Ohr. v. 1,9 cm, pr. 13 cm.

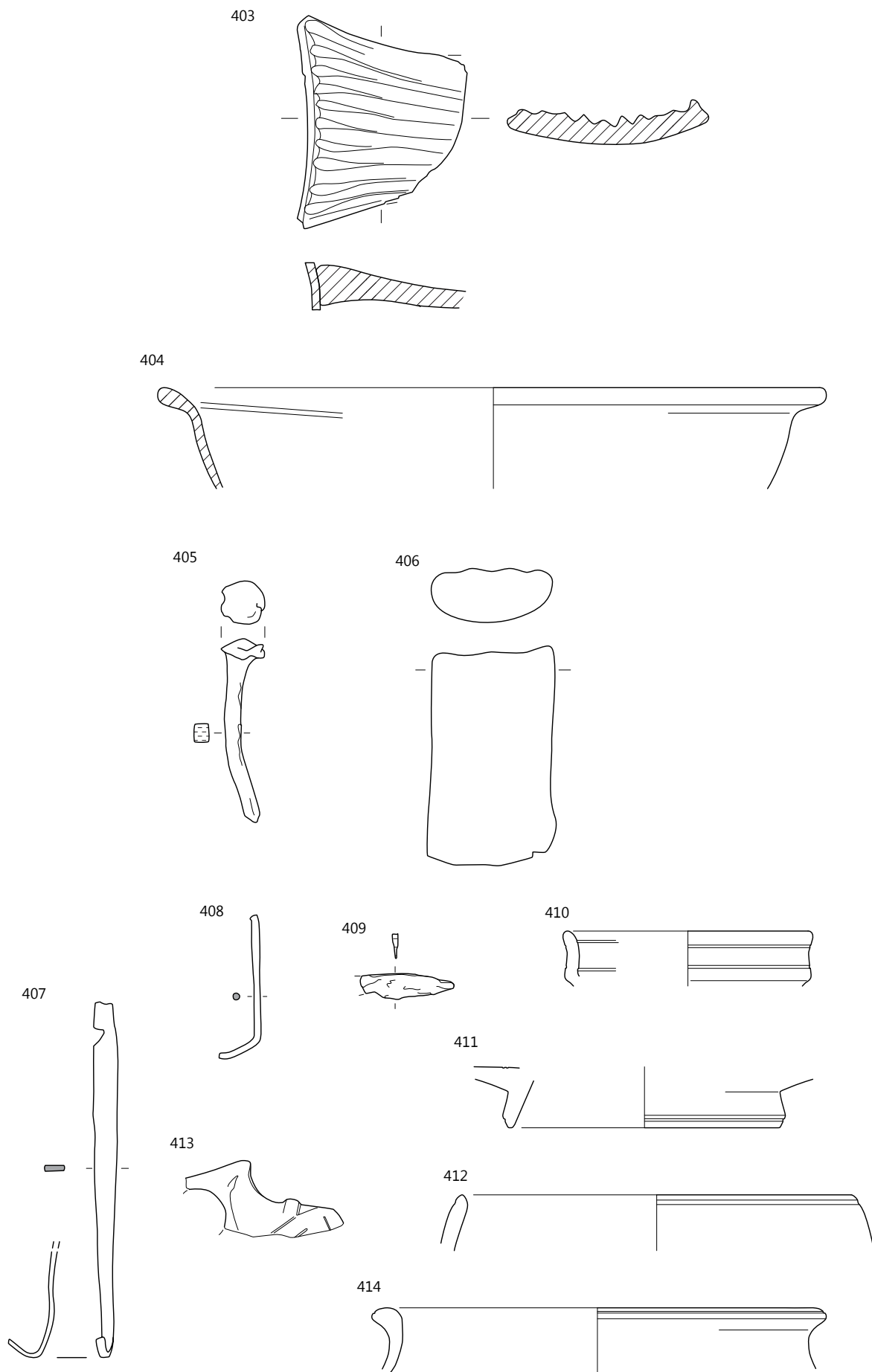
413 SE 133, kv. B, C4/5, SN 770

Odlomek noska volutne oljenke. F: O3. Dl. 5,3 cm, š. 2,5 cm.

414 SE 133, kv. B, C4/5, SN 770

Odlomek izvihanega odebeljenega ustja in ostenja lonca, na robu ustja kanelura. F: N6. Ohr. v. 2,1 cm, pr. 14,2 cm.

403 SE 118, 404 SE 121, 405, 406 SE 124, 407-414 SE 133, merilo 1:2.

415 SE 133, kv. B, C4/5, SN 770

Odlomek izvihanega ustja lonca. F: K4. Ohr. v. 2,7 cm, pr. 25,7 cm.

416 SE 133, kv. B, C4/5, SN 770

Odlomek kupolastega ustja amfore Dressel 6B. F: A1. Ohr. v. 6,4 cm, pr. 13,2 cm.

417 SE 133, kv. B, C4/5, SN 783 foto

Odlomek tegule z okroglim žigom ...I VLI... in ostanki žiga na sredini, slabo vidna črka T. Dl. 7,5 cm, š. 7,3 cm, db. 2,8 cm.

418 SE 134, kv. D, E14/15, SN 758

Odlomek prstanastega dna in ostenja dolija. F: N3. Ohr. v. 3,6 cm, pr. 16,8 cm.

419 SE 134, kv. D, E14/15, SN 758

Odlomek izvihanega ustja lonca s kaneluro na robu ustja. F: K7. Ohr. v. 1,8 cm, pr. 15 cm.

420 SE 134, kv. D, E14/15, SN 758

Odlomek izvihanega odebeljenega ustja amfore. F: A4. Ohr. v. 2,9 cm, pr. 12 cm.

421 SE 134, kv. D, E14/15, SN 758

Okrogel ročaj amfore Dressel 6B. F: A2. Ohr. v. 17 cm, pr. 3,2 cm.

422 Severno od zidu 2, kv. I, J11, PN 15

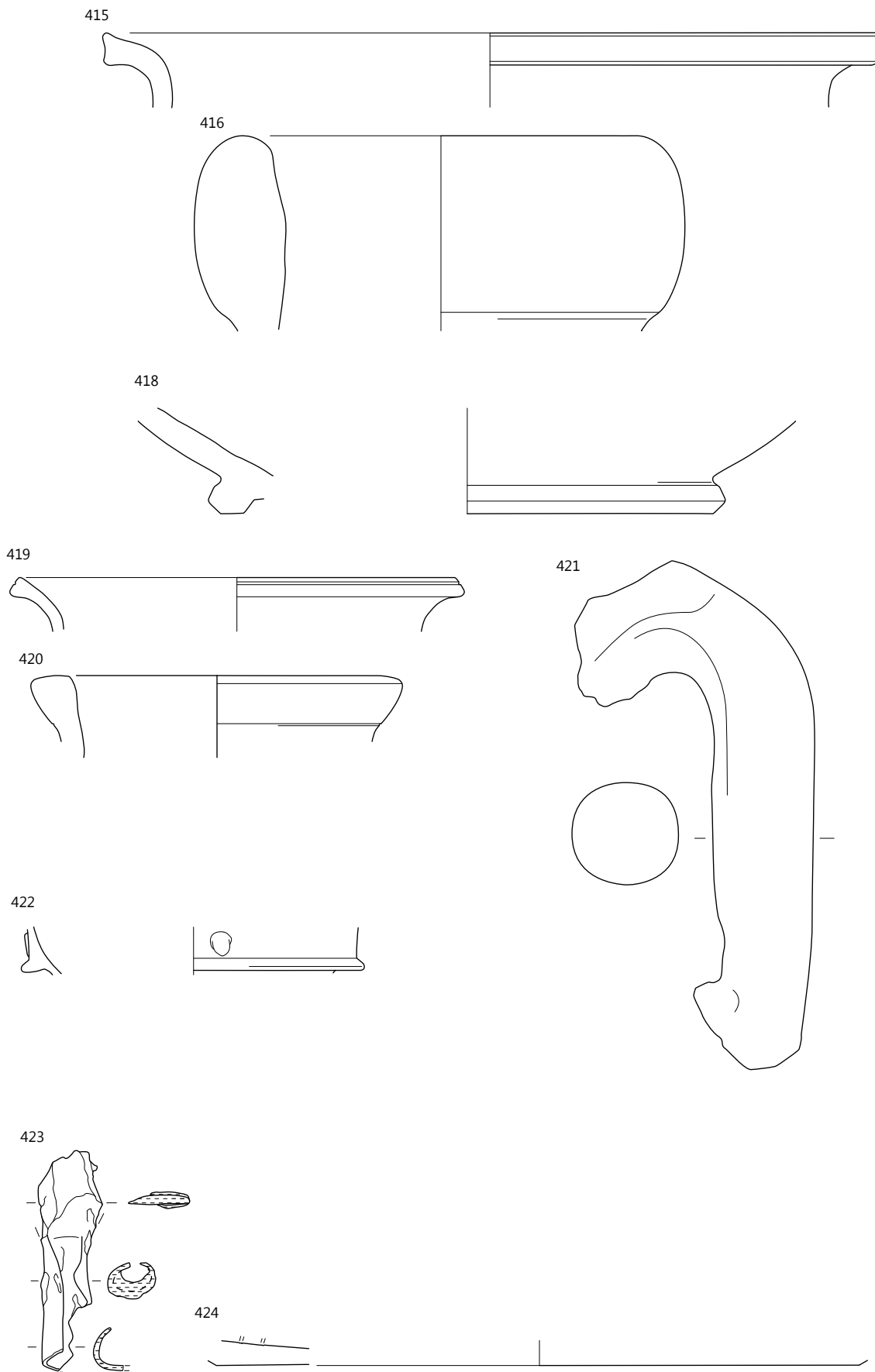
Odlomek ostenja sigilatne skodelice, okrašenega z apliko obraza, vidni ostanki premaza. F: TS1. Ohr. v. 1,6 cm, pr. 11,1 cm.

423 PN 1033

Del železnega predmeta z polkrožnim nastavkom za nasaditev. Ohr. v. 7,1 cm, š. 2,2 cm, db. 0,5 cm, š. 1,5 cm.

424 B.P. 1

Odlomek dna pompejanskega pekača. Spodnja stran je ožgana. F: PK1. Ohr. v. 0,9 cm, pr. 21,4 cm.

415, 416 SE 133, 418–421 SE 134, 422 S od zidu 2, 423, 424 B. P., merilo 1:2.

13.2 Katalog najdb Na vrhu 2

424 SE 1, kv. E11, PN 5

Kamnit odbitek. Dl. 1,7 cm, š. 1,4 cm, db. 0,3 cm.

425 SE 1, kv. D6, PN 28

Kamnit odbitek. Dl. 1,3 cm, š. 1,2 cm, db. 0,2 cm.

426 SE 1 (dno), kv. D10, PN 25

Železna palčka s kvadratnim presekom, razširitvijo na enem koncu in stanjšana na drugem. V. 8 cm, pr. 0,4 cm.

427 SE 1 (dno), kv. E10, PN 20

Trn kovanega železnega žeblja, pravokoten, glavica delno ohranjena. V. 6,2 cm, š. glavnice 1 cm.

428 SE 1, kv. C8, PN 34

Kovan železen žebelj, pravokoten. V. 5,5 cm, dl. 0,6 cm, š. 0,3 cm.

429 SE 1, kv. D6, PN 31

Kovan železen podkovni žebelj, trn je pravokoten in delno odlomljen. V. 2,6 cm, š. 1,8 cm.

430 SE 1 (dno), kv. E10, PN 22

Kovan železen podkovni žebelj, trn je kvadraten in delno odlomljen, glavica delno ohranjena. V. 3,4 cm, š. glavnice 1,2 cm.

431 SE 1 (dno), kv. G7, PN 23

Odlomek izvihanege cevastega ustja steklene posode, ustje je prežgano in preoblikovano. Ohr. v. 1,1 cm, š. 1,5 cm.

432 SE 1, kv. F5, PN 1

Odlomek steklenega ročaja. Ohr. v. 2,1 cm, š. 1,1 cm.

433 SE 1 (na površini), kv. C8, PN 41

Odlomek ostenja steklene čaše ježevke, steklo je razbarvano. Ohr. v. 2 cm, š. 2,1 cm.

434 SE 1, kv. D11, PN 18

Odlomek prstanastega dna steklene čaše (?), dno je vbočeno. Ohr. v. 1,5 cm, pr. 4,5 cm.

435 SE 1, kv. E11, PN 4

Odlomek okroglega ročaja vrča ali amfore. F: N2. Ohr. v. 9,4 cm, pr. 2,9 cm.

436 SE 1, kv. F7, PN 3

Odlomek odebeljenega ustja lonca, na zunanji strani, pod ustjem dve plitvi kaneluri. F: K11. Ohr. v. 3,2 cm, pr. 22 cm.

437 SE 1, kv. E11, SN 31

Odlomek ustja in ostenja krožnika ali sklede. Na notranji strani okrašeno z engobo, gravurami, poslikano z zeleno barvo in glazirano. F: N10. Dl. 1,8 cm, š. 2 cm.

438 SE 1, kv. F10, SN 27

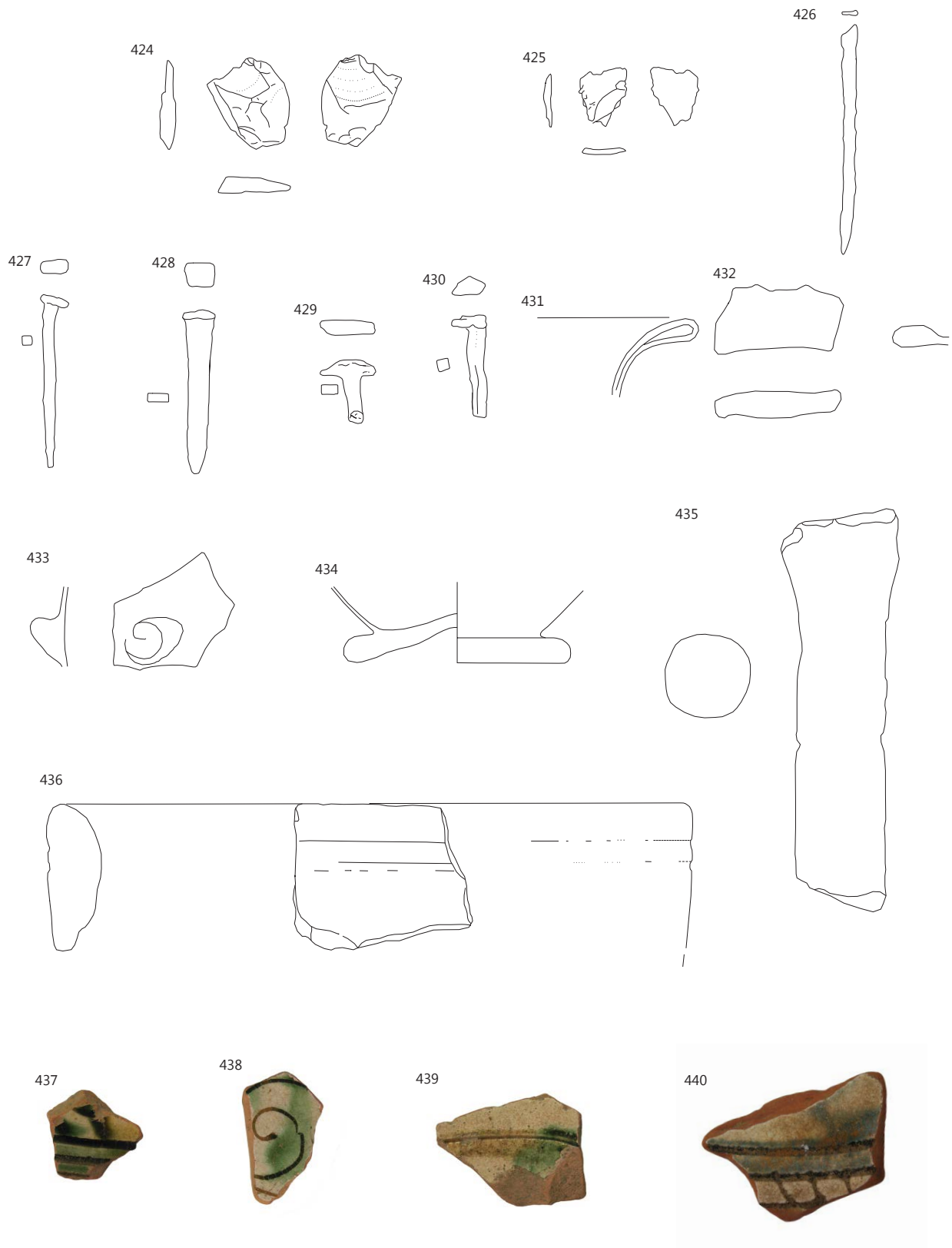
Odlomek ustja in ostenja krožnika ali sklede. Na notranji strani okrašeno z engobo, spiralno gravuro, poslikano z zeleno barvo in glazirano. F: N10. Dl. 2,2 cm, š. 1,7 cm.

439 SE 1, kv. H6, SN 1

Odlomek ostenja krožnika ali sklede. Na notranji strani okrašeno z engobo, gravuro, poslikano z zeleno in oker barvo ter glazirano. F: N10. Dl. 2,3 cm, š. 3 cm.

440 SE 1, kv. F8, SN 89

Odlomek ostenja krožnika ali sklede. Na notranji strani okrašeno z engobo, gravuro, poslikano z modro in črno barvo ter glazirano. F: N10. Dl. 2,5 cm, š. 3,3 cm.

SE 1; 424, 425, 431-434, 437-440 merilo 1:1, 426-428, 430, 435, 436 merilo 1:2.

441 SE 1, kv. F7, SN 29

Odlomek dna in ostenja krožnika ali sklede. Na notranji strani okrašeno z engobo, gravuro, poslikano z zeleno barvo in glazirano. F: N10. Ohr. v. 1,2 cm, š. 2,5 cm.

442 SE 1, kv. G6, PN 2

Odlomek ostenja keramične steklenice (?). Na zunanji strani vtisnjen žig, ostenje okrašeno z rjavo glazuro. F: N11. Dl. 5,7 cm, š. 3,2 cm.

443 SE 2, kv. A2, PN 36

Zakrivljen železen premet (okov ?), ki se na enem koncu zoži, presek je trapezast. V. 6 cm, š. 2,0 cm.

444 SE 2, kv. C8, PN 37

Zakrivljen železen premet (okov ?), ki se na enem koncu zoži, presek je trapezast. V. 5,3 cm, š. 1,3 cm.

445 SE 2, kv. D13, PN 16

Kovan železen žebelj s stožčasto glavico, trn je kvadraten. V. 8,6 cm, š. 1,4 cm.

446 SE 2, kv. I11, PN 38

Kovan železen žebelj s stožčasto glavico, trn je pravokoten. V. 6,3 cm, š. 1,4 cm.

447 SE 2, kv. E11, PN 11

Kovan železen žebelj s stožčasto glavico, trn je kvadraten in odlomljen. V. 4,4 cm, š. 1,1 cm.

448 SE 2, kv. E10, PN 31

Kovan železen žebelj s stožčasto, poškodovano glavico, trn je kvadraten. V. 2,7 cm, š. glavice 1,8 cm.

449 SE 2, kv. D13, PN 35

Kovan železen žebelj s stožčasto glavico, trn je kvadraten in zakrivljen za 90°. V. 2,2 cm, š. 1,1 cm.

450 SE 2, kv. D6, PN 29

Kovan železen žebelj. V. 5,7 cm, š. 0,5 cm.

451 SE 2, kv. A8, PN 40

Kovan železen žebelj. V. 5,9 cm, db. 0,6 cm, š. glavice 1,4 cm.

452 SE 2, kv. E11, PN 14

Kovan železen podkovni žebelj, trn je pravokoten in delno odlomljen. V. 2,6 cm, š. 1,6 cm.

453 SE 2, kv. H11, PN 39

Kovan železen podkovni žebelj, trn je pravokoten in navzgor zakrivljen. V. 2 cm, š. 1,7 cm.

454 SE 2, kv. E1, PN 32

Odlomek dna z ostenjem prazgodovinske posode. F: K13. Dl. 2,9 cm, š. 1,9 cm.

455 SE 2, kv. E11, PN 27

Odlomek ravnega ustja in ostenja sigilatnega krožnika, premaz delno ohranjen. F: TS1. Ohr. v. 2 cm, š. 2,2 cm.

456 SE 2, kv. D13, SN 67

Odlomek ustja in ostenja skodelice tankih sten, pod ustjem dve plitvi kaneluri. F: KTS6. Ohr. v. 1,3 cm, pr. 11,2 cm.

457 SE 2, kv. D13, SN 67

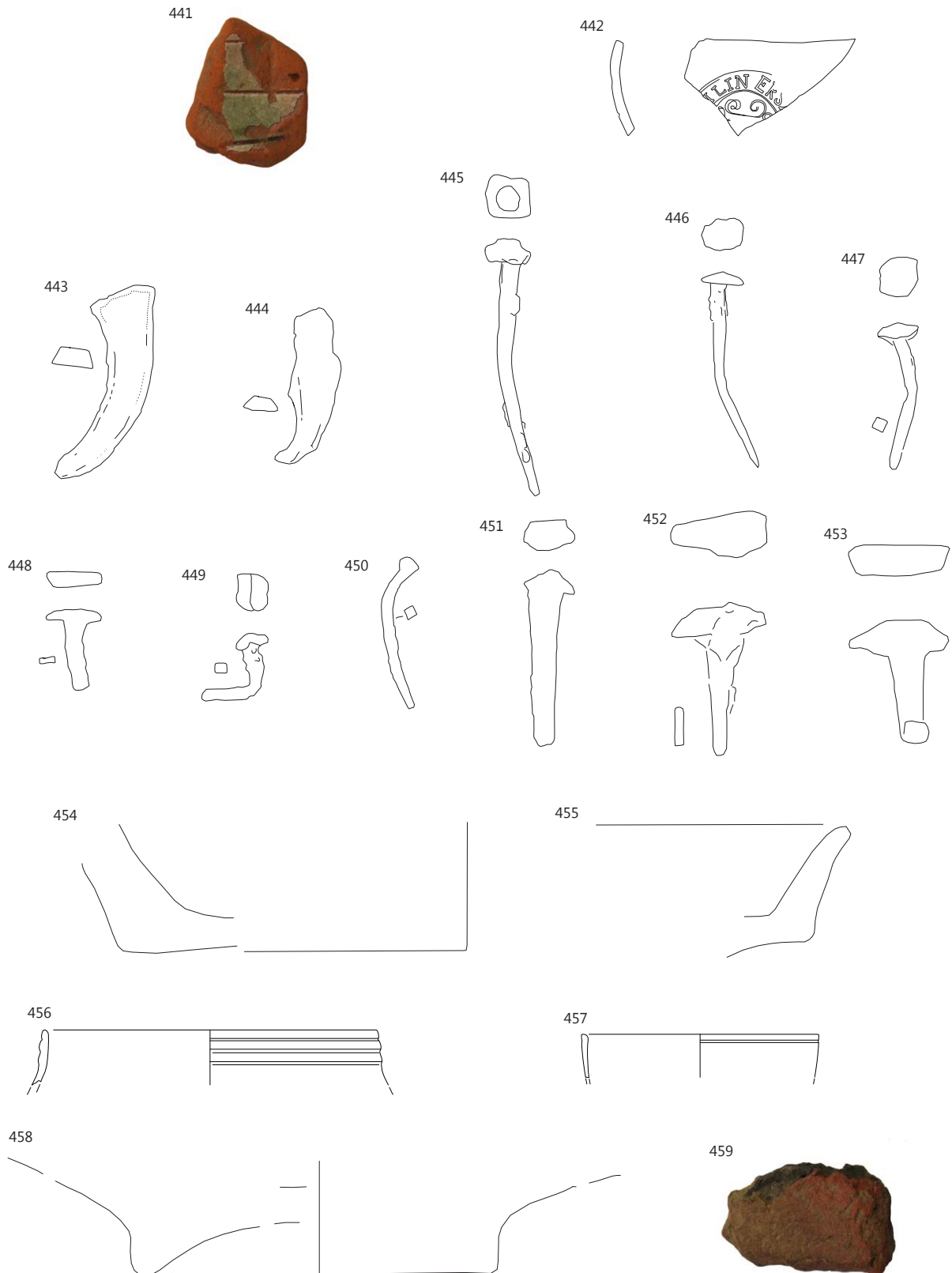
Odlomek ustja in ostenja skodelice tankih sten, na zunanji strani ostanki peskanja in temno siv premaz. F: KTS7. Ohr. v. 1,9 cm, pr. 7,8 cm.

458 SE 2, kv. E12, SN 32

Del prstanastega dna in ostenja posode odprtega tipa z ostanki svetlejšega premaza. F: N12. Ohr. v. 1,5 cm, pr. 3,6 cm.

459 SE 2, kv. E12, SN 32

Odlomek ostenja prazgodovinske posode. F: K11. Ohr. v. 3,2 cm, š. 2 cm.

441, 442 SE 1, 443-459 SE 2; 441-453, 467, 454, 455, 458, 459 merilo 1:1, 442-444, 448-451, 456, 457 merilo 1:2.

460 SE 2, kv. E11, PN 17

Odlomek ustja in ostenja sklede. Na notranji strani rjava glazura in slikanje z belo barvo. F: N13. Ohr. v. 2,4 cm, pr. 23,6 cm.

461 SE 2, kv. E12, SN 61

Odlomek ostenja posode odprtega tipa. Na notranji strani so engoba, gravura, rumena glazura. F: N10. Ohr. v. 2,9 cm, š. 3,8 cm.

462 SE 2, kv. E, F5, SN 60

Odlomek dna in ostenja krožnika ali sklede. Na notranji strani engobo, gravura, poslikano z rjavo barvo, glazura ni ohranjena. Na notranji strani slabo ohranjen reliefni okras. F: N14. Ohr. v. 2,4 cm, pr. d. 11,4 cm.

463 SE 2, kv. D, E5, SN 84

Odlomek ostenja posode zaprtega tipa. Na obeh straneh svetlo modra glazura, na zunanji strani slikano z modro barvo. F: N15. Dl. 2,7 cm, pr. d. 11,5 cm.

464 SE 2, 7, kv. B7/8, SN 95

Odlomek prstanastega dna in ostenja krožnika ali sklede. Na obeh straneh svetlo modra glazura, na notranji strani slikano z modro barvo. F: N15. Dl. 4,2 cm, š. 5,6 cm.

465 SE 8, kv. E12, SN 62

Slabo ohranjena čaša tankih sten z rahlo izvihanim ustjem in ravnim dnom. KTS4. Ohr. v. 2,3 cm, pr. u. 6,2 cm.

466 SE 8, kv. E12, SN 62

Del prstanastega dna in ostenja čaše tankih sten z rjavim svetlečim premazom, ožgana. KTS6. Ohr. v. 1,1 cm, pr. 3,3 cm.

467 SE 8, kv. E12, PN 8

Del dna in ostenja čaše tankih sten s svetlo rjavim premazom, ožgana?. KTS. Ohr. v. 1,2 cm, pr. 4,4 cm.

468 SE 10, kv. E11, PN 12

Okrogla bronasta pasna spona. Presek je okrogel. Pr. 2,8 cm.

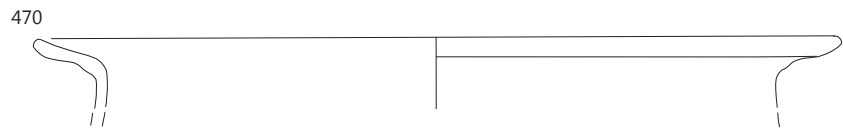
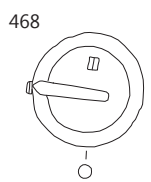
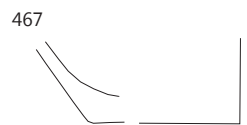
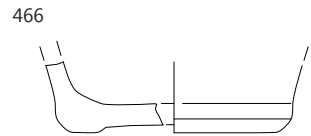
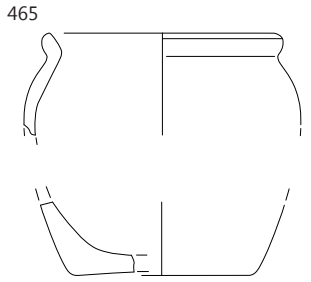
469 SE 11, kv. H8, SN 70

Odlomek ostenja krožnika ali sklede. Na notranji strani so engoba, gravure, slikanje z zeleno, rjavo in oker barvo ter glazura. F: N10. Dl. 2,5 cm, š. 1,9 cm.

470 SE14, kv. E12, SN 66

Odlomek horizontalno izvihanega ustja egejskega lončka. F: K5. V. 1,8 cm, pr. 20,7 cm.

460–464 SE 2, 465–467 SE 8, 468 SE 10, 469 SE 1, 470 SE 14; 461, 463, 467, 469 merilo 1:1, ostalo merilo 1:2.